

Justerat onsdagen den 21 maj 2008

Inger Linge

Conny Andersson

John Glas

§ 80 **Inledning**

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Upprop förrättades och närvaro och frånvaro på grund av anmälda förhinder antecknades enligt uppropslistan, bilaga 1.

Fullmäktige godkände de anmälda förhindren.

§ 81 **Kungörelse och annonsering**

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde utsändes den 29 april 2008 till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt länsstyrelsen. Kungörelsen anslogs samma dag på landstingets anslagstavla.

Föredragningslistan infördes den 5 och 6 maj 2008 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 9 maj 2008 på landstingets anslagstavla och utsändes dessa dagar till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

§ 82 **Justering**

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdet protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet skall justeras senast tisdagen den 27 maj 2008.

§ 83 **Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t o m den 31 oktober 2010 till ny ledamot i valkrets NO efter Ardavast Reshdouni (mp) inkalla Cecilia Engström (mp) och till ny ersättare utse Dan Westin (mp) samt till ny ersättare i valkrets O efter Cecilia Engström (mp) utse Ing-Britt Söderlind Lindblad (mp)** LS 0803-0326

Efter förslag från ordföranden lades anmälan till handlingarna.

§ 84**Förteckning över fullmäktigeärenden som inte avgjorts (förslag 31)**

LS 0803-0329

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att med godkännande av gjord redovisning lägga förteckningen till handlingarna.

§ 85**Förslag till utökade satsningar för att åtgärda vårdköerna i sjukvården (förslag 32)**

LS 0804-0333

Anf. 1-78

I ärendet yttrade sig landstingsråden Catharina Elmsäter-Svärd, Ingela Nylund Watz, Birgitta Rydberg, Birgitta Sevefjord och Dag Larsson, Lena-Maj Anding, Pia Lidwall, Ingvar von Malmborg, landstingsrådet Stig Nyman, Anna Attergren Granath, landstingsråden Gustav Andersson och Filippa Reinfeldt, Rolf Bromme, Johan Sjölander, Anders Lönnberg samt landstingsrådet Raymond Wigg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till s- och v-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till mp-ledamöternas förslag innebärande bifall till de två först att-satserna i landstingsstyrelsens förslag samt en tilläggsatt-sats med följande lydelse "att ge HSN i uppdrag att utvärdera tillskottet på 175 000 000 kronor för att belysa eventuella undanträngningseffekter för medicinskt prioriterade patienter och behovet av förebyggande insatser för att minska köerna"

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Då votering begärts ställde ordföranden först propositioner om bifall till yrkandena 2) och 3) ovan för att avgöra frågan om vilket av yrkandena som skulle utgöra motförslag till landstingsstyrelsens förslag och fann att fullmäktige beslutat att utse yrkandet under 2) till motförslag.

Omröstningen genomfördes sedan enligt följande godkända voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt s- och v-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 83 ja-röster, 52 nej-röster, att 10 ledamöter avstått och att 4 ledamöter varit frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 2.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att öka landstingsbidraget till hälso- och sjukvårdsnämnden med 175 000 000 kronor

att finansiering skall ske inom ramen för Koncernfinansiering.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes dels av s- och v-ledamöterna och dels av mp-ledamöterna till förmån för respektive förslag.

§ 86

Ägardirektiv för TioHundra AB (förslag 33)

LS 0801-0044

Anf. 79-93

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Maria Wallhager, Johan Sjölander, Viviann Gunnarsson samt Håkan Jörnehed.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till s- och v-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till mp-ledamotens reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Då votering begärts ställde ordföranden först propositioner om bifall till yrkandena 2) och 3) ovan för att avgöra frågan om vilket av yrkandena som skulle utgöra motförslag till landstingsstyrelsens förslag och fann att fullmäktige beslutat att utse yrkandet under 2) till motförslag.

Omröstningen genomfördes sedan enligt följande godkända voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt s- och v-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 83 ja-röster, 50 nej-röster, att 10 ledamöter avstått och att 6 ledamöter varit frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 3.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna förslag till ägardirektiv för TioHundra AB

att rekommendera Kommunalförbundet Ägarsamverkan i Norrtäljes sjukvård och omsorg att anta ägardirektiv för TioHundra AB.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes dels av s- och v-ledamöterna och dels av mp-ledamöterna till förmån för respektive förslag.

§ 87**Motion 2006:12 av Åke Holmström m fl (kd) om alkohol på landstingets fordon (förslag 35)**

LS 0605-0951

Anf. 94-97

I ärendet yttrade sig Jan Stefanson, landstingsrådet Lars Dahlberg, Cecilia Engström samt Rolf Bromme.

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

§ 88**Motion 2007:7 av Åke Askensten och Viviann Gunnarsson (mp) om utsläppsrätter (förslag 36)**

LS 0702-0182

Anf. 98-113

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Gustav Andersson, Åke Askensten, landstingsrådet Ingela Nylund Watz, Thomas Magnusson samt Viviann Gunnarsson.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till s- och v-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till mp-ledamotens reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att avslå motionen.

att uppdra till landstingsstyrelsen att utreda om köp och låsning av utsläppsrätter i syfte att klimatneutralisera tjänsteresor är förenligt med kommunallagen.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes dels av s- och v-ledamöterna och dels av mp-ledamöterna till förmån för respektive förslag.

§ 89**Frågestund**

LS 0805-0487

Anf. 114-172

- 1) Ingela Nylund Watz (s) till landstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (m): Anser finanslandstingsrådet att de avknoppningar som ägt rum i Stockholms läns landsting det senaste året har varit lagliga?
- 2) Birgitta Sevefjord (v) till landstingsrådet Birgitta Rydberg (fp): Är du beredd att ompröva landstingets beslut att inte ge ekonomiskt stöd så att Stockholms brukarförening kan fortsätta med sitt viktiga kamratstödande arbete?

3) Raymond Wigg (mp) till landstingsrådet Birgitta Rydberg (fp): Har Du på något sätt jämställt Brukarföreningen med nazistiska organisationer eller åsikter?

4) Inger Ros (s) till ordföranden i Äldreberedningen Pia Lidwall (kd): Är du med anledning av den hälsoekonomiska rapport som gjorts beredd att ompröva regelverket i Vårdval Stockholm så att äldrevårdscentraler kan finnas kvar?

5) Birgitta Sevefjord (v) till landstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (m): Stödjer du chefläkargruppens förslag till riktlinjer för omhändertagande av papperslösa eller gömda flyktingar på vårdinrättningar?

6) Ingvar von Malmborg (mp) till landstingsrådet Birgitta Rydberg (fp): Kommer ansvarigt landstingsråd att skapa ett produktionscentrum för långfilm som utgår från kulturnämnden?

7) Lars Dahlberg (s) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (m): Anser trafiklandstingsrådet att det är rimligt att det privata företaget A-train ska utnyttja sitt monopol och låta SL betala extra om pendeltåg ska stanna vid Arlanda i syfte att minska utsläppen för anslutningstrafiken?

8) Sigvard Lindblom (mp) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (m): Kommer landstingsrådet att sätta igång en konsekvensanalys av de eventuella följder som nya Horstensleden skulle kunna medföra?

9) Anna Kettner (s) till landstingsrådet Filippa Reinfeldt (m): Anser sjukvårdslandstingsrådet att det är viktigt att personligen träffa medborgare och ta ansvar för den politik som genomförs?

10) Sverre Launy (v) till landstingsrådet Filippa Reinfeldt (m): Har du, genom dialog med SL, Vägverket och Räddningstjänsten, försäkrat dig om god framkomlighet för sjuktransporter och utryckningsfordon på Rv73 (Nynäsvägen) under Nynäsbanans avstängning 3 maj – 17 augusti?

Frågorna antecknades som besvarade.

§ 90

Delregional utvecklingsplan för Stockholms kust och skärgård (förslag 34)

LS 0707-0773

Anf. 173-193

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Gustav Andersson, Anna Kettner, Stella Fare, Sigvard Lindblom, Lennart Rohdin, Raymond Svensson, Jan Strömdahl, landstingsrådet Christer G Wennerholm, Viviann Gunnarsson, Lotta Lindblad Söderman samt Staffan Holmberg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till mp-ledamotens förslag i landstingsstyrelsen samt det särskilda uttalandet i landstingsstyrelsen "Miljöpartiet anser att Horsstensleden inte ska byggas över huvud taget."

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag.

att anta den delregionala utvecklingsplanen för Stockholms kust och skärgård.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av mp-ledamöterna.

§ 91**Valärenden (förslag 37)**

LS 0610-1661, 1777, 0611-1936, 0710-1043, 0711-1228, 1310, 0712-1386, 0801-0006, 0802-0106, 0109, 0143, 0182, 0201, 0202, 0803-0218, 0274, 0315, 0316, 0804-0331, 0415, 0447

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Kajsa Hansson (c) från uppdraget som ledamot i mälardalsrådet.

Fullmäktige valde enligt valberedningens förslag

Mälardalsrådet intill utgången av 2010

Ledamot

c Tage Gripenstam (efter Kajsa Hansson)

Skärgårdsstiftelsen intill utgången av 2010

Ersättare

m Mikael Freimuth (efter Tobias Lodestrand)

Ordning för suppleants inträde för de av Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet valda suppleanterna:

För ledamöterna Dingertz och Lindblad Söderman inträder suppleanterna Nilsson, Freimuth, Qvennerstedt, Frykman och Andersson; För ledamoten Persson inträder suppleanterna Qvennerstedt, Frykman, Andersson, Nilsson och Freimuth; För ledamoten Holmström inträder suppleanterna Frykman, Andersson, Nilsson, Freimuth och Qvennerstedt; För ledamoten Svensson inträder suppleanterna Andersson, Nilsson, Freimuth, Qvennerstedt och Frykman.

Länsrätten intill utgången av 2010

Nämndemän

m Jan Hjelmér (efter Odd Spångberg)
 c Mehdi Akhondi (efter Jan Wallén)
 s Lennart Andersson (efter Annica Grimlund)
 s Magnus Sundberg (efter Gunnel Trelje)
 v Atilla Yavuz (efter Regina Saglind)

Svea Hovrätt intill utgången av 2010

Nämndemän

s Lars Nopp (efter Ben Sbai)

Skattenämnden för skattekontor 1 intill utgången av 2010

Ledamot

s Anders Lindqvist (efter Ben Sbai)

Skattenämnden för storföretagsskattekontoret intill utgången av 2010

Ledamöter

m Claes-Göran Wik (efter Bengt A Holmberg)

c Lars Brofalk (efter Stig Gerdin)

Skattenämnden för skattekontor Uppsala intill utgången av 2010

Ledamöter

m Gustaf Palm (efter André Mostafaiy)

Fullmäktige beslutade enligt valberedningens förslag att bordlägga val av

sju nämndemän i länsrätten efter Bjarne Grankvist (m), Siw Nordin Rydén (m), Johan Sjöberg (c), Edith Nocetti (s), Lars Abrahamsson (v), Saime Bilici (v) och Camilla Sellergren Rydberg (mp)

en nämndeman i svea hovrätt efter Jonna Karna Müller (v)

en ledamot i skattenämnden för skattekontor 1 efter Berndt Jansson (m)

tretton ledamöter i skattenämnden för skattekontor 2 dels efter Ulla Beckman (fp), samt 1 plats för (m), fem platser för (v) och sex platser för (mp)

sex ledamöter i skattenämnden för skattekontor 3 efter Ibrahim Adan (fp) och Anders Berglund (fp) samt fyra platser för (mp)

tre ledamöter i skattenämnden för storföretagsskattekontoret efter Anders Berglund (fp) samt två platser för (mp)

en ledamot i skattenämnden för skattekontor Eskilstuna (v)

två ledamöter i skattenämnden för skattekontor Uppsala efter Johan Taube (m) och 1 plats för (mp)

en ledamot i övervakningsnämnden Stockholm Norr efter Birgitta Kaasik (m).

Nomineringar från landstingsstyrelsens allmänna utskott

Anf. 194-196

I ärendet yttrade sig Åke Askensten och landstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd.

Fullmäktige beslutade sedan enligt landstingsstyrelsens allmänna utskotts förslag

att välja Göran Stiernstedt som ledamot i Karolinska universitetssjukhusets styrelse t o m den 31 december 2008

att välja ordförande och ledamöter till bolagsstyrelser under tiden från ordinarie bolagsstämma 2008 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2009 enligt följande

Aktiebolag**Danderyds sjukhus AB**

Lars Rekke	ordförande
Katharina Mohlin	ledamot
Christel Wiman	ledamot
Michael Arthursson	ledamot
Mona Boström	ledamot

Södersjukhuset AB

Jan-Åke Björklund	ordförande
Anitra Steen	ledamot
Per-Olov Eriksson	ledamot
Mora Kallner	ledamot
Kajsa Lindstahl	ledamot

S:t Eriks Ögonsjukhus AB

Barbro Fischerström	ordförande
Per-Olov Karlsson	ledamot
Hormaz Kapadia	ledamot
Ingrid Bonde	ledamot
Ann-Sofi Lodin	ledamot

Folktandvården i Stockholms län AB

Meg Tivéus	ordförande
Lennart Läftman	ledamot
Ann-Charlotte Haglund	ledamot
Eva Frunk Lind	ledamot
Sylvia Lindgren	ledamot

Ambulanssjukvården i Stockholm AB

Lars Erik Strömberg	ordförande
Lars Eriksson	vice ordförande
Rolf Karlstén	ledamot
Leif Widmark	ledamot
Mona Boström	ledamot

MedicARRIER AB

Leif Widmark	ordförande
Per Dahlgren	ledamot
Christina Söderholm	ledamot
Mikael Wickström	ledamot
Anders Lönnberg	ledamot

Stockholm Care AB

Iréne Svenonius	ordförande
Bo Krogvig	vice ordförande
Thomas Ihre	ledamot
Birgir Jakobsson	ledamot

Tiohundra AB

Lars Hjalmarsson	ledamot
Barbro Westerholm	ledamot
Göran Stiernstedt	ledamot

Prima Liv i Danderyd AB (vilande bolag)

Peter Graf	ordförande
Karin Persson	ledamot
Carl-Göran Ericsson	ledamot

Leasing AB Garnis (vilande bolag)

Helena Holmstedt	ordförande
Anita Jansson	ledamot
Kjell Öhrström	ledamot

Västra servicegruppen AB (vilande bolag)

Göran Stiernstedt	ordförande
Helena Holmstedt	ledamot
Kjell Öhrström	ledamot

Huddinge Universitetssjukhus AB (vilande bolag)

Göran Stiernstedt	ordförande
Helena Holmstedt	ledamot
Kjell Öhrström	ledamot

Dotterbolag**AB Terreno** (dotterbolag Locum)

Gunilla Högbom	ordförande
Tommy Hoff	ledamot
Dan Eriksson	ledamot

Vecura AB (vilande dotterbolag HSAB)

Göran Stiernstedt	ordförande
Helena Holmstedt	ledamot
Kjell Öhrström	ledamot

SL Infrateknik AB (dotterbolag SL AB)

Ingemar Ziegler	ordförande
Gunnel Forsberg	ledamot
Anita Wetterlöf Ajaxon	ledamot

SL HR Service AB (dotterbolag SL AB)

Johan von Schantz	ordförande
Tomas Silvander	ledamot
Anita Wetterlöf Ajaxon	ledamot

SL Finans AB (dotterbolag SL AB)

Ingemar Ziegler	ordförande
Bo Fredriksson	ledamot
Gunnel Forsberg	ledamot
Helena Thunander Holmstedt	ledamot
Lars Gereholt	suppleant

SL Kundtjänst AB (dotterbolag SL AB)

Anita Wetterlöf Ajaxon	ordförande
Katarina Forsman	ledamot
Jarl Klang	suppleant

SL Lidingö Trafik AB (vilande dotterbolag SL AB)

Gunnel Forsberg	ledamot
Anita Wetterlöf Ajaxon	ledamot
Mats Öberg	ledamot

Fastighets AB Viggstaberget (vilande dotterbolag SL AB)

Gunnel Forsberg	ledamot
Anita Wetterlöf Ajaxon	suppleant

Intressebolag**Busslink i Sverige AB**

Anita Wetterlöf Ajaxon	ledamot
Gunnel Forsberg	ledamot
Mats Öberg	suppleant

Stockholm Terminal AB

Ingemar Ziegler	ledamot
Anita Wetterlöf Ajaxon	ledamot
Lennart Hallgren	suppleant
Ulf Brandt	suppleant

Tågia AB

Gunnel Forsberg	ledamot
Anita Wetterlöf Ajaxon	ledamot
Mats Öberg	suppleant

Transitio AB

Ingemar Ziegler	ledamot
Gunnel Forsberg	ledamot
Helena Thunander Holmstedt	ledamot
Anita Wetterlöf Ajaxon	suppleant

Samtrafiken i Sverige AB

Ingemar Ziegler	ledamot
-----------------	---------

Trafik i Mälardalen AB (TiM)

Ingemar Ziegler	ledamot
-----------------	---------

§ 92**Anmälan av motioner**

LS 0805-0488, 0490--0494

Nr 2008:18 av Lars Dahlberg och Göran Wrene (s) om att utveckla SL som energiproducent

Nr 2008:19 av Lena-Maj Anding m fl (mp) om inrättande av Hälsocentraler med förstärkt kompetens i hälsofrämjande arbete

Nr 2008:20 av Lena-Maj Anding m fl (mp) om åtgärder för att förbättra bemötandet i hälso- och sjukvården - att ge patienterna mer tid

Nr 2008:21 av Raymond Wigg m fl (mp) om ohälsosamma transfetter

Nr 2008:22 av Lars Dahlberg och Anna Kettner (s) om återinförande av regionstyrelser inom AB SL

Nr 2008:23 av Håkan Jörnehed m fl (v) om att införa mottagningar där distriktssköterskor får ansvara och bedriva egen mottagning, s k distriktssköterskeledda mottagningar

Motionerna remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 93**Bordlagd interpellation 2008:8 av Dag Larsson (s) om konsekvenser för patienterna när psykiatrin privatiseras**

LS 0803-0234

Anf. 197-217

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för psykiatrifrågor. Fullmäktige medgav den 11 mars 2008 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 8 april 2008.

Svar på interpellationen, se bilaga 4.

Landstingsrådet Birgitta Rydberg hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Dag Larsson och Birgitta Rydberg, Kemo Ceesay, landstingsrådet Birgitta Sevefjord, Ingvar von Malmborg, Peter Andersson, Lena-Maj Anding, Peter Lundén-Welden, landstingsrådet Ingela Nylund Watz samt Georg Gustafsson.

§ 94**Bordlagd interpellation 2008:12 av Raymond Wigg (mp) om arbetet för våldsutsatta kvinnor**

LS 0803-0235

Anf. 218-225

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 11 mars 2008 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 8 april 2008.

Svar på interpellationen, se bilaga 5.

Landstingsrådet Birgitta Rydberg hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Raymond Wigg och Birgitta Rydberg, Gunilla Roxby Cromvall, Gunilla Helmerson, Kristina Söderlund, Janet Mackegård samt Regiana Hortin.

§ 95**Bordlagd interpellation 2008:15 av Gunilla Roxby-Cromvall (v) om den höjda taxan i SL-trafiken**

LS 0803-0243

Anf. 226-247

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 11 mars 2008 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 8 april 2008.

Svar på interpellationen, se bilaga 6.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, landstingsrådet Christer G Wennerholm, Åke Askensten, landstingsrådet Lars Dahlberg, Charlotte Broberg, Arba Kokalari, Tage Gripenstam, landstingsrådet Gustav Andersson, Cecilia Löfgreen, Stella Fare, Jan Strömdahl, Peter Kockum samt Kaija Olausson.

§ 96**Bordlagd interpellation 2008:16 av Lena-Maj Anding (mp) om beslut i AB Storstockholms lokaltrafiks styrelse som strider mot beslut i landstingsfullmäktige angående tillgänglighet för människor med funktionshinder**

LS 0803-0238

Anf. 248-253

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 11 mars 2008 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 8 april 2008.

Svar på interpellationen, se bilaga 7.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Lena-Maj Anding, landstingsrådet Christer G Wennerholm samt Cecilia Engström.

§ 97**Bordlagd interpellation 2008:17 av Raymond Wigg (mp) om landstingets miljöarbete**

LS 0803-0239

Anf. 254-258

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för miljöfrågor. Fullmäktige medgav den 11 mars 2008 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 8 april 2008.

Svar på interpellationen, se bilaga 8.

Landstingsrådet Gustav Andersson hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Raymond Wigg och Gustav Andersson samt Viviann Gunnarsson.

§ 98

Interpellation 2008:18 av Lars Dahlberg (s) om uteblivna och felaktiga investeringar för AB Storstockholms lokaltrafik

LS 0804-0353

Anf. 259-270

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 8 april 2008 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 9.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Lars Dahlberg och Christer G Wennerholm, Lennart Rohdin, Tage Gripenstam, Stella Fare, Jan Stefanson samt Peter Kockum.

§ 99

Interpellation 2008:19 av Åke Askensten (mp) om avskedanden och andra personalminskningar inom landstinget

LS 0804-0354

Anf. 271-275

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för personalfrågor. Fullmäktige medgav den 8 april 2008 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 10.

Landstingsrådet Maria Wallhager hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Åke Askensten, landstingsrådet Maria Wallhager samt Håkan Jörnehed.

§ 100

Interpellation 2008:20 av Lars Dahlberg (s) om väsentligt försämrad produktivitet för AB Storstockholms lokaltrafik

LS 0804-0355

Anf. 276-286

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 8 april 2008 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 11.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Lars Dahlberg och Christer G Wennerholm, Viviann Gunnarsson, Necla Bora, Georg Gustafsson, Tage Gripenstam samt Jan Stefanson.

§ 101

Interpellation 2008:21 av Lena-Maj Anding (mp) om utveckling av hälsofrämjande sjukhus

LS 0804-0356

Anf. 287-291

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 8 april 2008 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 12.

Landstingsrådet Birgitta Rydberg hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Lena-Maj Anding, landstingsrådet Birgitta Rydberg samt Ann-Sofi Matthiesen.

§ 102

Interpellation 2008:22 av Inger Ros (s) om förstärkta anslag till ungdomsmottagningarna

LS 0804-0357

Anf. 292-301

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 8 april 2008 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 13.

Landstingsrådet Filippa Reinfeldt hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Inger Ros, landstingsrådet Filippa Reinfeldt, Håkan Jörnehed, Gunilla Helmersson, Marie Ljungberg Schött samt Ing-Marie Yang.

§ 103

Interpellation 2008:23 av Lena-Maj Anding (mp) om arbetet med att förbättra omhändertagandet av patienter med ohälsa av dentala material

LS 0804-0358

Anf. 302-305

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för tandvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 8 april 2008 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 14.

Landstingsrådet Gustav Andersson hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Lena-Maj Anding och landstingsrådet Gustav Andersson.

§ 104

Interpellation 2008:24 av Kristina Söderlund (s) om karies bland barn

LS 0804-0359

Anf. 306-311

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för tandvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 8 april 2008 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 15.

Landstingsrådet Gustav Andersson hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Kristina Söderlund och landstingsrådet Gustav Andersson.

§ 105

Interpellation 2008:25 av Åke Askensten (mp) om piller i stället för personal

LS 0804-0360

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 106**Anmälan av interpellationer**

LS 0805-0472--0478

Nr 2008:26 av Ingela Nylund Watz (s) om rättsläget vid avknoppningar

Nr 2008:27 av Birgitta Sevefjord (v) om utvecklingen av fertilitetsbehandling (IVF) i Stockholms läns landsting

Nr 2008:28 av Raymond Wigg (mp) om den Bilfria Veckan eller European Mobility Week

Nr 2008:29 av Dag Larsson (s) om Vårdval Stockholms negativa konsekvenser för hemsjukvården till äldre

Nr 2008:30 av Håkan Jörnehed (v) om landstingets stöd och insatser för barn och ungdomar med hiv-infektion

Nr 2008:31 av Lars Dahlberg (s) om den borgerliga majoritetens planer på att avskaffa SL-kortet

Nr 2008:32 av Staffan Holmberg (s) om utförsäljning av Skärgårdsstiftelsens markinnehav

Interpellationerna skall besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl 19.47.

Vid protokollet

Peter Freme

Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 13 maj 2008.

§ 85 Förslag till utökade satsningar för att åtgärda vårdköerna i sjukvården

Anförande nr 1

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d** (m): Fru ordförande, fullmäktige! Låt mig börja med att repetera det jag har sagt två gånger tidigare här i talarstolen. När vi i alliansen möter våra medborgare i länet ser vi dem ofta som patienter och emellanåt som trafikanter. Fokus för oss i det här fallet är våra medborgare som patienter. Vi har satt som ett av våra övergripande mål – som vi kommer att ta med oss även i fortsättningen – att öka tillgängligheten i vården.

När vi tillträdde gjorde vi skärpningar på några punkter i landstinget, just för att kunna öka tillgängligheten. Det ena var att vi skärpte den vårdgaranti som gäller, så att den är skarpare än vad som gäller i landet i övrigt.

Vi ställde också krav på vårdgivarna att rapportera in hur läget ser ut. När vi tillträdde var det inte så många – kanske lite drygt hälften – som rapporterade in det faktiska köläget. Men i takt med att vi har skärpt kravet och också infört en ekonomisk sanktion för dem som inte rapporterar har vi synliggjort de köer som finns.

Vad vi har uppe till beslut i dag är att tillföra extra pengar till hälso- och sjukvårdsnämnden i storleksordningen 175 miljoner kronor, eftersom vi ser att det är för många som väntar på att få komma till specialist och för många som väntar på att få sin behandling.

Enligt oss kostar det att kapa köer. Men det kostar betydligt mer att inte göra något åt dem. Det gäller människor som individer, som under tiden lider ekonomisk skada och även lider på annat sätt. Men vi ser också att det på sikt kan kosta sjukvården ännu mer om vi skjuter upp, så att det kanske blir värre och värre.

Därför är förslaget i dag att tillföra 175 miljoner kronor.

I ärendet finns det med från vänstersidan att det inte räcker med 175 miljoner. Jag skulle ändå tycka att det är rätt positivt, fru ordförande, att oppositionen har nyktrat till i den här frågan och också ser att det finns köer. De vill skjuta till 275 miljoner kronor.

Enligt de underlag som vi har räknat fram hittills från förvaltningens sida och som det ser ut just nu, när vi har berett ärendet, handlar det om 175 miljoner kronor. Men jag skulle redan nu vilja lägga in följande som en passus.

Vi vet vad som händer i dagarna i vårt län, med anledning av den vårdkonflikt som pågår. Det skjuts dagligen upp planerade åtgärder, operationer och behandlingar. Jag tycker att det finns all anledning för oss att återkomma till det, när vi i höst ska lägga fram budgeten, för vi har också ett annat mål. Det är att se till att ha en god ekonomi och i kombination med det fortsätta att öka tillgängligheten.

Därför är förslaget i dag från vår sida att följa förslaget i handlingarna och tillföra 175 miljoner kronor. Jag yrkar dock inte på detta, fru ordförande, eftersom jag formellt inte kan göra det, men det kommer säkert någon annan att göra om det behövs.

Anförande nr 2

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z** (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag ska börja med att yrka bifall till vår gemensamma reservation som vi har tillsammans med Vänsterpartiet i landstingsstyrelsen.

Låt mig börja i den ända där finanslandstingsrådet slutade. Det är nämligen precis så som Catharina Elmsäter-Svärd säger: Den pågående vårdkonflikten och de uppskjutna behandlingar som kommer i skuggan av den kommer sannolikt att leda till än större bekymmer än vad majoriteten förutsatte när ärendet bereddes.

Men när det gäller att ställa ytterligare frågor om vad som behövs för att komma till rätta med den besvärliga situation som vi har med vårdköerna just nu, har den borgerliga majoriteten i landstinget gravt underskattat problematiken redan när ärendet bereddes. Vi står alltså inför en dubbel utmaning.

Till skillnad från de borgerliga partierna i landstingsstyrelsen har vi gjort bedömningen att 175 miljoner kronor redan när ärendet bereddes var ett alltför snålt tilltaget tillskott för att klara av de köer som vi nu ser i sjukvården, som växer på alla områden. Det är alltså ett direkt otillräckligt förslag redan innan vi har tagit hänsyn till de effekter som vi får av vårdkonflikten.

Det är också precis som finanslandstingsrådet säger, att man i den borgerliga majoriteten själv har skärpt vårdgarantin. Desto mer beklagligt är det då att man inte klarar den på något område när det gäller tiden för besök. Det är mycket bekymmersamt att den borgerliga majoriteten inte själv inser att det behövs större tillskott för att klara av den situation med växande köer som man nu bär ansvar för.

Det är nu 33 procent av alla patienter som väntar på behandling och operation som har väntat mer än 90 dagar. Det är 60 procent av alla som väntar på mottagning av specialist som har väntat mer än 30 dagar. Antalet patienter som har väntat mer än 90 dagar för att komma till mottagning har från januari 2007 till januari 2008 ökat med 6 472 personer eller – för att uttrycka det som finanslandstingsrådet – enskilda patienter, som nu får vänta i onödan, eftersom den borgerliga majoriteten i landstinget gör en otillräcklig bedömning av vilka tillskott som behövs.

Än mer bekymmersamt är att man helt bortser från den mycket allvarliga situationen inom psykiatrin. Det är kanske det som är det allra mest upprörande, med det undermåliga förslag till tillskott för att korta vårdköerna som den borgerliga majoriteten i dag presenterar för landstingsfullmäktige.

Det är nämligen inte anständigt, när man gör en prioritering för att skjuta till pengar i en bekymmersam situation, att helt blunda för dessa patienter – enskilda människor som kanske har den tyngsta och svåraste problematiken av alla som behöver vård och behandling. De blir över huvud taget inte sedda av den borgerliga majoriteten. Den borgerliga majoriteten låter dem som faktiskt uppmärksammar problemen bära ansvaret, så att de själva träder åt sidan, i stället för att den borgerliga majoriteten tar ansvar för den väldigt besvärliga situationen.

Vi anser helt enkelt att den borgerliga majoriteten, med Moderaterna i spetsen, sviker de medborgare, patienter och enskilda som har drabbats av den här typen av problematik. Man bortser helt från att köerna på alla områden inom psykiatrin är oanständigt långa och växer.

I vårt förslag har vi valt att prioritera just den grupp medborgare som har den allra svåraste problematiken och där det är som mest bekymmersamt med de långa köerna. I vårt förslag ingår en särskild satsning på 50 miljoner kronor ytterligare för att just klara kökapningen inom psykiatrins område.

Det är väldigt bekymmersamt att den borgerliga majoriteten blundar för och bortser från denna grupp. Och det är än mer bekymmersamt att finanslandstingsrådet och den borgerliga majoriteten inte har tillräcklig analysförmåga och inte tillräcklig kraft för att skjuta till tillräckligt med pengar för att komma till rätta med den vårdköproblematik som man själv nu bär ansvar för.

Anförande nr 3

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (m): Fru ordförande! När jag lyssnar på Ingela Nylund Watz låter det som om Socialdemokraterna har patienten i fokus. Men det räcker inte längre. Vi måste ha patientens fokus i det arbete som vi gör.

Vi får höra att vi grovt har underskattat problemet när ärendet bereddes. Å andra sidan fanns det redan i budgeten med 75 miljoner kronor extra som redan har tillförts. Nu har vi gjort ökade volymbeställningar och har dessutom det ärende vi har i dag, med ytterligare 175 miljoner kronor.

Vi har i alla fall en ambition, och vi vågar synliggöra läget. Det gjorde aldrig ni. Vi lägger nu förslag som ska reda upp situationen. Vi vågade skärpa vårdgarantin. Ni var emot. Vi öppnar upp för fler vårdgivare. Ni är emot. Ni är väldigt mycket emot allt som ökar tillgängligheten – och det är vi emot!

Anförande nr 4

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Finanslandstingsrådet må slå sig för bröstet för extra tillskott under budgetdebatten, men ni som sitter i fullmäktige kan ju komma ihåg hur det faktiskt förhöll sig. Efter en massiv kritik som också dök upp i media någon dag före fullmäktiges behandling av budgeten trollade finanslandstingsrådet fram ett visst antal miljoner kronor för att tysta kritiken.

Det visar sig att inte ens de pengarna räcker, och inte heller de pengar det handlar om i dag kommer att räcka. Vi ser patienterna, Catharina Elmsäter-Svärd. Vi ser de flera hundra patienter som nu står i de växande psykiatriköerna. Men dem ser inte ni – åtminstone inte på det sättet att ni tycker att de är värda ytterligare satsningar!

Anförande nr 5

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (m): Fru ordförande! Jag skulle ha kunnat säga: Vad gjorde ni åt problemet under de fyra år som ni satt vid makten? Jag skulle ha kunnat säga: Varför såg ni inte de här människorna för fyra år sedan? Men jag gör inte det, fru ordförande, eftersom jag tycker att den här frågan är för viktig för det.

Vi tillför 175 miljoner kronor. Ni tillför 275 miljoner kronor. Då är vi åtminstone överens om 175 miljoner kronor.

Låt oss återkomma till den budget vi ska besluta om i höst, för att gemensamt lösa problemet för de människor som har rätt till vård i rätt tid!

Anförande nr 6

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vi såg problemen, och vi brottades med 4 miljarder i underskott efter Ralph Lédels förda moderatpolitik. Visst såg vi problemen, och visst gjorde vi prioriteringar för de områden som var allra mest utsatta, efter den borgerliga vanskötseln av ekonomin.

Nu äger ni ansvaret. Ni såg redan i budgetdebatten att det behövdes mer resurser för att korta köerna. Ni tog – några timmar innan budgetfullmäktige, när mediakritiken och stormen blev för hård – till panikåtgärder. Ni har under flera månader berett ett ärende. Det visar sig redan nu att 175 miljoner kronor är otillräckligt. Det är flera hundra patienter fler i köerna inom psykiatrin. Dem ser ni inte alls, men det gör vi!

Anförande nr 7

Landstingsrådet Rydberg (fp): Ordförande, ledamöter! Vårdköer kostar lidande och pengar. För den enskilde innebär ofta väntan att man konsumerar annan vård. Men det kan också innebära att man snurrar runt i sjukvårdssystemet i hopp om att hitta någon insats

som ger hjälp. Oro och lidande är svårt att mäta. Men även för samhället blir det konsekvenser.

För dem som behöver ortopediska insatser – som är en mycket stor grupp av dem som väntar – är detta väldigt tydligt. För yrkesaktiva kan det innebära sjukskrivning. För våra äldre som behöver en ny höft- eller knäled blir hjälpbehovet från anhöriga, hemtjänst och färdtjänst påtagligt.

Vård utan väntan är i stor utsträckning en ledningsfråga. Men det är också en fråga om att avtala med vårdgivarna om att få rätt volym operationer och behandlingar. Det handlar också om att ha flera vårdgivare att förhandla med. Det är en viktig del för att snabbt kunna öka insatserna, när vi ser vårdbehov som inte tillgodoses.

Vi räds inte sanningen. Sanningen är att vi tog över en vårdskuld med eftersatta vårdbehov.

Nu har vi medvetet grävt fram hur väntetidsläget är i olika specialiteter. Vi har också granskat hur detta svarar mot de olika vårdöverenskommelser som vi har med olika vårdgivare, både våra egna på sjukhusen och andra vårdgivare. Det är tydligt att vi på några områden behöver öka antalet behandlingar.

Det har skett en neddragning inom till exempel hudsjukvården. Det påstods för fyra år sedan att det var ett överskott på hudsjukvård, och så drogs den ned. I dag ser vi effekten av det. Vi har stor brist på sådan vård och väntetider. Där måste åtgärder sättas in.

Också inom psykiatrin har vi tagit krafttag. Ett ersättningssystem som i större utsträckning premierar att man tar emot patienter syftar till att man ska ta emot fler patienter. En del mottagningar har haft bara två besök per behandlare och dag. Jag tycker att det är otillräckligt, och jag tror att ersättningssystemet kommer att ändra på det.

Ätstörningsvården var ett av de områden där vi noterade att vi har stora, eftersatta vårdbehov. Vi har i år ökat ersättningen med 10 procent och har ökat volymen i både öppenvården och slutenvården – alla tre avtalen.

När det gäller neuropsykiatriska utredningar finns det inte hur mycket kapacitet som helst att köpa från externa vårdgivare. Men vi har ändå gått ut i en upphandling för att dammsuga all kompetens som finns, för att bättre kunna tillgodose vårdbehoven. I vårdavtalen med våra sju sektorskliniker har vi också avtalat om att de ska göra 1 100 behandlingar ytterligare.

Den upphandling som pågår hoppas vi ska bidra till att vi får så många som möjligt som kan utföra utredningarna att verka med landstingsfinansiering.

I dag ska vi besluta om ett tillskott på 175 miljoner kronor. Ambitionen är att vi i år ska lyckas beta av väntetider. Om strejken för med sig konsekvenser som vi i dag inte kan överblicka måste vi återkomma här i fullmäktige. Men från alliansens sida har vi den tydliga ambitionen att medborgarna ska ha en tillgänglig vård, och vi kommer att följa detta.

Som Catharina Nyss sade har vi inte duckat, utan vi har i stället lagt in viten för vårdgivare som inte ger information om väntetider till vår databas. Vi vill kunna följa upp att de verkligen tillhandahåller det vi har avtalat om. Med de flerårsavtal som vi syftar till att åstadkomma från nästa år kommer vi att reglera detta ännu tydligare.

Det är lite rörande att Socialdemokraterna tror att vi med 100 miljoner kronor till har löst alla problem. Med det motstånd som vi ständigt möter mot samarbetet med privata vårdgivare är det inte trovärdigt. Det är genom att ta till vara olika vårdgivares möjlighet att ta emot länets medborgare som vi kan få mesta möjliga vård för våra landstingspengar och öka volymen av både behandlingar och operationer.

Jag vill med detta yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 8

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation i detta ärende, där vi säger att den stora summa som vi i dag ska besluta om att tillföra värden för att korta värdköerna är otillräcklig. Vi vill tillskjuta ytterligare medel.

Mot bakgrund av den vårdstrejk som vi har och ytterligare ackumulerade köer kommer förmodligen inte ens de pengarna att räcka. Men vi får återkomma längre fram till den debatten och konsekvenserna för kön när det gäller den rättmätiga strejk som pågår i dag.

Vårdköer är både ett strukturellt problem och ett resursproblem. Brödtexten till ärendet tycker jag befinner sig på sandlådenivå. Man skriver ungefär: Hurra, vad vi är bra – usch, vad de andra är dåliga! Ni pratar om den enorma vårdskuld som ni tog över efter den rödgröna majoriteten efter förra mandatperioden. Men ni glömmer ju vilken enorm vårdskuld som vi tog över efter borgarna efter förrförra mandatperioden. Det var ett ackumulerat underskott på över 9 miljarder kronor och jättelånga köer. Inom förlossningsvärden rädde det kaos.

Beträffande psykiatrin: Birgitta Rydberg säger att man tar emot två besök per dag. Det gjorde man när vi tillträdde förra mandatperioden. Men antalet besök har fördubblats. När du pratar om två besök per dag är du helt fel ute. I dag är det i snitt fyra besök per dag. Vi får se hur mycket ni lyckas öka besökstakten under den här mandatperioden.

Det var långa köer till de flesta områden. Vi är alla skyldiga. Vi har alla en skuld till att vi inte har lyckats klara av hanteringen av värdköerna. Jag tror faktiskt inte att något land i världen har lyckats med det. Man kan lyckas sämre eller bättre, men värdköer finns i alla länder, överallt, och de kommer förmodligen att finnas framöver också i det här landet.

Eftersom den medicinsk-tekniska utvecklingen innebär att vi kan göra allt mer och det finns ett glapp mellan ekonomiska resurser och andra resurser kommer vi aldrig att hamna i situationen att köerna är helt borta. Men självfallet kan vi förbättra situationen.

Ett stort problem som vi har haft är just att det är alldeles för få vårdgivare som rapporterar hur kösituationen ser ut. De som har slarvat allra mest är de privata vårdgivarna. Det är väl bara att säga: Tack, det är jättebra att de nu i allt större utsträckning börjar rapportera in köer.

Men eftersom köstatistiken är så svårtolkad och eftersom inrapporteringssystemet fortfarande brister är det svårt att prata om hur det ser ut när det gäller värdköer.

Jag läste månadsboks slutet per mars och prognosen för 2008 i hälso- och sjukvårdsnämnden. Det var intressant. Man kan titta på 28 specialistområden där människor väntar på att få en bedömning. Det är nästan 50 000 personer som står i den kön. På tre månader – från december till och med februari – har ni lyckats minska den kön med 53 personer, det vill säga knappt 1 procent. Det kan man väl knappast säga är någon större framgång för ert arbete att korta köerna.

Av de 28 områden som redovisas har kön faktiskt växt inom 16 områden. Framför allt handlar det om det som Ingela Nylund Watz tog upp: psykiatrin. Ni är ju helt fokuserade på somatiken och glömmer psykiatrin. Vi vet att det är jätteproblem inom psykiatrin, även resursproblem. Psykiatrin behöver mer resurser och också starkt politiskt stöd, som den inte har i dag.

Under de här tre månaderna har kön till allmänpsykiatrin ökat med 27 procent, kön till barn- och ungdomspsykiatrin har ökat med 15 procent, kön till barn- och ungdomsmedicin har ökat med 45 procent, och kön till handkirurgi har ökat med 85 procent. Köerna växer – de kortas inte, som ni påstår.

När det gäller väntande som redan har fått sin specialistbedömning och står i kö för att bli behandlade har ni på tre månader minskat kön med 5 procent. Men samtidigt har mer än en tredjedel av alla som står i kön väntat i mer än 90 dagar.

Kön i fråga om livmoderframfall har ökat med 43 procent, varav hälften har väntat mer än 90 dagar. För ljumskbräck har kön ökat med 19 procent och för anala sjukdomar med 50 procent.

Vi har ett jätteproblem. Jag tror att vi skulle vinna på att sluta kasta skit på varandra och i stället arbeta seriöst för att korta köerna, för det är vad medborgarna i Stockholms läns landsting begär av oss alla politiker, oavsett partifärg.

Anförande nr 9

Landstingsrådet Rydberg (fp): Vi hörde alldeles nyss att om vi bara skjuter till mer pengar har vi löst alla problem. Jag vill nog påstå att det inte är så enkelt. Låt oss ta exemplet psykiatrin. Inom barnpsykiatrin är det två besök per behandlare och dag. Det är det även på två av våra vuxenpsykiatriska kliniker. Sedan har vi en annan vuxenpsykiatrisk klinik som har sex besök om dagen, på grund av att de har många mentalskötare som gör mycket hembesök. Därför har snittet kommit upp till fyra.

Men gör ett räkneexempel: Om man inom barnpsykiatrin ökar med i snitt ett besök om dagen, från två till tre, har vi ökat kapaciteten besök med 50 procent inom barnpsykiatrin.

Jag tror att det kommer att ske, genom att vi i ersättningssystemet premierar att man tar emot patienter på mottagningarna. Jag tror också att vi kommer att se de här effekterna på de två kliniker som har haft lågt antal besök per behandlare inom vuxenpsykiatrin. De har till och med skrivit på avtal om att de är beredda att öka antalet besök. Det kommer att innebära att fler patienter får kontakt med läkare, sköterskor, psykologer, kuratorer och mentalskötare inom psykiatrin.

Att vi nu mäter köerna gör att vi får fram faktiska data. Det gjorde inte ni. Men sanningen är också att psykiatrin har fått ett större tillskott är någonsin förr: 4,4 procent. Det är inte småpengar.

Anförande nr 10

Landstingsrådet Sevefjord (v): Nej, Birgitta Rydberg, jag sade inte att det bara handlar om att tillskjuta pengar. Jag sade att det i grunden är ett strukturellt problem. Vi jobbade mycket under förra mandatperioden just med barn- och ungdomspsykiatrin och gjorde om hela organisationen. Det gjorde vi faktiskt i bred politisk enighet, för att därmed skapa förutsättningar för barn- och ungdomspsykiatrin att göra ett bättre jobb.

Vi jobbade hårt med ätstörningsvården, som faktiskt var mycket dålig när vi tog över förra mandatperioden. Den har utvecklats enormt, och det gäller inte minst den landstingsdrivna ätstörningsvården. Det gläder mig att du nu också har upptäckt att det är där som dynamiken har funnits under flera år. Det är jättebra att ni tillför mer medel till ätstörningsvården. Det kan ni göra tack vare att ekonomin är mycket bättre än den var under förra mandatperioden.

Det handlar inte alls bara om pengar. Det handlar om strukturer, men det handlar också om att våga se att vår egen verksamhet är viktig – inte bara privata vårdgivare.

Anförande nr 11

Landstingsrådet Larsson (s): Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är bra att det här ärendet kommer fram i dag, och jag tycker också att det finns ett antal bra förslag, bland annat att försöka skärpa kraven på dem som inte rapporterar in kötider ordentligt. Det är utmärkta förslag som vi från socialdemokratins sida stöder.

Sedan måste jag säga att jag blir oerhört deprimerad när jag läser själva brödtexten i ärendet. Köer är tragedier och mänskligt lidande. Men själva ärendet ser ut att vara tillverkat på ett borgerligt partikansli i slutskedet av en valrörelse. Det är fullt med osakliga, svepande påståenden om bland annat socialdemokratiska vårdskulder.

Om det fanns täckning för detta skulle man väl kunna leva med det. Men det är än mer provocerande när man ser hur verkligheten ser ut. I januari 2007 hade ungefär 9 000 stockholmare väntat mer än 90 dagar på att få komma till en specialistmottagning. Ett år senare hade den kön vuxit till 16 000 personer.

Vad prioriterades då under detta fantastiska år då köerna ökade från 9 000 till 16 000? Jo, det var Vårdval Stockholm, det var privatiseringar, och det var skattesänkningar. Köerna växte under förra året, men det ni prioriterade var skattesänkningar.

Då blir retoriken om den socialdemokratiska vårdskulden fullständigt obegriplig och till och med lögnaktig. Att köerna växer och ni sänker skatten är däremot ett fullständigt sant påstående, som gör diskussionen djupt upprörande.

Om man tittar historiskt – jag är gammal historielärare och tycker att det är kul att titta bakåt – kan man se att vårt landsting har haft köer under mycket lång tid. Vårt landsting har varit dåligt på att bearbeta köproblematiken. Det är inte något som har kommit med vare sig någon socialdemokratisk majoritet eller någon borgerlig majoritet. Redan under Ralph Lédels och Elwe Nilssons tid fanns det stora, djupa vårdköer i vårt landsting. Men vi kände inte till dem.

Arbetet med att försöka få ordning på köstatistiken startade egentligen den 16 december 2003, när hälso- och sjukvårdsutskottet för första gången tog beslutet att försöka få en rationell köstatistik i vårt landsting. Den har steg för steg förbättrats. Det finns en lång historia där alla partier i salen bär ett ansvar för att man har arbetat otillräckligt med köerna och köstatistiken.

Till saken hör att trots att köerna växer och ni har sänkt skatten har ni haft mage att skärpa vårdgarantins löften. Det hade man kunnat tycka var rimligt om ni hade uppnått det första målet i den nationella vårdgarantins löften, men så är ingalunda fallet. Inte på ett enda område har ni lyckats leva upp till vårdgarantins löften, trots era skärpta löften. I stället prioriteras skattesänkningar och privatiseringar. Det är skamligt och ynkligt.

Dock vill jag säga att förslaget om att ta fram mer pengar är bra. Men det räcker inte. Man borde ta fram ordentliga resurser och se över hur hela sjukvården i vårt landsting arbetar.

Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska och vänsterpartistiska reservationen i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 12

Landstingsrådet E l m s ä t e r - S v ä r d (m): Fru ordförande! Ibland låter det som om det ena alltid är svart och det andra vitt. Bara för att vi gör det ena så skulle det andra absolut inte gå.

När vi valde att sänka skatten – en skatt som är landets högsta landstingsskatt – med 17 öre, gjorde vi det med bibehållen god ekonomi. Vi lyckades också få ett överskott på resultatet, mycket tack vare att människor i regionen faktiskt arbetar, inte minst tack vare den jobbpolitik som vi för på nationell nivå.

Trots att vi sänkte skatten lyckades vi tillföra värden mer pengar. Vi vågade öka ambitionen genom att införa Vårdval Stockholm, som är ett sätt att ge makten till patienten. Vi har också tillfört pengar till vårdgarantin, tidigare 75 miljoner kronor och nu 175 miljoner kronor.

I det läget, Dag Larsson, var det inte så lätt att sätta det ena mot det andra. Ni gjorde snarare ingenting.

Anförande nr 13

Landstingsrådet **Larsson (s)**: Jag har stor respekt för Catharina Elmsäter-Svärd, som ändå lägger fram ett förslag. Hon har uppmärksammat det problem som den borgerliga alliansen i församlingen inte har uppmärksammat under det år då köerna i landstinget vuxit. Det är bra, Catharina, även om det inte är tillräckligt.

Man arbetar utifrån olika ekonomiska förutsättningar. Vi jobbade i en ekonomisk katastrof när vi hade makten under förra mandatperioden. Under den här mandatperioden har skatteintäkterna vuxit. Det har varit ordning och reda åtminstone inledningsvis i sjukvårdens ekonomi. Det har funnits en historisk möjlighet att förbättra vårdens kvalitet i vårt landsting.

Den chansen håller ni på att förspilla genom att ni hittills har prioriterat skattesänkningar framför rejäla tag för att förbättra sjukvårdens kvalitet.

Anförande nr 14

Landstingsrådet **Elmsäter-Svärd (m)**: Fru ordförande! Vi ska inte landa på någon nationell debatt – det vet jag att vi ska avstå från. Men man hade ju kunnat fundera på vem som regerade när det var maktskifte här i landstinget.

Men låt oss säga så här, fru ordförande: Uppenbarligen är alla i debatten rörande överens om att vi inte ska ha värdköer, eftersom det drabbar den enskilde. Jag tycker att Birgitta Sevefjord uttryckte det på ett väldigt bra sätt.

Låt oss då fundera framåt: Hur ska vi se till att lösa det problem som vi står inför? Låt oss börja med att tillföra de 175 miljoner som vi i dag har förslag om, i full enighet, så återkommer vi till hösten med det som behöver göras i nästa steg!

Anförande nr 15

Landstingsrådet **Larsson (s)**: Det finns en förhistoria till den katastrof som vi faktiskt står inför i dag, inför den borgerliga värdskuld som har byggts upp under de två borgerliga regeringsåren. Ni har helt enkelt anslagit för lite pengar till sjukvården. Ni har prioritet skattesänkningar i stället. Ni signalerar också att det inte är slut med de ambitionerna, utan ni har ambitioner att fortsätta med skattesänkningarna framöver.

Tänk om på den punkten! Låt bli att sänka skatten de kommande åren! Anslå mer pengar till att beta av de växande värdköerna! Det är min uppmaning till er.

Anförande nr 16

Lena-Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Vi tycker att debatten om värdköer borde ha ett lite annat innehåll. Jag skulle vilja börja med att säga att vi inte går emot förslaget att tillföra dessa medel. Vi tycker att man ska tillföra de pengarna. Men vi vill problematisera detta med vårdgarantier, för vårdgaranti för patienter är per definition inte medicinskt prioriterade, det vill säga vårdgarantigränserna är satta just för att garantera att även de som inte har medicinsk förtur ska få sin vård i rimlig tid.

Det är viktigt att tänka på det. För medicinskt prioriterade fall görs andra bedömningar av högsta väntetid till behandling. Därför är det viktigt att inte ställa ut löften som innebär att vårdgarantipatienter går före medicinskt mer prioriterade patienter.

Revisorerna har tittat på detta. De har gett synpunkter på att en följd av den utvidgade vårdgarantin kan bli undanträngningseffekter för medicinskt mer prioriterade fall. Det har vi inte fått någon som helst redovisning av – hur Prioriteringsutredningens beslut om akut och kroniskt sjuka slår i den utvidgade vårdgaranti som man har fattat beslut om.

Det hade varit mycket bättre om vi hade kunnat utvärdera den gamla vårdgarantin för att just se på hur det blir med undanträngningseffekterna, om de som har medicinsk förtur verkligen får den vård som de behöver ha eller om den utvidgade vårdgarantin leder till att personer som har mindre medicinsk förtur kommer före i kön. Det tycker vi är en viktig fråga.

En annan viktig fråga som vi vill lyfta fram är att man från början måste ge tillräcklig budget till landstingets och hälso- och sjukvårdens verksamhet. Nu skjuter vi till i efterhand hela tiden och rättar till regelböcker när vi märker att det får konsekvenser som inte är positiva för patienterna. Det ger en ryckighet i verksamheten, och det blir svårt att styra verksamheten när vi gör på det viset.

Det finns fortfarande behov som är väldigt stora, och det är viktigt att man i kommande utredningar om hur man ska fortsätta lägga samman Karolinska Universitetssjukhuset mellan Huddinge och Solna ser över behoven ordentligt, så att man verkligen kan dimensionera vården på ett riktigt sätt, så att de patienter som har hög medicinsk prioritet verkligen får den vård som de har rätt till och behov av. Det kan leda till att vi inom vissa områden behöver öka grundbemanningen. Vi kanske behöver skjuta till mer pengar till vissa områden från början, så att det finns fler yrkeskategorier som tar emot patienterna.

Arbetet med en sjukvård utan köer ställer också krav på ett proaktivt arbete. Det sägs också i förslaget att man ska se på brister som måste identifieras i ett tidigt skede och att man måste göra insatser innan köer uppstår. Det är också något som vi i Miljöpartiet har fört fram i vårt budgetförslag. Vi lägger mer resurser på förebyggande arbete. Vi har ett hälsoval i stället för ett vårdval, vilket innebär att köer i vården inte kommer att uppstå på samma sätt som i dag. Det är det vi tycker är absolut viktigast – att försöka förebygga att köer uppstår.

Jag vill stanna där och får återkomma senare.

Anförande nr 17

P i a L i d w a l l (kd): Ordförande, ledamöter! Det är väldigt bra att vi tar beslut om vårdgarantipengar i dag. Bara det faktum att vi tillåter att människor väntar på att få behandling i sjukvården är skamligt av sjukvårdspolitikern. Så ska det inte behöva vara. Vi har en stor offentlig verksamhet, och vi betalar mycket pengar i skatt. Då ska man inte behöva vänta. Så är det egentligen.

Vi har en skärpt vårdgaranti. Socialdemokraterna gör ett stort nummer av att de satsar mer pengar än vi gör. Men vad är det egentligen ni satsar på? I de beslut som vi har tittat på företräder ni den nationella vårdgarantin, medan vi i vårt landsting har en skärpt vårdgaranti. Vi har en skärpt vårdgaranti därför att vi anser att vi behöver minimera antalet väntande människor i kö, eftersom det påverkar hälsan och ekonomin.

Jag skulle vilja ha ett förtydligande från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om hur ni ser på den frågan.

Ett sätt att arbeta aktivt med vårdgarantiärenden är det vi gör just nu. I hälso- och sjukvårdsnämnden kommer vi varje månad att ha ett ärende där det redovisas hur köstatistiken ser ut. Då får vi politiker banne mig alltid se till att ha den här frågan inför ögonen.

När vi jobbade med olika frågor kan det vara så att vårdvalet kom lite före vårdgarantin. Det är inte bra, och just därför har vi tagit på oss betinget att varje månad se på hur kön i vårt landsting ser ut.

Vi finns på SKL får också se den statistik som finns från andra landsting. Stockholms läns landsting är inte riktigt nummer 1, men vi ska bli nummer 1, och vi ska bli så mycket nummer 1 att vi inte behöver ha någon vårdgaranti utan att folk får hjälp när de behöver den. När prioriteringsarbetet är ordnat ska man inte behöva vänta.

Det finns en annan fråga som har kommit upp i debatten. Det handlar om psykiatrin. Man kan notera att vi i vår politiska text skriver att garantin omfattar psykiatrin. Att vi sedan inte skriver om hur många väntande det är på listorna må vara hänt. Men det uppdrag som våra tjänstemän har är att se till att psykiatrin har lika stor angelägenhetsgrad som de övriga disciplinerna.

Vi kommer att se till att listan på väntande minskar, för vad det egentligen handlar om är att vi har en ointelligent organisering av sjukvården. Det har Birgitta Rydberg också varit inne på. Om vi inte förändrar vårt arbetssätt kommer det att fortsätta vara köer.

Parallellt med att vi avsätter medel måste vi jobba med organisationen, så att man jobbar på ett smartare sätt och faktiskt har patientens fokus – inte patienten i fokus utan patientens fokus. Det är det vi vill verka för. Det är det som gör att vi jobbar med vårdvalsfrågor. Det är också det som gör att vi har bestämt oss för att ha flerårsavtal i stället för ettårsavtal, så att man på organisationsnivå ute i verksamheterna kan planera sin verksamhet, så att det inte blir detta väntande i kö.

På flera olika områden gör vi nu ett väldigt aktivt arbete för att få ner köerna. Det är mycket bra och mycket positivt.

Anförande nr 18

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Jag måste börja med att säga att jag faktiskt uppskattar Pia Lidwall som politiker. Jag är helt övertygad om att hon menar väl i sina inlägg. Men man kan inte låta bli att notera att Pia säger att vårdvalet kanske fick gå före. Jag tror att det var så, och tyvärr har det lett till vissa konsekvenser för medborgarna. Ni hade för bråttom med vårdvalsarbetet i förhållande till köarbetet.

Om man inte på en enda punkt klarar av att leva upp till den nationella vårdgarantin, som gäller att man ska få komma till en specialistläkare inom 90 dagar, då kan man välja att hantera det på lite olika sätt. Man kan komma fram till att sjukvården har för lite resurser och borde ha mer resurser. Man kan också välja att helt enkelt skärpa löftet, och det är det ni har valt att göra, än så länge.

Problemet är att om man ger en vårdgaranti som man inte lever upp till, då sjunker förtroendet för sjukvården, sjukvårdens personal och även de ansvariga politikerna. Det skulle jag vilja påstå är en mycket farlig och vansklig väg att gå, Pia Lidwall.

Nej, politikens och demokratins trovärdighet handlar om att angripa de problem som finns. Då borde man ha skjutit till mer pengar från början.

Anförande nr 19

P i a L i d w a l l (kd): Ordförande! Dag Larsson får väl recensera sedan om det är en vansklig väg. Jag menar att det är en framgångsväg som vi nu har bestämt oss för. Att varje månad ha den här frågan uppe på hälso- och sjukvårdsnämnden innebär att vi alltid kommer att diskutera köerna. Att vi avsätter medel gör att vi alltid kommer att se efter att tjänstemännen ser till att köpa upp operationer eller psykiatribehandlingar när det behövs.

Detta är en framgångsväg och ett beting som vi har gett oss, med den skärpta vårdgarantin.

Anförande nr 20

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Det är egentligen inte mig, Pia, som du behöver övertyga om någonting. Däremot kommer du så småningom att stå till svars inför väljarna. De kommer att fråga varför köerna växer, och de kommer så småningom att notera hur Kristdemokraterna ställer sig till fortsatta eventuella skattesänkningar i en situation där köerna har vuxit från 9 000 till 16 000.

Anförande nr 21

Pia Lidwall (kd): Med det ambitiösa arbete som vi har tagit på oss kommer det inte att bli några fler tusentals människor som står i kö, utan de ska minimeras så långt att det egentligen inte behövs någon vårdgaranti – det är det vi eftersträvar.

Anförande nr 22

Landstingsrådet Sevefjord (v): Jag tror att det är viktigt för oss politiker att försöka finna oss i verkligheten. Pia Lidwalls senaste replik tror jag faktiskt befann sig på någon annan plats.

Oavsett om vi har en vårdgaranti på 90 dagar eller 30 dagar är det intressanta om vi lyckas leva upp till vårdgarantin. Men det är det ni inte gör. Vårdköerna växer ju! Är det så svårt att förstå?

Titta på dem som står och väntar på att få bli behandlade, som är bedömda och ska behandlas! För fetma är det 34 procent som har väntat längre än 90 dagar, för hörsselförbättrande operationer har 68 procent väntat längre än 90 dagar, för livmoderframfall har 45 procent väntat längre än 90 dagar och för bröstrekonstruktion efter cancer har 43 procent väntat längre än 90 dagar. Det intressanta för medborgarna i länet är om man kan leva upp till sina löften. Men det kan ni inte göra.

Anförande nr 23

Pia Lidwall (kd): Fru ordförande! Det är det vi säger. Vi är inte heller nöjda med den köstatistik som faktiskt finns i dag. Det är därför vi har tagit fram det här ärendet. Det är för att få bukt med köerna som vi satsar på en massa olika saker. Men har man inga mål och visioner om att faktiskt förbättra detta kan man inte heller arbeta och komma någon vart. Det är det målet vi har satt väldigt högt, och det är det vi strävar efter.

Anförande nr 24

Landstingsrådet Sevefjord (v): Jag tror att vi alla strävar efter att minimera köerna. Om detta råder nog inga politiska olikheter. Problemet är att ni väljer metoden att lappa och laga. Ni underfinansierar vården i era budgetar i stället för att från början se till att vården får tillräckligt med resurser så att man kan planera för de operationer som behövs. Det har ni inte gjort.

Anförande nr 25

Pia Lidwall (kd): Under förra mandatperioden var det ettårsavtal med sjukhusen och de olika aktörerna. Det vi har tagit beslut om nu är flerårsavtal, vilket innebär att det blir en större rådighet för våra sjukhus att planera sin verksamhet, vilket innebär att de inte behöver ha några köer egentligen. Det kan de faktiskt bestämma själva. Där ligger långsiktigheten, Birgitta Sevefjord.

Anförande nr 26

Ingvar von Malmberg (mp): Det finns olika uträkningar i USA på hur mycket depressioner kostar samhället. Som ni säkert förstår rör det sig om hundratals miljarder. Man kan naturligtvis ställa sig frågan hur de här utredningarna är gjorda, vem som har gjort dem, varför och hur man kom fram till de här siffrorna. Men jag tror att vi kan vara överens om att det kostar väldigt mycket. Det går att räkna ut hur mycket varje person som fastnar i en depression kostar samhället i framtiden och hur mycket utbildning vi har kostat på som så att säga aldrig leder någonstans.

Vi har växande köer inom psykiatrin. Det är alldeles riktigt. Nu pratar vi om en vårdgaranti. Men för mig är det lite grann bortkastat att prata om en vårdgaranti om man inte har rätt behandlingsmetoder. Frågan är då: Har vi rätt behandlingsmetoder? Det känner jag mig lite

tveksam till. Om man tittar på all den kunskap som har kommit fram under efterkrigstiden inom psykoterapi så kan man säga att den egentligen inte finns representerad här i vårt landsting, tyvärr inte. Varje årtionde har den här kunskapen multiplicerats, och det finns alla möjliga olika terapiformer som man i stort sett kan behandla alla möjliga olika slags psykologiska problem med. Men vi har dem alltså inte här inom landstinget – varför inte?

Psykologer och psykoterapeuter är sorgligt underrepresenterade i hela den här kedjan. De finns egentligen inte i någon högre grad representerade inom behandlingarna, men de finns inte heller representerade inom beslutskedjan, och man skulle kunna säga att psykologins idésfär inte heller finns representerad på något särskilt bra sätt i den här salen.

När man nu pratar om att lägga mer pengar på vårdgarantin skulle jag vilja att vi helt enkelt började fundera på om vi inte bör organisera hela psykiatrin på ett annat sätt. Det arbetar vi på inom Miljöpartiet nu, och vi skulle vilja att betydligt fler människor fick tillgång till psykoterapi, som trots allt är den enda bevisade formen som kan ge de människor som på olika sätt har halkat ur systemet, men som behöver komma tillbaka in, en ny start. Det är alltså vårt mål, och för vår budget 2009 kommer vi att lägga fram olika förslag i den riktningen.

Anförande nr 27

Landstingsrådet N y m a n (kd): Fru ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag i ärendet. Om nu Socialdemokraterna vill utgå från historiska sanningar i debatten, Dag Larsson, har jag en del övrigt att önska från ditt inlägg, som var en recension av den mandatperiod vi förra gången var i majoritet. Faktum var att vi då hade landets absolut skarpaste vårdgaranti. Det fanns ingen nationell utan vi genomförde det här på eget bevåg och på eget initiativ. Vi instiftade ett vårdgarantikansli med ett riktigt telefonnummer. Det var 08-737 45 00. Under tiden höll dåvarande socialminister på att konstruera någonting som mer liknade ett riktnummer 07 90 90. Om det är rätt eller fel strider vi nu, och så försöker vi skärpa garantin i det här landstinget.

Vi hade, vill jag påstå, bland landets absolut kortaste väntetider under den perioden, inte i januari 1999, men sedan under mandatperioden. Majoritetsskiftet 2002 var ju inte det som sedan kom att gynna kortare väntetider särskilt tydligt trots helt otroliga skattehöjningar. Jag unnar er det här mantrat, det har jag sagt förut, att få nämna skattesänkning och Ralph Lédel i vart och vartannat inlägg, men det tillför inte den här debatten särskilt mycket.

Den här debatten, liksom många andra vårddebatter, präglas mer av sifferexercis än av ett försök att djupdyka lite i framför allt det som ligger bakom siffrorna. Nu innehåller resten av det jag säger också lite självkritik.

Ingen av oss belägger vilka behov det är som får vänta. Vi fick en uppräkningslista av Birgitta Sevefjord alldeles nyss. Och med all respekt finns det andra mycket mer angelägna vårdbehov än de du räknade upp som får vård i tid. Läger man bara ihop antalet patienter som får vänta kan det se alldeles förfärligt ut. Men om vi ska ha belägg för det vi säger och ha någon tyngd bakom argumenten bör vi också anstränga oss att försöka beskriva vilka vårdbehov det är som får vänta för länge. I debatten ser det ut som om alla vårdbehov är likartade. Så är det inte.

Ingen av oss ägnar heller tillräcklig kraft åt att analysera, identifiera och beskriva vårdbehoven för att få ett mer adekvat, kanske till och med optimalt underlag för vår planering och finansiering.

Nu föreslår vi, som det har sagts från majoritetssidan i dag, ett steg vidare på vägen, inte det sista och slutgiltiga steget utan ett steg på vägen mot att försöka korta väntetiderna. Vi har ingen ambition, i varje fall inte från min sida, att tillfredsställa den politiska oppositionen. Det är mycket svårare än att korta väntetider. Därför lägger vi den ambitionen åt sidan och inriktar oss på uppgiften att möta vårdbehoven på ett sådant sätt att det kan motiveras medicinskt både vad gäller resursanvändning och hur vi allokerar resurser, hur vi investerar och hur vi väljer att agera. Det är det som är avgörande. Det var det som var formuleringen i

den vårdgaranti vi hade under förra perioden vi var i majoritet. Det ska vara medicinskt motiverade behov och de ska sättas i första rummet.

Det kan jag lova er att vi kommer att göra också under fortsättningen av den här mandatperioden, alldeles oavsett den överbudsretorik som vi har hör mest av i dag. Det har inte varit särskilt många idéer om hur man ska gå vidare, bara uppmaningar att tillföra mer pengar och inte sänka skatten så är det här fixat. Verkligheten talar ett annat språk. Det är inte skattesatsen som avgör om vi har korta eller långa väntetider. Det som avgör är hur vi väljer att skapa verksamhetsförutsättningar för dem som erbjuder vården. Och jag kan med gott samvete och med trygghet instämma i de inlägg som hittills har gjorts från majoritetens sida.

Än en gång, fru ordförande, bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 28

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Här kommer en lång rad av häpnadsväckande påståenden från Stig Nymans sida. Det måste man faktiskt säga. Vi hade landets kortaste väntetider, säger han om perioden 1998–2002. Då kan vi vända på ordningen och fråga: Hur vet Stig Nyman det? Han vet inte det, för det finns ingen statistik över det över huvud taget.

De flesta andra landsting i landet rapporterade in sin köstatistik under de där åren till dåvarande Landstingsförbundet. Stockholms läns landsting lät bli att göra det. Men det är klart, man hade ju landets kortaste kötider, för det visste man utan att våga berätta det för någon annan.

Nej, Stig, du bedrev vård på krita under de där åren, och nu bedriver du vård på svältkur. Det är inte underligt att köerna växer.

Anförande nr 29

Landstingsrådet N y m a n (kd): Vi visste minst lika mycket som ni gjorde under förra mandatperioden om hur situationen såg ut när det gällde väntetider. Problemet under vår förra mandatperiod var ju det eländiga rapporteringssystem som dåvarande Landstingsförbundet erbjöd oss. Det passade inte, för det gav inte rättvisa åt de siffror som faktiskt rapporterades in. Och som torde vara bekant för er har den ordningen ändrats, om vi ska relatera till det.

Jag påstår framt att vi, som jag sade, hade bland landets kortaste väntetider under den perioden. Och det går att belägga.

Anförande nr 30

Landstingsrådet L a r s s o n (s): För en liten stund sedan fick ni höra landstingsrådet säga att vi hade bland landets kortaste väntetider och nu fick ni höra att det var fel på rapporteringssystemet. Jag tycker att det senaste inlägget talar för sig självt.

Anförande nr 31

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jag skulle rekommendera den förre historieläraren att ta reda på hur det låg till för att få den historiskt sanna bilden av hur det låg till, hur rapporteringssystemet var upplagt. Det system som SKL har i dag liknar mer det sätt att mäta väntetider som vi hade åren 1999–2002. Det tror jag faktiskt är till gagn för hela den här diskussionen. Så häpnadsväckande är inte detta. Jag började inlägget med att säga att om nu Socialdemokraterna vill utgå från den historiska sanningen, ta reda på hur det låg till!

Anförande nr 32

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Men, Stig Nyman, det fanns ju ingen ordentlig statistik, så hur kan du påstå att vi hade de kortaste köerna? Jag vet inte vem du kommunicerar med, men inte verkar det vara med någon jordvarelse som vet hur det såg ut.

Sedan tycker jag att det är lite märkligt att du inte tycker att de exempel jag gav på långa väntetider inom vården, det vill säga att man får vänta längre än vårdgarantins 90 dagar, är särskilt intressanta, därför att det finns viktigare områden än de jag räknade upp. Men jag tycker att om man väntar på operation för fetma, obecitas, är det jätteviktigt. Det är ett oerhört problem för de människor som faktiskt lider av detta.

Hörsel förbättrande åtgärder – självklart är det viktigt. Livmoderframfall – självklart är det viktigt. Bröstrekonstruktion efter cancerbehandling – självklart är det viktigt. Men du ansåg inte det. Du tyckte att det fanns andra saker som var mycket viktigare än det. Det tycker jag också är häpnadsväckande.

Anförande nr 33

Landstingsrådet **Nyman (kd)**: Konsekvensen av Birgitta Sevefjords inlägg är alltså att de uppräknade vårdbehoven är de mest angelägna. De står utanför och framför alla andra. Det kan väl ändå inte vara Birgitta Sevefjords mening.

Har man varit med i sjukvårdsdebatten och sjukvårdspolitiken några år, sedan början av 90-talet, vet man att det också har gjorts stora utredningar, både den som hette HSU 2000 och den som hette Prioriteringsutredningen. Vi hade ju intressanta nationella diskussioner om vad vårdbehov var för någonting. Jag sade dessutom "med all respekt", vilket du ville ta bort och hävda att jag ägnade mig åt citat från något annat än jordevarelser. Alla de här vårdbehoven är jätteintressanta. Men om vi inte kan vara överens om att det finns vårdbehov som är mer angelägna än flera av dem du nämnde i ditt inlägg har vi kommit fullständigt vilse också i den här debatten.

Anförande nr 34

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Det jag gjorde var att dra några exempel på långa väntetider, där ni inte lyckas klara vårdgarantin. Enligt det papper som jag utgår från, som fortfarande är månadsbokslut per mars och prognos för 2008 från hälso- och sjukvårdsnämnden, visar det sig att det står 16 000 människor i kö som har väntat längre än 90 dagar. Jag drog några exempel på dem som står i kö och har väntat längre än 90 dagar. Det finns 28 olika områden uppräknade. Inom alla områden finns det människor som har väntat längre än 90 dagar. Totalt sett är det ungefär en tredjedel av alla dem som står i kö. Det var det jag gav exempel på. Jag förstår inte varför det ska vara problematiskt för dig.

Anförande nr 35

Landstingsrådet **Nyman (kd)**: Det är inte för mig det är problematiskt, Birgitta Sevefjord, utan för dig. Du tar några exempel bland en mängd angelägna exempel. Jag har inte antytt att de skulle vara för ointressanta för att förekomma i debatten. Jag tycker inte att det är ointressant. Men för att den här debatten skulle ha en ordentlig substans borde vi veta ännu mer om vilka det är som får vänta för länge, motiverat med medicinska skäl. Alla dessa är angelägna, och jag upprepar igen: Jag sade med all respekt finns det ändå väl så angelägna vårdbehov som prioriteras och som har ganska korta väntetider. I dag för vi en diskussion enbart om de som har för långa väntetider, men det finns några som har högst rimliga väntetider, trots allt.

Anförande nr 36

Lena - Maj Anding (mp): Jag tycker att det är majoritetens ansvar att arbeta med kvalitetsutveckling. Att idka självkritik tycker jag är väldigt klädsamt, Stig. Det handlar ju om att ni som ansvariga för hälso- och sjukvården i samarbete med professionen faktiskt måste ta reda på vad det innebär att vänta för länge inom de olika diagnosområdena, att försöka beskriva behoven ännu bättre och inte gå före och utvidga en vårdgaranti innan man vet hur det ser ut. Jag tycker att ni har gått händelserna i förväg, tyvärr, och revisorerna påpekar att det här kan komma i konflikt med de medicinska prioriteringar som tillämpas i dag. Det är väldigt oklart om patienten över huvud taget får information om de utvidgade vårdgaranti-loftena. Vi är inte där än att vi har en korrekt beskrivning av värdköer.

Anförande nr 37

Landstingsrådet Nyman (kd): Om vi har gått händelserna i förväg finns det några andra partier som ligger steget före, om överbudet skulle ha någon praktiskt betydelse. Att få ut tillräcklig information till patienterna är ett väl känt problem sedan många år. Jag vet ju att när ni tillträdde i majoritet efter valet 2002 skulle vårdgarantikansliet läggas ned. Dessbättre var telefonnumret kvar, och det fungerade för de patienter som hade och fick information. Det är ett angeläget problem. Men att vi går händelserna i förväg när vi har en debatt om överbud från oppositionen ställer jag inte upp på.

Anförande nr 38

Lena - Maj Anding (mp): Det är ett angeläget problem, Stig Nyman, och det är er uppgift att ta ansvar för det, att se till att vi får bättre beskrivningar av vårdbehov och att se till att vi får just definitioner av vad det innebär att vänta för länge i vården under olika diagnosområden. Jag ser fram emot ett sådant arbete som ni kommer att ta ansvar för att genomföra.

Anförande nr 39

Anna Attergren Granath (fp): Ordförande, fullmäktige! Jag träffade en man i femtioårsåldern på ett möte med patienter och anhöriga som jag var med och arrangerade inom psykiatrin. Han sade ungefär så här: Jag går till min läkare varje månad. Egentligen behöver jag inte träffa honom. Men om jag tackar nej till ett besök är jag rädd att jag hamnar längst ned på listan och inte får vård när jag verkligen blir sjuk.

Ingen här inne i salen skulle ha kunnat se att den här mannen var psykiskt sjuk. Det gör man ju oftast inte. Men rädslan för att inte få vård när man verkligen behöver den leder till att det finns de som konsumerar vård även när de inte riktigt har behov av det. Det skulle kunna vara ett systemfel. Jag vet inte, jag är inte läkare.

Men nu satsar vi i alla fall 175 miljoner på att kapa köerna. Vi ökar tillgängligheten med ersättningssystem som uppmuntrar till att ta emot fler besök och vi tar in alternativa vårdgivare. Jag är jättestolt över att vi har en vårdgaranti som numera också gäller psykiskt sjuka.

Till oppositionen skulle jag vilja säga: Låt nu oss i alliansen som har lite andra recept och ett annat tänkande rätta till de här eftersläpningarna och andra systemfel inom Stockholms läns landstings psykiska vård. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 40

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag kunde inte låta bli att begära replik på det här inlägget. Det är oerhört intressant. Det Anna Attergren faktiskt säger är att det sannolikt finns patienter och medborgare som har ett upplevt vårdbehov som egentligen inte har något vårdbehov. Jag skulle vilja få ett förtydligande på den punkten. Menar Anna Attergren att ett upplevt vårdbehov av någon annan än professionen kan bedömas som ett ickevarande vårdbehov?

Anförande nr 41

Anna Attergren Granath (fp): Det var inte ett upplevt vårdbehov utan den här patienten upplevde att han *inte* hade behov av att gå en gång i månaden men att han inte vågade tacka nej en enda gång för då skulle han hamna längst ned på listan, och när hans psykiska sjukdom slog till på allvar skulle han inte få den hjälp som han behövde så mycket just då.

Anförande nr 42

Landstingsrådet Andersson (c): Fru ordförande! Jag tycker att det är lite bekymmersamt att när en ledamot av landstingsfullmäktige på ett öppet sätt i en debatt lyfter fram frågeställningen om det finns ett systemfel försöker oppositionen omedelbart misstänkliggöra motiven bakom det inlägget. Jag tycker att det var ett tänkvärt inlägg som vi har all anledning att reflektera kring.

Det är naturligtvis mycket bra att vi fattar beslutet om att tillföra extra resurser för att hantera de vårdköer som finns och för att försöka komma i ett läge där vår vårdgaranti fungerar fullt ut. Samtidigt tror jag att det är väldigt viktigt att vi för framtiden inser att det viktigaste är att förebygga att vårdköer uppstår. Här var Lena-Maj Anding inne på någonting viktigt som också har berörts av andra debattörer. Det är att den första linjens vård, primärvården, fungerar väl. Det är en viktig avlastning på onödiga besök i akutsjukvården. Den kanske viktigaste insatsen vi från alliansens sida gör för att förebygga vårdköerna är vår starka satsning på vårdvalet där vi ser att primärvården har blivit mer tillgänglig.

Men det finns också andra åtgärder som måste vidtas, framför allt tror jag att det är åtgärder för att öka automatiken och logistiken i vårdkedjorna, att få en utveckling mot bokningssystem i vården och ett starkare IT-stöd. Jag tror att det kan ha stor betydelse för att få en snabbare gång genom vårdkedjorna.

Flerårsavtalen, som har lyfts fram tidigare i debatten, är naturligtvis centrala. De skapar sunda incitament för utförarna att faktiskt jobba så mycket de kan på marginalerna, att använda sin kapacitet. I den utredning som vi i dagarna har tagit del av på olika sätt har det framförts citat av den typen från vårdgivarna att vårdköer faktiskt kan vara en bra signal utifrån utförarens perspektiv om att man behöver mer resurser eller att man också kan planera sin vård bättre. Sådana incitament måste vi få bort. Vi ska ha incitament för att producera vård även på marginalerna så att man får fram den vård som behövs.

Slutligen tror jag också att satsningarna från alliansens sida på att bygga ut vårdvalet även inom den somatiska vården kan vara ett viktigt bidrag för att öka patienternas makt och därigenom också få dem att kunna se möjligheten att söka vård på ett sådant sätt att vårdköerna ytterligare minskas.

Med det vill jag naturligtvis yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 43

Lena-Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Vi är intresserade av att se hur de här extra medlen eventuellt kan skapa en bättre situation i vården. Men vi skulle naturligtvis önska att de här pengarna lades mycket mer på det förebyggande arbetet ute i primärvården.

Vi har skapat en tilläggsattsats som låter så här: att ge HSN – alltså hälso- och sjukvårdsnämnden – i uppdrag att utvärdera tillskottet på 175 miljoner kronor för att belysa eventuella undanträngningseffekter för medicinskt prioriterade patienter och behovet av förebyggande insatser för att minska köerna.

Det är ett sätt för oss att se om det här kan ge den effekt som vi vill ha utan att andra mer prioriterade patienter ska komma på undantag. Det pressar också på mer, tycker vi, att man genomför informationsinsatser så att det verkligen kommer ut i vården vad det är som gäller och vilka rättigheter man har som patient.

Det är också viktigt att man fortsätter den diskussion som man för i dag inom det medicinska programarbetet och att man tillskjuter resurser för att faktiskt ta reda på bättre hur det ser ut inom varje diagnosområde. Hur bedömer läkarna att man kan vänta i olika diagnoser så att vi kan få en utvärdering av den vårdgaranti som faktiskt har genomförts. Och med det är vi villiga att svälja de 175 miljonerna, men enbart om vi kan få med den att-sats jag läste upp för att utvärdera att det inte blir felaktiga undanträngningseffekter av den här åtgärden.

Anförande nr 44

Landstingsrådet Reinfeldt (m): Dag Larsson sade i ett tidigare inlägg att värdköerna växer. Är det verkligen så att värdköerna växer? Nu ser jag inte Dag, men han kanske hör debatten någon annanstans. Är det inte så, Dag, att vi i december 2006 faktiskt bara kände till hälften av hur läget var eftersom det då bara var 53 procent av vårdgivarna som rapporterade in hur väntetiderna och köstatistiken såg ut. Är det verkligen så att vi i dag kan säga att vi vet att värdköerna växer? Just precis i dag kanske, med den speciella situation vi står under när ungefär 100–200 personers behandlingar skjuts upp varje dag, kanske värdköerna växer. Men är det verkligen så att värdköerna växer? Är det inte så att vi faktiskt bara vet mer just nu till följd av att 20 procent fler vårdgivare rapporterat in mellan december 2006 och januari 2008.

Det här tycker jag är en mycket större och allvarligare fråga än man lite grann kan uppfatta det som när vi diskuterar de 175 miljonerna eller oppositionens vilja till satsning just nu. Vi har ju en kostnadsutvecklingstakt inom sjukvården som inte handlar om hur det ser ut precis just nu. Om vi blickar tillbaka ser vi ju, kopplat till den demografiska utveckling som Birgitta Sevefjord var inne på tidigare också, den medicinsktekniska utvecklingen. Har vi en internationell och en nationell utblick kan vi också se att det här inte är någonting unikt. Det är ingenting nytt för Stockholms läns landsting. Det är heller ingenting som vi står ensamma inför att möta.

Jag tror, mina vänner, att det inte finns något bästa, och det finns inte heller några *quick fix*. Det finns inte någon annan, åtminstone inte som jag känner till, som har gjort allting rätt från första början som vi skulle kunna efterapa, lyfta hem hela den modellen och göra precis likadant här i Stockholm. Om det fanns därute, varför skulle ni inte ha gjort det tidigare och varför skulle vi inte ha gjort det nu? Jag tror att man måste utgå från den egna situationen, och vi i Stockholms läns landsting är i en situation just nu som vi har varit i förra året, förra året, förra mandatperioden och mandatperioden dessförinnan. Vi har en hel del problem, och vi står inför stora utmaningar. Vi måste lösa dem, delvis gemensamt. Men där vi inte enar oss måste vi ändå lägga fram våra respektive egna förslag.

Jag tycker att det låg väldigt mycket klokt i det inlägg som Birgitta Sevefjord höll tidigare som just handlade om att man måste göra en utblick parad just med den medicinsktekniska utvecklingen och de lite större problem vi också kan se framför oss, inte bara inför budgetarbetet nästa år eller inför budgetarbetet de kommande två åren utan det som handlar om var vi står någonstans om 20 år, inte bara i Stockholm och Sverige. Där tycker jag att vi gör väldigt mycket bra just nu. Jag hoppas att vi ska kunna göra det gemensamt, både i det arbete hälso- och sjukvårdsnämnden sysslar med, som vi kallade för Långtidsutredningen, och i det jobb vi nu håller på med tillsammans som handlar om flerårsavtalen, därför att vi står inför riktigt stora utmaningar.

Jag tror att det egentligen i grunden är så när vi skrapar lite på oss själva att vi alla inom oss bär någon slags nollvision om hur köläget och väntetidsläget bör se ut inom sjukvården. Det är bara det att vi ibland inte möts på exakt samma punkt när det gäller hur det här ska gå till och lösas framöver. Men vi har börjat, och jag tror faktiskt att det finns en viss enighet kring detta.

Vi har, som ni känner till, ställt ökade krav på inrapporteringen. Det gör också att vi kan se att vi har gått från 53 procent av vårdgivarna som rapporterar in väntetider och köstatistik till numera 74 procent. Det är inte tillräckligt bra, men det är bra. Det är en förbättring. Och

det är klart att vi har som ambition att öka detta ytterligare. Där har jag väldigt svårt att se att oppositionen inte skulle vilja vara med. Snarare tror jag faktiskt att ni tycker att det är bra. Om vi inte vet precis hur det ser ut, hur ska vi då kunna veta vilka exakta åtgärder vi ska sätta in framöver?

Det är klart att det delvis handlar om mer resurser. Men det kan inte hela tiden vara en sådan resurs man ska skjuta till specifikt i vårdgarantipengar utan det är klart att det handlar om de volymbeställningar man gör från början, grundat på de behov som vi kan se, naturligtvis också parat med att det finns vårdgivare där ute som faktiskt vill vara med och jobba bort köerna. Då måste vi också ha ett sådant klimat. Där kan vi med politiska beslut bidra till att se till att det finns ett klimat som gör att fler vårdgivare vill vara med och arbeta bort köer och väntetider.

Det handlar om vårdval. Jag vet att vi inte är överens i den del som handlar om primärvården, men trots allt är det så att om vi bara ser den första indikationen på en ökning av antalet läkarbesök de två första månaderna i år med 9 procent närmar vi oss målet om noll och fem mycket snabbare, det vill säga de två första stegen i vårdgarantin.

Sedan handlar det också om att jobba mycket mer med kvalitet, mycket mer med öppna jämförelser, mycket mer med rankning, så att människor faktiskt vet vad det är de har att välja mellan. I dag står vi inför att fatta beslut om ett ärende som handlar om 175 miljoner kronor extra utöver de redan fattade besluten om 75 miljoner kronor för extra vårdgaranti-beställningar och de öknings av volymbeställningar som vi har gjort sedan tidigare. Jag har väldigt svårt att se att detta ärende inte skulle kunna vara ett positivt ärende som hela fullmäktige skulle kunna bifalla.

Anförande 45

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Filippa reagerar på att jag läser landstingets officiella köstatistik där det står att köerna växer. Hon frågar mig hur jag kan veta att köerna växer. Samtidigt har Filippa ställt sig bakom ett tjänsteutlåtande i landstingsstyrelsen där det står att hon har ärvt en socialdemokratisk vårdskuld. Min fråga tillbaka, Filippa, om du nu är så kritisk mot den här statistiken: Hur vet du det?

Sedan konstaterar du att vi kanske har en bra statistik just nu. Då blir min nästa fråga till dig: Om köerna fortsätter att växa 2008, tänker du då föreslå en skattesänkning i november 2008?

Anförande nr 46

Landstingsrådet R e i n f e l d t (m): Fru ordförande! Jag vet, Dag Larsson, att vi tog över en vårdskuld efter er därför att vi nu inte har stuckit huvudet i sanden och likt Mollgan tittat på osynliga köer, utan vi har sett till att köerna har blivit alltmer synliga genom krav på ökade inrapporteringar. Då kan vi också se att köerna var mycket större än vi kunde ana, än vad ni också kunde veta tidigare. Eftersom vi nu faktiskt har fått en 20-procentig ökning av inrapporteringarna kan vi se det.

Som Catharina Elmsäter-Svärd sade tidigare i ett inlägg står vi i en väldigt speciell situation just nu när vi vet att det skjuts upp någonstans mellan 100 och 200 operationer och behandlingar varje dag. Och vi vet inte hur länge den här konflikten kommer att pågå. Därför kan vi naturligtvis inte när vi står här i dag veta hur det kommer att vara ställt med vårdköerna när vi närmar oss hösten. Då är det klart att vi, om det behövs, måste ta en förnyad diskussion. Men som läget är just nu och som det har varit tidigare under våren ser vi faktiskt att vi börjar få bättre grepp på vårdköerna och att vi också börjar kunna beta av dem på flera områden, om än i väldigt små steg, Dag.

Anförande nr 47

Landstingsrådet **Larsson (s)**: Det vore onekligen intressant att höra Filippa Reinfeldt kommentera Stig Nymans påstående. Filippa och Stig var gemensamt ansvariga för sjukvården mellan 1998 och 2002, då vi enligt Stigs uppgifter hade landets kortaste värdköer, fast vi inte hade någon statistik. Det hade varit jättespännande att höra en kommentar till det, men det får vi inte höra. I stället kan vi konstatera att enligt landstingets officiella statistik, som numera är ganska okej enligt Filippa, växer värdköerna just nu. Då kvarstår min fråga till Filippa: Om köerna fortsätter att växa 2008, tänker du föreslå en skattesänkning i november 2008?

Anförande nr 48

Landstingsrådet **Reinfeldt (m)**: Fru ordförande! Den diskussionen återkommer vi naturligtvis till i budgetsammanhang när vi ska anta förutsättningarna både vad gäller skattesats och fördelningen av bidrag till landstingets olika verksamheter.

Men, Dag, du sade tidigare i ett inlägg att du är gammal historielärare eller att du åtminstone har undervisat i historia. Det är jättebra. Historia är oerhört intressant. Saknar man sin historia har man svårt att blicka framåt. Det är bra att du är intresserad av historia. För min egen del är jag mer intresserad av att titta framåt på hur vi ska komma till rätta med problemen och hitta lösningar på de stora utmaningar vi ser framöver. Då är vårdgaranti en viktig del. Det handlar delvis om nya resurser, vårdgarantipengar, men det handlar också om väldigt mycket annat. Det handlar om att ha koll på hur läget faktiskt ser ut. Det handlar om att se till att vi har vårdval som flyttar inflytandet tillbaka till medborgarna. Det handlar om att ha en politik som stimulerar till och öppnar för att nya vårdgivare ska kunna vara med och faktiskt bidra till att arbeta bort de långa köer och väntetider som finns.

Anförande nr 49

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Nu får jag så mycket beröm från Moderaterna att jag börjar bli orolig för min ställning som gruppleddare i Vänsterpartiets landstingsgrupp. Det måste jag säga. Det känns lite jobbigt.

Min poäng när vi diskuterar det här är att det är jättebra att fler vårdgivare rapporterar. Det är självklart så att om vi får hundra procentig rapportering har vi mycket bättre koll på hur värdköerna ser ut. Självklart är det jättebra, och att rapporteringen har ökat så kraftigt är naturligtvis väldigt bra. Det tycker jag, och jag tror att alla andra tycker det också.

Men en sak som jag tog upp i mina tidigare inlägg är att just det lappa-och-laga-system som jag tycker att ni lite har satt i system under det här året, att ni tillskjuter pengar lite här och där, har sin grund i att ni från början underfinansierade vården för 2008. Jag har pratat med flera akutsjukhus där man säger att om vi hade känt till de ekonomiska förutsättningarna redan från början hade vi kunnat göra mycket mer inne på sjukhusen, därför att då hade vi kunnat anställa personal. Det är en ond cirkel. Det bästa är naturligtvis att i stället för att lappa och laga se till att vården från början av budgetåret får de rätta ekonomiska förutsättningarna.

Anförande nr 50

Rolf Bromme (fp): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Det här är en intressant diskussion och det är ett viktigt beslut vi fattar om tillägget för att korta värdköerna. Sedan kan man diskutera hur vi vet att det ena eller det andra beloppet kortar precis så mycket som behövs. Det vet vi naturligtvis inte exakt.

Debatten har väldigt mycket också berört frågan hur mycket av köerna som vi har ärvt. Där erinrar jag mig när jag förra mandatperioden satt i någonting som hette sjukvårdsberedning nord att vi fick ett förslag om att ändra på en väldigt bra verksamhet som fanns på Löwenströmska sjukhuset. Det var väldigt duktiga kirurger som opererade knän, höftleder, händer och så vidare. I det förslag som lades fram sade tjänstemännen till oss i beredningen: Vi har

nu fått order att spara 40 miljoner kronor på den privata vården. Vi kan inte hitta någonting inom ert område mer än den här verksamheten. Då frågade jag: Men är det ingen bra verksamhet? Är det dålig kvalitet? Nej, det är högsta kvalitet. De här kirurgerna är väldigt duktiga. Men vi måste ta bort den verksamheten därför att allting ska in i Stockholms centrum, inom tullarna, med undantag för universitetssjukhusen och Danderyds sjukhus.

Det blev ett sådant beslut, men det blev överklagat och upphävt därför att det inte var lagligt. Sedan gjorde man en ny upphandling, och då blev det så att man inte fick ha folk inneliggande över en eller två nätter, vilket behövs vid större operationer som knäleder och höftleder. Då fick det företag som bedrev verksamheten lägga ned och i stället starta inom den nationella taxan. Där förlorade vi massor av duktiga kirurger som kunde göra många operationer. Det har lett till värdköer. Det är alldeles otvetydigt så. Man kan säga att detta bara är ett exempel, men det är ett exempel på hur ideologin kan styra fel. Ni ville spara på den privata vården. Det var alldeles klart uttalat. Då fick vi värdköer som vi nu måste bearbeta med mera pengar. De var naturligtvis orsakade av att den politiska ledningen då inte ville ha den här privata verksamheten som var utmärkt och bedrevs med hög kvalitet. Så var det.

Anförande nr 51

Landstingsrådet **L a r s s o n (s)**: Jag tyckte att det var intressant att lyssna på Rolf Bromme och hans beskrivning av de beslut som fattades under förra mandatperioden. Nu var det inte så att man ville spara på den privata vården. Man ville gå från en situation där det bedrevs vård på krita, vilket de borgerliga partierna gjorde under perioden 1998–2002. Om vi ska ha en god vård, om vi ska kunna bekämpa köerna och tillförsäkra kvalitet i vården är det viktigt att vi har ordning i landstingets ekonomi, att vi betalar för vården med våra egna pengar och att vi inte lånar till vården. Om man lånar till vården blir man tvungen att spara på all vård, både privat och egenregivård. Det var det som var problemet när ni hade makten förra gången.

Anförande nr 52

Rolf **B r o m m e (fp)**: Det var inte en riktigt korrekt beskrivning, därför att det här var mitt under mandatperioden då vi redan hade höjt skatten ordentligt, så pengar kom till. Visst var det ont om pengar. Det kan jag säga. Det är riktigt. Men på direkta frågor till tjänstemännen gav de oss klart besked om att det var just den privata vården som skulle sparas bort.

Anförande nr 53

Landstingsrådet **L a r s s o n (s)**: Jag är ledsen, Rolf, men du är felinformerad. För oss är det inget självändamål att lägga sparbetning just på privat vård. Däremot är det ett självändamål för oss att se till plus och minus i kassakistan, att det är ordning och reda i den. Det är ett självändamål, därför att det är viktigt för framtiden. Men att lägga sparbetning på vård bara för att den skulle vara privat är ett rent orimligt påstående.

Anförande nr 54

Rolf **B r o m m e (fp)**: Det är naturligtvis bra att Dag vill ha ordning i kassan och att det ska finnas pengar. Men om det han säger är sant skulle det faktiskt vara så att tjänstemännen ljög, och jag tror inte att de gjorde det.

Anförande nr 55

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (s)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Det här har ju artat sig till en väldigt intressant debatt, må jag säga. Jag kan för egen del så här långt i debatten konstatera att den på den borgerliga kanten kännetecknas som flykt, och jag ska ta tre exempel.

Först och främst flyr majoriteten de uppenbara problem som finns i verkligheten, nämligen att vi aldrig har haft så långa köer i sjukvården som vi har nu, precis just nu. Till yttermera visso är de problemen allra störst inom psykiatrin, det område där vi kanske ser det allra största mänskliga lidandet. Just där, just i dag, i maj 2008 flyr majoriteten, blundar och vägrar att inse verkligheten och ta tag i problemen.

Den andra flykten, som är helt uppenbar när man har lyssnat på glidande formuleringar från borgerliga företrädare, är från egna vallöften. Det beslut man har fattat är plötsligt en ambition eller en vision eller någonting som vi kanske ska nå upp till. Det är i alla fall inte ett löfte längre. Det är helt uppenbart. Därvidlag har debatten hittills varit tydlig, nämligen att det var ett vallöfte som var till för att vinna taburetterna, ingenting annat. Men nu är det bara en vision eller ett allmänt mål. Man klarar nämligen inte i verkligheten ens att leva upp till den nationella vårdgarantin.

Det tredje är att det inte ska finnas några köer alls. Det säger Pia Lidwall och förstärker den brist på verklighetsförankring som majoriteten har när det handlar om att ta tag i de problem som man själv har skapat i och med, som Pia Lidwall säger, att privatiseringar och vårdval nog fick gå lite före att ta hand om det lidande som finns hos de enskilda patienter som nu får vänta längre och längre när man tillsammans med skattesänkningar prioriterar annat än att ta tag i vårdens vardagsproblem.

Och till sist: Vi blickar framåt, det är viktigare att blicka framåt, säger sjukvårdslandstingsrådet och pekar på HSN:s långtidsutredning. Jag blir otroligt oroad om det är HSN:s långtidsutredning som Filippa Reinfeldt koncentrerar sig på när verkligheten ser ut som den gör, med en köproblematik som majoriteten inte hanterar i tillräcklig omfattning, när man flaggar för en ny skattesänkning och dessutom står inför en situation med vikande skatteintäkter. Om sjukvårdslandstingsrådet då ägnar sig åt att titta 20–30 år framåt i tiden, bäva månne fullmäktige för budgethanteringen i november.

Anförande nr 56

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (m): Ursäkta, fru ordförande, vi hade missat att man helst ska vara bara en från varje parti i replikerna.

Hur som helst är det väldigt fascinerande att höra hur Ingela Nylund Watz sammanfattar den här debatten, som har varit väldigt bra. Det kan jag hålla med om också. Vi skulle fly verkligheten. Vi väljer att beskriva det som att vi synliggör verkligheten med att visa på de problem som faktiskt finns genom kraven på att rapportera in.

Nu flyr vi också våra vallöften. Nej, tillgängligheten ska öka. Det står fortsatt fast. Den skärpta vårdgarantin ska kvarstå. Inga köer alls, säger Ingela Nylund Watz att Pia Lidwall har reflekterat över och att det skulle vara en brist på verklighetsförankring. Det är ju det vi vill nå i slutändan, självklart. Det finns inte en enda patentrösning som kan lösa alla de problem som vi står inför. Vi har valt att gå steg för steg. Våra mål och löften kvarstår. Vi har fyra år på oss. Låt oss få vår dom då.

Anförande nr 57

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Nej, Catharina Elmsäter-Svärd, ni har inte fyra år på er, därför att väljarnas dom kommer i september 2010, och vi står nu snart i medio 2008. Ni har ägnat all kraft åt privatiseringar och vårdval, vilket majoritetens företrädare här har erkänt, snarare än att ta tag i en situation där köerna växer och aldrig tidigare har varit så långa som de är nu. Och sjukvårdslandstingsrådet blickar 20–25 år framåt och struntar i verkligheten, särskilt i den verklighet som patienterna som väntar på behandling inom psykiatrin står inför. Sannerligen har den här debatten gett vid handen att någon garanti för borgerlig vårdgaranti finns det inte.

Anförande nr 58

Landstingsrådet **Elmsäter - Svärd (m)**: Fru ordförande! Fyra år på oss, det är väl vad en mandatperiod är. I det kan jag ge Ingela Nylund Watz rätt att vi dock har bara två år kvar innan vi får chansen att fortsätta ytterligare fyra år.

Hur ser vårdköerna ut? Om vi ska tro Dag Larsson har uppenbarligen inte heller Ingela Nylund Watz en aning om hur köerna har sett ut. Men det vet vi nu. Vårdvalet, som vi införde den 1 januari i år, är en del av vårdgarantin. Det är en del av de olika steg som vi tar. Steg för steg kommer vi även att utöka vårdvalets innehåll – allt för att öka tillgängligheten för de människor som väntar, inte minst på höft- och knäledsoperationer, som vi hörde talas om tidigare.

Låt oss åtminstone ta ett steg tillsammans i dag. Var inte emot de 175 miljonerna som ärendet i dag de facto handlar om!

Anförande nr 59

Landstingsrådet **Nylund Watz (s)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Det är väldigt intressant att höra finanslandstingsrådet, som har ansvar för att plus och minus ska gå ihop, försöka få ihop att det är mycket rimligare att sätta tilltro till det ena årets vårdköstatistik än till det andra årets. Jag kan bara konstatera att i dagsläget har vi de längsta vårdköer vi haft någonsin i Stockholms läns landsting. Finanslandstingsrådet och sjukvårdslandstingsrådet bär gemensamt ansvaret för detta. Ni är sannerligen ansvariga för att leva upp till det skarpa löftet om en ny vårdgaranti som ni själva gav väljarna. I dagsläget finns det ingenting som garanterar er garanti.

Anförande nr 60

Pia Lidwall (kd): Man brukar ju säga att tomma tunnor skramlar mest. Men visst är det ändå så att Ingela Nylund Watz tar i lite grann från tärna när hon recenserar den här debatten. Det finns en väldigt klar ambition med att förkorta de köer som vi har i dag i vårt landsting. Det har vi redovisat under debattens gång. Vi avsätter medel. Vi har en skärpt vårdgaranti. Jag har fortfarande inte fått höra hur Socialdemokraternas vårdgaranti ser ut, men jag tror att det är den vanliga, generella. Vi kommer varje månad att ha frågan uppe på hälso- och sjukvårdsnämnden, och vi ser till att man rapporterar in den statistisk som finns till SKL genom att det blir lite morot att göra det. På område efter område har vi bestämt oss för att vi inte ska ha några köer i det här landstinget. Att få det till någon sorts allmän ambition därför att det är ett lösryckt citat tycker jag är lite dålig debattstil.

Anförande nr 61

Landstingsrådet **Nylund Watz (s)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag kan inte göra annat än att recensera debatten på det sätt som jag gör, Pia Lidwall, därför att du själv har sagt i debatten – vi får väl gå tillbaka till protokollet sedan – att det nog var så att privatiseringarna och vårdvalet gick före att hantera den ökande köproblematik vi har i sjukvården. Därför står vi nu här, medio 2008, med de längsta köer vi någonsin har haft i Stockholms läns landsting, samtidigt som du ansvarar för en politik som innebär en underfinansiering av vården genom sänkta skatter och flaggning för ytterligare skattesänkningar. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det är en viktigare politik sammantaget än att till exempel se till de patienter som står i psykiatrins växande köer. Det är någonting som du får bära ansvar för, Pia Lidwall.

Anförande nr 62

Pia Lidwall (kd): Ordförande! Vi har också ett ärende i dag där vi säger att vi inte är riktigt nöjda med tingens ordning. Men ett av de argument som vi också använder är att vi har flerårsavtal, och det är mer än vad ni hade under förra mandatperioden. Det är ett sätt att jobba långsiktigt med de här frågorna för att ge bättre förutsättningar för att det inte ska bli några ökade köer. Flerårsavtal ska hjälpa till så att vi faktiskt når det här målet.

Anförande nr 63

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vi ska inte ta den debatten, men det skulle gå att debattera oerhört mycket med Pia Lidwall. Det är inte så, Pia Lidwall, du sitter ändå i landstingsrådsberedningen, att vi har några flerårsavtal. Ni har fattat beslut om att ni vill ha flerårsavtal. Verkligheten är en helt annan. Verkligheten är att vi saknar flerårsavtal. Vi har de längsta köer vi någonsin har haft i Stockholms läns landsting, och störst är lidandet bland de patienter som står i psykiatrins köer.

Anförande nr 64

Johan Sjölander (s): Fru ordförande! Jag hade väl haft någon sorts förhoppning inför den här debatten om att den skulle präglas av någon typ av insikt om de tider vi står inför. I går presenterade Sveriges Kommuner och Landsting sina prognoser för hur landstingens och kommunernas ekonomi kommer att se ut framöver. Det var väl i praktiken en understrykning och en bekräftelse av den bild som även den borgerliga regeringen presenterade några veckor tidigare. Vi står inför kärvare tider. Nu viker skatteintäkterna. De goda åren är i någon mening över. De som har följt medierapporteringen nu på morgonen kan läsa om hur Arbetsförmedlingen varnar för ökade varsel. Jobben försvinner. Skandinaviska Enskilda Banken skriver i sin rapport om en tydlig avmattning i ekonomin. Vi står inför kärvare tider.

Jag tycker att det ger oss ett perspektiv på den här debatten. En dryg tredjedel, snart hälften av mandatperioden har gått. Det handlar inte bara om att mandatperioden har gått, utan om att de goda tider vi har haft under de senaste åren också har gått. Nu viker tillväxten. Utifrån detta finns det två insikter som jag kanske hade önskat och hoppats skulle komma från den borgerliga majoriteten i talarstolen.

Den första är erkännandet att den första dryga tredjedelen, nästan hälften av mandatperioden har varit ett misslyckande när det gäller att bekämpa köerna. Köerna har inte minskat. De har ökat. Detta har varit bortslösade år. Jag hade kanske inte gått så långt som att hoppas att ni skulle erkänna detta rakt av i talarstolen. Jag förstår de politiska realiteterna. Det är svårt för en majoritet att vara så modig att man erkänner ett misslyckande rakt av. Men åtminstone någon typ av probleminsikt hade jag kanske kunnat förvänta mig i stället för att få höra sjukvårdslandstingsrådet ifrågasätta det statistiska underlaget. Insikten att de första två åren har varit ett misslyckande och att det krävs någonting radikalt annorlunda hade jag önskat mig härifrån talarstolen.

Den andra insikten jag hade önskat mig är just det jag inledde med, att de goda åren är över. Framöver blir det kärvare ekonomiskt. De stora pengarna vi har haft att luta oss mot finns kanske inte i framtiden. Det är också en insikt som det hade varit värdefullt att få höra finns hos den borgerliga majoriteten. Det kanske också är ett perspektiv på de bortslösade chanserna. Vi har kanske inte samma goda förutsättningar framöver att bara plocka fram resurser. Catharina Elmsäter-Svärd tror att det alltid finns mer pengar i framtiden då det behövs mer pengar. Det kanske inte är så enkelt. Stig Nyman säger att skatten inte spelar någon roll. Men det kanske inte är så enkelt, för de goda tiderna är över. Då kanske vi behöver de här skatteintäkterna för att klara de behov som finns. Den insikten har varit ännu mer frånvarande i debatten. Jag tycker att det är trist.

Men, som sagt, vi har noterat flera år av bortslösade chanser när det gäller vårdköernas bekämpande i landstinget. Jag hade hoppats på att åtminstone få någon typ av erkännande av den verklighetsbilden, för den är så entydig och sann. Det har jag tyvärr inte fått. Det är väl egentligen det stora bekymret som får en att känna sig en smula nedstämd trots en i sig intressant debatt. Men det får en faktiskt att känna sig en smula nedstämd att den insikten tycks saknas hos den borgerliga majoriteten.

Anförande nr 65

Lena-Maj Anding (mp): Det har varit mycket debatt om vårdgarantier och köer. Det finns mycket som är gjort som faktiskt är bra. Jag kan erkänna att jag tycker att det är mycket bra att man drar åt tumskruvarna lite grann när det handlar om rapporteringen av

väntetider. Den ska ske till oss. Vi ska få veta hur det ser ut i vården. Det är en förutsättning för att till slut kunna skapa en bättre väntetidssituation för patienterna. Men en helt köfri hälso- och sjukvård kan vi aldrig få i och med att vi har medicinskt prioriterade patienter som måste få komma före någon annan. Helt fria från köer kan aldrig en hälso- och sjukvård vara. Jag tycker att det är att lite skapa dimridåer för medborgarna om vi påstår det.

Vårt särskilda uttalande vill vi lägga fram med en förändring i första meningen. "Miljöpartiet de Gröna hänvisar till vår budget för hälso- och sjukvården 2008" och så vidare. Vi stryker alltså orden "deltar inte i detta beslut och" samt "istället" i första raden. Vi kan lägga det som ett särskilt uttalande till det förslag som vi har yrkat bifall till tidigare.

Anförande nr 66

A n d e r s L ö n n b e r g (s): Fru ordförande, landstingsfullmäktige! En kunskap har vi fått i dagens debatt, att det är en viss arbetsfördelning på den borgerliga kanten. Catharina Elmsäter-Svärd är den stolta, och Pia Lidwall är inte nöjd. Så småningom kanske vi får se att Pia Lidwall har mer rätt än Catharina Elmsäter-Svärd.

När man lyssnar på den här debatten märker man att det egentligen är tre debatter som är ute och går samtidigt. De frågor man skulle kunna ställa är: Vad konstituerar köer? Hjälper resurser för att minska köer? Hur styr man i landstinget ekonomiskt, rent generellt för att förhindra köer?

Jag vill egentligen påpeka samma sak som Johan Sjölander gjorde först, att någonting som jag saknar i den här debatten är minnet. För oss som har varit med lite längre är det här en upprepning som kommer ungefär lika regelbundet som OS, det vill säga att landstingets ekonomi stundtals går bra och att tillväxten är hög i samhället. Det ger oss ökade skatteintäkter, och plötsligen får vi allihop spenderbyxorna på oss.

Sedan börjar det plötsligen uppstå oförklarade ökade kostnader i vården. Det är likadant, det inträffar efter varje högkonjunktur. Strejker för höjda löner börjar komma – det känner vi till just nu. Lönekraven höjs då för att jämställa det som har hänt ute i samhället. Köer börjar uppstå i vården, och dem ska vi tillfredsställa med mera pengar, och sedan uppstår underskott och så kommer besparingar och landstingets ekonomi går med minus.

Det här upprepas gång efter annan, med ungefär sju års period – det är sju feta år, eller snarare tre feta år och fyra magra år, som vi lever med.

Det är klart att ett tillskott av pengar just nu inte löser det här problemet. Det gör det inte. Men jag kan inte se ett enda förslag från den borgerliga majoriteten som försöker angripa, studera eller ta intryck av att vi är inne i en sådan fas just nu. Det skulle nämligen innebära att man kommer att lägga vissa konsekvensförslag, bland annat som vi har hört om synen på skatter och en del annat.

Jag hörde Filippa säga att vi både har demografiska problem att möta framöver, samtidigt som vi har fått 9 procent ökade besök i primärvården. Men det fattar väl var och en, att ökar vi besöken i primärvården får vi också längre vårdköer inom slutenvården och inom den öppna specialistvården, därför att människor är sjuka. Människor går inte till läkare bara för skojs skull utan för att de är sjuka, och klarar man att öka och minska vårdbehoven någonstans i kedjan så kommer de att öka på andra håll – men bägge kräver mer resurser! Det är inte så att om man tillför primärvården mer resurser så minskar vårdbehoven någon annanstans, utan de *ökar* ständigt någon annanstans, senare i kedjan.

Sedan hörde vi vännen Stig, som ställde sig upp och sade: Man löser inte köproblemen med mer resurser. Det är alldeles rätt, långsiktigt gör man inte det. Vi vet att köer kan bero på en mängd olika saker, både fler besök, som vi har sagt, men också nya behov, fler äldre och allt möjligt annat – ibland kanske också av administrativa skäl. En del tycker det är ganska bra att ha köer, för då slipper man delta i det besparingsprogram som säkert kommer nästa år. Det finns också en hel del andra skäl.

Alla är vi överens om, både opposition och majoritet, att det ger en hjälp om vi ger mer resurser på kort sikt. Men det löser inte problemen.

Återigen: Jag har inte sett ett enda förslag från er som tar sikte på det långsiktiga köproblemet. Snarare tvärtom: Det sätt som ni har genomfört patientvalssystemet i primärvården kan vi förutsäga ökar köerna inom alla andra vårdområden, för så ser flödena i sjukvården ut. Är ni förvånade har ni en väldigt livlig fantasi!

Min slutsats är denna. Det finns inga strukturella förslag lagda. Kommer de?

Min andra slutsats är: Landstingen har för sjukvården alltför lite resurser åren framöver. Skattesänkningar, borde ni uttala i dag, är omöjliga, plus att ni borde sätta i gång ett arbete för att bearbeta regeringen att tillföra hälso- och sjukvården mer resurser, för det kommer att behövas.

Slutligen vill jag bara säga att man måste se hälso- och sjukvården ur fågelperspektiv, som August Strindberg säger. Gör man inte det, kommer man att missa de här tagen, och ni kommer bara att dela Pia Lidwalls synpunkt att ni inte är nöjda och det finns ingen grund för stolthet.

Anförande nr 67

Landstingsrådet R e i n f e l d t (m): Fru ordförande! Det är nästan alltid intressant att lyssna på Anders Lönnberg.

Jag har svårt att se varför du tycker att det är ett problem att tillgängligheten i primärvården ökar. Oavsett om man har ställt upp 0 – 5 som de två första stegen i vårdgarantin eller 0 – 7, som ni står bakom, så förutsätter det naturligtvis ett visst arbete för att komma till rätta eftersom vi tidigare inte har kunnat leva upp till 0 – 5 eller 0 – 7. Då har vi mellan budgetåren anslagit 350 miljoner kronor extra i den nya ersättningsmodell som Vårdval Stockholm faktiskt innebär. Nu ser vi i en första indikation att antalet läkarbesök ökar med 9 procent. Det kan väl inte vara något problem, vare sig man tycker att 0 – 5 är de rätta stegen ett och två i vårdgarantin eller om man tycker att det är 0 – 7.

Därför undrar jag, och jag skulle vilja ha svar på det: Tycker Socialdemokraterna inte att vi ska ha en ökad tillgänglighet i primärvården? Är det så att man inte vill att vi ska leva upp till de delarna av vårdgarantin?

Jag skulle gärna prata mer om långtidsutredningen och gärna mer om flerårsavtalen, men jag har förstått via Socialdemokraternas gruppledare att det inte är intressant att blicka också framåt.

Anförande nr 68

A n d e r s L ö n n b e r g (s): Vad jag sade var motsatsen. Ökar man anslagen indirekt till primärvården så måste man också öka anslagen till specialistvård och slutenvård, samtidigt, därför att man upptäcker fler sjuka människor som behöver vård i nästa steg. Det vill säga, har man höga ambitioner när det gäller hälso- och sjukvård så kan man inte dra ned resurserna någon annanstans. Det var mycket länge sedan det fanns människor som trodde att en vårdnivå ersatte behov på en annan vårdnivå. Det ser inte ut på det sättet, utan det ökar rakt igenom.

Då kommer det till kritan an på er vilja att finansiera *hela* sjukvården, inte bara delar av hälso- och sjukvården. Och därför skulle det vara snyggt att ni i dag inser att det här strukturproblemet finns, att det är *goodbye* till skattesänkningar för en period och att vi i stället arbetar ihop för att se till att hälso- och sjukvården i Stockholm tillförs mer resurser.

Anförande nr 69

Landstingsrådet R e i n f e l d t (m): Fru ordförande! Precis just därför var det som vi började och satte huvudfokus på Vårdval Stockholm under föregående år, för att komma till rätta med steg ett och steg två inom vårdgarantins område, det vill säga 0 – 5.

Vi har redan fattat beslut om att gå vidare inom vårdgarantins område genom att vi också har fattat beslut om att införa vårdval på fler områden, inom den somatiska specialistvården inte minst. Vi börjar med höfter och knän och går vidare med katarakt och förlossning och jobbar för att få fram fler områden med den typen av ersättningsmodell – samtidigt som vi vill öka möjligheterna för fler vårdgivare att vara med, så att patienterna när de är diagnostiserade går via primärvården och faktiskt också kan få komma till.

En liten fråga till dig, Anders: Hur tänkte ni egentligen när ni slog samman HS och KS? Var det ett sätt att öka era ambitioner på det här området, eller var det att minska ambitionen att göra den somatiska specialistvården mer tillgänglig?

Anförande nr 70

Anders L ö n n b e r g (s): HS och KS har inte riktigt med den här frågan att göra.

Eftersom du bejaktar mitt resonemang kan jag säga att fullmäktige bara har en fråga att ta ställning till i dag, nämligen om man kan ha högre ambitioner med 275 miljoner eller med 175 miljoner. Svaret borde vara ganska enkelt. Om du har rätt, så kan ni höja ambitionsnivån ytterligare genom att lägga på 275 miljoner i stället för 175 miljoner.

Anförande nr 71

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): Jag begärde ordet med anledning av Rolf Brommes inlägg. Jag kan bara säga att om tjänstemännen gav dig bilden att i sades att vi medvetet skulle spara på de privata vårdgivarna, så stämde inte det. Inte ens Vänsterpartiet, som ändå kan betraktas som det mest privatiseringskritiska partiet i den här församlingen, ställde någonsin just det kravet. För att förtydliga var det snarare så att vi kämpade hårt med alla vårdgivare, privata och offentliga, för att få det hela att gå ihop, för att få ekonomin under kontroll och för att utveckla vården. Allt detta gjorde vi ändå under förra mandatperioden.

I det ärende vi hanterar i dag, som handlar om att tillföra ytterligare pengar för att korta vårdköerna, har vi och Socialdemokraterna sagt att vi redan i dag kan säga att det är otillräckligt. Det behövs mer pengar, och det är det alternativ vi har lagt.

Ni säger: Vi gör det här nu, och så får vi återkomma lite senare och skjuta till ytterligare pengar. Jag tror att det är dåligt på många sätt – strukturellt, strategiskt och på många andra sätt – att stoppa in lite pengar då och då. Det är bättre att man från början säger: Så här mycket pengar behöver vi. Då går det att planera ordentligt ute i vården, både den offentliga vården och den privata vården.

Att göra som ni och skjuta till 175 miljoner kronor nu fast vi vet att det inte kommer att räcka utan vi får återkomma i höst och skjuta till ännu mer pengar, det är inte rationellt och det är inte effektivt. Den bild som ni har givit stämmer inte. Ni får säga emot mig, men det är ändå så att vi kan se ökande behov, bland annat med anledning av vårdstrejken, och vi kommer inte att kunna klara att korta köerna med de här pengarna utan det behövs mer pengar långsiktigt.

Därför tycker vi att det är bättre att gå på det förslag som vi lägger – också därför att vi motiverar det med att de pengar som ni tillskjuter för att korta köerna i huvudsak handlar om somatik. Det är bara det ni skriver om, det handlar om höftleder och så vidare. Allt det där är viktigt, men ni glömmer det stora område som vi alla inser är eftersatt och där vi behöver göra jätteansträngningar: psykiatri, missbruksvård och ätstörningsvård, där ni i och för sig nu tillskjuter ytterligare medel vilket är jättebra. Men vi anser att om ni ska kunna leva upp till det som ni säger, att också psykiatrin ska omfattas av kravet att man ska få vård inom

vissa rimliga tidsgränser, så måste just psykiatrin lyftas fram. Det är det vi gör i vårt alternativa förslag. Mer pengar, och fokusera mer på psykiatrin. I dag fokuserar ni helt på somatiken, och ni fokuserar helt på att de här pengarna ska föras över till privata vårdgivare, inte gå till att utveckla den egna vården.

Anförande nr 72

Landstingsrådet W i g g (mp): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det har varit en ganska lång debatt här om historia. Jag tänker inte fördjupa mig speciellt mycket i den, men man kan väl ändå konstatera att det gäller generellt att underfinansierade budgetar inte främjar vare sig patienter, personal eller verksamheter.

Det talas mycket om behovet av långsiktighet, men det är faktiskt inte heller den ledstjärna som har varit märket tidigare. Vårdvalets konsekvenser ska man titta på i efterskott. Psykiatri ersättningsystemet likadant. Det är bättre att lägga en budget som är någorlunda rimlig. Det är också bättre att innan man sjesätter saker och ting utreda konsekvenserna – vi återkommer i interpellationsdebatter om den saken.

Vi vill jobba för långsiktighet. Till skillnad från även Anders Lönnberg säger vi att en långsiktig satsning på förebyggande ger färre patienter. Ja, jag vet att vi har haft långa diskussioner om det, men det är i alla fall vad vi anser och tror. Visst, Anders, alla kommer vi att dö en gång, och alla blir vi sjuka ibland, men man kommer ändå inte att få lika många som drabbas av ohälsa om man satsar på förebyggande. Det är vår fromma förhoppning, som grundar sig i relativt god vetenskap vill jag påstå.

Majoriteten lägger nu till en egen vårdgaranti som går utöver den nationella, när man inte ens uppnår den nationella vårdgarantin och när, som det står i tjänsteutlåtandet: "En korrekt rapportering av väntetider är en förutsättning för att på sikt kunna skapa en köfri hälso- och sjukvård." Men en helt köfri sjukvård kommer aldrig att finnas, som flera från majoriteten har tillstått. Då skulle vi behöva ha en överkapacitet som gjorde att man direkt, per dag, timme och sekund, kunde skicka den patienten hit och den patienten dit.

Vi tycker det är bra att skaffa sig verktygen att följa upp värdköer kontinuerligt. Det måste vi göra, men jag har inte heller hört någon från majoriteten kommentera vår tilläggsattsats. Vi säger okej till de 175 miljoner som ni nu föreslår – men då måste vi titta på hur det här påverkar kötiderna, undanträngningseffekterna och de medicinska prioriteringarna. Och hur ser det ut med behovet av förebyggande vård? Den frågan kan jag väl skicka till en socialdemokratisk ledamot – kan det på något sätt stärka så att vi inte får de här långa köerna?

Jag har inte hört någon kommentar om det. I stället fortsätter man pajkastningen där man pratar om den ena eller andra majoriteten. Det är knappast heller främjande för hälso- och sjukvården att vi ständigt byter landstingsmajoriteter och dessutom hela tiden lägger förslag som inte är förankrade över blockgränsen.

Med det vill jag säga att jag gärna skulle vilja tala om besinning och långsiktighet. Kan vi inte ta en noggrann titt och utreda det här nu? I så fall är vi i Miljöpartiet beredda att ställa upp på 175 miljoner nu, men vi måste titta vidare på behoven, som jag har sagt.

Är det så att majoriteten inte tar vår tilläggsattsats, kvarstår vårt särskilda uttalande och vårt icke-deltagande i beslutet från landstingsstyrelsen.

Anförande nr 73

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Vi kommer att möta ökande behov från medborgarna i länet och krav på att vården verkligen ska vara tillgänglig. Därför är det väldigt viktigt att vi följer både vad som är strikt medicinska behov och vad som är efterfrågan. Ofta, men inte alltid, följs det här åt. Vi behöver ha medicinska prioriteringar i våra vårdprogram om vilka insatser som ska ges, som har effekt.

Ingvar Malmberg tog tidigare upp vikten av att behandla patienter med depression. Det viktiga är att vi får ut information till medborgarna om att det faktiskt finns hjälp att få.

Sedan kan inte jag se att det är någon motsättning mellan psykologiska behandlingsmetoder och andra insatser. Ibland behövs det ena, ibland behövs båda delarna samtidigt.

Vårdvalet i primärvården innebär inte en motsättning till bearbetning av värdköer. Att ha en väl utbyggd primärvård, som har ett tätt samarbete med olika specialister i andra vårdgrenar, borde göra att patienterna är korrekt bedömda, att det finns en snabb möjlighet för husläkaren att ta kontakt med en kollega och diskutera om patienten är lämpad för vissa behandlingsinsatser.

Jag tycker vi ska ha i minne Barbara Starfields granskning av sjukvårdssystem, där hon konstaterar att det som både är bäst ur kvalitetssynpunkt, när det gäller att få nöjda patienter och minska risken för felbehandlingar, men också är klokt ur sjukvårdsekonomisk aspekt, är en väl utbyggd primärvård. Det är där vi måste börja, och det är det vi har gjort det här året.

Vi registrerar väntetider. Tidigare mörkades det. Nu får vi, med de viten vi har, fram faktiska data. Jag vill bara konstatera att antalet besök i både öppen vård och andra behandlingsinsatser har ökat. Fler får behandling i dag. Det gäller också psykiatrin. Vi har en ganska kraftig ökning av antalet besök i psykiatrin – fler kommer faktiskt till.

Men det är inte bara att fler ska komma till, utan det handlar också om att de ska få en vård som har effekt. Visst ska fler få besök inom fyra veckor, det vill vi att alla ska få – men det måste också vara behandlingsmetoder som ger bot eller lindring.

Det har varit en diskussion här om ekonomin i länet och om ekonomistyrning. Konjunkturen i Stockholmsregionen är fortfarande god. Vi fick konjunkturbarometern från Handelskammaren för bara ett par dagar sedan. Fortfarande har vi i vårt län fler som kommer i arbete, vilket betyder fler som betalar skatt. Det är bra för landstinget. Problemet är om konjunkturen sviktar ute i landet – då lär vi få problem!

Gamla lösningar på dagens problem garanterar att om vi gör allt som vi alltid har gjort, kommer allting att bli som det alltid har varit. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 74

Landstingsrådet **L a r s s o n (s)**: För medborgarna tillhör vårdens tillgänglighet de absolut viktigaste frågorna. Därför är det bra att man har lyft det här ärendet i dag och att man också tar fram mera resurser – även om det är otillräckliga resurser. Det känns oerhört angeläget.

Det är tråkigt att ett så här viktigt ärende har framskrivits av den styrande majoriteten i form av ett pamflettartat flygblad utan täckning, fullt med anklagelser om tidigare majoriteter och fullt med försök att skylla ifrån sig för kösituationen på tidigare majoriteter. Det är trist och tråkigt, även om själva grundfrågeställningen – hur kan vi öka vårdens tillgänglighet? – är av central betydelse.

Jag tror också att det är viktigt att vi som landstingspolitiker betänker vårt ansvar för demokratin och vårt ansvar för politikens trovärdighet. Om vi ställer ut löften om vårdens tillgänglighet till medborgarna, så måste löfterna fyllas med innehåll och med tillräckliga resurser. Om det är så att man tidigare inte har kunnat leva upp till den nationella vårdgarantins löften på någon enda punkt, då kan inte det rimliga svaret vara att skärpa löfterna ytterligare och först långt efteråt, när köerna har fortsatt att växa, sent i elfte timmen kommer med lite resurstillskott.

Problemet i vårt landsting är att vi har en sjukvård som går på svältkur, som har otillräckliga ekonomiska resurser. Vi har en sjukvård som skulle behöva mycket mer satsningar, och där det har varit möjligt att göra stora ekonomiska satsningar de senaste åren tack vare att kon-

junkturläget i vår region har varit så gott. I stället har den styrande majoriteten valt att prioritera skattesänkningar. Det är tråkigt och trist.

När man tittar in i framtiden blir man än mer bekymrad, därför att de som tittar i kristallkulorna spår entydigt att landstingsekonomierna i Sverige är på väg nedåt. Det kommer tuffare tider, både vad det handlar om intäkterna men också kostnaderna, både de medicinsk-tekniska kostnaderna, vårdpersonalens löner, som troligtvis kommer att stiga. De är värda löneökningar, men vi kan konstatera att det kommer att bli tuffare att få ekonomin att gå ihop.

Det är en historisk möjlighet som nu håller på att gå till spillo, en historisk möjlighet att höja vårdens kvalitet och sänka vårdköernas tid, tack vare att ni har valt att prioritera skattesänkningar i stället. Det tycker jag är tråkigt.

När man slår sig för bröstet och utropar Vårdval Stockholm i primärvården som det välsignelsebringande trollspöet, tycker jag att man gör sig själv en otjänst. Vi kan ju konstatera att vårdens utbud i de områden där folkhälsan är som sämst drabbas av besparingar och neddragningar i dag. Det är inte en rimlig väg. I stället borde ju primärvården just i de områden där folkhälsan är dålig byggas ut. Det tror jag skulle kunna hjälpa till att höja vårdens kvalitet och tillgänglighet.

Bifall till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets reservation!

Anförande nr 75

I n g v a r v o n M a l m b o r g (mp): Birgitta Rydberg, naturligtvis behövs det olika typer av behandlingsformer. Det är jag och andra som har diskuterat den här frågan mycket väl medvetna om.

Du säger att det är viktigt att få ut information om att det finns behandling mot depression. Det tycker jag också. Men finns den behandlingen? Det är en lika intressant fråga. Och i vilken mån finns den?

Jag tycker att det är dags att man vrider perspektivet ett kvarts varv, till hela landstinget, och börjar ta in den kunskap som finns i de här frågorna utanför huset. Återfallsprocenten inom de flesta psykiatriska behandlingar är traditionellt sett oerhört hög. Man kan titta på akutmottagningarna inom psykiatrin, som har haft återfall på 90, 95 och 98 procent. Det visar att det är någonting som inte riktigt stämmer.

Jag tycker som sagt att landstinget ska ta in den nya kunskap som finns och börja arbeta med det. Det är hög tid. Från Miljöpartiets sida kommer vi att verka i den riktningen, och jag hoppas att också många andra här gör det. Jag tycker inte att det här är någon partiskiljande fråga, utan jag tror att det snarare handlar om att våga se möjligheterna i framtiden.

Anförande nr 76

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Ja, och de möjligheterna ökar genom att psykosocialt stöd nu är en del av primärvårdens obligatoriska åtagande.

En annan del, som också har förändrats, är att man i vårdprogrammet när det gäller ångest och depression klart och tydligt anger att psykologiska metoder kan användas som behandlingsmetod. Sedan är det upp till varje verksamhetschef att se till att bemanna och planera sin verksamhet, men det finns numera medicinska riktlinjer som ska implementeras i verksamheten där det slås fast att psykologiska behandlingsmetoder har gott vetenskapligt stöd.

Anförande nr 77

P i a L i d w a l l (kd): Fru ordförande, ledamöter! Jag tänkte bara lite kort kommentera den tilläggsattsats som Miljöpartiet har pratat om – anständigheten kanske kräver det. Om jag läser den rätt, handlar den egentligen om två saker. Man vill utvärdera utträgnings-effekter av satsningen på 175 miljoner, och man vill jobba mycket mera med förebyggande arbete.

Naturligtvis kommer det alltid från och till människor som säger att de är rädda för att man inte får sin vård därför att någon annan får en vårdgarantioperation i stället. Det är viktigt att vi hela tiden har detta fokus framför oss.

Men jag måste också säga att för att vårdgarantin ska slå till måste prioriteringsarbetet redan vara gjort. Det är först då den kommer in i bilden. Är man riktigt svårt sjuk ska man få vård i första hand, och så tror jag också att man jobbar på de allra flesta håll.

När det gäller förebyggande arbete kan jag säga att vi har satsat mycket mer pengar på primärvården i Vårdvalet än vad vi hade tidigare. Det är ett sätt att se till att människor faktiskt får vården när de är lite sjuka och inte vänta på att de ska bli mycket värre. Någon klok person har sagt att om man bygger ett staket uppe på berget så slipper man bygga ett sjukhus nere i dalen. Miljöpartiet pratar ofta om förebyggande arbete, och det är viktigt att se hela människan som varelse och inte bara den fysiska kroppen. Jobbar vi mycket med förebyggande arbete så slipper vi ofta ta till svåra operationer – så är det. Och det är vår ambition att jobba mycket vidare med det.

Därför yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 78

L e n a - M a j A n d i n g (mp): Ordförande! I praktiken innebär det här att de som inte orkar ta kontakt med vården eller inte kan, som helt inte klarar det därför att de inte är tillräckligt friska, får fortsatt vänta. För det är så att remisser kommer bort, och man kan inte hålla den kontakten med något vårdgarantikansli som finns i dag därför att man inte har fått information om vart man ska ringa.

Jag provade själv att gå in på Vårdguidens hemsida för inte så länge sedan, för att leta rätt på telefonnumret till det där vårdgarantikansliet, och det var ingen lätt uppgift kan jag tala om! Det tog ganska lång tid innan jag hittade det på en sida, på en sida, på en sida – långt bak i systemet. Sådan information borde ligga på första sidan.

Ambitionen är god, men i praktiken innebär det att de som är svaga i sjukvården, som har fått en remiss, kan få fortsätta vänta därför att de inte har den information eller de resurser som krävs för att kunna utkräva sin rätt.

§ 86 Ägardirektiv för TioHundra AB

Förste vice ordföranden: Vi ber att få fästa er uppmärksamhet på att det har kommit en förändring i förslaget vad avser behandlingen i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 79

Landstingsrådet W a l l h a g e r (fp): Herr ordförande, ledamöter! Det här är ett av en rad liknande ärenden som vi har haft uppe i fullmäktige tidigare. Det handlar om ägardirektiv. Jag ska börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

När vi i alliansen tog över den här mandatperioden, fortsatte vi ett arbete som påbörjades under förrförra mandatperioden i produktionsstyrelsen runt omkring att tydliggöra landstingets roll som ägare. Att ständigt revidera och se över befintliga ägardirektiv är en del av det viktiga arbetet.

Vi i alliansen har medvetet valt att så långt det är möjligt ha en decentraliserad styrmodell, där ansvar och befogenheter ska följa varandra. Framtagandet av översynen av de nya ägar-direktiverna, såväl de generella som de specifika, är en del av detta arbete.

Jag skulle säga att en av utmaningarna med ägarstyrning – det finns säkert många i den här salen som kan intyga det – egentligen är att skilja på det som är de riktigt viktiga, tydliga riktlinjerna för verksamhetens inriktning och syfte, att definiera de ramar för uppdraget som verksamheten ska ha och tydligt ange uppdraget avseende till exempel forskning och utveckling och utbildning, och samtidigt kunna definiera de principiella frågorna utan att bli alltför detaljstyrande och utan att frånta de enskilda verksamheterna deras egen initiativkraft och förmåga.

Jag vet att vi inte har så väldigt olika åsikter avseende detta ärende, som vi ska ta beslut om i dag, utom kanske just om det som finns under rubriken principiella frågor. Där finns olika områden, bland annat sådant som det kanske kan anses naturligt att man måste lyfta upp med ägaren, som om man har för avsikt att ingå borgensförbindelser eller om man har för avsikt att ingå avtal av principiell beskaffenhet.

Men vi från majoritetens sida anser också att det är oerhört viktigt att inhämta ägarens godkännande vid till exempel egenregianbud, och där har vi olika åsikter i den här salen. S, v och delvis mp – mp har några övriga yttranden i sin reservation i landstingsstyrelsen, som jag för övrigt upplever inte över huvud taget har med detta ärende att göra, jag kan ha respekt för deras yttranden men tycker inte att de hör hemma under just den här rubriken – menar att det ska vara en fråga att hantera i dialog med Tiohundra-nämnden, huruvida man ska få lägga egenregianbud eller inte. Det tar jag direkt avstånd ifrån, för det vore att abdikera ifrån ägarrollen och överlämna till parterna vem som ska utföra och beställa, att inte ha någon åsikt som ägare. Det tycker jag definitivt att vi ska ha.

Jag yrkar bifall till förslaget från landstingsstyrelsen.

Anförande nr 80

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Maria Wallhager redogjorde ju på ett redigt och klart sätt för sakläget inför det här beslutsförslaget. Vi är överens om det allra mesta som står i det här papperet, men vi har olika åsikter om huruvida det är rimligt att lägga den typ av hämsko på bolaget som det innebär att sätta upp de här reglerna runt egenregianbud.

Vi har sett under våren vad detta i praktiken innebär. I dag har vi en ägare, en majoritet i landstingsfullmäktige, som säger nej till egenregi, som hindrar duktiga, driftiga och kompetenta vårdgivare att vara med och tävla om anbud för att bedriva vård bara för att de är i landstingets egna regi.

Vårt perspektiv är i stället patienternas perspektiv. Vi säger: Låt de bästa driva vård. Finns det smarta lösningar, finns det verksamheter i form av inre upphandlingar som bolaget bedömer att det skulle vara rimligt att gå in och driva i egen regi, så låt dem vara med och tävla. Säg inte nej till duktiga, driftiga vårdgivare bara för att de är landstingets egna!

Vi tycker inte det är att abdikera från ägarrollen att ge det ansvaret och inflytandet i dialog med nämnden, utan tvärtom ger det en frihet att bedriva bra verksamhet. Det är inte att abdikera från ägarrollen att säga att även duktiga verksamheter som vi själva äger ska få vara med och bidra till att skapa så bra sjukvård som möjligt för norrtäljeborna och för stockholmarna i stort. Tvärtom tycker vi att det är ytterst ansvarsfullt som ägare att ge dem den friheten.

Jag vill yrka bifall till reservationen i landstingsstyrelsen från s och v.

Anförande nr 81

Landstingsrådet **W a l l h a g e r** (fp): Johan Sjölander, jag har hört er argumentation tidigare.

Vad jag tror är viktigt här är att hålla isär rollerna. Vi från alliansens sida är övertygade om att vi ska vara aktiva som ägare – i och för sig tror jag säkert att ni har samma åsikt – men skillnaden är att vi inte kategoriskt säger nej till allting utan vi tar upp det till bedömning. Du vet också att vi har gjort det i produktionsutskottet, där vi har sagt nej till några och ja till någon, avseende radiologiupphandlingen bland annat, och att vi kommer att få fler sådana ärenden är jag helt övertygad om.

Vad vi dock gör är att föra upp frågan för en koncernövergripande bedömning hos ägaren i stället för att överlåta det till producenten och beställaren, som ni föreslår. Bifall till ärendet!

Anförande nr 82

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Det där är en historieskrivning som jag önskar vore sann men som tyvärr inte riktigt är det uttryckt i den hållning ägaren, i form av majoriteten i produktionsstyrelsen, har intagit.

Det är sant att man vid ett tillfälle har beviljat egenregianbud. Då rådde det extrema omständigheter, med stora investeringar gjorda som riskerade att bli förgävesinvesteringar om man hade sagt nej. Men den principiella hållning som är oerhört tydligt uttryckt i texter och på annat sätt är att man säger nej till egenregianbud av någon sorts ideologiska skäl – man tycker inte detta är rätt.

Vad skrivningen i det här ärendet innebär är att den hämskon kommer att läggas även på sjukvården i Norrtälje, och det är det som vi är emot.

Anförande nr 83

Landstingsrådet **W a l l h a g e r** (fp): Johan, var det så att ni är emot skrivningen skulle ni väl önska att den skulle borttagas, inte att ärendet skulle diskuteras mellan beställaren och producenten? Då är man ju helt ute och cyklar när det gäller vad som är viktigt ur ett ägarperspektiv.

Det är så att styrelserna kommer att göra konsekvensbedömningar när det gäller vissa upphandlingar. Vi tycker att det är väldigt viktigt att vara tydliga som ägare mot våra verksamheter. Vi säger att det här är ett beslut som ska hanteras av ägaren. Vi har nämligen sett en del avskräckande exempel på hur man har hanterat det här under tidigare majoriteter. Tydlighet är viktigt. Vi kommer att säga nej i några fall och vi kommer att säga ja i några fall, men vi gör individuella bedömningar.

Anförande nr 84

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Naturligtvis ska ägaren ha någonting att säga till om, om vi ska ha en aktiv ägarstyrning, och ta ställning till stora, principiella eller avgörande upphandlingar. Det uttrycks redan i punktsats 2 under Principiella frågor, en att-sats som vi socialdemokrater och alla andra är helt överens om.

Men här handlar det inte om detta, utan det handlar om er sarskrivning om just egenregianbud, som faktiskt inte kan förstås på något annat sätt än att ni skickar en signal att det är nej till detta, för det är så ni i praktiken har hanterat den frågan hittills under mandatperioden. Det innebär att man säger att stockholmarna inte får del av den bästa tänkbara värden för att duktiga, driftiga och skickliga vårdgivare stängs ute från konkurrensen bara för att de är offentligägda, och det tycker vi är fel.

Anförande nr 85

Viviann Gunnarsson (mp): Ordförande, ledamöter! Konstruktionen med Tiohundra AB och Tiohundra nämnden är ju ett försök med en ny styrform här i landstinget. Den största kritiken mot det här beslutet som vi i Miljöpartiet har är att det är ett projekt som alla landstingets ledamöter borde få följa, men det har vi inte fått göra. Nu kommer det här ett förslag till beslut till en förändrad modell utan att vi har fått vara med en utvärderingsprocess om det som hittills har varit. Förra gången kom revisorerna med anmärkningar på just den punkten, att landstinget borde ha haft en uppföljning av modellen för ägarstyrning i form av Tiohundra konstruktionen.

Det är också intressant att se att det finns om inte en utvärdering så åtminstone en utredning om den här styrformen, som Sveriges kommuner och landsting har gjort. Där påpekas det intressanta i att man har kommunen och landstinget i samma båt. Detta har uppenbarligen givit stor genklang överallt i Sverige – man studerar den här nämnden och man fortsätter att titta på den konstruktionen för ägarstyrning som landstinget här har valt.

Men alla vi som sitter här som landstingsledamöter har ju inte kunnat följa det här – framför allt inte vi i Miljöpartiet, för vi har inga ledamöter i den så kallade koncernstyrelse som egentligen är ett kommunalförbund, vi har inga ledamöter i styrelsen, och vi har heller inga ledamöter i nämnden. Därför är det väldigt problematiskt för oss att följa utvecklingen av denna intressanta ägarstyrningsmodell, och ett av våra krav är att vi skulle kunna få en sådan medverkan.

Tanken med att göra detta femåriga projekt var att man inte skulle göra stora förändringar utan att i så fall gå tillbaka och utvärdera. Nu gör man ganska stora förändringar i ägarstyrningen. Man tillsätter en professionell styrelse i stället för en politikerstyrelse. I konstruktionen med ett kommunalförbund är det då bara ett fåtal ledamöter som ska uttrycka ägarstyrningen. Egentligen borde man i stället gå tillbaka till landstingsstyrelsen och Norrtälje kommun och förankra projekten bakåt. I det här fallet har man först gått till koncernstyrelsen eller kommunalförbundet, och sedan går man till landstingsfullmäktige, när man redan har fastställt det i det andra organet. Det tycker vi är fel ordning.

För det första anser vi att det bör hållas ett seminarium om utvecklingen i projektet och de styrformer som vi har kommit fram till. För det andra anser vi att Tiohundra nämnden bör utökas så att samtliga partier får en plats där. Maria Wallhager säger att det ska vara en decentraliserad styrning med mycket insyn, och det är det ju inte när ett parti inte alls finns med i denna styrning. För det tredje anser vi att frågan om egenregianbud bör kunna tas av den nämnd som finns, som då har mycket större kompetens än koncernstyrelsen, som ju egentligen bara ska ha ett ansvar för det finansiella läget i projektet. Därför är det inte heller en adekvat fråga för den styrelsen att hålla i.

Anförande nr 86

Landstingsrådet Wallhager (fp): Viviann Gunnarsson, du säger att er största kritik mot ärendet är ni inte får gehör för de två delar av er reservation som ni har framfört i landstingsstyrelsen. Den innehåller alltså att man skulle hålla seminarium och att man skulle utöka Tiohundra nämnden så att representation fanns för alla partier. De två frågeställningarna har jag som sagt den största respekt för, men de hör definitivt inte hemma i ett ägardirektiv, utan de frågorna får ni lyfta i annat sammanhang.

När det gäller egenregianbud utvecklade jag alliansens ställningstagande tidigare tillsammans med en kollega. Jag tycker att det skulle vara helt fel och att abdikera från ägarrollen, om eventuella egenregianbuds vara eller icke vara skulle hanteras via nämnden eller beställaren och utföraren. Sådana frågor hör inte hemma på den nivån utan hos ägaren.

Anförande nr 87

Viviann Gunnarsson (mp): Jo, Maria Wallhager, de här frågorna hör verkligen till när vi ska ta ett ägardirektiv. Det jag säger är nämligen att vi inte bör ta det här ägardirektivet innan vi har sett till att det finns den demokrati i projektet som var tanken från början.

Egentligen ska man över huvud taget inte ändra det här ägardirektivet, eftersom det är ett femårigt projekt och vi inte har fått de där seminarierna. Revisorerna har också uttryckt kritik i förhållande till det.

Vi lägger ett förslag till beslut som också handlar om förändringen i ägardirektivet. Vi vet ju att vi är i minoritet, men vi tycker alltså att det här är ett väldigt dåligt hanterande av både demokratin och projektet som sådant.

Anförande nr 88

Landstingsrådet Wallhager (fp): Viviann Gunnarsson och Miljöpartiet, då får ni bestämma er. Antingen är det så att ni yrkar avslag på hela ärendet därför att ni tycker att det är fel att man över huvud taget förändrar ägardirektiven innan ni har fått ert seminarium, eller också är det så att ni, som ni har föreslagit, vill göra små justeringar utifrån olika ställningstaganden som vi i alliansen tycker är fel.

Som sagt, jag har full respekt för att ni vill ha ert seminarium och att ni vill ha representation i nämnden, men det är fel forum. Det hör inte hemma i ett ägardirektiv.

Anförande nr 89

Håkan Jörnehed (v): Ordförande! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget från s och v i landstingsstyrelsen. Vår motivering för det förslaget är det som Johan Sjölander tidigare har redogjort för. Det handlar om egen regi. Vi tycker att det är viktigt att våra egna verksamheter är med på marknaden, och det är en kunskapsinhämtande process att försöka vara med och tävla. Jag tycker inte alls som du, Maria, att man abdikerar som ägare utan snarare att det sänder en signal om att man har en tilltro till att de professionella styrelserna i verksamheten kan avgöra om man vill lägga egenregianbud eller inte.

Jag tycker att du talar emot dig själv, Maria. I det inlägg som du började med sade du att ni i ägardirektiven arbetar mycket med decentraliserat ansvar – och det är ju jättebra – men just i den här frågan fråntar du det ansvaret.

Jag vill också kommentera en annan sak som du sade, att du tycker att ni nu tydliggör ägarstyrningen och att ni har tagit över från produktionsstyrelsen förra borgerliga mandatperioden. Du måste väl ändå hålla med om att vi också under förra mandatperioden jobbade med att tydliggöra ägaransvaret? Det kan man gott bjuda varandra på.

Bifall till s och v-förslaget i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 90

Landstingsrådet Wallhager (fp): Håkan, ordförande och ledamöter! Nu har jag inte läst protokollet ännu, men jag tror faktiskt att jag sade, och intentionen var definitivt att säga, att ägarstyrningen började på allvar under förrförra mandatperioden och vi fortsätter att utveckla den. Därmed är inte sagt att det avstannade eller inte utvecklades under förra mandatperioden, vilket jag faktiskt tycker att den gjorde, men jag upplever att landstinget fortfarande har en lång väg att gå innan vi har en fulländad ägarstyrning.

Huruvida man skulle tillåta egenregianbud eller inte tror jag är väldigt viktigt att avgöra från fall till fall. Därför tycker vi att det är en fråga av principiell natur som ska lyftas upp till ägaren. Vi har flera förskräckande exempel – det senaste i raden är väl Danderyds anbud på Löwenströmska, som nu går back 8–9 miljoner varje år, ett klart underbud där man borde ha hanterat annorlunda från ägarens sida.

Anförande nr 91

H å k a n J ö r n e h e d (v): Jag håller med, Maria Wallhager, om att man behöver utveckla ägarstyrningen än mer. Det är väl bra då att alla majoriteter jobbar för att tydliggöra det?

Just egenregi har vi väldigt olika åsikter om. Jag tycker kanske att det är märkligare just när det gäller Tiohundraämnden, där man ju har valt ett så stort självstyre, att lägga in egenregi.

Vi har olika åsikter. Så är det.

Anförande nr 92

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Jag ska inte förlänga debatten, men för de åhörare som kanske inte har tillgång till handlingarna kan det ändå vara värt att understryka att vi alltså är överens i salen om att inför ingående av avtal av principiell beskaffenhet ska man inhämta ägarens, det vill säga kommunalförbundets, tillåtelse. Därom råder det ingen tvekan.

Vad vi diskuterar är en ytterligare skrivning, som den borgerliga majoriteten har lagt till, som handlar om egenregianbud. Den är en tydlig markering mot egenregianbud även när det gäller frågor av mindre principiell beskaffenhet.

Vi är helt överens om att ifall bolaget skulle drabbas av hybris och få för sig att lägga bud på Karolinska universitetssjukhuset eller SöS så är det klart att en så stor fråga skulle vara en ägarfråga. Men det är inte det denna debatt handlar om, utan det handlar om en skrivning där den borgerliga majoriteten signalerar att landstingets egna verksamheter inte ska få vara med och konkurrera om att bedriva så bra sjukvård som möjligt för stockholmarna. Det är det som oppositionen är kritisk till.

Anförande nr 93

L a n d s t i n g s r å d e t W a l l h a g e r (fp): Johan Sjölander, det står faktiskt så här: "Bolaget ska inhämta ägarens godkännande". Vi säger inte att man per automatik inte ska använda sig av den kunskap eller motsvarande som finns i landstinget, men vi ska göra en individuell bedömning i varje enskilt ärende, vilket jag dels tror är oerhört viktigt för att undvika den typ av misstag som säkert båda våra majoriteter har begått, dels för att det är jätteviktigt att ta de här frågorna på allvar och inte generaliserar på det sättet som du gör. Man gör individuella koncernövergripande bedömningar från fall till fall.

§ 87 Motion 2006:12 av Åke Holmström m fl (kd) om alkolås på landstingets fordon**Anförande nr 94**

J a n S t e f a n s s o n (kd): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att tacka för ett väldigt positivt svar. Det här är en angelägen motion, tycker vi kristdemokrater som har väckt den. Var sjuttionde timme dödas en person i rattfyllerirelaterade olyckor i vårt land. Varje dag framförs cirka 16 000 fordon av berusade förare. Tusentals människor skadas, många med men för resten av sina liv. Bland dessa berusade förare finns också yrkesförare. I deras händer lägger vi våra liv, antingen som passagerare i buss eller taxi eller som medtrafikanter med risk att bli krossade av de tunga fordonen.

Sedan flera år tillbaka är alla bussar i bland annat stadstrafiken i Karlstad, Värmlandstrafiken och Dalatrafiken utrustade med moderna och driftsäkra alkolås med mycket goda resultat som följd. I Östgötatrafiken är alla fordon, inklusive spårvagnar, utrustade med alkolås. Arlanda Express har som mål att installera alkolås i sina tåg under den närmaste tiden. Green Cargo kommer under året att påbörja och slutföra installation i samtliga lok; kostnaden uppgår till cirka 15 000 kronor per installation.

Vi i Stockholms läns landsting kan ju välja att vara ledande eller att ledas av andra. Alkolås kan man se som straff för den som fällt för rattonykterhet eller som en kundrelaterad åtgärd för bättre service och tryggare resor. Vi väljer att uppfatta det på det senare sättet.

Vi vet att SL har påbörjat arbetet och kommer att börja med Kallhällsgaraget. Vi ser fram emot det försöket. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 95

Landstingsrådet **Dahlberg (s)**: Ordförande, fullmäktige! Jag har inget annat yrkande, men vill framhålla tre aspekter i det här sammanhanget som jag tycker är viktiga att understryka. Den första aspekten handlar om att det, när man jobbar med den här typen av frågor, är viktigt att det sker i nära samråd med personalorganisationerna så att man är överens om hur det här ska tillämpas på ett så bra sätt som möjligt just utifrån de trafiksäkerhetsaspekter som Janne Stefansson nämner. Det här är ju en typ av drogtest, kan man säga, och drogtesterna ska man hantera med tankar om integritet och annat.

Det andra jag vill peka på är att den här typen av åtgärder också måste kombineras med att man har beredskap för att ta hand om personal som visar positivt resultat, alltså är påverkade när de använder utrustningen. Det måste finnas rutiner för detta, och jag tycker att det är lite synd att SL i sitt tjänsteutlåtande inte tar upp den delen av problematiken. Vi har ett ansvar som arbetsgivare också, och vi kan inte bara utgå ifrån de trafiksäkerhetsmässiga aspekterna.

Den tredje aspekten jag vill fästa uppmärksamheten på är att man inte heller, när man talar om sådana här frågor, ska stirra sig blind på att det enbart handlar om förare vare sig det är bussförare eller lokförare eller förare i andra funktioner. Jag tror att det är viktigt att vi funderar över personal i trafikledningen. Även i sådana funktioner kan alkoholpåverkan orsaka stora säkerhetsproblem. Därför bör man även studera sådana aspekter.

Anförande nr 96

Cecilia Engström (mp): Vi i Miljöpartiet tycker också att detta är en bra motion och ett bra svar varför jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Det finns ytterligare ett argument till att just landstinget ska ha alkolås i samtliga fordon, även sådana som inte nämns i handlingarna. Just landstinget som en offentlig organisation har ett ansvar, det är viktigt för oss att gå före och visa vägen. Detta är ett tillfälle att göra det.

Jag vill också skicka med samma budskap som Lars Dahlberg. Det är väldigt viktigt i det här sammanhanget att man gör det här i samråd med personalen, särskilt med tanke på att det varit en konflikt; vi har säkert alla läst om den konflikt som berör just denna fråga. Detta ska ske i så nära samråd med personalen som möjligt, det budskapet vill jag skicka med.

Anförande nr 97

Rolf Bromme (fp): Herr ordförande! Vi talar om alkolås i landstingets fordon och i samband med upphandlingar, framför allt av landstingsfordon.

Det vore synd om vi kommer alldeles för sent och efter alla andra. Jag har förståelse för att man vill genomföra det här arbetet successivt för vi har väldigt många fordon, men jag tycker att man skulle kunna vara lite mer positiv till att genomföra det snabbare – dock lägger jag inget förslag om detta nu. Jag tror att aspekter som både passagerarnas säkerhet och medtrafikanters säkerhet är så viktiga, inte minst ur sjukvårdens synpunkt, att vi borde fundera på om vi kunde göra det här lite snabbare.

§ 88 Motion 2007:7 av Åke Askensten och Viviann Gunnarsson (mp) om utsläppsrätter

Anförande nr 98

Landstingsrådet Andersson (c): Herr ordförande! I vårt svar på den här motionen föreslår vi från landstingsstyrelsens sida att motionen avslås och att vi uppdrar till landstingsstyrelsen att utreda om köp och läsning av utsläppsrätter i syfte att klimatneutralisera tjänsteresor är förenligt med kommunallagen.

Den grundläggande utgångspunkten för min och landstingsstyrelsemajoritetens bedömning i den här frågan är att vårt klimatarbete i landstinget ska ha sitt tydliga fokus på att minska klimatpåverkan från våra egna verksamheter. Vi bör inte öppna några dörrar som innebär att vi börjar snegla på att köpa utsläppsrätter som ett alternativ till att göra de insatser vi måste göra för att uppnå våra mål i enlighet med miljöprogrammet.

Jag tror att vi skulle kunna riskera det om vi skulle bifalla den här motionen – särskilt med tanke på att motionen inte är klar i sin text beträffande inom vilka områden den förorda att utsläppsrätter ska köpas och läsas.

Däremot kan jag se ett smalt område där det skulle kunna vara berättigat att, under förutsättning att de kommunalrättsliga reglerna det medger, överväga den här typen av åtgärder. Det är just när det gäller tjänsteresor, egna konferenser och annat. Det är just därför som vi inför besvarandet av en annan motion av bland annat Miljöpartiet förordar att vi ska göra en sådan här utredning. Det är inte omöjligt att vi i ett senare skede kan komma att inom ett smalt område öppna möjlighet för köp av utsläppsrätter eller certifikat.

Med den breda och lite otydliga ansatsen i den motion som föreligger tror jag att det skulle innebära ett allvarligt fel att bifalla motionen. Som sagt var återkommer vi med en utredning. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 99

Åke Askensten (mp): Ordförande, ledamöter! Jag vill säga till Gustav Andersson att det här faktiskt är ganska smalt. Det handlar om kostnader på lite över 300 000 kronor om landstinget skulle miljökompensera sina resor.

Det är ju det som det handlar om, miljökompensation, och om att landstinget bör skärpa sitt reglemente för just resor så att vi får en minskning av de resor som medför onödiga utsläpp av växthusgaser.

Nu har vi från Miljöpartiets sida i landstingsstyrelsen väckt förslag i förhoppning om att klimat- och miljömedvetna politiker skulle nappa på något av dem. Det förefaller som om majoriteten kanske nappar på den andra motionen, som kommer att behandlas så småningom, men det finns möjlighet att göra det redan nu, för vi föreslår också en klimatfond.

Det har hänt ganska mycket sedan den här motionen väcktes. Bland annat har ett par föredömen kommit in på arenan – och då jag tänker då inte i första hand på Miljöpartiets landstingsgrupp som för sin egen del har beslutat att miljökompensera sina resor. Jag tänker närmast på Växjö kommun som är ett föredöme på flera sätt. Växjö kommun har till och med belönats av EU för sina miljöinsatser. De har beslutat att för egen del tillämpa miljökompensation.

Avsikten är att pengarna från klimatkompensationen ska användas antingen för köp av utsläppsrätter inom det här EU-systemet eller för inrättandet av en lokal klimatfond.

Den svenska regeringen har fattat beslut om klimatkompensation av regeringskansliets internationella flygresor, inte de nationella tyvärr, men detta är ändå en början. I det här fallet är det *certified emissions reductions*-systemet, alltså FN-modellen, som regeringen vill använda. Det finns alltså olika möjligheter till klimatkompensation.

Oavsett vilket alternativ man väljer handlar det om väldigt lite pengar för landstinget. Det är en symbolhandling, men en viktig sådan. Vilken variant vi väljer är egentligen egalt bara vi markerar att vi vill göra något. Det är lite problematiskt att majoriteten bara avvisar förslag och inte tänker lite längre. Nu har ni tydligen tänkt lite längre vid sidan av det här ärendet, och det är ju alltid något.

Vi i Miljöpartiet menar att Stockholms läns landsting borde stärka sin ställning som ett föredöme i arbetet för ett bättre klimat och en bättre miljö. Vi borde kunna leda utvecklingen på många områden. Vi är ganska bra på många områden. När det gäller de egna resorna trampar man kanske på någon öm tå på något sätt. Landstingsmajoriteten ställer alltså inte upp som ett föredöme, ni vill fortsätta att resa som vanligt utan hänsyn till miljön, och det är ytterst tråkigt.

Hur blir det egentligen om inte vi politiker ställer upp som föredömen? Då fortsätter medborgarna också att flyga och fara som vanligt och struntar i att välja klimatkompensation för sin del. Medborgarna kommer inte att ändra inte sina beteenden. Vi ser ju att tal är en sak, handling är en annan. Det gäller tyvärr inte väldigt ofta bara för medborgare, utan väldigt ofta också för politiker.

Det är viktigt att vi gör detta lilla, och därför yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 100

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Åke Askensten, du lyckades att tämligen väl fylla dina fem minuter med prat, även om du själv erkände att den stora skillnad i sak som du försöker måla upp inte riktigt föreligger.

Vi tillsätter nu en utredning av de här frågorna just för att inom ett snävt område undersöka möjligheterna. Det som inte framgår av din motion är ju just vilka verksamheter som skulle omfattas av utsläppshandeln. Motionen är i detta avseende inte tydlig; den kan tolkas som att landstinget generellt ska ägna sig åt att köpa utsläppsrätter. Det är något som vi inte vill syssla med.

Jag noterar en skillnad i positionerna mellan Stockholms läns landsting och den nationella debatten. På den nationella nivån är en av Miljöpartiets stora positioner i klimatpolitiken att vi inte ska köpa utsläppsrätter internationellt utan att vi ska koncentrera oss just på egna insatser.

Anförande nr 101

Åke Askensten (mp): Majoriteten framhåller juridiska komplikationer. Det är möjligt att det finns sådant som gör att landstinget kan köpa utsläppsrätter. Därför har vi sagt att det finns möjligheter att i stället göra en egen miljö- och klimatfond där vi lägger pengar, och sedan kan vi använda de pengarna till att göra goda saker inom vårt eget landsting.

Därmed borde byråkraterna vara lugna och även Gustav Andersson och nästan allihop. Men kostnaden är fasansfull – 330 000 kronor! Det kanske är för mycket.

Anförande nr 102

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Det framgår ingenstans i motionen att detta handlar om något så avgränsat som 300 000 kronor och det framgår ingenstans i motionen att det finns ett förslag om att inrätta en inre klimatfond.

Återkom med de förslagen så kan vi ta ställning till dem!

Anförande nr 103

Åke Askensten (mp): Då måste jag be Gustav titta på handlingarna till dagens möte.

Det står väldigt tydligt nämnt 330 000 kronor, men det är landstingsdirektörens beräkningar, inte våra. Det står i övrigt vad vi tycker är lämpligt i det här fallet, och det är alltså tre alternativ varav ett är inrättandet av en klimatfond. Det finns ju möjligheter, som sagt, att återkomma när vår andra motion så småningom dyker upp för debatt. Allt det som Gustav efterlyste står faktiskt i handlingarna.

Anförande nr 104

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation som vi har tillsammans med Vänsterpartiet i landstingsstyrelsen. Vi har i sak samma uppfattning som majoriteten, nämligen att vi bör utreda de här kravens förenlighet med kommunallagen.

Jag tycker att den senaste stundens något förvirrade debatt, inte minst från Gustav Anderssons sida, gör det tydligt att den här motionen inte på något sätt är färdigberedd.

Det här är en väldigt intressant motion, och Gustav Andersson får ursäkta, men det faktum att majoriteten vände i den här frågan vid sittande bord i landstingsstyrelsen och biföll vårt ursprungliga förslag att se över förenligheten med kommunallagen talar för att den här motionen behöver lite mer beredning.

Därför är det väldigt tråkigt att du avslår den. Det hade varit mycket rimligare att gå på vårt krav i förslaget att utreda legaliteten och sedan besvara motionen. Då hade ju ärendet kommit tillbaka rent och ni hade inte behövt läsa er inför ny behandling i landstingsstyrelse och fullmäktige i en väldigt spännande fråga: vad kan vi själva göra för att bidra till att komma till rätta med de ökande problem som vi ser på det här området? Jag kan bara säga att jag är rätt så övertygad om att vi borde kunna göra mer, så länge det vi gör är rätt och är förenligt med vår lagstiftning.

Jag kan inte åta bli att säga till Åke Askensten att bordet inte är helt blankt. Det är faktiskt så att vi under förra mandatperioden gemensamt tog ett antal steg för att till exempel anpassa reglementets regler om tjänsteresor och annat så att vi hela tiden – och det är också reglerat i dag – ska ta hänsyn till vilka färdmedel som är de mest relevanta både från ekonomiska och miljömässiga utgångspunkter, vilket inte alls varit en självklarhet tidigare.

Jag tycker att majoriteten borde ta till sig möjligheterna göra en bättre hemläxa på det här området, och att i stället för att så sturskt avslå den här motionen anta förslaget om att utreda de kommunalrättsliga aspekterna i den här frågan och besvara motionen så att vi får en öppnare behandling av det här intressanta förslaget. Bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 105

Landstingsrådet Andersson (c): Jag tycker inte att man ska överdriva det spännande i den här motionen, om jag ska vara helt uppriktig. Att köpa utsläppsrätter är en ganska enkel åtgärd att som det inte kräver någon oerhörd tankekraft för att komma fram till.

Sedan uppskattar jag naturligtvis detta förslag liksom alla andra förslag till hur vi kan skärpa miljöarbetet. Men det som är riktigt viktigt är den stora samsyn som vi har beträffande det som betyder något i verkligheten, nämligen detta landstings stora och innovativa arbete för att verkligen gå till botten med våra egna verksamheters miljöpåverkan.

Jag vill återvända till det faktum att den här motionen inte är tydlig i motionstexten beträffande vad den vill uppnå. Det framgår inte där att det handlar om ett så begränsat område som det talas om här i salen. Motionen kan tolkas vara en öppning att generellt använda sig av utsläppsrätter för att klimatneutralisera vår verksamhet i stället för att vidta egna åtgärder.

Anförande nr 106

Åke Askén (mp): Det sista som Gustav Andersson sade tror jag innebär att han grovt underskattar landstingets personal och deras intresse för miljöfrågorna. Jag tror faktiskt att det finns ett genuint intresse för att driva miljöfrågorna. Jag tror inte att det här – om vi skulle införa det – som ligger i prisklassen 330 000 kronor skulle påverka deras intresse för miljön. Möjligen är det vissa politiker som kan ta detta som något slags undanflykt, men jag tror inte att personalen gör det.

Anförande nr 107

Thomas Magnusson (v): Herr ordförande! Jag ska börja med att yrka bifall till den gemensamma reservation som Miljöpartiet har med Socialdemokraterna i landstingsstyrelsen.

Det blir en lite märklig debatt. Det verkar som om vi egentligen skulle vara överens, och Gustav Andersson talar om samsyn samtidigt som han väljer att avslå motionen. Jag får inte riktigt ihop det. Det känns som om du ägnar dig åt tolkningar av vad motionen egentligen säger.

För min del är det viktigt att vi ändå pekar på den samsyn och de frågeställningar som har med utsläppsrätterna att göra och att vi väljer att se positivt på motionen som är spännande, som är bra och som ligger väl i tiden.

Om det är på det sättet att det finns kommunalrättsliga problem eller något annat som försvårar det hela, så låt oss då reda ut detta gemensamt. Låt oss reda ut det för att hitta en väg framåt så att vi kan gå motionären till mötes tillfredsställa de allmänna kraven på att vi ska bidra i vårt landsting till en bättre miljö.

Det känns som om man, i stället för att se det positiva och lyfta fram det som exempel och lösa de problem som finns under resans gång, försöker leta fram problemen och stätta stopp för intressanta initiativ. Bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 108

Landstingsrådet **Andersson** (c): Det är inte så som lyssnare kanske kan få intryck av, nämligen att vi i Stockholms läns landsting inte skulle arbeta med att minska klimatpåverkan. Tvärtom är Stockholms läns landsting kanske Sverigeledande som landsting i detta arbete.

Här tycker jag, och det försummar jag aldrig att påpeka, att vi har all anledning att också rikta beröm till den föregående majoriteten som också har arbetat hårt med de här frågorna.

Vi byter bussar med dieseldrift till bussar med biogas och etanoldrift. Vi arbetar med att återvinna lustgas och minska användningen av lustgas. Vi arbetar med läkemedel.

I det läget kommer minoriteten och vill insinuera att vi inte gör något därför att det av motionen inte framgår vilket område som åsyftas för åtgärderna, vilket skulle kunna få stora ekonomiska implikationer om man inte hade det facit i hand som Askén själv har. Att påstå att det förslag till avslag som vi har skulle innebära att vi inte gör något på miljöområdet tycker jag är ganska oförskämt.

Anförande nr 109

Thomas Magnusson (v): Gustav Andersson, det blir ganska intressant om vi diskuterar andra saker än det som står i motionen.

Vi är väl helt överens om att det finns ett antal saker som vi i landstinget gör bra på miljöområdet.

Nu rör den här motionen utsläppsrätterna, och resultatet av den här diskussionen blir väl att du sätter dig på tvären och säger att det här är något som vi inte ska sysselsätta oss med. Du avslår motionen i stället för att försöka säga: All right, det finns en del problem, vi kanske kan hitta ett sätt att lösa dem. Låt oss gemensamt ta krafttag för att ge vårt bidrag på den här punkten också. Jag tycker att det är synd att du inte tar den chansen.

Anförande nr 110

Landstingsrådet Andersson (c): Vi förordar att vi ska utreda frågan. Vi vet att det kommer en annan motion till fullmäktige. Jag kommer inte ihåg säkert, men jag tror att Åke Askensten möjligen är medmotionär till den motionen som är mycket mer precis i vad den äsyftar.

Förhoppningsvis har vi utredningen klar innan vi ska ta ställning till den motionen. Denna beskrivning är inte riktigt korrekt.

Vidare är det bara att läsa motionen. Det står ingenting om 300 000 kronor, det står ingenting om vilka verksamheter som landstinget ska köpa utsläppsrätter för. Den avgränsningen som skulle ha varit nödvändig saknas.

Jag vill än en gång säga att jag definitivt är motståndare till att landstinget generellt ska köpa utsläppsrätter för att klimatkompensera vår verksamhet. Det är därför som vi har föreslagit att motionen ska avslås. Däremot förordar vi att landstinget ska göra en utredning för att ta reda på hur vi kan göra inom ett snävt begränsat område där vi inte själva kan vidta åtgärder.

Anförande nr 111

Viviann Gunnarsson (mp): Jag ska börja där Gustav Andersson slutade. Det fanns från början ett lite vidare syfte i den här motionen än enbart tjänsteresor. Ni har snävat in svaret på det sättet att det har kommit att handla om tjänsteresor.

Det hade varit väldigt intressant om vi hade studerat denna fråga utifrån ett vidare perspektiv än bara tjänsteresor. För mig är det så att klimatkompensation inte handlar om att man ska upphöra med att göra sitt klimatarbete i landstinget eller i kommunen. Det handlar om att på de områden där det kan vara svårt att för tillfället hitta möjliga vägar kan det vara bra att tillfälligt få till stånd en bra miljöinriktning. Därefter går man vidare med sitt klimatarbete.

Som man kan se i vårt svar från landstingsstyrelsen har vi gjort en hänvisning till Växjö kommun som i allt har blivit ett föredöme när det gäller miljöfrågor och som också är ett föredöme på det här området och som kommer att genomföra en klimatkompensation för just sina tjänsteresor.

Det hade varit intressant om landstinget hade vågat sig på att gå lite vidare i sina cirklar. Det är inte så att jag tycker att vi har någon dålig inriktning på miljöområdet, men det är inte heller ett så fantastiskt enormt resultat att ha minskat med 50 procent till år 2011. Vi skulle kunna göra mer, vi skulle exempelvis kunna göra detta för att köpa de här klimatkompensationerna. Vi skulle också kunna gå vidare och vara det föredöme som vi i landstinget vill vara.

Jag vet inte varför Gustav Andersson fortsätter att hävda att detta skulle vara ett slag mot det miljöarbete vi gör. Jag vet inte någon i någon kommun eller något landsting som skulle tolka det här förslaget på det viset.

Vi har ytterligare en motion. Vi har ju i landstingsstyrelsen inte heller bifallit motionen helt och hållet utan skrivit ett antal alternativa att-satser som det går mycket bra att också ansluta sig till.

Anförande nr 112

Landstingsrådet **A n d e r s s o n** (c): Jag vill avsluta debatten med att säga att tonen i debatten blev något konfrontativ, och det beror naturligtvis på det förslag till avslag som vi har framlagt. Det anser jag alltjämt är berättigat med tanke på motionens utformning.

Däremot vill jag uttrycka min respekt för motionären och hans många förslag att utveckla arbetet och framhålla att i sak föreligger inte riktigt en så stor konflikt som det kan förefalla, särskilt inte om motionen har den mycket begränsade intention som har framförts här i debatten, något som dock, vilket jag tidigare påpekat, inte framgår av motionen. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 113

Vivian **G u n n a r s s o n** (mp): Jag kan inte låta bli att fråga dig, Gustav Andersson, varför du inte med detsamma sätter i gång den där utredningen om landstinget kan göra en sådan här klimatkompensation eller inte, om du nu är tveksam.

Vi har i vårt svar i landstingsstyrelsen visat att det finns kommuner som gör så här redan, och regeringen har också börjat agera på ett av de här sätten. Jag förstår inte varför vi alltid om igen måste utreda samma sak som andra har utrett redan.

§ 89 Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 114

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z** (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! För någon vecka sedan lämnade Statskontoret en intressant utredning som var beställd av regeringen och som handlade om att analysera rättsläget rörande så kallade avknoppningar, det vill säga direkta överlåtelse av offentlig egendom till vissa begränsade personalgrupper. Utredningen visar med all önskvärd tydlighet, och svaret till Mats Odell är glasklart att den typen av överlåtelse av offentlig egendom strider mot både kommunallagen och statsstödsreglerna inom EU.

Jag vill därför fråga finanslandstingsrådet: Anser finanslandstingsrådet att de avknoppningar som ägt rum i Stockholms läns landsting det senaste året har varit lagliga?

Anförande nr 115

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d** (m): Herr ordförande! Frågan, som den är ställd, innebär att de ärendena först måste ha varit rättsligt prövade, det är inte något av dem som vi har fattat beslut om. Däremot har vi följt den ordning som vi har fattat beslut om i såväl landstingsstyrelse som fullmäktige.

Det som Ingela Nylund Watz tar upp är helt korrekt. Regeringen har givit Statskontoret ett uppdrag att titta på vilka principer som ska gälla och framför allt vilka principer som ska ligga till grund för prissättning av en verksamhet när en kommun eller ett landsting överläter verksamheten till kommunal personal.

Det är också mycket riktigt det som Ingela Nylund Watz tar upp om att det inte är möjligt att rikta erbjudande till enbart en grupp av anställda, men det som dessutom framgår av denna PM som kom från drygt en vecka sedan skriven av Olle Lundin, docent i förvaltningsrätt, är att det finns mycket lite rättspraxis i de här frågorna och att frågorna därför är olösta på ett auktoritativt sätt. Han påpekar faktiskt att det finns vissa undantag i kommunalrätten och i statsstödsreglerna som gör att det är väsentligt att en rättslig utredning görs i varje enskilt fall.

Nu har jag förstätt av medierna att Socialdemokraterna har valt att pröva frågan genom att överklaga en sådan här avknoppning. Då får vi väl se vad detta leder fram till och om det föranleder en ändring eller andra åtgärder i vår hantering av de här frågorna.

Hittills har vi inte bedömt att vi behöver ändra hanteringen. Jag kan tyvärr inte svara vare sig ja eller nej på denna fråga så som den är ställd av Ingela Nylund Watz.

Anförande nr 116

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Då förstår jag att finanslandstingsrådet har en del problem, för det är ju så att ett nytt ärende är på väg fram. Det handlar om ytterligare kompletteringar av regelverket rörande avknoppningar. Jag utgår ifrån att finanslandstingsrådet, som ansvarig beslutsfattare, måste ta intryck av de utredningarna vilket inte ens den egna regeringen gör. Man kan ju välja att göra bedömningar av rättspraxis och det rättsliga läget på olika sätt.

För min del kan jag inte annat än komma fram till att de avknoppningar och det sätt på vilket avknoppningar ägt rum i vårt landsting, i alla fall enligt mitt förmenande, strider mot de slutsatser som Statskontoret gör, det vill säga att de bryter mot både de kommunalrättsliga principerna och EU:s statsstödsregler.

Jag förstår att finanslandstingsrådet har en del bryderier. Än mer bekymmersamt tycker jag att det är att finanslandstingsrådet faktiskt har medverkat till att beslut om tidigare avknoppningar inte har varit möjliga att överklaga.

Anförande nr 117

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (m): När det gäller den hanteringsordning som vi har och som dessutom kommer att förtydligas på nästa allmänna utskott för att sedan ska komma vidare i processen, så har vi tidigare redovisat att vi har olika värderingsprinciper beträffande när vi ska tillämpa den här verksamhetsöverföringen som ska innebära marknadsmässiga värderingar, vilket bland annat finns med i denna PM och i diskussionen.

Regeringen har ännu inte tagit ställning till vilka åtgärder som denna PM ska föranleda, det som den leder fram till. Jag tycker väl att det vore en klok ordning att regeringen får återkomma i frågan, och framför allt att vi gör på likvärdigt sätt över hela landet och inte har olika regler och tolkar lagar på olika sätt i olika delar av landet.

Till skillnad från Ingela Nylund Watz är jag inte domare. Jag tycker att den processen måste äga rum i rätt lokal för att den bedömningen ska kunna göras.

Jag väntar med öppenhet på vad det här överklagandet ska leda till.

Anförande nr 118

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Jag utgår ifrån att finanslandstingsrådet kommer att vara beredd att stödja ett krav som vi kommer att ställa till dess att rättsläget är utklarat, nämligen att vi genomför ett moratorium för alla typer av avknoppningar som strider emot statsstödsreglerna och kommunalrätten i den meningen att man inte får gynna enskilda grupper på det sätt som görs genom den typ av avknoppningar som nu har skett i vårt

landsting som beklagligtvis inte heller har varit möjliga att överklaga därför att ingen har känt till dem eftersom de har genomförts i lönndom.

Jag ser fram emot att Catharina Elmsäter-Svärd och jag tillsammans genomför ett moratorium för de avknoppningar som nu är i pipeline, ett tiotal om jag förstår saken rätt, och avvaktar regeringens bedömning av rättsläget och eventuell tillämpning av den värdering som Statskontoret har gjort.

Anförande nr 119

Landstingsrådet *Elmsäter-Svärd* (m): Vi har hittills sagt att vi inte behöva göra tolkningen att vi behöver göra någon ändring i den handläggning som sker i frågor gällande avknoppning. Något moratorium kommer det därmed inte att bli.

Fråga 2

Anförande nr 120

Landstingsrådet *Sevefjord* (v): Ordförande! Diskussionen om Stockholms Brukarförening börjar bli en följetong i det här landstinget. Det är en kamratstödande förening som stöder de mest utsatta i vårt län, nämligen de heroinmissbrukare som mellan tio och trettio år missbrukat men som nu på olika sätt försöker ta sig ur detta missbruk bland annat genom att få en substitutionsbehandling. Föreningen har nästan tusen medlemmar i Stockholms läns landsting.

Tidigare fick föreningen ekonomiskt stöd från landstinget, men när Birgitta Rydberg tog över ansvaret drogs hela det stödet in. Nu står Stockholms Brukarförening på ruinens brant. Man har i dag 80 kronor kvar i kassan, deras telefoner stängs av och de kommer snart att kastas ut ur sina lokaler. Allt detta sker därför att Birgitta Rydberg vägrar att ge dem stöd. Därför har jag ställt en fråga: Är du beredd att ompröva landstingets beslut att inte ge ekonomiskt stöd så att Stockholms Brukarförening kan fortsätta med sitt viktiga kamratstödande arbete?

Anförande nr 121

Landstingsrådet *Rydberg* (fp): Nej, vi har redan fattat beslut om årets bidrag till olika organisationer och vi har gjort detta utifrån hälso- och sjukvårdsnämndens sjukvårdsuppdrag.

Vår roll är ju att erbjuda missbruksvård i form av substitutionsbehandling. Vår roll är inte att bedriva ledsagarservice, ge möjlighet att följa med missbrukare. Det är möjligen socialtjänstens roll. Vi är tvungna att prioritera bland olika ansökningar. Ingen organisation är förstas automatiskt berättigad till stöd ur landstingets anslag för sjukvård. Sådana prioriteringar kan inte baseras på enskilda förenings egen ekonomiska situation.

Anförande nr 122

Landstingsrådet *Sevefjord* (v): Du säger att landstinget redan har fattat beslut, men vi kan fatta ett tilläggsbeslut om vi är intresserade, precis som vi gjorde i ärendet med köerna här i fullmäktige.

Du säger att det inte är vår skyldighet att stödja en sådan här förening eftersom den inte bedriver sjukvårdande verksamhet, som du menar. Det gör den faktiskt för den samarbetar aktivt med alla metadonkliniker i länet.

Däremot har du varit beredd att ge Föräldraföreningen mot narkotika 450 000 kronor om året men de samarbetar definitivt inte med de sjukvårdande delarna av landstingets verksamhet. Hur kan föräldraföreningen, som inte har någon form av sjukvårdande verksamhet,

få 450 000 kronor medan en brukarförening som stöder och på olika sätt samarbetar med landstingets olika metadonkliniker inte får ett öre? Hur motiverar du det? Jag förstår inte logiken?

Anförande nr 123

Landstingsrådet Rydberg (fp): Det är beslutet från november förra året som fortfarande gäller, och vi har inte för avsikt att fatta några tilläggsbeslut.

I de prioriteringar som gjordes av de nittio organisationer som har fått del av de 14 miljoner som anslaget handlar om, har vi utgått utifrån det som har störst nytta för sjukvården eftersom det är sjukvårdspengar som vi ger till de här organisationerna. Då har vi gjort bedömningen att den prioritering som vi gjorde av de nittio organisationerna är den som visar vilka organisationer som det är mest angeläget att ge stöd.

Anförande nr 124

Landstingsrådet Sevefjord (v): Jag förstår fortfarande inte hur Föräldraföreningen mot narkotika, som inte har någon sjukvårdande verksamhet, gör bättre nytta för sjukvården än Stockholms Brukarförening som aktivt samarbetar med vården och därför inte får ett öre. Jag förstår inte din logik.

Jag kan bara se att det är en förföljelse som du bedriver mot en förening, en kamratstödjande förening som gör fantastiska insatser. Bland annat har man sett till att ungefär femtio personer som tillhör föreningen nu har kommit in i substitutionsbehandling. Det räddar liv, det spar också väldigt mycket pengar för landstinget.

Christina Paulsrud, som är ordförande i Stockholms Brukarförening, är en fantastisk kvinna som jag har träffat flera gånger. Du vägrar att träffa dem; de var bland annat här utanför och ville lämna över en lista med protester och namnunderskrifter som du vägrade att ta emot.

Hon har i 28 år varit missbrukare, i dag står hon på benen och hjälper sina kamrater. Hon gör en fantastisk sjukvårdande insats. Hur kan du förvägra henne och henens förening ett ekonomiskt stöd?

Anförande nr 125

Landstingsrådet Rydberg (fp): Jag vägrar inte träffa personer, men när vi har en fullmäktigedebatt om tilläggsanslag till hälso- och sjukvårdsnämnden så ställer jag inte upp bakom förslaget att lämna mötet. Det meddelade jag bara någon timme efter det att hon skickat ett mejl till mig om att hon ville träffa mig kl. 11 samma dag. Kl. 18 när fullmäktige är slut är det helt okej att komma till ett möte men inte under pågående fullmäktigemöte.

Du ifrågasätter stödet till Föräldraföreningen mot narkotika och det tycker jag visar väldigt tydligt vilken syn du har på anhöriga och anhörigas roll. Det är uppenbart att detta inte är värt någonting eftersom du ifrågasätter det bidrag som vi har lämnat.

Jag har tidigare i mitt svar utvecklat att vår uppfattning är att det bästa vi kan göra när det gäller stöd till personer med heroinmissbruk är att se till att vår beroendevård inom landstinget och Maria beroendecentrum fungerar, att vi kan erbjuda substitutionsbehandling till de patienter i de fall då socialtjänst, beroendevård och patienten själv är överens om att detta kommer att bli rätt behandlingsform. Det är det vi ska rikta våra resurser till inom den här patientgruppen.

Fråga 3

Anförande nr 126

Landstingsrådet W i g g (mp): Ordförande! Min fråga rör samma förening som den som Birgitta ställde frågor om, nämligen Stockholms Brukarförening.

Jag tycker att fördomarna lyser igenom din argumentation, Birgitta. Du säger dels att Brukarföreningen inte är patientnära vilket faller på sin egen orimlighet efter det som Birgitta Sevefjord har berättat.

Det andra argumentet till att brukarföreningen inte får bidrag är att föreningen finns i nätverk där man har drogliberala åsikter. Drogliberala åsikter finns även inom olika liberala partier i Europa där även Folkpartiet ingår, i LDR till exempel och Liberala internationalen. Du har sagt i SVT:s morgonsoffa den 15 februari att du jämför Brukarföreningen med nazistiska organisationer.

Därför frågar jag och vill ha ett ärligt svar: Har du, Birgitta Rydberg, på något sätt jämfört Brukarföreningen med nazistiska organisationer eller åsikter?

Anförande nr 127

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Mitt svar på din fråga är nej.

Det som jag ständigt har försökt uttrycka är att det inte finns någon självklar rätt att få del av landstingets sjukvårdsanslag. Prioriteringarna måste göras utifrån vad vi anser bäst bidrar till hälso- och sjukvårdsnämndens sjukvårdsuppdrag. Det har jag också i den tidigare debatten med Birgitta Sevefjord försökt utveckla. Jag behöver väl inte upprepa de argumenten en gång ytterligare.

Anförande nr 128

Landstingsrådet W i g g (mp): Jag citerar: Landstinget ger inte bidrag till nazistorganisationer, varför ska vi då ge pengar till brukarföreningen?

För mig är det en jämförelse mellan nazistiska organisationer och Brukarföreningen. Det kan hända att det var en lapsus av dig i debattens hetta, men då vill jag i alla fall att du framför en ursäkt i talarstolen. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att du jämför brukarföreningen, som har denna patientnära verksamhet som jag har beskrivit och som stöder sjukvården och som ser till att missbrukare kommer till den beroendevård som vi alla tycker är bra, med nazistiska organisationer.

Jag blir faktiskt lite upprörd när jag läser och hör sådana här saker. Jag vill höra en ursäkt från dig eller så kan du säga att du är felciterad. Då får du gå in på webben och radera, och det är väl inte det som du ska göra.

Anförande nr 129

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Jag har inte sagt att brukarföreningen är en nazistisk organisation och det har jag inte heller för avsikt att påstå, för det är de inte.

Brukarföreningen är däremot en organisation som jag inte anser har den prioritet att vi ska ge bidrag från sjukvårdspengarna till dess verksamhet.

Det som främst kommer till nytta när det gäller sjukvårdsinsatser är det som vi ska använda det här anslaget till. Det finns ingen självklar rätt att få del av landstingspengar. Det finns organisationer som har ekonomiska problem, som till exempel Strokeförbundet som råkade ut för en konkurs på grund av att någon snodde deras pengar. Vi har inte gett pengar på ekonomisk grund till den organisationen heller.

Det vi gör är att en gång om året fatta beslut utifrån vad som ger störst sjukvårdsnytta, de sjukvårdsinsatser som kompletterar sjukvårdens egna, som vi ska ge pengarna till. Det är det som är grunden för vårt beslut.

Det finns organisationer som har ett socialt uppdrag, men det är inte någon självklarhet att de ska få bidrag.

Vi har organisationsfrihet i Sverige och det ska vi vara glada för, men det innebär inte någon allmän rättighet att hämta landstingspengar.

Anförande nr 130

Landstingsrådet *Wigg* (mp): Nej, självklart finns inte den rätten. Jag känner till ett antal organisationer och är dessutom medlem i en patientnära organisation som får bidrag från landstinget utan att för den skull vara så lierad eller förknippad med vården. Den är socialt verksam bland patienter vilket också Brukarföreningen är.

Min fråga var inte om du har sagt att Brukarföreningen är en nazistisk organisation utan om du på något sätt har jämställt Brukarföreningen med nazistiska organisationer eller åsikter. Jag skulle vilja höra dig svara ja eller nej på frågan om du har fällt det uttalande som jag citerade: Landstinget ger inte bidrag till nazistorganisationer, varför ska vi då ge pengar till Brukarföreningen?

Anförande nr 131

Landstingsrådet *Rydberg* (fp): Du har tydligen klippt ut en mening ur något sammanhang vilket gör att den kan ges en helt annan tolkning än debatten gav anledning till. Jag har icke jämställt Brukarföreningen med en nazistisk organisation – självfallet inte, för det är den inte. Det är en medlemsorganisation som ger socialt stöd till sina medlemmar som är missbrukare eller anhöriga till missbrukare.

Att det skulle vara en nazistisk organisation har jag aldrig påstått, däremot har jag varit mycket tydlig med att vi inte ger bidrag till alla organisationer som söker. Det viktigaste kriteriet är att de utför en sjukvårdsinsats som är ett komplement till det som ligger inom landstingets arbetsuppgifter.

Fråga 4

Anförande nr 132

Inger Ros (s): Ordförande! För några veckor sedan besökte jag äldrevårdscentralen i Solna. Jag blev oerhört imponerad över det arbete de har gjort under den korta tid som äldrevårdscentralerna har funnits. Jag blev också övertygad om att äldrevårdscentraler är ett lyckat koncept för att våra äldre ska få lyckad vård och omsorg.

Strax efter besöket kom det en hälsoekonomisk rapport som gjorts på uppdrag av Solna stad, och den bekräftar faktiskt precis det som jag upplevde när jag var där på besök: Tillgängligheten och tryggheten har ökat, kontinuiteten i vårdkontaktarna har blivit bättre, samverkan med kommunernas omsorgspersonal har gett överblick, det förebyggande arbetet har förbättrats och det har gett en kostnadsbesparing.

Med anledning av det, Pia, vill jag fråga dig om du är beredd att ompröva regelverket i Vårdval Stockholm så att äldrevårdscentralen i Solna kan finnas kvar?

Anförande nr 133

Pia Lidwall (kd): äldrevårdscentralen är en frågan som vi har diskuterat några gånger redan i det här fullmäktige. Det jag då har sagt och som jag säger i dag igen är att det inom ramen för Vårdval Stockholm, som är en flexibel modell, alltså finns stora möjligheter för dem som vill att agera äldrevårdscentral om man så önskar.

När det gäller specifikt det koncept för äldrevårdscentral som finns i Solna så finns inte möjlighet att fortsätta så som det ser ut i dag. Däremot fortsätter vi med äldrevårdsteam från och med den 1 september.

När det gäller din fråga så finns det inom ramen stora möjligheter att bygga äldrevårdscentraler runt omkring om man så önskar.

Anförande nr 134

Inger Ros (s): Jag skulle vilja citera: Det är önskvärt att pröva modeller där expertresurser för äldre samlas i en särskild äldrevårdscentral. Den skapas genom ett samarbete mellan kommun och landsting.

Du har chansen nu, Pia, att leva upp till din tidigare uppfattning. Den här texten är tagen från en motion som behandlades i sjukvårdsutskottet den 16 december 2003 där Filippa Reinfeldt, Lars Joakim Lundquist, Birgitta Rydberg, Olov Lindquist och Pia Lidwall yrkade bifall till motionen.

Nu har du chansen att leva upp till en motion som du faktiskt har yrkat bifall till. Dessutom finns det goda resultat som säger att äldrevårdscentraler verkligen gagnar våra äldre.

Du har stått här i talarstolen, inte bara en gång utan många gånger, och sagt att de äldre är värda all bra sjukvård de kan få. Du kan inte gömma dig bakom Vårdval Stockholm, för där får inte ett sådant här koncept rum.

Anförande nr 135

Pia Lidwall (kd): De erfarenheter som kom från äldrevårdscentralen i Solna och från andra äldreteamvarianter har vi tagit hänsyn till inom Vårdval Stockholm. Ett sådant är läkemedelsgenomgångar. Vi har sagt att sådana inte bara ska finnas i Solna utan på alla vårdcentraler som vi auktoriserar och säger okej till.

Det finns andra erfarenheter från Solna som vi använder i det nya konceptet med äldreteam. Det viktiga är att de äldre som har stora behov får dem tillgodosedda, oavsett om det heter äldrevårdscentral eller något annat.

När det gäller äldrevårdscentralen är vi ganska många som har sagt att det nog var ganska fel namn på den, för de människor som är listade där är oftast väldigt sjuka och får hembesök. De knallar inte ner till äldrevårdscentralen utan får hembesök. De hembesök som de har behov av kommer de att få inom ramen för ett äldreteam eller inom ramen för den basala hemsjukvården som finns på de omliggande vårdcentralerna i Solna.

Anförande nr 136

Inger Ros (s): Det hjälper inte att du är så mångordig, Pia. Till och med Spesak, vår egen särskilda organisation i landstinget, säger att äldrevårdscentraler är rätt koncept för att hjälpa våra äldre.

Du brukar i talarstolen anklaga många av oss för att agera skamligt. Jag tycker verkligen att det här är skamligt. Du kan inte stå för de frågor som du har drivit tidigare fastän det finns klara och tydliga resultat som visar att äldrevårdscentraler verkligen är bra.

Du pratar om att det är viktigt att de äldre ska få den vård de behöver. Tänk på alla de hundratalens äldre som nu hör till äldrevårdscentralen och som ånyo ska bli oroliga och byta organisation!

Jag förstår inte det här, Pia. Du som verkligen värnar etik och moral, du borde verkligen besinna dig och antingen erkänna att du blivit överkörd i frågan om Vårdval Stockholm eller verkligen försöka att bidra till att äldrevårdscentralen får vara kvar och utvecklas.

Anförande nr 137

P i a L i d w a l l (kd): Det låter som om det är väldigt många människor som är listade i Solna. Det låter som om de efter den 1 september inte får någon vård alls. Men så är inte fallet.

Det är ungefär 150 som är listade i dag. De kommer att omhändertas i en annan vårdform. Det är väl ändå inte ordet som är det viktiga. Det viktiga är att vi ser till att de får en vård som håller ihop. Det ska vi i Solna och Sundbyberg göra i ett äldreteam och, för dem som inte får plats där, inom ramen för den basala hemsjukvården, som vi för övrigt har bestämt oss för att reformera, för att göra den mer tydlig och mer accepterad för nutidens gamla och sjuka.

Vården får de precis på samma sätt som tidigare. Men det kallas inte äldrevårdscentral just i Solna. Inom ramen för Vårdval Stockholm kan man etablera sig som äldrevårdscentral var man än vill.

Fråga 5

Anförande nr 138

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): Ordförande! Min fråga handlar om de mest rättslösa i vårt samhälle, de papperslösa, som vi låtsas inte finns men som ändå finns i tusental bara i vårt län. De städar, de diskar och de jobbar på byggarbetsplatser och andra arbetsplatser, och de är helt rättslösa.

Min fråga handlar om möjligheter till hälso- och sjukvård för papperslösa. I april lade Miljöpartiet och Vänsterpartiet tillsammans en motion där vi lyfte upp frågan om att arbeta fram riktlinjer och policydokument för hur vi ska bemöta papperslösa inom hälso- och sjukvården. Vi har bönhörts snabbt, när chefsläkarna i Stockholms läns landsting har gått ut med riktlinjer för hur de ska bemötas i hälso- och sjukvården.

Min fråga till dig är: Stöder du chefsläkargruppens förslag till riktlinjer för omhändertagande av papperslösa eller gömda flyktingar på vårdinrättningar?

Anförande nr 139

Landstingsrådet E l m s ä t e r - S v ä r d (m): Herr ordförande! Tack, Birgitta Sevefjord, för frågan, som faktiskt är angelägen. Så fort det handlar om människor som är i behov av vård är det människor som ställs inför faktum.

Men frågan är lite knepig i det sammanhang som du talar om: gömda och papperslösa. Även om chefsläkargruppen, vad jag har förstätt, har tittat på ett förslag förstår jag att man ute i verksamheterna får det betydligt lättare om man vet hur man ska agera och vad man ska göra.

Det är väldigt tydligt vad som gäller för dem som är asylsökande och har rätt till sjukvård och rätt till mer än bara akut sjukvård, i synnerhet de som är under 18 år. Där är det också reglerat genom att staten betalar för kostnaderna.

Som jag ser det blir det problem på två sätt när vi pratar om gömda och papperslösa. Å ena sidan kan man tänka på människor som befinner sig här och har valt att inte rätta sig efter ett beslut i en domstol, om de har fått avslag på sin ansökan om asyl. Då befinner de sig här rättslöst. Hur och på vilket sätt urholkar vi asylrätten i ett sådant sammanhang? Å andra sidan handlar det om de grupper som Birgitta Sevefjord själv nämnde, dem som befinner sig illegalt här i landet och kanske rent av arbetar svart. Det är ett särskilt problem som regeringen har att hantera.

När det kommer till frågan om att de trots allt är människor och behöver ha vård, då vill jag säga att de aldrig har nekats vård och heller inte ska nekas vård. Den fråga som finns kvar är: Vem ska betala? Det är en fråga som regeringen snart kommer att ha på sitt bord och som jag hoppas att man löser. Jag tror inte att det är bra att varje landsting för sig går före och försöker hitta en egen tolkning.

Jag stöder kanske inte förslaget från chefsläkargruppen. Men jag har inte sett det, och jag har inte fått det som ett förslag. Däremot tycker jag att det är bra att det finns riktlinjer.

Anförande nr 140

Landstingsrådet Sevefjord (v): Om du inte har läst förslaget till riktlinjer från chefsläkarna i Stockholms läns landsting är det väl bra om du gör det, för det är väldigt tydligt och konkret. Det handlar om att vi måste ta ett politiskt ansvar. Det är inte rimligt att överlåta ansvaret för att ge eller inte ge vård åt vårdens medarbetare. Jag tycker att detta är politik, och det är därför jag lyfter upp frågan.

Det handlar i första hand inte om vad regeringen gör eller inte gör. Regeringen kommer att dra åt snaran ännu hårdare, enligt den information som vi har fått hittills, så regeringen kommer inte att lösa problemet.

Däremot har du andra partikamrater, till exempel i Skåne, där din partibroder Henrik Hammar är ordförande. Han är också ordförande i sjukvårdsdelegationen i SKL. Där har man just antagit riktlinjer liknande dem som chefsläkarna i Stockholms läns landsting har föreslagit. Så har man också gjort i Jönköpings läns landsting.

Det pågår ett arbete runt om i landet, där man ser att man måste göra någonting åt de papperslösa. Vi får inte bara blunda och hoppas att regeringen ska lösa frågan. Dina partikamrater i till exempel Skåne har redan gjort det. Varför kan inte vi följa i deras fotspår?

Anförande nr 141

Landstingsrådet Elmstedt-Svärd (m): Jag tror att ett politiskt ansvar naturligtvis är att göra det på alla nivåer. Beslut som finns måste fattas på rätt ställe. Sedan får det naturligtvis konsekvenser för oss här.

Det finns inget som säger att dessa människor inte får vård, för det är klart att de får vård. Jag har inte sett förslaget eller fått det som ett förslag från chefsläkarna. Däremot har jag hört stora delar av det. Det finns mycket i underlaget för riktlinjer som är helt okej, eftersom det följer gällande lag och praxis.

Men den kvarstående frågan är vem som är huvudman och vem som ska betala. Det är mycket tydligt klargjort när det gäller gruppen asylsökande, så där är det inte något problem. Problemet kvarstår för dem som är gömda och så kallade papperslösa.

Vi har också ett ansvar, med de människor som är på väg hit och är beredda att följa de processer som faktiskt gäller. Varför ska de ställas för sig och de andra inte göra det när det gäller betalning? Det tycker jag är en viktig fråga. Vi kan inte titta på människor på olika sätt i olika delar av landet, utan det behöver finnas en form av likvärdighet i hur vi hanterar frågan.

Anförande nr 142

Landstingsrådet *Sevefjord (v)*: Jag tycker ändå att vi som politiker har ett individuellt ansvar. Jag tycker att detta i första hand inte är en finansieringsfråga. Jag förstår att ni tycker det, eftersom det är du som går upp i talarstolen för att besvara min fråga. Men detta är en moralisk fråga: Hur ska vi bemöta och behandla de människor som finns i vårt landsting oavsett skälet till att de är här?

Jag vet inte hur många papperslösa du har träffat, men jag har träffat ganska många. Många av dem går över huvud taget inte till vården, just därför att de är så rädda för att de då ska bli anmälda, hamna i häkte och sedan bli utvisade.

Vi behöver enkla riktlinjer för hur vi ska bemöta de här människorna. Det handlar om gravida kvinnor som nu sitter gömda i sina lägenheter och knappt vågar gå ut på staden. Det handlar om människor som har cancer. Det handlar om människor som är bärare av hiv. Det handlar om människor med många komplicerade sjukdomar, inte minst människor med svåra psykiska sjukdomar på grund av den situation som de befinner sig i.

Detta tycker jag är ett allmänmänskligt och moraliskt problem där vi som politiker måste ta ett ansvar. Det handlar inte i första hand om finansieringen.

Anförande nr 143

Landstingsrådet *Elmsäter-Svärd (m)*: För att det då inte ska råda någon otydlighet när det gäller den del som avser hälso- och sjukvård: Vi är enligt hälso- och sjukvårdslagen de facto skyldiga att erbjuda omedelbar hälso- och sjukvård till alla som vistas inom landstinget, oavsett om man är gömd, papperslös, turist eller någon annan, som inte är bosatt här. Ingen får nekas omedelbar vård på grund av bristande betalningsförmåga. Detta finns i botten.

Det ändrar inte läget i fråga om möjligheten att faktiskt få vård för den som kommer som människa, oavsett vilken etikett som står på personen i fråga. Men den kvarstående frågan, som jag trots allt tycker är viktig, är till slut vem som ska betala. Det är ingen som ska hindras att få vård. Därför är det väl bra att den här frågan får lösas så att vi gör likvärdigt över hela landet, så att det blir tryggt för alla som är här eller kommer hit.

Fråga 6**Anförande nr 144**

Ingvar von Malmborg (mp): Alliansens uttalade vallöfte var att skapa fler arbeten och nyföretagsamhet. När det gäller film har man ett utmärkt tillfälle. Det görs nästan ingen film alls i Stockholm längre, trots att de flesta produktionsbolag ligger här och trots att skådespelare och regissörer lever här. Ingenting händer över huvud taget.

Det finns flera EU-projekt och flera EU-utredningar som visar att detta skulle kunna ge ett fantastiskt intressant utfall för hela Stockholmsregionen. Men ingenting händer ändå.

Jag vill därför fråga *Birgitta Rydberg* direkt: Kommer ansvarigt landstingsråd att skapa ett produktionscentrum för långfilm som utgår från kulturnämnden?

Anförande nr 145

Landstingsrådet *Rydberg (fp)*: I dag finns det aktörer som arbetar på att man ska få fler filmer att spelas in i Mälardalen. Kulturnämnden har givit en halv miljon kronor i stöd för att bygga upp en webbsida.

När det gäller Filmpool Stockholm–Mälardalen är det några kommuner som har gått före och vill samarbeta kring detta. Det är bra.

Men din konkreta fråga handlar om landstingets roll när det gäller att bygga upp ett produktionscentrum. I den frågan tycker vi inte att det är landstingets uppgift att bygga upp ett produktionscentrum för långfilm. Skapandet av ett produktionscentrum måste utgå från många olika intressen på marknaden. De måste tillsammans fungera som en dynamisk motor för filmutvecklingen i länet.

Däremot ser vi inte något hinder mot att landstinget deltar genom att bidra ekonomiskt, förutsatt att landstingets ekonomi tillåter detta. Landstinget har redan medverkat till en finansiering i bland annat Botkyrka.

Anförande nr 146

Ingvar von Malmberg (mp): Det är sant att det görs några knappt marginella insatser, med några få tusenlappar som ramlar in här och där när det gäller film. Men det, Birgitta Rydberg, motsvarar naturligtvis inte behoven – inte på minsta sätt.

De kommuner och landsting i Mälardalen som också har velat vara med har i stort sett fått arbeta trots Stockholms läns landsting och inte tack vare Stockholms läns landsting – det tror jag att alla vet.

Du säger att det inte är landstingets uppgift att göra detta. Jag undrar vad du grundar det på. I de flesta andra europeiska länder ser man detta just som ett regionalt projekt. Det gäller Berlin Brandenburg, det gäller Paris, det gäller London och så vidare.

Vad är det som är så otroligt speciellt i Stockholm, som gör att landstinget här absolut inte skulle kunna ta del i ett sådant projekt? Det undrar man.

Anförande nr 147

Landstingsrådet Rydberg (fp): Vi tycker att landstingets skattepengar inte i första hand ska gå till att vi ska vara med och producera långfilmer. Vi avsätter en hel del pengar när det gäller satsning på filmen i länet. En av de viktiga satsningarna gäller film för barn och ungdomar. En förutsättning även i framtiden för att kunna få fler unga filmare, som också kan utveckla filmen som helhet, är det stöd som vi ger.

Att hjälpa unga personer i hela länet, i åldrarna ända upp till 30 år, i det så kallade växthus som vi har i Subtopiaområdet i Alby i Botkyrka, ett projekt under åren 2007–2009, är ett sätt att erbjuda verksamhet där unga människor får praktisk hjälp att utvecklas konstnärligt men också hjälp att utvecklas som entreprenör, för att i framtiden kunna stå på egna ben. Det har landstinget sett som sin huvuduppgift.

För närvarande riktar sig 60 procent av kulturnämndens stöd till barn och unga.

Anförande nr 148

Ingvar von Malmberg (mp): Detta har utretts i ett antal omgångar, och alla som har utrett det har kommit fram till att det behövs ett fjärde produktionscentrum för långfilm i Stockholm och ett resurscentrum för barn och ungdomar. Det kan knappast vara så, Birgitta Rydberg, att alla intressenter i branschen har fel i denna fråga – det har jag väldigt svårt att tänka mig.

Svaret från din sida till hela filmbranschen är alltså att landstinget inte orkar, förmår eller kan ta några initiativ i den här frågan. Är det alltså ditt svar?

Anförande nr 149

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Svaret är att vi inte kan se att det är landstingets uppgift att vara den som bygger upp detta produktionscentrum. Däremot kan vi delta i det, också med medverkan ekonomiskt. Men det är en fråga för kulturnämnden att hanterar. Det är inte vi som ska vara byggare av detta produktionscentrum och vara ansvariga, så att landstinget producerar långfilmer.

*Fråga 7***Anförande nr 150**

Landstingsrådet D a h l b e r g (s): Ordförande, fullmäktige! Under regeringen Bildt, perioden 1991–1994, pågick det ett arbete kring möjligheterna att låta privata företag vara med och finansiera infrastruktur. Ett av de sista beslut som regeringen Bildt tog handlade om att bygga Arlandabanan. Ett privat konsortium fick i uppdrag att göra det.

Diskussionen om att hitta olika sådana konstruktioner är aktuell också nu. Därför är det viktigt att vi lär oss av de erfarenheter som vi har i landet.

Nu står Arlanda inför en allvarlig situation. Det finns ett utsläppstak som måste respekteras. När företaget A-train ställs inför frågan hur de kan bidra till en bättre klimathantering på Arlanda, är deras första svar på frågan: Finns det de som är beredda att betala, då kan vi bidra.

Det har alltså bildats ett privat monopol för Arlandabanan, och då är min fråga till Christer Wennerholm om det är rimligt att detta privata monopol ska kunna utnyttja det och låta SL betala extra för att pendeltåg ska stanna, när vi ska försöka förbättra klimatsituationen på Arlanda.

Anförande nr 151

Landstingsrådet W e n n e r h o l m (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Nu blev det en väldig glidning i frågan. Den fråga som jag har fått skriftligt handlar om huruvida det är rimligt att någon får betalt för en investering som man har gjort.

Svaret på den frågan är ja. Det är precis lika rimligt att betala för den speciella infrastrukturen som att vi betalar till Banverket för att använda deras infrastruktur.

Att den infrastrukturen har tillkommit på grund av en så kallad OPS-lösning eller något annat är en helt annan frågeställning, Lars Dahlberg. Din fråga till mig var om det är rimligt att vi betalar för att använda en infrastruktur. Svaret på den frågan är ja.

Anförande nr 152

Landstingsrådet D a h l b e r g (s): Anledningen till att jag ställer frågan är att vi har en unik situation på Arlandabanan, med ett privat monopol. När vi diskuterar offentliga monopol finns det ett starkt ifrågasättande från den borgerliga sidan. Jag tycker att det finns anledning att ifrågasätta även privata monopol.

När man på Arlanda öppnade tredje banan för trafik kopplade man det till ett utsläppstak för Arlandatrafiken, att man från och med 2011 inte ska ha högre utsläpp än man hade 1990. Under förra året överskred man det utsläppstaket.

Vi närmar oss 2011 med ganska hög hastighet. Lösningen på problemen är naturligtvis att förbättra kollektivtrafiken till och från Arlanda, så att åtminstone anslutningstrafiken till Arlanda minskar sina utsläpp.

Då har vi ett privat monopol som faktiskt effektivt kan blockera detta, om vi inte får dem att ställa upp på att bidra till miljön i stället för att i varje situation försöka tjäna pengar på monopolet.

Anförande nr 153

Landstingsrådet **Wennerholm (m)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag upprepar mitt svar på den ursprungliga frågan, som handlar om huruvida det är rimligt att den som har gjort investeringar i privat regi i en OPS-lösning får betalt för att vi använder spåret.

Svaret på den frågan är ja.

Lars Dahlberg har sedan drivit frågan till att handla om huruvida det är rimligt att det finns ett privat eller offentligt monopol på en enskild banstump, men det är en annan fråga.

Den situation som vi har i Stockholmsområdet i dag när det gäller Banverkets offentliga spår är att de är fulla. Där finns det ingen mer kapacitet att utnyttja. Och om det skulle finnas kapacitet är det inte heller någon självklarhet, Lars Dahlberg, att vi skulle få använda den kapaciteten, för då handlar det om tåglägen, och då ska vi konkurrera med andra. Där råder också någon form av marknad, och vi får göra rätt för oss genom att från SL:s sida betala till Banverket för att få använda det utrymmet.

Jag har svarat på frågan: ja.

Anförande nr 154

Landstingsrådet **Dahlberg (s)**: Fullmäktige! Det är ganska tydligt att Christer Wennerholm inte tycker om den här diskussionen. Men det jag framför allt vill lyfta fram genom att ta upp frågan är att vi har en situation där Sveriges egentligen enda ordentliga internationella flygplats hotas av en död hand över verksamheten 2011. Då tycker jag att det är oerhört viktigt att alla aktörer som är inblandade försöker bidra till att lösa situationen, naturligtvis utifrån tillväxtargument och så vidare.

Sedan finns det också en klimatsdiskussion som är oerhört viktig. Det är väl alldeles klart att om vi i Sverige får fler privata monopol av samma karaktär som beträffande Arlandabanan, då får vi också fler hinder för att kunna möta klimatfrågorna, och vi får också fler hinder när vi ska försöka skapa förutsättningar för tillväxt i regionen och i landet i övrigt. Det är därför jag har ställt frågan.

Anförande nr 155

Landstingsrådet **Wennerholm (m)**: Herr ordförande! Vad gäller åtgärder för att komma åt problemet med att vi närmar oss utsläppstaket och slår i det, vet Lars Dahlberg att vi redan har haft den frågan uppe för behandling på det senaste mötet med SL-styrelsen.

Den diskussion som ursprungsfrågan handlar om är viktig. Vad kan vi göra på det spår som finns i dag? Det finns också många andra åtgärder, där olika aktörer i regionen, bland annat landstinget och SL, har ett stort ansvar för att se till att den totala kollektivtrafikförsörjningen till Arlanda blir så effektiv och bra som möjligt. Vi måste givetvis lyfta över transporter från bilarna och deras utsläpp och från bussar som har fel bränsle till miljövänligare bränslen, för att kunna skapa utrymme för att använda Arlanda som ett nav för flygtrafiken i Skandinavien. Det är ju vårt mål, för att få tillväxt. Då måste vi skapa det utrymmet.

Den frågan är mycket större än huruvida vi ska göra rätt för oss och betala till någon som har en avtalsrätt. Det har Banverket, och i det här fallet har även den privata Arlandabanan det.

Fråga 8

Anförande nr 156

Sigvard Lindblom (mp): Jag ska gå direkt på frågeställningen: Kommer landstingsrådet att sätta igång en konsekvensanalys av de eventuella följder som nya Horsstensleden skulle kunna medföra?

Vi såg att man i den delregionala utvecklingsplanen hade nämnt Horsstensleden. Men man hade inte lagt ner någon tid på att ta fram en konsekvensanalys. Då började jag ana ugglor i mossen. När man inte lägger fram en konsekvensanalys i den delregionala utvecklingsplanen undrar jag om man tänker komma tillbaka med en sådan under den tid som kvarstår fram till 2010 och kräva att man färdigställer Horsstensleden in till Stockholm.

Anförande nr 157

Landstingsrådet Wenerholm (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Konsekvensanalyser i fråga om miljökonsekvenser och andra konsekvenser åligger det Sjöfartsverket att göra. Det har verket också redan gjort. Därför anser jag inte att det finns något skäl för landstinget att göra en egen sådan analys.

Vi har underlaget, som vi har fått i annan ordning och av annan part, som har ett huvudansvar för att göra miljökonsekvensanalysen, nämligen Sjöfartsverket. Vi har alltså det materialet att tillgå.

Anförande nr 158

Sigvard Lindblom (mp): Jag har inte mycket att svara på det. I samband med att man aktualiserar Horsstensleden borde man också ta fram miljökonsekvensanalysen, så att de som är intresserade kan följa ärendet och se hur pass skäligt det är, med tanke på den miljöförstöring som kan tänkas bli resultatet av att man börjar spränga och ordna till den här leden in mot Stockholm.

Anförande nr 159

Landstingsrådet Wenerholm (m): Den konsekvensanalys som kan krävas är redan gjord av Sjöfartsverket. Det är bara att titta på den.

Anförande nr 160

Sigvard Lindblom (mp): Det ska vi kolla upp.

Fråga 9

Anförande nr 161

Anna Kettner (s): Herr ordförande! Sedan mer än tre månader väntar vi på dig, Filippa. Varje torsdag utanför Tensta centrum står Nalin Baksi där och är öppen för att ta en debatt med dig, och det är en ganska stor mängd intresserade boende och andra där också. Själv har jag varit där tre gånger, men du dyker inte upp. Vi vill gärna prata med dig om det som händer i närvaranden i vårt område, södra Järva.

Därför är min fråga till Filippa: Anser sjukvårdslandstingsrådet att det är viktigt att personligen träffa medborgarna och ta ansvar för den politik som genomförs?

Anförande nr 162

Landstingsrådet Reinfeldt (m): Herr ordförande! Tack, Anna Kettner, för frågan, som lyder: Anser sjukvårdslandstingsrådet att det är viktigt att personligen träffa medborgarna och ta ansvar för den politik som genomförs?

Svaret på den frågan är ja. Därför träffar jag också väldigt många medborgare, både på verksamhetsbesök och på andra möten, för att berätta om vad vi gör i Stockholms läns landsting men också tala om varför. I den mån det är möjligt träffar jag naturligtvis gärna ännu fler medborgare.

Men, Anna, jag behöver ingen talarstol, och jag behöver ingen debatterande socialdemokrat för att höra vad medborgarna tycker. Nalin Peggul och Anna Kettner är inte intresserade av vad jag ska tala med medborgarna om, utan de vill att det ska göras i deras regi, på deras torgmöte och med den inramning som Socialdemokraternas Kvinnoförbund har valt.

Anförande nr 163

A n n a K e t t n e r (s): Vad jag vet är både Nalin och jag medborgare i landstinget. Sedan kan jag lugna Filippa med att säga att det inte finns någon talarstol. Vi kan säkert upplåta vårt polistillstånd, så att du får prata fritt, om du tycker att det är bättre att föra monolog.

Du sade att du gärna skulle komma och debattera. Jag har här mejlväxlingen, det vi har skickat till varandra. Där står det att du gärna vill komma, och det liksom insinueras att vi inte vill debattera sjukvård.

Från din partiorganisation, som enligt mejlet skulle ordna detta, har vi fått svaret att du bara är intresserad av att debattera i tv, att Tensta torg är för futtigt. Det tycker jag är en ganska intressant hållning. Jag vet att du är van vid att få vara i stora medier, men för oss andra, som inte är lika bra på att baka bullar, är demokrati också vardagsarbete, till exempel på torgen.

Anförande nr 164

L a n d s t i n g s r å d e t R e i n f e l d t (m): I själva verket, Anna, tror jag att det snarare är podierna och flaggorna och kanske ibland politikerna som står i vägen för att höra vad medborgarna faktiskt tycker. Därför för jag gärna konstruktiva samtal och lyssnar in vad medborgarna tycker.

För din information, Anna, eftersom du citerade brevet helt fel: Arbetarekommunen i Stockholm har på en direkt förfrågan från min partiorganisation talat om att de inte står bakom Nalin Pegguls utspel i media, det vill säga de står inte som arrangör av en sådan debatt.

Jag svarade väldigt vänligt på Nalin Pegguls brev och talade om att Radio Stockholm hade erbjudit sig att arrangera en debatt och att vi kunde delta där. Det tyckte jag lät utmärkt. Då skulle många fler stockholmare få möjlighet att lyssna till vad Vårdval Stockholm handlar om. Men Nalin nappade inte på den idén, utan i stället fängade Mona Sahlin snabbt upp bollen, och därmed ägde det också rum en debatt mellan Socialdemokraterna och Moderaterna i Agenda inte långt därefter.

Anförande nr 165

A n n a K e t t n e r (s): Jag vet inte hur hierarkiskt organiserad Moderaterna som parti är, men tydligen är det mer än oss. Det är intressant.

Nej, det är inte Stockholms arbetarekommun som arrangerar mötet, utan det är den lokala partiföreningen och kvinnoförbundet. Vi får göra sådant på eget initiativ i vårt parti.

Du är bara intresserad av att debattera i media. Men jag kan tala om att både Radio Stockholm och ABC har erbjudit sig – det vet jag att din partiorganisation känner till – att komma och filma och direktsända en debatt eller banda den, om det passar dig bättre.

Vi kommer att fortsätta vänta på dig, Filippa. Du träffar många medborgare. Det är tydligen intressant att träffa medborgare – bara inte oss på södra Järva, för vi är väl inte viktiga nog.

Om du säger att jag citerar brevet fel kan jag se till att alla i salen får läsa vad det faktiskt står – det står precis som jag sade.

Anförande nr 166

Landstingsrådet **Reinfeldt (m)**: Herr ordförande! Det är, Anna Kettner, inget som hindrar dig att duplicera några som helst papper. Frågan är om du ställer denna fråga till mig i min roll som sjukvårdslandstingsråd eller om du bedriver aktiv kampanjpolitik, direkt utsänd från högkvarteret.

Självfallet diskuterar jag hälso- och sjukvård inte enbart i media, utan jag pratar väldigt ofta på olika möten med människor, med medborgare, med patienter och med patientföreningar om den politik som vi i alliansen genomför i Stockholms läns landsting, vilka konsekvenser den får och naturligtvis också varför, och jag besvarar de frågor som finns.

Om Anna inte vill dyka upp på de möten som jag är på – det kanske hon inte vill – har hon en möjlighet här i Stockholms läns landsting. Det är i och för sig ganska få förunnat. Men Anna står trots allt här nu och kan ställa frågor kring den sjukvård som jag möjligen trodde att det var intressant att ställa frågor om till ett sjukvårdslandstingsråd.

När våra partier debatterar mot varandra är det brukligt att vi, som i alla andra sammanhang, låter våra partiorganisationer göra upp om de regler som gäller, med talartid, plats och så vidare. Så för vi alla andra debatter mellan våra respektive partier, och så kommer det att bli även i det här fallet.

Fråga 10

Anförande nr 167

Sverre **Launy (v)**: Ordförande! Den 3 maj stängdes pendeltågstrafiken av mellan Nynäshamn och Västerhaninge för en välbehövlig renovering och upprustning av Nynäsbanan. Parallellt med det pågår en likaledes välbehövlig och efterlängtd upprustning av Nynäsvägen, väg 73. Men här uppstår ett problem.

Genom att järnvägen stängs av kommer antalet pendlare som tar egen bil att öka, och ersättningsbussarna kommer att ta stor plats på vägen. Det kommer, som jag ser det, att innebära problem för utryckningsfordon att ta sig fram.

Jag vill därför ställa följande fråga: Har du, genom dialog med SL, Vägverket och Räddningstjänsten, försäkrat dig om god framkomlighet för sjuktransporter och utryckningsfordon på väg 73 under Nynäsbanans avstängning den 3 maj–17 augusti?

Anförande nr 168

Landstingsrådet **Reinfeldt (m)**: Herr ordförande! Tack, Sverre Launy, för frågan.

Frågan om framkomligheten för sjuktransporter och i ännu högre grad för utryckningsfordon är naturligtvis en otroligt väsentlig fråga. Vi vet ju alla att god sjukvård är rätt meningslös om man inte kommer fram till vården när man är i behov av den.

Sällan blir detta mer tydligt än när det finns fysiska hinder för att ta sig fram. Kontinuerligt görs det stora förändringar och arbeten i fråga om Vägverket och trafiken i Stockholmsområdet. Därför är detta naturligtvis en fråga som löpande finns med på agendan.

I Stockholm har vi en organisation för att se till att framkomligheten är acceptabel. Det är SOS Alarm som har ansvaret för att prioritera och dirigera ambulans- och liggande persontransporter. SOS Alarm, som får information om trafikframkomligheten från bland annat Trafik Stockholm, byggtreprenörer, Vägverket och andra aktörer, har till dags dato inte fått information om att det skulle vara dålig framkomlighet på Nynäsvägen.

Anförande nr 169

Sverre Launy (v): Att de inte till dags dato har fått den informationen kanske beror på att det inte är så länge sedan tågtrafiken stängdes av.

Under sommaren blir det ökad pendeltågstrafik, men det kommer också att bli en mycket markant ökning av trafiken på Nynäsvägen över huvud taget, med tanke på att det snart är semestertider och eftersom ett av Sveriges mest eftersökta resmål är Gotland. Detta kommer att göra att Nynäsvägen kommer att vara fullständigt igenkorkad under perioder då båtar lägger till i Nynäshamn och ska släppa på och av bilar.

Det kommer i sin tur att leda till att ambulans- och utryckningsfordon får oerhört svårt att ta sig fram på Nynäsvägen. Enligt besked från Räddningsverket finns det tyvärr ingen som helst dialog med vare sig SL, landstinget i övrigt eller Vägverket i den här frågan – i alla fall inte så här långt. Det är mycket oroande.

Anförande nr 170

Landstingsrådet Reinfeldt (m): Vad som har skett hittills är att man på dygnsambulan- sen, som finns i Nynäshamn, bedömer att trafiken, precis som du säger, har ökat och att det i dag kan ta något längre tid när det inte är blåljuskörningar. Samtidigt beskriver de att frågan hittills har lösts, det vill säga att det inte har varit någon problematik. Men det är precis som du är inne på: När det sker stora trafikarbeten i vägnätet eller i övrigt i trafiken kan det naturligtvis bli problem. Därför finns det all anledning att ha den här frågan ännu mer under luppen framöver.

Det är SOS Alarm som gör prioriteringarna. Jag vill poängtera att om det blir väldigt mycket köer gör de naturligtvis de prioriteringar som de är satta att göra. Då kan de naturligtvis skicka ambulanshelikopter, och då spelar det inte så stor roll om det är igenproppat på vägen, utan då kommer ambulansen fram.

Anförande nr 171

Sverre Launy (v): Tillgången på ambulanshelikoptrar i Stockholms läns landsting är inte överdrivet god. Vid en större olycka där fler behöver transporteras samtidigt akut blir det helt klart problem. Att man hittills har gjort bedömningen att trafiken har flutit på ganska bra kan mycket väl bero på att tågtrafiken stängdes av den 3 maj och att Gotlands- trafiken inte har kommit igång ordentligt ännu.

Vem som helst med någotsånär logisk förmåga kan inse att när semestern kommer igång och bilköerna börjar växa därnere, då tar man sig inte fram med vare sig långsam eller snabb ambulans, utan då är det andra transportmedel som måste till. Någon dialog om det har uppenbarligen inte förts, och det tycker jag är mycket oroande.

Vid en hjärtinfarkt eller vilken infarkt som helst är den tid det tar att komma under adekvat vård mycket viktig. För dem som bor söder om Haninge kommun kommer det att bli en mycket besvärlig situation under sommaren – det är bara att inse det. Tyvärr är framför- hållningen inte god.

Anförande nr 172

Landstingsrådet Reinfeldt (m): Herr ordförande! Jag håller med dig om att frågan är oerhört viktig. Det är också oerhört viktigt att ambulanstransporter kommer fram. Jag tror inte att det råder någon meningsskiljaktighet om det. Därför följs också frågan noga.

Avstängningen har bara varit igång i tio dagar. Under den tiden har det inte framkommit någon information om att det skulle ha varit några problem med blåljuskörningar.

Som jag sade: Om det behövs och om SOS Alarm gör den typen av prioritering får man naturligtvis prioritera att skicka en ambulanshelikopter, vilket sker också på andra ställen i Stockholmsregionen av olika skäl, som inte alltid handlar om trafikbekymmer. Vi har ju också öar i Stockholmsregionen.

Frågan måste naturligtvis följas löpande framöver.

§ 90 Delregional utvecklingsplan för Stockholms kust och skärgård

Anförande nr 173

Landstingsrådet **A n d e r s s o n** (c): Fru ordförande! Det är mycket glädjande att i dag stå inför beslut om den delregionala utvecklingsplanen för skärgården. Vi känner till dess roll i landstingets och regionens beslutsfattande.

Planen är i sin tur en mycket viktig grundval för arbetet med RUF:s:en från och med år 2010 men även för andra viktiga beslut, inte minst i kommunerna men också i landstinget när det gäller skärgårdspolitiskt program och kanske även Skärgårdsstiftelsens förnyelsearbete och så vidare.

Stockholms skärgård är på många sätt geografiskt och miljömässigt unik, med sitt bräckta vatten, sin sköra miljö och sina fantastiska natur- och boendemiljöer. Den är också en stor tillgång för vår region, Stockholmsregionen. Den är en tillgång som jag tror att man inte på långt när har använt för den profilering och utveckling av hela regionen som den faktiskt kan öppna för.

Skärgården har samtidigt en kluven och motsägelsefull utveckling. Det är ganska bra fart på näringslivet på öarna, även på dem som saknar fastlandsförbindelse, och det är en ganska positiv utveckling av kommunikationerna, med Waxholmsbolagets verksamhet. Men samtidigt har man demografiska problem på många av öarna. Generellt sett ser vi färre barnfamiljer och färre barn i skolorna och därmed risk för försämrade service.

Många av problemen kan man kanske känna igen, som bostadsbrist och miljöproblem. Men de accentueras på ett annat sätt på skärgården än på fastlandet, eftersom samhällena är mindre och kommunikationerna är svårare, miljön känsligare och avstånden längre.

Av största vikt är att skärgårdens problem och förutsättningar kan tacklas på ett smidigt och samordnat sätt. Mycket görs i kommuner, landsting och statliga myndigheter, men det finns brister i de olika politiska nivåernas samordning i skärgårdsfrågorna, vilket omvittnas inte minst i det dokument som vi behandlar.

För att långsiktigt säkra skärgårdens levnadskraft krävs att vi identifierar problemen och arbetar gemensamt på alla de tre politiska nivåerna för att lösa dem. Jag tror och hoppas att planen kan främja en sådan utveckling. Under hösten kommer vi också, tillsammans med landshövdingen och kommunerna, att återkomma med förslag för att skapa bättre förutsättningar för samordning och en gemensam bild av skärgårdens problem och möjligheter.

Landstingets huvudsakliga uppgift i skärgården är att liksom resten av länet leverera framför allt kollektivtrafik och sjukvård. Det är viktiga grundstenar för ett levnadskraftigt samhälle. Men lyfter vi blicken har vi en större uppgift än så, att skapa förutsättningar för långsiktig överlevnad och utveckling av skärgårdssamhällena. Varje livskraftigt samhälle behöver också ett livskraftigt näringsliv, och här har landstinget en viktig roll att spela genom Waxholmsbolaget, Skärgårdsstiftelsen och regionplane- och trafiknämnden. Jag tror att landstingets roll här är viktigare än i övriga delar av länet.

Näringslivet i skärgården förändras snabbt och går mer och mer mot tjänsteproduktion, turism, upplevelser och rekreation. Det ställer krav på oss, inte minst på Waxholmsbolagets verksamheter och kollektivtrafiken, så att trafikanter kan komma till och från skärgården.

Jag vill särskilt nämna Visit skärgårdens arbete för en ökad turistsäsong. Skärgården är en fantastisk miljö också höst, vår och faktiskt även vinter. Detta borde kunna utvecklas.

Det finns fler saker som jag borde ha tagit upp men som jag inte hinner med nu. Men jag vill avslutningsvis höja blicken lite grann och ställa frågan varför det är viktigt att skärgårds-samhällena kan överleva. Ofta hör man skäl som att det är bra för tillväxten och så vidare och att det handlar om livsmiljöerna för dem som bor där.

Jag skulle vilja framhålla ytterligare en aspekt som oftast glöms bort: Skärgården representerar möjligheter till ett helt annat sätt att leva än i storstaden, mer i samklang med naturen, tätare i de sociala nätverken, kargare i kraven på företagsamhet, samarbete och överlevnadsförmåga men också friare. Så länge skärgården lever har vi alla ett bredare livsutrymme och större möjligheter att finna den takt och den miljö som vi själva vill leva i. Det är angeläget att vi bevarar de möjligheterna för framtiden.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 174

A n n a K e t t n e r (s): Nu saknar jag nästan ord, Gustav! Jag blev så tagen av slutet av ditt tal. Men jag inser att tankarna kanske for lite åt fel håll. Det kändes som om du pratade om Järvafältet, med de kargare livsvillkoren och den tätare gemenskapen. Men du talade om en annan pärla i vår region, nämligen skärgården. Jag tror ändå att vi kan vara överens om att de olika delarna av vårt län är fantastiska tillsammans.

Den regionala utvecklingsplanen för skärgården är, precis som Gustav beskriver det, en del av förarbetet till den nya regionplanen. Men den är också slutpunkten på ett arbete som har bedrivits under flera år med en regional utvecklingsplan för Stockholms län. Det är den sista byggstenen. Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen tog vi beslut om här i fullmäktige i maj 2002.

Det är ett stort och fint arbete som nu går i mål. Jag, som en gång i tiden var ansvarig för detta, är glad att vi har kunnat fullfölja arbetet i så stort samförstånd.

Det är viktigt att vi är överens om det som Gustav sade, att landstingets uppgifter är sjukvård, kollektivtrafik och regional utveckling för alla de livsmiljöer som finns i vårt län och kanske särskilt för dem som är lite ovanligare eller annorlunda i förhållande till majoritetsbebyggelsen och majoritetslivsförutsättningarna, som skärgården.

När jag har sagt det och verkligen vill tacka Gustav och de andra i majoriteten för att vi har kunnat fullfölja arbetet i så stort samförstånd, trots majoritetsbyte, måste jag ändå ställa några lite bekymrade frågor.

Just de saker som Gustav tar upp, med bostadsbristen, de svåra kommunikationerna och den sköra miljön, gör att landstinget har haft lite speciella förhållningssätt och regler runt skärgårdens utveckling. En av dem har varit det fraktbidrag som vi har haft länge i landstinget. Det är vi inte längre eniga om, och det tycker jag är tråkigt.

Just ett sådant reformerat fraktbidrag som vi fick igenom ett kort tag i regionplane- och trafiknämnden är en viktig pusselbit i den regionala utvecklingsplanen för skärgården. Om man läser handlingarna ser man också att de som har varit remissinstans från skärgårdens sida – företagare och boende lika – betonar det väldigt tydligt.

Det är också väldigt viktigt – det är en av de saker som SIKO tar upp – med samarbetet mellan landstinget och kommunerna, där Gustav säger att vi måste dra åt samma håll på alla de tre politiska nivåerna. Då är det synd att det trevande men från alla politiska sidor i skärgården väldigt uppskattade kommunala samråd som hänger ihop med regionstyrelserna i SL har avstannat, eftersom ni valde att avskaffa den sortens samråd som vi hade.

Där var det faktiskt en poäng att det inte handlade om bara en kommun utan att man arbetade tillsammans med gemensamma intressen.

Det finns också en sak som verkar ha fallit lite utanför ditt synfält, Gustav, och som jag vill göra dig uppmärksam på. Det är att en viktig del av skärgårdens utveckling är det viktiga arbete som bland annat Skärgårdsstiftelsen har gjort med att göra skärgården tillgänglig och synlig också för dem som av tradition inte har haft så lätt att hitta till den, så att den är en tillgång för alla människor i vår region, så att just människorna på Järvafältet och på Södertörn ser att det är något som också är deras och tillhör dem och inte bara tillhör dem som bor allra närmast Nybroviken – något vi gemensamt äger.

Därför skulle jag till exempel vilja vädja till dig, Gustav, att ta en ny funderare på de läger som har funnits men som ni drog in bidragen till – Björnölägren som Skärgårdsstiftelsen hade. Det var en väldigt liten summa som försvann, men det innebar en stor försämring både för de barn och familjer som med hjälp av de bidragen har kunnat komma ut i skärgården och för dem som bedriver verksamhet i skärgården. Jag inser att det är en väldigt liten del av den regionala utvecklingen i skärgården. Men den är viktig.

Till sist vill jag också uppmuntra dig, Gustav, att ta nya tag i dialogen med staten om försvarsmaktens områden i skärgården. I dag är de inte tillgängliga för alla. Men det finns en risk att de går oss helt ur händerna. Behöver du hjälp är vi absolut beredda att hjälpa dig att ladda bössan.

Anförande nr 175

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Tack för ditt inlägg, Anna Kettner! Det är roligt att det finns så pass mycket samförstånd i de här frågorna.

Samarbetet mellan kommunerna och SL är inte en specifik skärgårdsfråga. Det finns hur många samrådsorgan som helst mellan olika intresseorganisationer och olika politiska beslutsfattande organisationer i skärgården. Ett av de stora problemen tror jag är just att det finns så många och att man behöver hitta en bättre gemensam arena för samråd och diskussioner. Det tror jag kommer att bli nästa steg i arbetet.

Att öppna skärgården för större grupper tror jag är en oerhört viktig fråga som lyfts fram och som Raymond Svensson i Skärgårdsstiftelsen säkert kommer att tala mer om när han kommer upp i talarstolen. Men de läger som du talar om finansieras mig veterligen av Stockholms stad – inte landstinget. Jag kan därför inte svara för varför de har dragits in.

Anförande nr 176

A n n a K e t t n e r (s): Jag ska inte bråka med dig, Gustav, utan bara försöka hitta en väg framåt tillsammans. Jag förstår vad du säger. Vi har väl alla suttit i många samråd om skärgården, tror jag, även sådana inbitna betongmänniskor som jag. Vi kan prata till exempel med Mikael Freimuth, som var inblandad i detta. Det var bra att vi hittade en gemensam arena mellan Waxholmsbolaget och landstinget och skärgårdskommunernas ledning. Jag tror att det var bra.

Om jag har fel om Björnölägren, så att det handlar om en annan demokratiskt vald part, hoppas jag, precis som jag sade till Filippa, att ni inte är så hierarkiskt uppbyggda i Centerpartiet. Om du kan prata med dina kamrater så ska jag prata med mina. Det viktiga är ju saken – att ordna detta. Men jag tror faktiskt att landstinget var inblandat. Åtminstone Skärgårdsstiftelsen var väldigt inblandad.

Anförande nr 177

S t e l l a F a r e (fp): Nu är vi inne på skärgården, och det är väl verkligen en del av Stockholms läns identitet, om något. Jag tänker särskilt på det den här årstiden – det tror jag att alla gör som älskar sin stad och sin region.

Men precis som Anna var inne på är det inte så för riktigt alla invånare i länet. Det tål att tänka på. Vi talar om integration. Hur ser den ut på sommaren? Den kan vara rätt obefintlig på vissa håll. Å andra sidan får man inse att alla inte kan älska allt utan att det har mycket att göra med tradition och kulturbakgrund.

Skärgården som tillgång för oss är enormt stor, inte minst för turismen. I länet hade vi 32 miljoner dagsbesök förra året. Det är inresta turister, och de allra flesta är svenskar. Våldigt många av dem besöker Sveriges främsta besöksmål, Djurgården, och väldigt många besöker skärgården. Kommunikationerna till skärgården är alltså centrala för skärgårdens överlevnad över hela året.

Jag är därför glad att SL nu har förstått att man måste integrera den resetjänst som finns. SL:s reseplanerare kommer att bli integrerad med Waxholmsbolaget, så att man kan nå tidtabeller även för Waxholmsbolaget turer. Det kommer också att bli en speciell sida för turister som kommer till Stockholm. När man går in på nätet ska man kunna få tips om hur man reser i länet.

Det är ett sätt att vidga SL:s uppdrag något. Det handlar inte bara om arbetsresor, utan det gäller också fritidsresor och nöjesresor. Det tycker jag är en positiv utveckling, eftersom – som jag tidigare har varit inne på – turistsektorn är den snabbast växande branschen i världen. För vårt län är den en av de absolut viktigaste inkomstkällorna – det måste vi här i landstinget vara oerhört medvetna om. Det handlar om försörjning och överlevnad för våra invånare.

I fråga om skärgårdens miljö handlar det oerhört mycket om Östersjön och vattenkvaliteten. Vattenkvaliteten i Östersjön påverkas av många olika faktorer. Vi har fått bättre vattenkvalitet i Östersjön tack vare reningsmetoder, men den senaste tiden har vi också kunnat se att det finns andra saker som påverkar som återstår att hantera.

Det gäller bland annat de privata avloppen. Där har vi en aspekt av vattenkvaliteten som kanske har varit något negligerad och som vi måste ta itu med. Det är inte en alldeles lätt fråga, eftersom det kostar pengar att ansluta hushåll till kommunalt vatten, och det kostar för den enskilde. Det är en jätteviktig fråga.

Vi har återigen frågan om turistnäringen. Man är jätteglad över att så många rederier styr hit upp till Norden och att så många turister är intresserade av att besöka Stockholm. Men hur fungerar de stora fartyg som ska in i vår känsliga skärgård med våra miljöambitioner? Många är oroliga över utvecklingen. Samtidigt som man ser att det ger inkomster till Stockholm, sätter Stockholm på kartan och visar den otroliga rikedom som de 25 000 öarna, kobarna och skären står för, ställs frågan: Ska naturen i framtiden anpassas till fartygens enorma dimensioner? Det är en fråga som vi måste ställa oss. Är det rimligt?

På den tiden då jag satt i styrelsen för Stockholm Hamn tyckte jag naturligtvis att det var en mycket viktig fråga för alla länder runt Östersjön att försöka påverka storleken på dessa enorma fartyg.

Jag ser att min talartid snart är slut, så jag vill så här långt yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 178

Sigvard Lindblom (mp): Ämnet har blivit väl genomlyst. Gustav Andersson tycker jag gjorde en mycket fin presentation av de problem som finns i skärgården. Stella Fare var kanske lite mer lyrisk och såg till det romantiska och till fritidsintressena och det som hänger samman med det.

Vissa problem tror jag inte har blivit omnämnda. Det gäller säsongen. Säsongen i skärgården är förvånansvärt kort. Åtminstone kommer våren ganska sent, eftersom vattnet lagrar kyla.

Det innebär att våren blir lite för kall för många stockholmare att njuta av. Däremot är hösten en fantastisk årstid, när värmen ligger kvar och det är ett mycket skönt klimat i skärgården.

Jag föreslår att man i större utsträckning ska försöka tänja på säsongen, för det skulle ha stor ekonomisk betydelse för hela skärgården. När jag talar om hela skärgården kan jag också inkludera Ålands, Åbolands och kanske till och med Estlands skärgårdar, där det finns ett samarbete i Central Baltic Region. Det innebär att våra skärgårdsmänniskor, som vi kallar svenskar, är ambassadörer ut mot Åland och Finland. Det bygger på ett internationellt samarbete som i längden kan bli mycket stimulerande på många olika sätt.

Ett annat problem som jag tror att någon nämnde är åldersfördelningen i skärgården. Vi har väldigt många barn i lågstadie-, mellanstadie- och högstadieåldrarna. Men när vi kommer vidare på skalan blir det svårare. Där finns det färre personer än i riksgenomsnittet. Gruppen 24–44 år är nästan en sällsynthet. Därför har det kommit fram förslag på att vi ska importera nya människor till öarna, gärna från Europa i övrigt och andra invandrare, så att de får lära känna den här kulturyttringen. Jag tycker att det är en strålande idé att göra på det sättet.

Vi pratar också om försvarets anläggningar i vår svenska skärgård. Jag känner till speciellt en stad, och det är Eksjö, som på ett föredömligt sätt har tagit vara på de militära anläggningarna i form av bland annat logement, som gjorts om till vandrarhem, där det är sparsamt men billigt, rent, snyggt och fint. I dagens läge är det många medborgare som inte riktigt har råd att semestra, eftersom det är dyrt att semestra här även för oss svenskar. Detta borde man kunna ta fasta på ytterligare.

Jag ska inte försöka slå in fler dörrar. Men jag har något viktigt för oss miljöpartister att säga.

Vi vill hemskt gärna att ni kommer ihåg de yrkanden som har lagts i landstingsstyrelsen och det särskilda uttalandet i landstingsstyrelsen. Det gäller Horsstensleden, som vi har lite svårt att känna för än så länge. Nu har man eventuellt dragit tillbaka förslaget – jag vet inte riktigt hur det ligger till. Men jag vill att detta ska komma med i protokollet, så att vårt ställningstagande inte glöms bort.

Den sista delen av den delregionala utvecklingsplanen tycker jag har blivit mycket positiv. Den är nästan lyrisk, så att jag måste hejda mig. Så här efter Gustav tror jag inte att det blir några svårigheter med det.

Men jag funderar: Var finns verkligheten? Med de resurser och tillgångar som man har, som verkligen är stora resurser, hur ska man klara i land det? Att starta nya enmansföretag ger inte så väldigt mycket mer än för den som på det sättet har ordnat sitt eget arbete. Det är medelstora och lite större företag som behövs för att det hela ska bli riktigt ekonomiskt bärande.

Anförande nr 179

Lennart Rohdin (fp): Fru ordförande! Vi vill alla ha en levande skärgård. Men då måste vi också ta konsekvenserna. Skärgården är allra viktigast för dem som bor och verkar där. Det handlar om förutsättningarna för deras tillvaro. Men skärgården är också en fantastisk tillgång för många andra människor i länet, med bad, båtliv, vila, rekreation och andra starka upplevelser.

Skärgården är ett arv som måste vårdas omsorgsfullt. Men för att skärgården ska leva och utvecklas måste de som lever och verkar i skärgården kunna göra det året runt. Då måste förutsättningar för en utveckling som tar sikte på framtiden vännas. En levande skärgård är därför inget friluftsmuseum som öppnas när barnen rusar ut från skolan till ett hägrande sommarlov och som stänger igen när skolan börjar.

En levande skärgård är en skärgård där de boende skapar och driver företag som skänker försörjning året runt och som kan ge service åt fritidsgästerna. Därför måste vi lyssna till de fastboende och till skärgårdskommunerna när vi tar fram skärgårdspolitiska program. Det är de som skapar en levande skärgård – för sig själva och för dem som gästar skärgården.

En levande skärgård skapas och vårdas av dem som lever och verkar i skärgården. Det är i ett förtroendefullt samarbete med dem som förutsättningarna för en levande skärgård formas. Men det är bara de som kan göra jobbet – det kan inte aldrig så många välmenande landstingstjänstemän göra i deras ställe.

Det här framförde jag i debatten för två år sedan om förslaget till skärgårdspolitiskt handlingsprogram för landstinget. Jag tycker därför att det är glädjande att kunna konstatera att det här förslaget till delregional utvecklingsplan är betydligt bättre förankrat hos dem som berörs i skärgården. Jag hoppas för övrigt att det också i framtiden kommer att gälla hanteringen av fraktstödet. Här borde inte finnas några ideologiska hinder på vägen eller i farleden, om man säger så. Men även på den punkten krävs dialog med de berörda.

Mindre glädjande är att det faktiskt är ganska stora bekymmer ute i skärgården i dag, vilket också redovisas i utvecklingsplanen, om ni orkar läsa den. Inte minst de skärgårdsboendes egen organisation Siko har tryckt hårt på detta de senaste åren. Utvecklingen i skärgården går i vågor, och just nu går vågorna inte uppåt. Det handlar, som flera har varit inne på, om demografi. Det handlar om utvecklingen för skolorna. Det handlar om bostadssituationen för de fastboende. Det här är klart bekymmersamt om vi ska ha förutsättningar för ett reellt fastboende i skärgården även i framtiden.

De här frågorna är givetvis i första hand ett kommunalt ansvar. Men det krävs en intensiv dialog mellan alla berörda – kommuner, landstinget som huvudman för flera av de aktörer som finns i skärgården och även andra myndigheter – om vi ska kunna bryta den här utvecklingen.

Jag kan inte låta bli att avsluta med en liten kritisk fundering när jag läser utvecklingsplanen. Den är väldigt utförlig när den beskriver de ansvar och de uppgifter som ligger på kommunerna. När den beskriver de uppgifter som gäller för landstinget och de organ som landstinget är huvudman för blir den väldigt allmänt hållen.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 180

Raymond Svensson (c): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! För det första ska jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

För det andra ska jag definitivt ansluta mig till Lennart Rohdins slutsats och analys av denna i övrigt goda plan med goda ambitioner: Det är mycket om vad andra ska göra men lite mindre om vad vi själva ska göra. Det var utifrån den utgångspunkten jag begärde ordet som landstingets representant i Skärgårdsstiftelsen och utsedd av den här församlingen. Skärgårdsstiftelsen är faktiskt tillsammans med ett antal andra aktörer landstingets verktyg, landstingets redskap, för att förverkliga de intentioner som finns i planen.

Skärgårdsstiftelsen har onekligen viktiga uppgifter. Landstinget är till och med vår huvudfinansierare. Av den mark som finns i skärgården äger Skärgårdsstiftelsen drygt 10 procent och förvaltar ytterligare några procent åt enskilda, åt kommuner eller åt staten. Jag vill därför ta detta tillfälle i akt att försöka ta död på en myt som vandrar som en sägen över havets vågor, nämligen att Stockholms läns landstings, Stockholms stads och andras Skärgårdsstiftelse äger 20 procent av marken i skärgården. Kan ni hjälpa mig att sprida det budskapet har ni gjort en viktig del i opinionsbildningen för en levande skärgård.

När jag säger att Skärgårdsstiftelsen onekligen har viktiga uppgifter tänker jag inte bara på att vi har ett antal anställda som verkar ute i skärgården utan också på vår verksamhet, som skapar möjligheter för skärgårdsföretagare, näringsidkare ute i skärgården, att leverera varor och tjänster, att hålla ett öppet landskap och så vidare. Det är från den utgångspunkten som vi också på mitt initiativ har startat ett utvecklingsarbete som handlar om vision 2020, där målen är fastlagda av våra huvudmän i våra stadgar men där verktygen, redskapen, kan förändras i takt med tiden.

Precis som antyds i programmet är det väldigt viktigt att flera aktörer samarbetar för att vi ska kunna ge goda utvecklingsbetingelser för de människor och de företag som verkar i skärgården. Jag kommer att tänka på vad en gammal chefsöverläkare på gamla SÖS lärde oss i styrelsen på den tiden: Samarbete, Raymond, betyder inte att man ska göra samma arbete. Det tycker jag är väldigt viktigt också på det här området. Om man har det som utgångspunkt tror jag inte att det blir något samarbete.

Med det som utgångspunkt kan man säga att Skärgårdsstiftelsen som ett verktyg har en ideell sida, och det är egentligen den som vi får landstingets bidrag till, nämligen att hålla landskapet öppet och andra miljövårdande saker, så att folk också ska kunna ta sig fram och njuta av det som skärgården erbjuder när de kommer ut bland kobbar och skär. Den andra delen är den rent kommersiella som finansieras via hyror och arrenden, det vill säga de vandrarhem, restauranger och stugbyar som stiftelsen visserligen äger men som är utarrenderade till privata entreprenörer och som bidrar till att vi kan finansiera den här verksamheten.

Som det står i planen och som Anna Kettner och Gustav med flera har sagt gäller det att de människor som vistas ute i skärgården tillfälligt, som många av oss gör, också ska kunna möta en bra miljö, kunna leva gott, äta gott, dricka gott och må gott över huvudet taget. Då krävs ett enormt samspel med de människor som bor i skärgården och som har valt att verka i skärgården som företagare och så vidare.

Som tillträdande ordförande glädde det mig väldigt mycket att i den här församlingen ska partipolitiken få ett starkt genomslag med direktiv än hit, än dit. Sedan ska vi i stiftelsen utifrån den urkund vi har se till att vi också förverkligar de intentioner som våra ägare, det vill säga Stockholms läns landsting och Stockholms kommun, uttryckt. Ska vi kunna fortsätta att bidra på vårt sätt är det naturligt att vi har förväntningar och krav från våra huvudmän. Det är min önskan att vi sedan, när vi kommer att diskutera budgeten för kommande år, är beredda att ge ett av de redskap vi har i landstinget bra utvecklingsmöjligheter för att fullfölja intentionerna i utvecklingsplanen.

Anförande nr 181

J a n S t r ö m d a h l (v): Det finns mycket i den här skärgårdsplanen som jag tycker är helt riktigt. Skärgårdssamarbetet ser jag som ett arbete som har varit ovanligt mycket utan problem över partigränserna. Vänsterpartiet har inte något annat yrkande än det som blev majoritetsbeslutet i landstingsstyrelsen. Jag yrkar bifall till det.

Det är dock en fråga som jag vill ta upp och belysa lite extra, och det är försvarets roll och försvarets områden och anläggningar i skärgården. I det här dokumentet står det så här i inledningsdelarna: "Försvaret kommer dock även fortsättningsvis att behöva använda mycket stora mark- och vattenområden i särskilt de norra och södra delarna av kust- och skärgårdsområdet för övning och skarpskjutning." Sedan står det att vi ska planera för en del av försvarets markområden för framtiden.

Jag tycker inte att man har lyssnat riktigt till hur samhällsutvecklingen ser ut på det här området. Vem hade för fem eller åtminstone tio år sedan kunnat ana att Gotland skulle avmilitariseras helt, att alla områden i Gotland skulle bli helt civila och kunna användas helt för civila ändamål? Jag tror att det är likadant med skärgården, fast Stockholm ligger lite efter Gotland.

Om vi ska ha en bra planering och en bra framförhållning måste vi därför inkludera alla militära områden i vårt tänk för framtiden och planera för en vettig användning av detta redan nu, så att man inte står där tagen på sängen eller kommer efter privata intressen som mycket väl kan hitta guldkorn bland dessa områden och anläggningar, som faktiskt i stor utsträckning har bidragit till att bevara natur och kultur.

Försvaret har ju en intressant historisk roll i skärgården – tänk på Dalarö skans, Vaxholms fästning och Siarö. Det finns moderna fort och mycket intressanta och spännande berggrum. Försvaret har sina egna hemliga farleder och sjömärken. Allt detta är en rik skatt som skulle kunna vara väldigt användbar civilt, och väldigt spännande. Låt inte försvaret bara meja ned allt det här, fylla det som om det vore gruvhål och plocka bort leder och sjömärken. Se till att det kan komma till användning i stället! Bevara, försvara när försvaret stuckit iväg.

Anförande nr 182

Landstingsrådet **Wennerholm** (m): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! På en gammal pansarofficer som i dag på morgonen läste att Sveriges styrkor vad gäller arméförband snart kommer att uppgå till 8 000 man gjorde det nästan ont i hjärtat och framkallade en tår i ögonvrån att höra utläggningen om värdet av försvaret och det de lämnar efter sig. Det är klart att vi ska använda det på det sätt som vi kan. Det finns ju bra exempel på det, som Jan Strömdahl var inne på. I exempelvis Oxelösund är det ett museum kring det fort som fanns där och kring försvaret av Oxelösunds djuphamn och infaret till Bråviken och Norrköping.

Det vi pratar om nu ligger väldigt nära det flera talare tidigare varit inne på, bland annat Lennart Rohdin. Det handlar om att få en levande vardag, en vardag som är levande året om. Vi har givetvis en betydelsefull uppgift utifrån landstingsutgångspunkten i delar av detta. Men i huvudsak handlar det om hur vi kan samarbeta med kommunen. Med alla de tillgångar som finns i skärgårdsmiljön är det så, precis som Lennart och andra har beskrivit, att om det inte finns levande funktioner där, om det inte finns fungerande företag där, om det inte bor tillräckligt många människor där, då finns det inte underlag för en fungerande vardag: Barnen är inte tillräckligt många för att ha barnomsorg, det finns inte barn till skolan, det finns inte underlag för affärer och verksamhet, vare sig enmansföretagare eller flermansföretag. Där tror jag att det är viktigt att kommunerna kommer in i framtiden.

Det gäller att se var någonstans i skärgårdsmiljö och i skärgårdsnära miljö vi kan utveckla så att fler människor kan bo där. Då säger jag inte att vi ska inkräkta på befintliga miljöer för friluftslivet och liknande, men jag tror att vi måste vara beredda att se att ska vi ha en levande skärgård också i framtiden, inte bara under de månader när jag och andra som bor i Stockholms innerstad vill vara där utan även under de månader när det inte är lika trivsamt som det kanske är på sommaren, då måste vi ha ett fungerande samhälle helt enkelt, och för att åstadkomma det måste det finnas ett breddat underlag. Där handlar det mycket om att se till att fler är beredda att bosätta sig och att det finns bostäder.

Jag tror att lösningen på detta är att se mer av marknad och mindre av offentlig verksamhet i det sammanhanget. Det är nog vad det handlar om – att se till att det blir lönsamt att bo och verka i skärgården, så att det blir fler som bor och verkar i skärgården. Vi kommer aldrig att kunna planera fram det, vare sig från landstingets eller från kommunernas sida. Jo, kommunerna kan möjliggöra för fler att bo i attraktiva miljöer, för då kommer vi att ha möjlighet att förstärka kollektivtrafiken på land men i skärgården kanske framför allt på vattnet, vilket gör att det blir ännu mer attraktivt för allt fler att bosätta sig där. Ytorna i Stockholms skärgård är ju egentligen gigantiska, så det finns all anledning att snegla på möjligheterna att göra förtätningar kring i dag befintlig bebyggelse för att många av dem som är beredda att flytta till vår region också ska ha en möjlighet att bosätta sig i skärgården.

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 183

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Skärgårdssamhällets överlevnad baseras i grunden på möjligheterna att bo och verka i skärgården, det vill säga bostäder och näringsmöjligheter. Näringsmöjligheterna är ju i allt större utsträckning turism, upplevelseverksamhet och rekreation. Jag tror att det finns utvecklingsmöjligheter här som man ännu inte ens har börjat nosa på, även när det gäller landstingsanslutande verksamheter typ rehabilitering, inte minst för sköra eller utbrända personer. Här finns det många affärsidéer som kanske skulle kunna komma.

Men det kanske absolut viktigaste för att vidga näringsmöjligheterna året om i skärgården är att utsträcka turistsäsongen. Här är det förstås viktigt att vi hittar bra sätt för kollektivtrafiken, särskilt Waxholmsbolaget, att steg för steg gå i takt med tillväxten av turistströmmarna när fler och fler företag satsar på att locka kunder och besökare längre och längre in på höstarna och tidigare och tidigare på våren.

Och det händer mycket på det här området. Det nordiska skärgårdssamarbete som Stockholms läns landsting är en del av har ju varit med och tagit fram projekt som Scandinavian Islands för att sätta Östersjöhavets alla övärldar på världskartan. Jag tror att vi är precis i början på hur man från flera olika håll – i vår skärgård och i Åland och den finska skärgården – verkligen på ett helt annat sätt bedriver marknadsföring och använder sig av de moderna kommunikationsmöjligheterna med Internet, sökmotorer och paketslösningar för att locka även internationella turister till övärldarna. Visit Skärgården i vårt eget län är också en oerhört positiv aktör, som i huvudsak drivs fram av näringslivet självt, även om bland annat Skärgårdsstiftelsen är medfinansierad.

Jag tror alltså att det finns en ljusnande framtid, men här måste, som sagt, Waxholmsbolaget och utvecklingen gå i takt. Jag förstår att man inte kan gå före alltför mycket, men här finns en spännande uppgift.

Slutligen vill jag uttrycka något som jag inte fick sagt i mitt förra anförande: Människorna i skärgården är en oerhört stor resurs. På ön Möja med 230 invånare finns 60 företag och 50 föreningar. Den entreprenörsanda och den samarbetsförmåga som det vittnar om är en kraft som jag tror kommer att visa sig vara en vinnande framgångsfaktor för vår skärgård.

Anförande nr 184

V i v i a n n G u n n a r s s o n (mp): Ordförande, ledamöter! Den här debatten har varit ganska så romantisk, skulle jag vilja säga. Man ser på skärgården som en stor lekstuga för turister som ska komma dit.

Det är naturligtvis väldigt viktigt att vi ser till att den fasta befolkningen i skärgården kan bestå och kanske också växa, och det är också viktigt att vi får dit en mängd olika turister som kan bidra till underlaget för olika serviceinrättningar. Men i hela den här debatten har jag inte hört någon nämna ordet fritidsboende. Det rymmer allt från människor som kanske hyr en stuga och är där en vecka till människor som bor där en stor del av året och faktiskt är underlaget för att den fasta befolkningen kan leva där.

På ön Furusund, där jag ofta bor och där jag är varje helg och ändå kallar mig fritidsboende, finns det inte så många fastboende. Men de fastboende som kommer dit är dels barnfamiljer, dels också pensionärer som har bott i sitt fritidshus tidigare. Vi som brukar den här ön som en samfällighet tillsammans ser vår affär försvinna därför att man bygger bostadsrättslägenheter i den fastigheten. Vi ser vår bensinmack försvinna därför att ingen kan leva på den verksamheten. Vi ser att vi inte får tillräckligt mycket SL-trafik, och vi ser att vi inte får tillräckligt mycket av Waxholmsbolagets trafik vintertid, eftersom man åker vidare ut till öar utanför Furusund också.

Det är inte alls så romantiskt som många påstår. Det är ganska mycket jobb för både den fasta befolkningen och för den fritidsbefolkning som finns där. En sådan ö som Furusund, som har en fast förbindelse, får inga bidrag över huvud taget, får över huvud taget inte

någon typ av hjälp från kommunen eller någon annan att bedriva sin verksamhet, utan de boende måste själva stå för det helt och hållet. Inte heller för den marina, som är den sista marinan före Ålands hav, finns det något som helst stöd. Det är människorna på Furusund som ser till att den finns också.

Därför tror jag att det här skärgårdsprogrammet behöver en del kompletteringar. Jag tycker att det är ett ganska bra program, men jag tror att man i fortsättningen också behöver titta på den stora andel av befolkningen som ser till att skärgården kan leva året runt, vid sidan av den bofasta befolkningen.

Jag skulle också vilja gå in lite på det förslag som finns. På landstingsstyrelsens möte lade majoriteten fram ett förslag att man inte nu skulle ta ställning till Horsstensleden. Jag vill bara peka på att Miljöpartiet hela tiden har sagt nej till Horsstensleden – det är en led som kommer att ha stor påverkan på den skärgårdsmiljö som finns utmed leden.

Dessutom kommer den att innebära att vi får fler stora fartyg in till Stockholms hamn, fartyg som vi inte behöver ha i dag, när vi håller på och avvecklar en del verksamheter i Stockholms hamn. Även de största kryssningsfartygen kan ta sig in till Stockholms hamn. Ett av de absolut största fartygen förra året kom in till Stockholms hamn med lots. Det var ett försök för att se om det över huvud taget går, och det gick utmärkt bra. Man har också studerat svallet från det fartyget, vilket var betydligt mindre än från Waxholmsbåtar. Storleken har alltså inte alltid betydelse, utan det är hur man kör och hur man hanterar det hela som är viktigt. Miljöpartiet tycker att det är väldigt bra att vi har den här kryssningstrafiken, men man måste ta de hänsyn som krävs i en så känslig miljö som skärgården.

Jag tycker att det har varit för lite prat om transporter och det som landstinget verkligen har att göra ute i skärgården. Jag och Miljöpartiet tycker att det är väldigt viktigt att vi ökar SL-trafiken ut i skärgården och att vi också får en bättre Waxholmsbolagstrafik året runt ute i skärgården, inte bara i den Stockholmsnära miljön ut i mellanskärgården utan också både söder- och norrut. Det är också viktigt att vi tittar vidare på hur det är med de nya hamnförbindelserna.

Till sist vill jag yrka bifall till Miljöpartiets förslag i landstingsstyrelsen, vilket är detsamma som fanns innan majoriteten lade ett nytt förslag på bordet. Jag vill också yrka bifall till Miljöpartiets särskilda uttalande, som handlar om att Horsstensleden inte ska byggas över huvud taget.

Anförande nr 185

Stella Fare (fp): Jag tyckte att det fanns anledning att begära en replik på Viviann Gunnarssons inlägg, därför att det är så typiskt för Miljöpartiet att hon gjorde avstamp i påståendet att turism är romantik och att man inte ser till de fastboendes behov om man talar om skärgården som ett viktigt turistmål. Jag skulle vilja varna för den typen av konservativ nostalgi. Det är precis tvärtom. Vad det handlar om är länets landsbygds överlevnad. Vi som är folkvalda här i länet måste förstå att turismen är en fråga om överlevnad för länet. Vi ska på alla sätt försöka understödja en hållbar och uthållig turism.

I dag är varje biljett på Waxholmsbolagets båtar subventionerad med 130 kronor. Vi måste alltså få fler som reser med båtarna; de kan inte gå tomma halva året – eller hur? Frågan om att utsträcka turistsäsongen är en fråga om överlevnad. Det handlar absolut inte om nostalgi. Jag tror att Miljöpartiet måste fundera lite grann över sitt förhållande till försörjning och näringsliv.

Anförande nr 186

Viviann Gunnarsson (mp): Min kommentar handlade inte om att vi inte ska försöka förlänga säsongen, utan den handlade om den syn man har på skärgården som något slags romantisk fiskeriplats där man lever som förr. Det gör man inte alls – inte ens på Möja lever man som förr – utan man har helt andra sysselsättningar.

Man arbetar med Internet, man jobbar med turistnäring, man har kafé och allt möjligt för att kunna bo kvar ute i den fina miljön i skärgården.

Väldigt många som bor där ute har också egen båt. En av anledningarna till att Waxholmsbolagets båtar går tomme är faktiskt att folk tyvärr åker med sin egen båt när det inte är is. Det är faktiskt jätteviktigt att vi får folk att åka kollektivt även i skärgården.

Anförande nr 187

Stella Fare (fp): Ja, Viviann, det är jätteviktigt att folk åker kollektivt i skärgården, men om båtarna går tomma så när som på en passagerare har vi som har ansvaret för driften och kostnaderna anledning att fundera lite grann över underlaget för den här trafiken. Vi måste göra vad vi kan. Och att tala om romantik som något som står i motsats till ett hållbart näringsliv i skärgården är alldeles fel, menar jag. Kan man inte ladda skärgården med ett positivt innehåll – just romantik till exempel – är man illa ute. Det är bara det jag vill säga.

Anförande nr 188

Viviann Gunnarsson (mp): Det här känns som en otrolig missuppfattning. Vi är inte alls emot att man laddar begreppet skärgården med exempelvis föreställningar om företagande. Jag vet inte varifrån den kommentaren kommer över huvud taget.

Vad jag ville peka på var att det finns tre kategorier som är lika viktiga för skärgårdens överlevnad: Det är de fastboende, som utvecklar sitt näringsliv på sina öar eller var de nu bor – de kan också bo på fastlandet; skärgården består ju inte bara av öar. Det är de turister som kommer dit över dagen och vars antal vi naturligtvis ska försöka öka i den mån det går. Slutligen är det den typ av fritidsboende som jag talade om. Den kategorin är en lika viktig faktor för en bärkraftig utveckling, trots att ordet fritidsboende har fått en så dålig klang av att man bor i sitt fritidshus. Så är det inte nu för tiden. Väldigt många bor där väldigt mycket och har en väldigt stor del i skärgårdssamhällets utveckling. Det var det jag ville peka på.

Anförande nr 189

Lotta Lindblad-Söderman (m): Fru ordförande! Jag tillhör de där som blir utredda i skärgården eftersom jag bor där. Jag har under den här diskussionen antecknat några saker som jag vill ta upp. Jag ska dock börja med att yrka bifall till förslaget.

Jag tycker att förslaget är väldigt bra. Jag känner att man har tittat på förutsättningarna för oss som bor i skärgården utan att försöka detaljstyra. Jag är också väldigt glad åt att det här förslaget har förankrats mycket bättre än när vi stod här förra gången, för två år sedan.

För mig tar det två och en halv timme att komma in till stan på morgonen. Det går något fortare hem på kvällen; det finns ingen möjlighet att åka kommunalt hem, även om jag har bilfärja på slutet. Med den utgångspunkten skulle jag vilja berätta hur viktigt det är med transporter. Jag bor fast på Yxlan, men jag har sommarboende på Gräskö, som ligger tio minuters väg därifrån.

Under förra mandatperioden lyckades man under Miljöpartiets ledning etablera en linje som går mellan tre öar dagligen – morgon, eftermiddag och kväll. Det har gjort att under de senaste två åren har tio personer flyttat till de öar som är sammanbundna, bland annat Gräskö, och två företag har etablerats. De här transporterna som går dagligen hela året runt är en förutsättning. Det är väldigt svårt att driva ett företag eller att bo som småbarnsfamilj ute på en sådan ö om man inte har dem. I november när isarna lägger sig och allting sitter fast och är nedisat när man ska försöka få loss båten är det inte så kul.

Vi är också väldigt nöjda med många andra förutsättningar där ute. Vi är nöjda med sjukvården, vi är nöjda med ambulansen och ambulanshelikoptern. Det har här under dagen framförts att vi inte är nöjda med många saker. Vi är nöjda med väldigt mycket, men transporterna är en förutsättning.

Det är lätt att säga: Horsstensleden vill vi inte ha. Men det är väldigt egoistiskt enligt min syn. All trafik som går över havet mot Finland går nämligen via Furusundsleden, och den tål inte det längre. Vi måste hitta en lösning på det. Man kan inte bara säga att man inte vill ha trafiken på ett ställe, och så ligger all trafik på ett annat ställe.

Att förlänga säsongen är jätteviktigt. Jag tror precis som Gustav att det här är ett område som precis ligger i startgroparna. Tyskarna har börjat höra av sig nu. De har börjat förlänga säsongen i augusti. Spanjorerna har börjat ringa. Det blir man ju väldigt glad över. Det är ett helt nytt område, ett helt nytt koncept, och vi har – med många andras hjälp – varit duktiga att marknadsföra Stockholms skärgård. Jag tror att vi precis ligger i startgroparna, och jag tror att vi kommer att lyckas bra.

Bifall till förslaget!

Anförande nr 190

Viv i a n n G u n n a r s s o n (mp): Egoistisk tror jag inte att jag är, eftersom jag inte bor i närheten av Horsstensleden. Jag bor i stället nära Furusundsleden. Därför vet jag att all trafik inte går där. Jag sitter dessutom i hamnstyrelsen för Stockholms stad, och jag vet att väldigt mycket av transportererna i dag går direkt till Kapellskär. Det är faktiskt den hamn som växer mest här i Stockholmsregionen just nu. Men vi kommer kanske också att få andra hamnar så småningom som vi i Miljöpartiet inte heller är så positiva till. Men alla transporter med varor går ju via Kapellskär och inte längre via Stockholms hamnar, utan där är det bara kombitrafik som går.

Furusundsleden är mycket belastad – det håller jag med om. Men det kan man inte lösa genom att bygga ut Horsstensleden, utan det får man lösa på andra sätt – genom att bygga ut andra hamnar.

Anförande nr 191

S t a f f a n H o l m b e r g (s): Fru ordförande, ledamöter! Vi är alla oerhört överens om vilken fantastisk tillgång vår skärgård är – den är internationellt känd. Stockholmsregionen växer så det knakar när det gäller befolkningen och har gjort det i många år. Allt tyder på att det kommer att fortsätta. Så är det inte i skärgården – tyvärr. Det ska vi nog vara väldigt medvetna om. Tvärtom – som åtminstone någon här har belyst ser man stora bekymmer där. Vi har inte någon stor befolkningstillväxt ute på våra öar. Tvärtom har den stagnerat.

Det beror på flera olika saker – på kollektivtrafiken som naturligtvis behöver förbättras. Men också på att annat försvinner. Vi vet att Postens kassaservice lägger ned på vissa ställen. Bensinmackarna lägger ned. Skolorna hotas i allt större utsträckning, eftersom det är oerhört svårt för barnfamiljer att kunna bo ute på våra öar. Polisens kontaktcentra finns på tre av våra öar och har under senaste året kontinuerligt hotats, och det har gjorts den ena räddningsaktionen efter den andra. Allt detta gör att barnfamiljer tvekar att bosätta sig på våra öar. Därför är det viktigt att vi politiker åstadkommer alla förutsättningar som är möjliga för att förbättra situationen.

Flera talare på majoritetssidan har pekat på att det här programmet är bra men att det inte är konkret när det gäller vad vi från landstinget ska vidta för åtgärder för att förbättra situationen. Genom att det saknas tror jag att det är väldigt viktigt att vi alla, från alla politiska håll, nu är kreativa och ser det som något långsiktigt att utveckla vår skärgård. En av de frågor som vi behöver bli mycket bättre på är att se till att alla våra länsinvånare upptäcker vilken fantastisk skärgård vi har. Så är det inte i dag. Det är en viss del av länets invånare som besöker skärgården väldigt frekvent, medan andra aldrig gör det. Det kanske är just de som skulle behöva det för att få en fin avkoppling och ett bättre hälsoläge och allt möjligt för att minska kostnaderna i sjukvården.

Detta har vi diskuterats i det visionsarbete som vi nu håller på med i Skärgårdsstiftelsen – att marknadsföra vår skärgård till våra egna länsinvånare. Det är en viktig uppgift. Den är inte lätt, men vi måste lyckas med detta dels för att människor ska få det bättre, dels också för att människor ska kunna starta och driva företag ute på våra öar och därmed bedriva turistverksamhet. Utan turistverksamhet kommer utvecklingen att gå ännu mer åt fel håll.

Till slut yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag med den förhoppningen att vi alla ska hjälpas åt i det här arbetet, som är så viktigt.

Anförande nr 192

Sigvard Lindblom (mp): I mitt förra inlägg glömde jag att yrka bifall till Miljöpartiets förslag när det gäller den regionala utvecklingsplanen. Det gör jag därför nu, i efterhand.

Då det gäller att ta vara på de militära anläggningarna nämnde jag Eksjö. Det var just i akt och mening att vi skulle iordningställa det till enkla semestervisten för olika kategorier av människor.

Vi i landstinget får ibland besvär med att få personal att ställa upp under sommaren. En del av de sommararbetande kvinnorna, som brukar få en extra slant för att de ställer upp, är också mödrar. Ska de jobba under sommaren blir det kanske lite otäckt att deras 12–14-åringar ska dra runt i stan utan att ha någonstans att ta vägen. Jag skulle vilja se att man här kunde satsa på en viss koloniverksamhet, gärna under ledning av landstinget.

Sedan skulle jag tro – och nu kommer jag väldigt långt ut på kanten då det gäller ungdomar – att Sis skulle kunna ha användning för vissa lokaler, så att man kan hjälpa stackars vilsna människor att komma på rät köl igen, så att säga.

Jag kan också tänka mig att det finns väldigt mycket äldre människor, som kanske är smått rörelsehandikappade, som skulle kunna komma till sommarboende där det fanns arrangemang och där de kunde vara i exempelvis tio dagar.

Detta skulle kunna vara en början på en lång lista av aktiviteter som man skulle kunna ta initiativ till.

Anförande nr 193

Raymond Svensson (c): Fru ordförande, landstingsledamöter! När jag lyssnade på Sigvard så fick jag en tanke, även om jag inte tror att det var det Sigvard tänkte på när han pratade om koloniverksamheten. Jag tänkte naturligtvis på den verksamhet som många friluftsförbund och andra bedriver, men jag tror det var något annat som Sigvard åsyftade.

Man kan också säga att det här är en signal. Observera att vi inte bara pratar om skärgården – det här är en delregional utvecklingsplan för *kust* och skärgård. Det indikerar väl att det finns ett oerhört samspel åtminstone mellan kustsamhällena och skärgården för att få det att fungera. Det tog Staffan Holmberg också tog upp när det gäller till exempel Skärgårdsstiftelsen. Skärgårdsstiftelsen kommer nu att genomföra ett seminarium i denna sal måndagen den 16 juni där vi försöker träffa representanter för olika skärgårdsintresseorganisationer, intresseorganisationer på friluftslivets område, skärgårdskommuner med flera för att diskutera hur vi kan stärka samverkan för att få fler att besöka skärgården som turister men också hur vi kan utveckla olika verksamheter där vi skapar möjligheter för skärgårdsboende att också försörja sig genom att bo och verka i skärgården.

Det är inte svårt för mig att yrka bifall till den här planen. Jag kan lova er att vi som är engagerade i Skärgårdsstiftelsen med gemensamma krafter ska ta till oss budskapet och se på vilket sätt vi kan uppfylla det och därmed uppmana er i andra landstingsorgan att göra det samma, dock utan att det finns ett direkt uppdrag i planen.

§ 91 Valärenden

Anförande nr 194

Åke Askén (mp): Ordförande, ledamöter! Jag har några synpunkter och frågor. Jag känner igen en del av namnen på valberedningens lista. En del av dem gör mig lugn, men andra gör mig mindre lugn. En del av dem som föreslås har väldigt tunga jobb. Andra är mångsysslare. Eller också har de både tunga jobb och är mångsysslare. Jag undrar – och det är väl då en fråga som jag ska ställa till valberedningen: Är ni övertygade om att alla de här personerna kommer att hinna med sina uppgifter?

Jag undrar till exempel varför chefen för Stockholms hamnar ska sitta i styrelsen för Danderyds sjukhus. Såvitt jag vet har de väldigt mycket att göra. Och chefen för Statsledningskontoret här nere på gatan – ska hon verkligen ha styrelseuppdrag här? Hur ska hon hinna med det? Och Jan-Åke Björklund, som åker runt och regionförstörar – hur ska han hinna med att sköta det viktiga uppdraget som ordförande i styrelsen för Södersjukhuset AB?

Ingrid Bonde – borde hon inte ägna sin tid åt att se till att de finansiella bovorna hålls i schack? Det verkar vara en väl så viktig uppgift. Meg Tivéus är ju ett styrelseproffs och en mångsysslare av stora mått. Jag vet inte om hon kommer att hinna med att vara ordförande i styrelsen för Folktandvården i Stockholms län AB. Barbro Westerholm är en rikspolitiker som har väldigt många järn i elden. Varför ska hon sitta i styrelsen för Tiohundra AB?

Sedan föreslås också ett antal landstingspersoner – jag ska inte gå in på särskilt många. Jag kan i alla fall konstatera att Anders Lönnberg har kommit med i listan. Det har jag inga invändningar emot. Jag tycker att det borde vara fler politiker som kontaktpersoner mellan styrelserna och landstingsverksamheten. Hur han kom in vet jag inte – det kanske han vet själv. Han är katten bland hermelinerna här. Bara ett namn till – jag har ingenting alls emot personen där heller – och det är Birgir Jakobsson. Han är ju chef för Karolinska universitetssjukhuset. Har han inte nog med jobb där? – Ja, det var några frågor.

Ordföranden: Det var intressanta frågor, som förmodligen har ett relevant svar – jag vet inte vilket. I allmänna utskottet, som har berett detta, är Catharina Elmsäter-Svärd ordförande. Har du något att anföra?

Anförande nr 195

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (m): Fru ordförande! Jag kan berätta lite grann om hur processen går till.

När det gäller de olika bolagen handlar det om en del fyllnadsval. Då har vi gruppleddare för alla partier gemensamt diskuterat namn, och det har också gjorts utifrån att landstingsdirektören har haft kontakt med berörda personer. Man frågar rent av om de är beredda att ta ansvar för det här uppdraget. I det ingår naturligtvis om de själva upplever att de har tid eller inte. Jag kan som exempel nämna ett av de namn som togs upp här, Ingrid Bonde. Hon har tidigare varit ordförande i styrelsen i fråga och har valt att inte fortsätta att vara ordförande men gärna stannat kvar som ledamot i styrelsen som ett sätt att föra över erfarenhet till den nya ordföranden. – Det förs alltså en dialog.

Jag kan också nämna att vi i allmänna utskottet har haft ett resonemang om att efter sommaren titta lite närmare på principerna för hur vi gör när vi nominerar, så att den som nomineras är klar i sin definition av vad det är för uppdrag han eller hon blir nominerad till och så att det hänger ihop.

Det förs alltså en diskussion över partigränserna innan, där vi dessutom försöker att uppnå enighet. Alla tillfrågas, och vi litar på deras eget omdöme när de svarar ja till att ställa upp.

Anförande nr 196

Åke Askén (mp): Jag ska inte räkna upp flera namn. Jag tycker att det Catharina sade i alla fall innebar ett steg framåt.

Vad jag skulle önska av en sådan här lista är att det stod en siffra efter varje namn, en siffra som beskriver hur många uppdrag den här personen har. De borde ju själva redovisa det, och sedan kan valberedningen föra in det i listan, så att vi åtminstone vet något.

§ 93 Bordlagd interpellation 2008:8 av Dag Larsson (s) om konsekvenser för patienterna när psykiatrin privatiseras**Anförande nr 197**

Landstingsrådet Larsson (s): Ordförande, fullmäktige! Jag skulle vilja börja med att tacka för svaret på den här interpellationen.

Jag tror inte det är någon i den här salen som tvivlar på att psykiatrin behöver förändras och omgestaltas. Inte minst morgonens debatt, om växande köer och växande problem inom psykiatrins område, visar på att vi behöver använda de tillgängliga resurserna på ett mer effektivt sätt. Vi kan dessutom se hur den psykosociala ohälsan ökar i vårt län, och risken är ganska stor att vi kommer att behöva tillägga ännu mer resurser i framtiden.

Jag tror ju att den rimliga vägen att arbeta är att titta på hur de olika psykiatriska sektorerna och klinikerna arbetar i vårt län och få dem att samverka mycket mer med varandra. Jag tror också att det är nödvändigt att se till så att psykiatrin får mera resurser i framtiden. Det är nog som så att de är för snålt hållna i dag.

Lite tråkigt är det att i den psykiatriutredning som har pågått i landstinget känns det som att svaren var givna på förhand. Svaret var ett nytt ersättningsssystem, som har inneburit mycket svåra ekonomiska bekymmer i delar av länet, och svaret var att man skulle privatisera den öppna vården.

Det är mot den bakgrunden som jag valde att interpellera Birgitta Rydberg. När man läser de olika förhandlingar och de diskussioner som har försiggått i den upphandling som nu är på gång inom psykiatrins öppenvård blir man ju bekymrad!

Samtliga fackliga organisationer säger att det saknas konsekvensbeskrivningar. Man varnar från professionernas sida för att de sammanhållna vårdkedjorna äventyras, mellan psykiatrins öppenvård och den kommunala verksamheten på det här området. Man varnar för att de kan slås sönder av ogenomtänkta privatiseringar. När facken och professionerna varnar för vad som kan komma att ske när nu privatiseringens väg rullar in över det här området, får de svaret även från förvaltningen: Det är en utmaning! Man har alltså inga riktiga svar på hur man ska hantera denna situation.

Nu är upphandlingsunderlagen på väg fram till hälso- och sjukvårdsnämnden. Jag är förhindrad att i detalj gå in på vad som står i dessa, men när jag läser upphandlingsunderlagen blir jag inte mindre oroad utan snarast tvärtom. Jag blir djupt oroad över hur man i praktiken ska kunna organisera en fungerande samverkan mellan landstingets slutenvård, tvångsvården och den öppenvård och barn- och ungdomsvård som man nu föreslås ska privatiseras inom de här områdena. Jag ser, precis som facken och till stor del professionen gör, en stor oro för vad som kommer att hända med många av de medborgare i vårt län som är mest utsatta.

Så, Birgitta, tack för svaret. Det var tydligt icke tillfredsställande, skulle jag vilja säga. Det gör mig inte alls mindre orolig för vad du håller på att ställa till med när det gäller psykiatrin i vårt län.

Anförande nr 198

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Det är ingen hemlighet vad vi vill åstadkomma i psykiatrin. Det meddelade vi redan före valet – både ett antal sakståndpunkter hur vi vill förändra psykiatrin och att vi också vill öppna för en bättre effektivitet och mångfald, där vi också är beredda att låta andra vara med och utveckla vårdens innehåll. Det här fanns med i vår första budget, det fanns med i vår plattform och nu står vi inför genomförandet.

Den kravspecifikation som hälso- och sjukvårdsnämnden ska fatta beslut om nästa vecka är ju sekretessbelagd, så den kommer jag över huvud taget inte att föra någon diskussion om här i salen.

Varför gör vi då det här? Varför väljer vi att göra upphandlingar? Vi tror faktiskt att vi kommer att se en förnyelse med andra vårdgivare. Att ett 30-tal har hört av sig till utvecklingskansliet med idéer pekar på att intresset är stort. En del av dem är sådana som är verk samma i dag, som inte känner att de har fått utrymme att pröva sina idéer i verkligheten men vill göra det. Vi tänker låta dem komma in med konkreta förslag och granska om de håller.

Sedan gör vi det här faktiskt för patienternas skull. Det är för att vi bedömer att vi kan få en jämnare och bättre kvalitet i vår psykiatri, mera av utveckling, mera patientfokus och bättre bemötande när vi släpper in andra. Bara det att ha de jämförelser som vi får blir också en hävarm in i vår egen verksamhet, så vi kommer säkert att få samma effekter som vi har sett i ätstörningsvården och missbruksvården, att när vi har konkurrens om vårdidéer så gagnar det utvecklingen av vårdens innehåll.

Konsekvensanalys av det nya? Ja, vi har väl gjort en konsekvensanalys av det gamla och det vi har. Det är den arbetsgrupp som har jobbat med kartläggning och vision i psykiatriöversynen, och det materialet var framme i slutet på november. Med det som grund finns det rätt mycket kunskaper om vad vi skulle behöva utveckla när det gäller både tillgänglighet, vårdvolymer, organisationsstruktur och vilka vårdbehov som inte tillgodoses. Det är grunden för vad vi kommer att upphandla. Översynen konstaterar att framför allt när det gäller ångest och depression har vi behov som inte tillgodoses, liksom inom neuropsykiatrin.

Vi kan också av den årsrapport som kom i samband med bokslutet se att det hände rätt mycket förra året, när vi ökade prestationsersättningen. Vi fick en ökning av vårdtillfällena med 2,5 procent, vi fick en ökning av läkarbesöken med 3,3 procent och det mesta pekar på att vi i dag har en fortsatt mycket kraftig ökning. Inom beroendevård och barnpsykiatri hade vi också en ökning. Det innebär ju att tillgängligheten ökar för invånarna.

Jag tror jag får återkomma i kommande inlägg med ytterligare tankar.

Anförande nr 199

K e m o C e s a y (s): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Stärkt patientinflytande, idylliserar Birgitta och säger att synpunkter har inhämtats från patient- och brukarorganisationer. Jag undrar hur mycket det här kommer att påverka utfallet av den här privatiseringen!

Ordförande, fullmäktigeledamöter! Lösningen är mer komplex än att bara vifta med privatiseringstrollspöet. Här hade Birgitta världens möjlighet att vara den första att förankra idéerna över blockgränsen. Psykiatrin som experimentrum – visst vore det bra med förnyelse, men varför måste förnyelsen gå via privata vårdföretag?

Hoppas att du har lyssnat på dagens Tendens i P1. Risken är stor att underlaget till beslutet blir undermåligt, när du nu har för bråttom och inte ens inväntar resultatet av din egen beställda genomlysning.

Det kostar att göra en upphandling. Någon måste betala de ökade kostnader som en upphandling innebär.

Det finns kvalitetsskillnader mellan norr och söder. Men från borgerligt håll har man nu bestämt att privatisering är den enda rätta och sista utvägen för att ändra på den rådande situationen.

Anförande nr 200

Landstingsrådet **L a r s s o n (s)**: Det har kommit en del synpunkter och det har gjorts en del arbete i psykiatriöversynen, precis som Birgitta hänvisar till. I psykiatriöversynen understryker man i synnerhet att den psykiatriska vården är en del i en vårdkedja, och man understryker kraftfullt att den psykiatriska öppenvården måste spela i en mycket nära samverkan med tvångsvården, med socialtjänsten och med andra aktörer för att kunna verka på ett väl fungerande sätt. Det är just den bakgrunden – samma översyn som Birgitta hänvisar till – som gör mig oroad för vad Birgitta sedan föreslår, och som också gör stora delar av professionen väldigt orolig.

Det är ju inte en slump att Järva psykiatriska mottagning går ut och varnar för vilka effekter Birgittas förslag kan få när det handlar om vårdkedjor och om samverkan mellan öppenvård och tvångsvård. Det är inte heller en slump att RSMH, den stora patientorganisationen på det här området, också varnar för vad en privatisering i öppenvårdens psykiatri kan föra fram till. RSMH går ut och säger att man riskerar att lämna de långvarigt svårt sjuka patienterna i en mycket utsatt situation.

Själv måste jag säga – man utgår ju både från vad man ser när man är ute och träffar patienter och vårdpersonal och från sina egna erfarenheter, och själv har jag arbetat inom psykiatrien en gång i tiden, för oerhört länge sedan; jag tror det är närmare 20 år sedan, så det känns som på stenåldern – att när man nu drar ett alexanderhugg mellan den psykiatriska öppenvården och tvångsvården så gör man psykiatrien en stor otjänst. Många av de människor som blir svårt sjuka, som blir utsatta för tvångsvård, blir det i perioder av sitt liv, men stora delar av sitt liv kan de mycket väl fungera hemma i eget boende, med hjälp av den öppna psykiatrien. Om man inte kan garantera att sambandet mellan öppenvården och tvångsvården fungerar, kommer de här människorna, de som är svårast psykiskt sjuka, att få en sämre vård.

När vi ställer frågor till Birgitta Rydberg om hon kan garantera detta, och när facken och RSMH ställer samma frågor till förvaltningen, får man av förvaltningen svaret att detta är en utmaning. Det är ganska uppenbart när man lyssnar på Birgitta Rydberg, att hon har redan bestämt sig. Det var ett nytt ekonomiskt ersättningssystem som gällde, det var privatiseringar inom öppenvården i psykiatri som gällde – och det hade hon bestämt sig för redan innan översynen. Jag tycker det är tråkigt.

Jag inser absolut att psykiatrien behöver ändra sina arbetsätt och arbetsformer och att det behövs ett förnyelsearbete på det här området, men man bör, eftersom det handlar om väldigt utsatta människor, vara alldeles övertygad om att man inte lämnar dem i sticket genom att till varje pris vifta med privatiseringens trollspö över denna verksamhet.

Anförande nr 201

Landstingsrådet **S e v e f j o r d (v)**: Ordförande! Man kan väl inte med bästa vilja i världen säga att det är ett särskilt utförligt svar som Dag Larsson har fått på sin interpellation. Det är oerhört magert. Och jag studsar lite när jag läser att den förändring som ni nu gör inom psykiatrien, både när det gäller ersättningssystem och den privatisering som ni nu tänker genomföra, har föregåtts av samtal och omfattande diskussioner med brukare, anhöriga och allt vad det nu är. Så är det ju faktiskt inte.

Du säger, Birgitta Rydberg, att ni gör det här för patienternas skull. Men varför är det då så att så många patientföreningar protesterar och kritiserar den hantering av psykiatrien som ni nu har och den privatisering som ni tänker genomföra, utan några som helst konsekvensbeskrivningar?

Det är inte bara RSMH, en viktig förening som Dag tog upp, utan även Schizofreniföreningen, Attention, Balans, Brukarrådet på Norra Stockholms psykiatri – alla är oerhört kritiska och ifrågasättande till det sätt det hela sker på.

Att ni gick till val på att privatisera accepterar jag, men det behöver ju inte betyda att man ska köra över alla. Det är precis det ni gör.

Jag råkade sitta i ett sammanträde i Norra Stockholms psykiatri en halvdag, då vi gick igenom och jag ville ha reda på psykiatrins problem och utvecklingsmöjligheter. Då redovisades situationen i Norra Stockholms psykiatri, både det som var bra och det som man såg som problematiskt eller dåligt. När jag gick därifrån klockan tolv hade jag suttit där i tre timmar tillsammans med de olika cheferna, och då frågade jag dem: Har ni hört någonting om vad som ska hända med privatiseringen? Nej, sade de, det är ingen som har pratat med oss. Två timmar senare får de besked om att stora delar av psykiatrin inom Norra Stockholm ska privatiseras! Ingen kontakt över huvud taget med någon personal eller med någon i ledningen för Norra Stockholms psykiatri!

Så när du, Birgitta Rydberg, säger att ni gör det för patientens skull, måste man också tänka på hur man hanterar personalen. Det är ju de som ska göra jobbet. Struntar man i personalen, kör man över dem och över huvud taget inte pratar med dem, är det klart att man får en personal som mår dåligt och inte gör ett bra jobb.

På Järvafältet hade varken beställarna eller du varit ute och pratat med dem när ni beslutade att privatisera. Samma sak gällde privatiseringen av barn- och ungdomspsykiatrin i östra delen av Stockholms län. De hade inte en aning om detta utan fick bara plötsligt ett besked: Nu ska ni privatiseras.

Minimum av anständighet tycker jag är att man åtminstone har kontakt med de ansvariga cheferna. Inte ens det har du haft!

Anförande nr 202

I n g v a r v o n M a l m b o r g (mp): Precis som i alla andra debatter som har handlat om privatisering och utlokalisering hävdar Birgitta Rydberg att det här sker för att man vill förnyelse. Det är intressant att höra, för när jag debatterade med Birgitta Rydberg i morse, när vi diskuterade olika psykoterapiformer, hördes inte ett enda ord om något slags modernisering av vården. Tvärtom, allting var bra som det var.

Därför skulle jag vilja ställa en fråga till Birgitta Rydberg. Nu har du uttryckt två helt oförenliga saker i olika debatter. Jag frågar dig igen: Har det här med privatisering någonting som helst med modernisering av vården att göra, eller handlar det enbart om ideologi?

Jag skulle också vilja ge ett litet exempel från verkligheten. Jag var och tittade på vården som den bedrivs i dag. Enligt Psykologtidningen har antalet elchocker i det närmaste tredubblats på ganska kort tid. För mig är det ingen som helst modernisering, och det har skett under den tid som vi har haft alliansen vid makten. Jag skulle vilja att du, Birgitta, i klartext talar om vilken typ av förnyelse du tänker dig med det här. Vad består den, konkret, av?

Anförande nr 203

L a n d s t i n g s r å d e t R y d b e r g (fp): Nej, Ingvar, jag har inte sagt att allt är bra. Tvärtom, när du hade ditt förra inlägg sade jag att psykologiska behandlingsmetoder har en given plats i psykiatrin. I vårdprogrammet finns detta med nu. Det är en viktig del för en del patienter.

Jag tycker faktiskt inte att det är vi politiker som ska ha åsikter om man ska använda elchocksbehandling i vissa situationer eller inte. Detta är en fråga om vetenskap och där professionen måste ta ställning i de enskilda fallen. Det är inte någonting där vare sig du eller jag ska fatta besluten, utan det är läkaren som i sitt möte med patienten måste avgöra vad som är rätt behandling för den individen.

Är privat den enda vägen? Nej, privat verksamhet är inte den enda vägen. Men jämförelser har visat sig vara ett väldigt bra sätt att få utveckling av olika verksamheter. När vi hade gjort den översyn som blev klar i slutet av november, kunde vi se oförklarliga skillnader, som varken förklarade varför kostnaderna skilde sig, eller varför antalet besök per läkare och patient skilde sig i olika delar av länet, eller antalet slutenvårdsdagar.

Vad vi kan se i en annan översyn som har gjorts är att vårdprogram inte följs i tillräcklig omfattning inom psykiatrin, vilket jag tycker är ganska anmärkningsvärt. Vi har inte en likvärdig vård i länet. Det vi kan göra när vi ställer tydliga krav i en uppdragsbeskrivning är att försöka få alla att jobba efter detta, och det har vi gjort från och med i år. Men för att få en ytterligare utveckling är entreprenörer, som jobbar med ett juridiskt bindande avtal, en bra väg att få fram jämförelser.

Jag hade bestämt mig redan när jag kandiderade till fullmäktige för att jag ville jobba för att få en mångfald med fler vårdgivare än landstinget inom psykiatrin. Det är riktigt, och jag är personvald på detta.

Ni på den röda sidan har alltid varit motståndare till att ta in privata alternativ inom psykiatrin, men när vi väl har gjort det inom den här majoriteten, förra gången vi satt här, brukar ni acceptera det oavsett om det handlade om ätstörningsvård med Capiro eller Mando eller missbruksvård när det handlade om Maria beroendecentrum, eller Norra specialistmottagningen, som finns i Täby, inom psykiatri. Jag tror att det gagnar utvecklingen att ha flera.

Sedan finns det några som tror att vårdkedjan blir säkrare om det är landstinget som driver all verksamhet. Då vill jag bara påminna ledamöterna om att vi har sju jättestora kliniker, och jag kan säga er att vi har brister i vårdkedjan trots att vi inom varje klinik har ett ansvar att klara detta. Jag är rätt säker på att med ett bra förfrågningsunderlag, ett bra avtal och val av bra entreprenörer med kvalitet kommer de att kunna klara vårdkedjearbetet så att patienterna får en bra sjukvård. Jag är inte det minsta orolig för detta.

Anförande nr 204

Landstingsrådet **L a r s s o n (s)**: Ja, vi hör att det är många aktörer som är intresserade, och vi hör att det är dags att åstadkomma mångfald inom psykiatrin. Den som tror på vad Birgitta Rydberg säger i den här retoriken tycker jag ska läsa Dagens Industri i dag, där det står en mycket intressant artikel.

Det är klart att det är många som är intresserade, därför att det här är en upphandling som handlar om 3 miljarder kronor, totalt sett. Det är inte heller en slump att EQT och Nordic Capital, två stora riskkapitalbolag, redan nu är ute för att lägga anbud på det här. Det kommer inte att bli några små gulliga personalkooperativ som kommer att bedriva nydanande psykiatrisk verksamhet, utan det kommer att bli riskkapitalbolag som köper upp detta.

Jag har redan i mitt första inlägg påpekat att psykiatrin behöver utvecklas. Det finns problem i verksamheterna. Men om man tror att riskkapital ska kunna fungera i nära samverkan kring manodepressiva Kalle eller den schizofrena Lisa ihop med kommunens socialtjänst och landstingets tvångsvård, så ställer jag mig mycket tvivlande till detta!

Anförande nr 205

I n g v a r v o n M a l m b o r g (mp): Det är lustigt, Birgitta Rydberg, hur du hela tiden snubblar över sina egna argument. I morse förklarade du att alla psykoterapimetoder borde vara evidensbaserade, man borde ha bevis för att de fungerar. Jag håller med om att man bör ha belägg för att olika metoder fungerar. Har vi då några belägg för att elchocker fungerar? Nej. Vi har använt dem i hundratals år, men vi har inget som helst belägg för att de egentligen ger något resultat. Detta har jag belägg för att säga.

Sedan skulle jag vilja påpeka en liten detalj till det du pratade om, Birgitta. Du säger att det är läkaren som avgör hur patienten ska behandlas. Här har vi ditt perspektiv: det är läkaren som avgör. Varför är det inte psykologen eller psykoterapeuten som avgör hur en patient ska behandlas? Psykologen och psykoterapeuten har minst fem års utbildning, plus ett par års terapiutbildning, plus förmodligen ytterligare ett antal år – upp emot tio års utbildning – men anses alltså inte kapabel att tala om vilken behandling en patient ska ha. Varför är det så, Birgitta?

Anförande nr 206

P e t e r A n d e r s s o n (s): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att det finns skäl att upprepa interpellationens fråga 2, med tanke på att jag tycker att svaren saknas. Vad är dina besked i dag till de patientföreträdare, brukarorganisationer och personalföreträdare som känner stor oro för vad som är på gång inom psykiatrin? Vad är ditt budskap till dem om deras medverkan och om deras syn på de risker som finns i hela den affärsuppbyggnad som är på gång inom en sektor av stor ekonomisk betydelse, som de blivande företagarna ser det, men som är så viktigt för enskilda stockholmslänsbor för att få livet att fungera? Det är ju det perspektivet vi måste lägga oerhörd tyngd på i vår diskussion.

Vad är ditt besked till dem?

Jag hörde att Birgitta Rydberg nämnde att det här är till för att skapa konkurrens om olika värdidéer. Där kan jag se en viss konflikt i relation till de diskussioner vi har haft tidigare om att vårdprogram ska följas och att evidens är viktigt, som Birgitta Rydberg också har ställt krav på. Det där får du också gärna utveckla i någon form av svar.

Vid sidan om det allvarliga i att det här är en förändring som berör åtskilliga hundra av vårt läns mest utsatta invånare, kan man också ha mycket starka invändningar mot den tågordning som psykiatriupphandlingen hanteras i. Den är också ett exempel på att det är ideologi och inte någon saklig tro på att det är en bra lösning som ligger bakom beslutet.

Det var faktiskt så att till hälso- och sjukvårdsnämnden låg översynen, med de slutsatser som fanns där, och det första utkastet till upphandling vid samma sammanträde. Sedan var det ju bra att ordförande Reinfeldt lyssnade på oss socialdemokrater och bordlade själva upphandlingsbeslutet för att man skulle kunna ta del av slutsatserna i översynen, men det var inte din tanke, Birgitta Rydberg, i din ärendeberedning. Det är naturligtvis djupt oroväckande att man lägger ut så här mycket i en upphandling när man egentligen inte har tänkt efter ordentligt innan. Som flera har varit inne på saknas totalt ett försök att kartlägga vilka konsekvenser det här får för vårdkedjor och för övriga delar i psykiatrin.

Du hänvisar till själva översynen, som var klar i början av året. Där är det en väldigt försiktig ton, med ett varningens finger kring om privata alternativ kan lösa problemen i psykiatrin. Men allt det har du kastat åt sidan när du har behandlat det här politiskt och kört på som om den slutsatsen inte fanns med i översynen. Det är tragiskt.

Anförande nr 207

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): Birgitta Rydberg, jag noterar att du inte svarade någonting på det jag pratade om, att ingen verksamhetschef eller ansvarig i Norra Stockholms psykiatri fått någon information över huvud taget utan bara plötsligt fick veta att en stor del av deras verksamhet skulle privatiseras.

Här spelar Aleris en väldigt intressant roll. Aleris är ett stort vårdbolag. Dess psykiatrichef satt med i den översyn av psykiatrin som gjordes, vilket jag kritiserade när den pågick; jag tyckte det var helt absurt. Det är samma Aleris som har utmanat psykiatrin. Det är samma Aleris som har ansvar för närsjukhuset på Järva, det närsjukhus dit man i dag har flyttat in barn- och ungdomspsykiatrin. Är det en slump, eller är det så att ni har krattat manegen för att Aleris ska få barn- och ungdomspsykiatrin och vuxenpsykiatrin på Järvafältet?

Jag tror faktiskt att det är så att ni har krattat manegen för att Aleris ska ta över!

Anförande nr 208

L e n a - M a j A n d i n g (mp): En händelse som ser ut som en tanke!

Det är viktigt nu att det blir bra inom psykiatrin. Ni har ju utökat vårdgarantin till att också gälla behandlingar inom psykiatrin. Upphandlingsinstrumentet kan vara bra för att få en ny injektion och förhoppningsvis hitta nya vägar att gå, men det kan också bli precis tvärtom: att man får minskad budget. Det kan vara ett sätt att få saker och ting att kosta mindre för landstinget, och de resurser som finns inom psykiatrin är redan alldeles för knappa.

Man kan fundera över varför personal inom psykiatrin vill avknoppa och varför det läggs sådana här stora utmaningar på psykiatrin. Det känns oerhört viktigt, tycker jag, att bedriva ett utvecklingsarbete i landstingets eget arbete inom psykiatrin, så att vi verkligen kan få fram det innehåll vi vill ha, som motsvarar de behov som finns i befolkningen. Vi har till exempel ett ramavtal som inte psykiatrin avropar därför att man inte har resurserna. Det konkurrerar med den egna verksamheten, vilket är olyckligt. I det fallet borde man, som vi har sagt tidigare, lägga över det ramavtalet till vårdcentralerna, så att husläkarna kunde besluta om att patienter skulle få psykoterapi enligt ramavtalet. Det är en mycket viktig insats för att öka tillgängligheten för patienter i vården till psykoterapeutiska insatser.

Miljöpartiet är inte alls emot alla upphandlingar, utan vi tittar på varje upphandling i varje enskilt fall och vill göra en bra bedömning om den kan leda till en positiv utveckling inom hälso- och sjukvården. Det är oerhört viktigt att det i upphandlingarna ställs krav på en bra samverkan mellan olika vårdgivare, till exempel. Jag skulle gärna vilja höra lite mer kring hur ni tänker ställa sådana krav när det handlar om upphandling av enheter inom psykiatrin, för det är oerhört viktiga frågor.

Anförande nr 209

P e t e r L u n d é n - W e l d e n (m): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag måste säga att jag ibland blir lite förvånad när jag hör tonläget i den här salen i jämförelse med andra politiska församlingar, hur man nästan insinuerar att vi på den här sidan, i alliansen, skulle vara köpta av privata företagare i en ambition att skapa en plattform för dem att komma in som råa marknadskrafter och ta över någonting som handlar om vården av dem som har det svårast i samhället. Sådana insinuationer tycker jag är ganska oärliga. Misstänklighöret av Birgitta Rydberg här i talarstolen tycker jag också hör till en annan situation.

Vi har fått två frågor, och Birgitta Rydberg har svarat på dem. Det som är så typiskt i en sådan här interpellationsdebatt är att man sedan ger sig bort och lämnar de frågor som det ansvariga landstingsrådet har svarat på och vill föra in en helt annan debatt. Frågorna är besvarade. Ja, vi har gjort en konsekvensbeskrivning. Vi har gjort ett stort arbete för en psykiatriöversyn, och vi har fått ett antal informationer om detta i Beredningen för psykiatri. Vi har varit överens om att det är oändligt mycket att göra, precis som Birgitta Rydberg säger.

Vad är det som skiljer psykiatrisk vård från somatisk vård? I den kommun jag sitter i har vi precis svarat på remissen om LOV, lagen om valfrihet. Där har jag i min egenskap av ordförande i kommunstyrelsens handikappråd haft en fantastisk dialog med brukarorganisationerna, som säger: Här öppnas en möjlighet för oss som brukare.

Jag menar att det egentligen inte är någon skillnad om man har ett benbrott eller en psykisk sjukdom – man är fortfarande en individ som ska stärkas och som har rätt att välja det man anser är bäst, psykoterapi eller vad det än kan vara. Det är det egna valet som är viktigt, och det vi arbetar för i den nuvarande majoriteten är att skapa de möjligheterna – byggande på grunden av att vi inom psykiatrin, där vi lägger ned 4 ½ miljarder kronor, har jag för mig siffran är, för att försöka förbättra för dem som ändå har det sämst i vårt landsting och som har störst behov av vård.

Jag vet, och jag är alldeles övertygad av de besök jag har gjort där ute, att det är ingen större skillnad om man är i behov av hjälp. Att man kan få hjälp av någon som man har förtroende för är det som avgör. Och det är där upphandlingen kommer in.

Men det var inte det som var frågorna. Vi har gjort en konsekvensanalys av situationen, och vi har lyssnat på patientföreträdarna och professionen, precis som Birgitta Rydberg sade.

Anförande nr 210

K e m o C e e s a y (s): Birgitta, återigen måste jag lyfta upp din idyllisering att de nya vårdbolagen kommer att jobba för att förbättra vårdkedjan. Den situationen har vi inte sett än. Jag kan tala om för dig att det nästan råder kaos när det gäller samarbete mellan Maria beroendecentrum och Beroendecentrum som drivs av landstinget.

Jag skulle gärna vilja ha en förklaring av vad du menar med att det kan leda till en förbättrad vårdkedja, för det tror jag inte att vi kommer att få se framåt. Du ska tänka på att det finns en lagstiftning, och den kan sätta stopp för den typen av informationsöverföring mellan privata och offentliga verksamheter.

Anförande nr 211

L a n d s t i n g s r å d e t R y d b e r g (fp): Jag skulle önska att ni var lika glada som jag att det faktiskt finns så många som har idéer, som vill vara med och utveckla psykiatrin. Jag tycker inte att det är ett problem att det finns fler som vill in. Jag är inte rädd för om det är några verksamheter som drivs av bolag. Jag ser inte ett problem i att Capio driver S:t Görans sjukhus. Jag ser inte ett problem i att Capio eller Mando driver ätstörningsverksamhet. Jag ser inte ett problem i att det personalägda Maria beroendecentrum driver stor missbruksverksamhet – som dessutom kommunerna är väldigt nöjda med när det gäller de lokala mottagningarna.

Det är bara att konstatera att det finns en hel del av er som har helt ideologiska skyggglappar och av princip är emot att andra än landstinget ska kunna få komma in och driva verksamhet.

Att det finns personal som känner oro för det här är inte särskilt konstigt. Alla typer av förändringar skapar oro och motstånd innan man vet hur det blir. Det är inte så konstigt att den oron finns i dag, innan vi kan säga exakt hur det blir.

Hur som helst finns det ett stort intresse bland patientorganisationerna för att vara med och ha synpunkter när det gäller att förbättra vad vården ska innehålla. De har också varit med i diskussionerna inför det förfrågningsunderlag som är framtaget.

Anförande nr 212

L a n d s t i n g s r å d e t N y l u n d W a t z (s): Helt klart kan vi konstatera att i den här interpellationsdebatten har det i alla fall inte framkommit något svar på Dag Larssons andra fråga. Därvidlag kanske det finns andra företrädare för majoriteten som har någon upplysning att lämna, men hittills har det inte kommit något svar på den frågan över huvud taget, vill jag påstå. Vi noterar att också tystnad på sätt och vis kan vara talande.

Det som är mest bekymmersamt i sammanhanget tycker jag ändå är att ingen företrädare för majoriteten tycks se något problem med det som nu ska ske. Inte någon företrädare har över huvud taget ventilerat tanken att det skulle kunna uppstå ett antal frågeställningar, till exempel om relationen mellan öppenvård och tvångsvård, när man genomför en omfattande privatisering på ett område där vi faktiskt har att värna och vårda de kanske allra svagaste medborgarna i vårt län. Tanken har inte ens fallit någon in att det skulle kunna finnas en lång rad bekymmer med detta, både när det handlar om den enskilda individens perspektiv, men också ur juridiskt perspektiv och ur en massa andra perspektiv, som på längre sikt kan leda till inte minst ekonomiska bekymmer.

Jag tycker det är väldigt, väldigt upprörande att ideologiska förtecken går före just på detta område. Här har vi, i bred enighet, genomfört en översyn av psykiatrin i vårt landsting. Den har vi inte tid att gemensamt analysera. Vi har inte tid att genomföra en konsekvensanalys av vad en upphandling inom psykiatris område, värd 3 miljarder, skulle kunna tänkas få för effekter, innan vi sätter den i sjön.

Jag tycker det är upprörande att de svagaste människorna i vårt län ska behandlas på det här sättet. Varför kan man inte genomföra en konsekvensanalys av kommande troliga risker med en upphandling på det här området innan det här sjösätts – om det inte vore för att det är just de ideologiska förtecknen som är viktigare än någonting annat?

Jag önskar verkligen att någon ur majoriteten, som så många gånger under förra mandatperioden efterlyste konsekvensanalyser av förslag som dåvarande landstingsstyrelsen presenterade, kunde informera fullmäktige om varför en konsekvensanalys på detta mycket viktiga område inte behövs.

Anförande nr 213

G e o r g G u s t a f s s o n (s): Ordförande, ledamöter! Vi har kunnat följa med och till och med läsa i medierna om problemen inom psykiatrin. Man har velat genomföra besparingar och det finns chefer som har avgått – över huvud taget tycks det vara väldigt besvärligt att bedriva psykiatri.

I det läget får vi höra ansvarigt landstingsråd från talarstolen säga att hon är glad över att privata intressen nu ska utveckla psykiatrin. Ja, det kanske man kan vara. Någon utveckling i landstingets regi, som den borgerliga majoriteten ju själv bestämmer över här, får vi inte se eller höra någonting om. Det är kanske enklare att låta andra ta över?

Det ser i alla fall jag som en stor och klar brist i det styre som utövas i landstinget i dag över psykiatrin. Man misslyckas kapitalt, man avhänder sig ansvaret: Låt de privata intressena ta över, vi struntar i hur det går. Konsekvensutredningar får vänta, vi orkar inte med det här. Låt någon annan ta över! Det är i alla fall det budskap som jag hör och ser från talarstolen i dag, och det tycker jag inte är särskilt imponerande, måste jag säga!

Anförande nr 214

P e t e r L u n d é n - W e l d e n (m): Ordförande! Beträffande det sista, att det skulle ligga något ideologiskt i detta och att vi inte vill arbeta för utvecklingen av psykiatrin inom landstinget, vill jag bara säga att det ju är det som är själva basen. Vi har gjort en analys, vi har tagit reda på problembilden och vi har konstaterat att vi måste utveckla både den vård som vi bedriver i egen regi men också måste ge möjligheter till andra att komma in med idéer.

Jag skulle vara mycket gladare om Ingela Nylund Watz var upprörd över att vi i dag inom den landstingsdrivna verksamheten inte kan garantera jämlik vård inom landstinget, men det verkar inte Ingela Nylund Watz vara ett dugg upprörd över, inte med ett endaste ord. Hon säger att min och Birgitta Rydbergs tystnad är talande – när vi säger att vi har problem, vi har gjort en översyn och vi vill lösa problemen, både genom att ta eget ansvar för den egendrivna verksamheten men också genom att öppna upp marknaden för att de som har det svårt ska få möjlighet att få en bra vård i det här landstinget!

Anförande nr 215

L a n d s t i n g s r å d e t R y d b e r g (fp): Ingela, jag tror att det blev lite fel med siffrorna om du tror att det är 3 miljarder som vi konkurransutsätter. Det är *en* klinik för vuxenpsykiatri som konkurransutsätts, nämligen den sydöstra – den som har lägst differentieringsgrad när det gäller vårdinnehåll och där det är ganska lågt antal prestationer också. Det finns rätt stora brister där. Det är en liten del av Norra Stockholms psykiatri på Järvafältet när det gäller vuxendelen. Vidare är det två barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar, en liten på Järvafältet och en i Handen.

Och sedan tillskapar vi två verksamheter: två ångest- och depressionsmottagningar, som i dag inte finns – det är alltså ett tillskott. Det är vad vi gör, och det blir inte några 3 miljarder.

Vad har vi då för problem som vi ska lösa? Vårdkedjorna tror vi att vi kan lösa. I Malmö har man gjort det. Där finns det två stadsdelar där man har upphandlat öppenvården, och man går vidare. Lysekil har gjort det, och Västra Götaland kommer att utvidga detta ytterligare till Stenungsund och områdena där omkring. I Lund har man gjort det.

Vi har faktiskt granskat erfarenheterna, och det finns lösningar. Vi är rätt säkra på att vi kan hitta goda lösningar i Stockholm. Och vi har följt den översyn som har gjorts och analyserat dess innehåll.

Anförande nr 216

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det är ju bra att Birgitta Rydberg "tror" att man har grepp om detta och att man är "ganska säker", för man har tittat på hur man har lyckats på annat håll i landet. Nu är inte "annat håll i landet" Stockholms läns situation. Det är väl känt inom sjukvården i hela Sverige att situationen på det här området är betydligt mer komplex än på annat håll i landet. Det är en fråga som vi bland annat har diskuterat i anslutning till skatteutjämningsystemet tiotusentals gånger.

Att Birgitta Rydberg "tror" och är "ganska säker" gör mig inte särskilt mycket lugnare. Jag kan bara konstatera att Birgitta Rydberg i vårt landsting inte är beredd att leverera till fullmäktige någon analys av tänkbara konsekvenser eller risker med en upphandling som riskerar att slå sönder samverkan mellan öppenvård och tvångsvård.

Anförande nr 217

L e n a - M a j A n d i n g (mp): Fru ordförande, landstingsledamöter! Jag hade hoppats att Birgitta Rydberg kunde ha sagt någonting under sin sista minut om dialogen med intresseorganisationerna för att trygga samverkan och hur det ser ut i avtalen med de verksamheter som ska upphandlas. Hur ligger sådana texter kring samverkan mellan de viktiga enheterna inom psykiatrin?

Sedan tycker jag det är väldigt tråkigt och hoppas att det blir förbättringar på det området, att man inte har en dialog med verksamhetsföreträdarnas chefer. Det måste vi ha mycket mera av i det här landstinget!

§ 94 Bordlagd interpellation 2008:12 av Raymond Wigg (mp) om arbetet för våldsutsatta kvinnor

Anförande nr 218

Landstingsrådet W i g g (mp): Herr ordförande! Jag har ju stått här tidigare och pratat om handlingsprogrammet om arbetet för våldsutsatta kvinnor. Nu har jag fått verksamhetsberättelsen för 2007 mig till handa, och jag är faktiskt bekymrad över det låga antalet deltagare i utbildningsinsatserna, speciellt från primärvården som har varit det huvudsakliga fokus under 2007.

Som jag förstår det ska man nu till hösten 2008 jobba med de lokala handlingsplanerna. En fråga som jag inte ställde i interpellationen, men som blir en naturlig följd av verksamhetsberättelsen, är: Hur ska man kunna jobba med lokala handlingsprogram om man inte har fått den utbildningen?

Det hör till saken att jag åker runt i länets kommuner och pratar med verksamhetschefer på vårdcentraler eller husläkarmottagningar och med kvinnojourer och socialtjänsten just om hur arbetet går med det här. Fortfarande sker det en ökning av antalet anmälningar och kvinnor som är i behov av skydd och stöd mot våld från män.

Jag möter tyvärr på flera håll en ignorans från verksamhetscheferna, som säger: Nej, det där kan vi redan! Vi känner kvinnorna i vårt område och vi vet när de blir slagna.

Bara att man säger att man vet det, visar att man inte riktigt vet vad det handlar om.

Jag frågar också: Är det inte så att det finns någon på mottagningen som ändå skulle ha behov av utbildning för att kunna jobba med det lokala handlingsprogrammet? Nej, nej! har jag fått till svar på ett par ställen, det behövs inte, vi kan det här. Vi har all kunskap vi behöver.

Det visar på den grundläggande analysen i handlingsprogrammet, som säger att man måste skaffa sig en förståelse för processen, för vad som händer och för varför det här är ett så dolt fenomen och varför vi inte törs ta upp och prata om det. Det kan ju faktiskt hända att den chef på en vårdcentral som säger det här till mig kan vara en våldsvärkare själv, eller har personal som är utsatt för våld. Detta är ett dolt problem, att man inte ens kan ta till sig det.

Det här är en process, en kulturell förändring. Kan den vara enbart frivillig, undrar jag. Kan den byggas bara på frivillighet? Då är vi inne på hur vi ska jobba med våra utövare, privata eller offentliga. Ska vi på inte på något vis visa på vikten och angelägenheten av det här ämnet?

Dessutom är det, som jag ser det, alldeles för underbemannat. Det är i huvudsak en person, Kristina Marttinen, som jobbar med det här. Visserligen håller man nu på och utbildar andra, men det går väldigt trögt. Delar du den uppfattningen, Birgitta, att det egentligen behövs mer åtgärder än vad du säger i ditt svar?

Anförande nr 219

Landstingsrådet Rydberg (fp): Ja, det är nog en blind fläck i mångas ögon att det förekommer våld mot kvinnor i den omfattning som det sker. Det är viktigt att handlingsprogrammet blir känt och att man får personer som är anställda i sjukvården att gå på de här utbildningarna.

Jag är också väldigt bekymrad över att det har varit så dåligt intresse från husläkarmottagningarna. Samtidigt har jag förstätt av projektledaren att hon har hopp om att det kanske blir lite bättre när Vårdvalet har stabiliserat sig – det har varit lite för många olika saker som har dragit i dem.

Att vi får fler anmälningar vet vi inte om det beror på att det är en högre anmälningsbenägenhet eller om det är en faktiskt högre frekvens av våld mot kvinnor. Att alkoholkonsumtionen har ökat sedan EU-inträdet kan möjligen ha lett till att det är en ökad risk för våld i hemmet, men det vet vi inte heller om det är det som är orsaken till att det görs fler anmälningar.

Den projektledare som vi har har väldigt mycket idéer, och jag tror vi ska vara tacksamma att det är just den personen som har fått uppdraget. Hon kommer att lägga en hel del möda på att få olika vårdenheter att vara med på utbildningar. Naturligtvis prioriteras mödra- och barnhälsovård nu under hösten, men man kommer också att försöka få andra grupper inom primärvården att komma till utbildningarna.

När arbetsgruppen för jämlik vård träffade projektledaren och fick redovisning av att man faktiskt har kommit i gång alldeles för sent med handlingsprogrammet för att hon rekryterades in lite för sent och för att det har varit segt, sade vi att vi vill fortsätta följa det här. Under hösten kommer politikergruppen att samlas med projektledaren för att stämna av var vi befinner oss, vad problemen är och om det finns något vi kan göra för att se till att handlingsprogrammet verkligen blir omsatt i praktisk handling ute i vården, så att man de facto kan ge stöd åt de kvinnor som har varit utsatta för våld, upptäcka att det är vad det handlar om och också kunna ge dem en adekvat hjälp.

Om man inte förstår vad det handlar om, vågar man kanske inte fråga när man inte heller vet vad man ska göra av den information man får.

I alla fall är handlingsprogrammet nu uppdaterat och reviderat. Jag vet inte om ni känner till det, men till dig, Raymond, som jag vet är särskilt intresserad, har jag tagit med ett extra exemplar om du inte hade den nyaste versionen av det.

Vi kommer att fortsätta att bevaka att det här blir någonting av. Det här tycker jag är ett gemensamt uppdrag, där alla partier har sagt att det här är viktigt. Då måste vi se till att det också får genomslag i verkligheten!

Anförande nr 220

G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (v): Ordförande! Tack, Raymond, för att du en gång om året ställer den här frågan! Det var ett år sedan sist du ställde den, och den behöver ställas.

Jag måste säga, Birgitta Rydberg, efter att ha hört ditt muntliga svar, att jag blev lite mer nöjd. Det skriftliga svar som kom blev jag rent förfärad över.

Handlingsprogrammet om våldsutsatta kvinnor tillkom därför att det är ett mycket allvarligt samhällsproblem att män slår, misshandlar, våldtar och mördar – ofta inför barnens åsyn – kvinnan som de har en nära relation till.

Vi vet, Birgitta, att det här våldet ökar. Det är inte så att anmälningsbenägenheten ökar, utan vi vet att det faktiskt ökar. Så säger samstämmig forskning.

Vi som jobbade med det här handlingsprogrammet, inte minst tjänstemännen, som har djup kunskap, såg att grunden är mer kunskap. Det måste till mer kunskap, för det här förekommer ofta och i alla samhällsklasser – det är inte alls så att man vet vilka de drabbade kvinnorna är. Samtidigt har de flesta vårdgivare – liksom för den delen de flesta människor – inte en aning om det här. Vi kan inte i vår värld föreställa oss att det är så att man slår den som man har en nära relation till. Vi vet också att det här ofta är bakgrunden till fysisk och psykisk ohälsa hos kvinnor – men de söker inte för detta, mer än kanske på akuten när de just har hållit på att bli strypta eller något annat.

Det jag saknar i ditt skriftliga svar är en analys av varför vårdcentralerna inte deltar i utbildningarna. Vad kan vi göra åt detta? Nu berättade du lite om vad som kan göras, men här måste man verkligen ta i!

Vi vet att kvinnorna i första hand vänder sig till hälso- och sjukvården, och vi vet att det faktiskt, när man har kunskapen, är mycket enkelt att ställa frågan: Hur har du det hemma? Blir du slagen? Hur blir du behandlad? Och har vi väl ställt frågan inom professionen så kommer svaret, för då har vi öppnat upp. Som Raymond beskriver är våldets spiral någonting som de här kvinnorna döljer, och därför måste vi våga ställa frågan, och då måste våra verksamheter ha kunskapen.

Psykiatrin blir jag också jättebekymrad över. Vi vet genom undersökningar att 70 procent av kvinnorna i psykiatrin har varit utsatta för våld i nära relation, antingen nu eller tidigare i livet.

Det kan inte vara så att de här verksamheterna väljer bort att gå och skaffa sig den här viktiga kunskapen! Nej, vi måste fokusera – och du måste leda det här, Birgitta. Du har makten nu. Du måste se till att kunskapen sprids.

Anförande nr 221

G u n i l l a H e l m e r s o n (m): Herr ordförande! Mer än 350 kvinnor per år utsätts för våld i det här länet under graviditeten eller strax efter förlossningen av sina män.

Det här kräver, precis som flera talare har redan sagt, att personalen verkligen har en beredskap för att kunna upptäcka, bemöta och behandla brottsoffren och deras barn och att också dokumentera skadorna och tillståndet och hänvisa till andra instanser när så behövs.

Samverkan med andra aktörer är väldigt viktig och, som tidigare har sagts, även personalen kan vara utsatt och vara utövare. Det är då särskilt svårt att ta i de här frågorna.

Kunskap behövs om omhändertagande av särskilt sårbara kvinnor, och i de fallen är bemötandet extra viktigt.

Redan 2005 polisanmälades mer än 6 000 fall av kvinnofridsbrott i vårt län. Det inkluderar misshandel, grov kvinnofridskränkning och våldtäkt. Även ungdomsmottagningar, sex- och samlevnadsmottagningar, kvinnokliniker, alla psykiatrimottagningar från barnmottagningar till vuxenmottagningar och beroendevården är viktiga verksamheter som behöver prioriteras efter det att husläkarmottagningarna, mödra- och barnhälsovårdsenheterna har fått sin utbildning. De får ju den under den kommande hösten.

Även inom kollektivtrafiken och landstingets fastigheter finns ett ansvar för kvinnors trygghet och säkerhet.

Minst 7 600 kvinnor utsätts för fysiskt våld av sin partner under ett år inom vårt landstingsområde och ännu fler hotas av sin partner. Mellan 20 000 och 40 000 barn i vårt län lever i familjer där sådant här våld förekommer. Över tusen kvinnor söker akutmottagningar under ett år för skador som de fått efter misshandel utförd av deras män. Flera hundra kvinnor söker vård efter våldtäkt.

Jag hoppas nu att fler av landstingets verksamheter ska visa ett klart uttalat intresse för att utarbeta de här handlingsprogrammen. Även jag känner stor oro för att det här arbetet går alldeles för långsamt. Det är dock så att 660 personer inom primärvården hittills har fått utbildning, varav 40 är verksamhetschefer och ska kunna föra kunskapen vidare.

Själva handlingsprogrammet som kommit ut i en uppdaterad upplaga innehåller väldigt många handfasta råd och checklistor för att upprätta de här lokala handlingsplanerna. Jag tycker inte att det borde vara så svårt att få till stånd detta.

Effekt målet är att samtliga avtal för verksamheter som drivs av landstinget ska ha de här handlingsplanerna, så jag hoppas att arbetet fortskrider.

Anförande nr 222

Kristina Söderlund (s): Ordförande, landstingsledamöter! Jag är en av dem som hade förmenen att få sitta i styrgruppen och utarbeta handlingsplanen. Det är tre år sedan och vi håller fortfarande på med implementering. Jag kan säga att det känns i salen att många är frustrerade. Det känner vi som har varit med och utarbetat handlingsplanen, men även ansvarigt landstingsråd visar en viss otålighet i frågan. Det är bra. Vi måste från politiskt håll lyfta upp frågan högre på dagordningen igen.

Det är tre år sedan vi fattade det gemensamma beslutet. Vi är överens om att vi måste göra något.

Jag sitter i polisstyrelsen i Stockholms län där vi givetvis också diskuterar frågor om våld mot kvinnor. Vi har skärpt tonen betydligt i våra verksamhetsplaner framöver. Vi gillar inte att situationen är sådan som den är, att uppklaringsprocenten när det gäller våld mot kvinnor är så väldigt låg.

Vi måste från landstingsfullmäktige också skärpa tonen. Handlingsplanen ska implementeras. Vi kan aldrig ställa krav på våra verksamheter att de ska ställa frågan om hur det är där hemma, "Är det någon som slår dig?" om vi inte har utbildning och kompetens att ta emot det svar vi får. Det är därför detta är så viktigt.

Det är precis som många andra talare har sagt att vi behöver utbildning, vi behöver kompetens. Det här är inte ett lätt område. Ingen ifrågasätter att vi behöver göra någonting, men tro aldrig att den här frågan är lätt att hantera, för den är inte det.

Landstinget behöver utbildning, både de som arbetar i våra verksamheter och vi som är förtroendevalda. Det här är väldigt komplext. Sätt frågan högre på dagordningen! Ställ krav på verksamheterna! Jag tror faktiskt att vi måste ta ytterligare initiativ från politiskt håll för att se till att det verkligen händer någonting.

Anförande nr 223

Landstingsrådet Wig g (mp): Herr ordförande! Det krävs ökade resurser för att implementera det här om vi ska komma framåt i någorlunda tempo i den här frågan. Det räcker inte med de resurser vi har. Det kan jag konstatera redan nu och utifrån den verksamhetsberättelse som lades för 2007 stärks den insikten kraftigt anser jag.

Vi måste också, precis som många har sagt, öka samverkan. Det är där vi hittar instrumenten för att öka och förändra den kulturella förståelsen för könsmaktsordningen. Varför gör vi män på det här sättet? Det är en utveckling som både kvinnor och män är delaktiga i. Vi uppfostrar våra barn tillsammans, kvinnor är de som uppfostrar barnen mer i dag än män. Det kanske är männen som ska ta större del av ansvaret och utbilda barnen, uppfostra dem. Då kanske det händer någonting på det planet också.

Vad ligger i botten och gör att vi inte vågar se den här frågan, som gör att vi inte vågar se att det ligger en könsmaktsordning som vi alla har vuxit upp i till grund för detta. Det här handlar inte bara om kulturer från andra länder, från Mellanöstern och så vidare. Vi är också inne i ett mönster – inte på samma sätt. Hederskulturer och sådant är en annan sak, men vi har vår egen hederskultur här i Sverige eller Norden till exempel, skulle jag vilja hävda.

Vi måste satsa på att familjecentralernas roll att utbilda föräldrarna, inte bara småbarnsföräldrar utan även tonårsföräldrar, så att ungdomar inte hamnar i sammanhang med ungdomsvåld och så vidare. Det är en del av det kulturella mönster som vi alla befinner oss i. Ungdomsmottagningarnas betydelse har nämnts.

Jag vill också framhålla ämnet livskunskap. Någon nämnde sex och samlevnad, men jag anser att livskunskap är bredare än sex och samlevnad. Det handlar om hur man bygger upp självkänsla hos var och en av oss. Det handlar om hur man vågar möta dem som eventuellt tänker ta till våld när man som tonåring växer upp i relationer och så vidare. Det är där vi ska satsa i det förebyggande arbetet.

Men vi måste också börja från andra sidan. Vi måste börja med att utbilda oss själva, oss här i fullmäktigeförsamlingen, men även med våra vårdcentralsschefer som säger att de kan allt, att de har full koll på allt som sker i deras närområde.

Så länge vi hör sådana svar har vi lång väg att gå för att få någon form av insikt och förståelse. Då kan vi inte heller möta problemet.

Anförande nr 224

Janet Mackegård (s): Ordförande, fullmäktige! Jag håller med Kristina om att vi måste skärpa oss när det gäller den här frågan. Det har tagit tid. Därför är det en viktig interpellation som Raymond har ställt.

Jag möter den här frågan när jag sitter i en kvinnojour, den är väldigt aktuell och det stärker mig i kravet att vi måste jobba på, som Kristina sade.

Nu är det bra att vi har ett handlingsprogram, men det räcker inte. Ute i Västerort finns något som heter relationsvårdscentra. De har uttryckt att det inte fungerar när kvinnor behöver vård. Kvinnor åker till akutmottagningarna där de blir hänvisade till vårdcentraler eller så kan det vara tvärtom. Ingen klarar av att dokumentera de skador som kvinnorna har fått. Det här behöver vi ta upp så att kvinnorna får det stöd och den hjälp som de behöver för att ha rättsintyg som de måste ha för att gå vidare.

Ibland har det också hänt att kvinnor har fått åka till våldmottagningen vid Södersjukhuset, och det är ju bra. Men den är ganska långt bort. Och där kanske de inte alltid är beredda att ta emot dem som kommer. Det behöver göras väldigt mycket.

Jag har ställts frågan om detta i hälso- och sjukvårdsnämnden och fått svaret att det hänger ihop med förhandlingar med till exempel SÖS; om de ska vidga sitt uppdrag så är det en budgetfråga.

Jag har ännu inte fått något svar. Jag har även ställt frågan i vår sjukvårdsstyrelse om hur majoriteten ska hantera den här frågan och inte heller där har jag fått några svar som jag är nöjd med. Jag väntar på fortsättning.

När utbildningen har trätt i kraft känns det något bättre och vi får hjälpas åt att driva på den här utbildningen så att vi når så många som möjligt, även oss själva.

När jag har kollat upp med en del vårdcentraler har jag kommit fram till att två stycken av dem som jag har följt upp har skaffat egna kameror för att kunna dokumentera själva. Det finns alltså väldigt mycket att göra.

Anförande nr 225

Regiana Hortin (c): Detta är väldigt viktigt, tycker jag, framför allt för vårdcentralerna. Vi måste hämta in kunskaper om bra bemötande när kvinnor söker till vårdcentraler.

Ibland har tyvärr våra läkare dålig social kompetens och vet inte hur de ska bemöta individer som befinner sig i ett väldigt svårt tillstånd. Det är svårt att råda över sina känslor sina man har upplevt våldtäkt eller har blivit slagen av sin man, och vi måste förbättra väldigt mycket inom detta område. Det är synd att det är som det är.

Jag har träffat väldigt många kvinnor som självklart inte vill komma till en vårdcentral där de inte blir trodda, där de möter en läkare som inte kan tro på vad de säger.

Vi måste förbättra oss på detta område. Det finns en stor problematik inom psykiatri också, och psykiatrin ingår också i vårdområdet. Det här problemet växer väldigt mycket, det kan ni lyssna på nyheterna och läsa i tidningen om. Det är ett faktum att detta pågår där ute. Vi måste förbättra oss från båda sidor, både män och kvinnor. Det finns kompetens på olika områden. Det är väldigt viktigt att vi samarbetar för att förbättra vårt samhälle och vårt sätt att leva tillsammans.

§ 95 Bordlagd interpellation 2008:15 av Gunilla Roxby-Cromvall (v) om den höjda taxan i SL-trafiken

Anförande nr 226

Gunilla Roxby Cromvall (v): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag har i min interpellation ställt tre frågor till ansvarigt landstingsråd. Jag får se om jag hinner beröra alla tre frågorna i mitt första inlägg.

Den första frågan handlar om med vilka argument Christer G. Wennerholm försvarar det faktum att priset på SL-kortet mer än fördubblats sedan 1970-talet. Jag blev själv oerhört förvånad. Jag minns när det infördes och kostade 50 kronor – en del kallar det fortfarande för femtiokortet. Räknar man om det priset i dagens penningvärde skulle man hamna någonstans runt 330 kronor, men kortet kostar alltså 690 kronor, och det senaste årets höjning var alltså 90 kronor.

I dag görs bara var fjärde resa med SL. Det innebär att nästan alla längre fritidsresor görs med bil, alltså resor för andra ändamål såsom inköp etcetera eller fritidsresor. Det är skrämmande att priset på SL-kortet har chockhöjts så att det är så många som tycker att det är billigare att ta bilen, eller kanske mer funktionellt – vad vet jag.

Beträffande de tidigare höjningarna får jag svaret att vi i den nuvarande oppositionen har gjort den värsta chockhöjningen, men om man räknar efter så är det så att alliansen, nuvarande och tidigare, har höjt med 475 kronor och vi med 265 kronor. Det var tyvärr så att vi under förra mandatperioden tvingades höja priset med en hundralapp.

Det finns flera framtidsprognoser som är allvarliga och som samstämmigt visar att andelen resenärer i kollektivtrafiken framöver kommer att minska medan bilismen kommer att öka. Det allvarligaste är att vi i politiken måste göra vårt yttersta för att sänka partikelhalter och koldioxidutsläpp. Därför måste vi göra alla satsningar vi kan, och i det sammanhanget är priset en viktig faktor.

Jag anser tvärt emot trafiklandstingsrådet att vi i Stockholm ska ha den absolut billigaste kollektivtrafiken därför att det är här flest människor åker. Matematiken talar för sig själv. Att ha fullt med kollektivtrafikanter i bussar, på tåg och pendeltåg måste vara billigare än att köra ett fåtal passagerare fler på varje tur. Storproduktion är ju alltid billigare än liten produktion. Vi borde vara absolut billigast.

Jag får svaret att Christer G. Wennerholm tycker att det är bra att resenärerna blir allt mer nöjda, och det tycker vi allihop för kollektivtrafiken ska vara oerhört bra. Det är dit vi alla strävar. På den punkten har vi inte olika åsikter.

Det jag frågade om var den höjda SL-taxan som inbringat uppskattningsvis 235 miljoner samtidigt som SL förra året gick med ett överskott på 320 miljoner.

Anförande nr 227

Landstingsrådet W e n n e r h o l m (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Visserligen är jag lite till åren kommen men jag har inte varit ansvarig för kollektivtrafiken i Stockholm sedan 1970-talet. Jag har varit ansvarig de senaste 1½ åren och jag har tagit över ett kortpris som Gunilla tycker ligger på en hög nivå men som faktiskt är det lägsta i landet. Det är det fortfarande.

Det är nämligen på det sättet att stockholmarna uppenbarligen uppskattar att vi har resurser att satsa på att ha god kvalitet i kollektivtrafiken. Alla oberoende mätningar visar också att det är på det sättet.

Om man frågar resenärerna vad de värderar högst så finns det en mängd olika åtgärder som man tycker är viktigt att kollektivtrafiken kan leverera framför det låga priset. Det är väl det du kan se i statistiken nu: aldrig har så många åkt med SL som i dag, aldrig har vår andel av trafiken i jämförelse med dem som åker bil varit så hög som den här i dag. Vi vinner resenärer varje dag, varje vecka, varje månad. Det är i dag fler som åker kollektivt och färre som använder bilen. Vi har tagit andelar från bilismen, folk går över till kollektivtrafiken.

Det förhåller sig tvärt emot vad du försöker göra gällande i den här debatten. Det har skett under de senaste åren. Och jag är väldigt glad och stolt över att vi kan ha den utvecklingen.

Det finns väldigt mycket kvar att göra för vi inser alla att vårt län, vår region och till och med den större regionen Stockholm–Mälardalen inte fungerar utan en fungerande och utbyggd kollektivtrafik. Men för att få ännu fler resenärer, för att få ännu fler att ställa bilen så måste kvaliteten öka ännu mer, Gunilla. För det behövs det pengar.

Ditt problem, som du måste bevisa för mig och andra alliansföreträdare här att du kan lösa, är hur du ska kunna satsa på kollektivtrafik utan att ha pengar till det. Du skulle ju ha haft mindre pengar att satsa på kollektivtrafiken än vad vi har haft om du skulle ha fått tillfälle att genomföra din taxepolitik. Sådan är verkligheten.

Då är det väl dags att återkomma till frågan om att det är dags att lämna runt och tunt prat om hur detta skulle gå till och i stället visa hur ni skulle kunna få en ännu bättre kollektivtrafik med allt fler som lämnar bilen för att i stället ta bussen och ta tunnelbanan med mindre pengar. Det är den sits du skulle ha varit i.

Jag är nöjd och belåten med att stockholmarna är beredda att ge oss mer resurser att använda på ännu bättre kvalitet i kollektivtrafiken, och de är uppenbarligen nöjda med att vi har använt 2 miljarder under två år för att förbättra kollektivtrafiken, för det ser vi är resultatet av nöjdhetsmätningar och i antalet resande. Upp till bevis i verkligheten hur du utan pengar kan öka kvaliteten och få fler resande!

Anförande nr 228

Åke Askén (mp): Ordförande, ledamöter! Det är klart att en höjning av taxan naturligtvis påverkar klimat och miljö också. Ju fler som åker bil, desto sämre blir luften med alla dessa partiklar som läcker och så vidare. Låt oss inte glömma det.

Visserligen är det trevligt att SL slår rekord, men det är inte så konstigt egentligen, för vi har en kraftig befolkningsökning, bortom 25 000 fler invånare under fjolåret. De måste ju åka med någonting och alla har faktiskt inte råd att åka bil, vilket vi nog på sätt och vis ska vara tacksamma för.

Högre marknadsandelar? Det snitt som Christer Wennerholm refererar till – ett snitt och det är trängselsnittet. Detta är ingen kritik mot att ni återinförde trängselskatten, tvärtom är det alldeles utmärkt att ni hade modet att ändra er och det är en god egenskap hos politiker att kunna ändra sig i rätt riktning. När det gäller SL-kortet borde ni också försöka ändra er och sänka priset. Det vore en gudi behaglig gärning.

Vad det handlar om är att bilisterna ska vara med om att finansiera er skattesänkning, det är det det handlar om och då finns det ingen nåd. Det här kommer väl att fortsätta, tyvärr. SL fungerar ju till hälften med hjälp av skattemedel, ungefär 5 miljarder handlar det om, men samhällskostnaderna för bilismen i Stockholms län ligger på över 10 miljarder – det är en oerhörd samhällssubventionering. Det skulle faktiskt motsvara en nolltaxa, om bilisterna gjorde rätt för sig, men det gör de inte, och de kommer inte att göra det under detta styre, det förstår jag naturligtvis.

Det är viktigt att påpeka detta för det finns andra samband än miljön, det finns ekonomiska samband också.

Anförande nr 229

Landstingsrådet Dahlberg (s): Herr ordförande, fullmäktige! Det är synd att Christer Wennerholm inte svarar på fråga 2 i interpellationen som det ju ändå är ganska intressant att fundera lite grand över.

Det är klart att det har gått bra under 2007, det råder väl ingen tvekan om det. Det visar all statistik. Men frågan är om det inte hade kunnat gå ännu bättre. Det lär vi inte få veta utifrån det här interpellationssvaret i alla fall, men jag tror att det är en viktig diskussion att föra

”Hur kan vi på olika sätt agera för att öka resandet?”, och inte bara konstatera att det gick bra förra året. Vi behöver även fundera över vad vi kan göra för att det ska gå ännu bättre.

Anledningen till att jag begärde ordet är delvis interpellationssvaret, för Christer Wennerholm går ju på med sina uppgifter om att vi står för något slags nedskärningspolitik och att han står för något helt annat. Jag har vid flera tillfällen från talarstolen tagit upp frågan om att vårt budgetförslag innehåller mer pengar till SL än vad Wennerholms budgetförslag innehåller.

Men jag tänkte inte uppehålla mig vid det. Jag hade tänkt visa några bilder som innehåller statistik, för jag tycker att det finns en uppgift i interpellationssvaret som är väldigt trist.

Som vi för debatten nu kan jag bara konstatera att vi inte har så jättemycket att säga varandra. Under förra mandatperioden tvingades SL till neddragningar av kollektivtrafiken, sägs det. Jag vill påstå att det är en ren lögn och det är bedrägligt att man för fram sådant i skrift i fullmäktige. Jag tycker faktiskt att det borde rättas till. Det kan jag förmodligen inte begära, så det är väl som det är med den saken.

Jag har några bilder som visar att verksamhetsbidraget till SL under perioden utvecklades positivt. Vi hade en ekonomisk sanering som Wennerholm aldrig vill diskutera, och som han själv bidrog till att vi behövde göra i början av förra mandatperioden. Det var en konstant ökning av verksamhetsbidrag från 3 974 miljoner år 2004, till 4 274 miljoner år 2005 och 4 690 miljoner kronor år 2006, alltså landstingspengar till SL. Och om man lägger ihop det med biljettintäkterna så blir det också en ökning från 7 946 miljoner kronor år 2004 till 8 505 miljoner år 2005 och 8 828 miljoner kronor år 2006.

Jag tycker att det är intressant att detta kan beskrivas som neddragningar.

Jag kan också, för att göra en koppling till trafiken, konstatera att vi gick från 14 855 sittplatskilometer år 2004 till 15 059 sittplatskilometer år 2005, och år 2006 blev det 15 768 sittplatskilometer.

För 2007 kan vi konstatera att det var 15 168 sittplatskilometer. Det är alltså lite mindre än 2006, men min poäng är inte att jämföra med 2007, utan att konstatera att förra mandatperioden innebar satsningar på SL, inte neddragningar! Det är en lögn att påstå något annat, Christer Wennerholm!

Anförande nr 230

Gunilla Roxby Cromvall (v): Tack, Lars Dahlberg, för att dina klarläggande nu och du visar att det också saknas svar.

Christer Wennerholm säger att det behövs en höjd SL-taxa för att det behövs en stor upprustning. Jag vill ta död på det resonemanget också, och jag tror faktiskt inte att du kan mena vad du säger.

SL:s reinvesteringsbehov är 2–3 miljarder per år för att laga sådant som är trasigt. Vi vet att man måste göra det så att alla transportmedel kan hålla tiden. Till det har Handelskammaren räknat ut att vi behöver satsningar i Stockholmstrafiken på i runda slängar 60 miljarder i dagens penningvärde!

Det kan inte vara rimligt att ens tänka tanken att dessa kostnader ska tas ut på taxan framöver. Då handlar det om att SL-kortet kommer att kosta ett antal tusenlappar per månad.

Min poäng med den här frågan var att komma fram till att priset spelar roll. Det spelar roll hur mycket SL-kortet kostar för det påverkar människors förmåga att ha råd att resa. Man kan se det som en klimattaxa. Det är viktigt.

Min andra fråga som jag inte alls får svar på handlar om att vi nu har höjt straffavgiften för dem som av olika skäl inte har betalat rätt SL-avgift, vilket inte är så lätt att göra med zongränser när man inte vet om man passerar en zongräs eller inte. Vi har höjt den avgiften till 1 200 kronor och detta tycker jag ska jämföras med en p-bot i Stockholms stad som är 425 kronor.

Jag undrade hur detta påverkar människors framtida ekonomi. Om man inte betalar avgiften så går ärendet till Kronofogden och då får man betalningsanmärkning och då kan det bli ett elände i livet om man ska köpa sig en bostad eller liknande. Jag får inte svar på den frågan.

Det är ju så att vi inte har någon som helst aning om vilka det är som fuskåker i SL-trafiken eller vilka det är som inte har betalat SL-avgiften. Bara en halv procent av delresorna kontrolleras av SL. När man talar om avskräckande exempel förstår jag inte varför man inte höjer p-böterna i alla kommuner för det skulle väl vara väldigt bra om p-boten var avskräckande så att folk inte ställer sin bil i vägen för olika utryckningsfordon och för människor som ska fram.

Vi har alltså ingen som helst aning om vilka som drabbas av SL-böterna, men vi vet att av de utfärdade böter som kommer in så betalas bara hälften tillbaka till SL. Vi lägger också ned 400 miljoner kronor per år för att få in 8 miljoner. Det är pengar som skulle kunna användas till att sänka SL-taxan och göra den till en klimattaxa så att fler har råd att åka.

Anförande nr 231

Charlotte Broberg (m): Ordförande, landstingsledamöter! Jag har inte, till skillnad från Gunilla Roxby Cromvall, räknat så exakt på varje krona, så jag har ingen exakt uppgift om alla prishöjningar som gjorts i SL de senaste fyrtio åren. Jag kan bara konstatera att majoriteten har skiftat ganska ofta, och priset har också höjts oberoende av vilka som sitter i majoritet.

Jag minns dock mycket väl att det för några år sedan var en mycket het valrörelse – jag tänker inte på den senaste utan den dessförinnan –, och Socialdemokraterna och de andra partierna på vänsterkanten var mycket heta i debatten och lovade att här minsann inte skulle höjas med en enda krona på SL-kortet. Jag tror att Vänsterpartiet och Miljöpartiet väl som vanligt sade att ni ville ha nolltaxa, för då skulle det inte vara några avgifter alls för SL-resorna.

Ni vann valet och det första ni gjorde var att chockhöja avgiften på SL-kortet med 100 kronor.

Vi står i alla fall för det vi säger, vi lovade inte att sänka någon SL-avgift. Vi har gjort höjningar av taxan och samtidigt har vi i det stora hela en mycket väl fungerande trafik.

Även Lars Dahlberg har talat en hel del om statistik. Han hävdar att socialdemokraterna minsann inte har gjort några besparingar. Jag är väldigt förvånad över att höra detta, jag var själv vice ordförande i SL:s centrala regionstyrelse under förra mandatperioden. Vi hade väldigt många och långa diskussioner i den regionstyrelsen om de väldigt stora besparingar som vi fick på vårt bord och skulle verkställa.

Det handlade om flera miljoner kronor bland annat på SL-trafiken i innerstaden. Det handlade om långa listor där det stod nedskärningar enligt följande, enligt följande och enligt följande. Jag har inte med mig de papperen i dag, men jag kan ta med dem vid nästa sammanträde så kan Lars Dahlberg själv få se. Där står om nedskärningar efter nedskärningar som vi tvingades fatta beslut om.

Det var mycket rabalder om detta. Jag minns att Miljöpartiet inte alltid ville gå med på nedskärningarna; vid något tillfälle tror jag till och med att frågan lyftes till huvudstyrelsen. Men visst genomfördes det en hel del nedskärningar, en hel del som ni faktiskt får stå till svars för. Jag är lite förvånad över att ni inte alls vill kännas vid detta.

Det gick inte heller så bra sammantaget under er period i majoriteten i SL, det var många missnöjda kunder. Vi har däremot lyckats mycket väl och har i dag mycket nöjda kunder. Vi har också väldigt många nöjda kunder. Det är i alla fall roligt att Lars Dahlberg med flera inser detta och tycker att det är roligt att det går så bra för oss nu. Jag hoppas att det kan fortsätta att göra det.

Anförande nr 232

Arba Kokalari (m): Herr ordförande och fullmäktige! Jag tycker att det är ganska lustigt i den här frågan att vänstersidan där borta skriker och vrålar när vi höjer SL-avgifterna när de i själva verket alltid själva har förespråkat höjd skatt. Tydligen är det okej att höja skatten som leder till att alla tvingas betala för en kollektivtrafik som inte alla åker med medan människor fastän människor själva kan betala på plats för en kollektivtrafik som de vill åka med och där de garanterat får veta vad pengarna går till. Det tycker jag är mycket viktigare, mer säkert och mer tryggt.

Som Christer säger är kvalitet och trygghet det viktigaste. Det är faktiskt därför vi sitter här, för att skapa trygghet för alla Stockholms läns medborgare. Det ska vara tryggt att få värd i tid, det ska vara tryggt att komma hem säkert på natten och veta att man inte blir nerlagen på bussen.

Jag kan betala ett högre pris när jag kan åka hem och vara trygg över att veta att ingen kommer att slå mig på natten, att det finns vakter och övervakningskameror och att det är kvalitet. Jag känner mig trygg när jag vet att bussar och tåg går och att de alltid går i tid. Det är bättre än ett lägre pris som innebär att jag aldrig kan få garanti för när bussen kommer som kan innebära att jag kommer för sent till olika möten eller skolan och där jag är orolig för min och mina kompisars trygghet.

Anförande nr 233

Tage Gripenstam (c): Herr ordförande, fullmäktige! Jag tänker inte upprepa det som Christer sade. Han har på ett bra sätt argumenterat och svarat på Gunillas interpellation.

Det blir spännande när Lasse Dahlberg försöker redovisa att man gjorde satsningar under den föregående mandatperioden genom att visa på att SL har fått mer intäkter varje år och mer skattebidrag.

Det han säger är naturligtvis sant, pengarna har kommit in, men om man tittar på grundförutsättningarna – på kostnadsökningar, inflationsförändringar och på andra saker – så finner man att det inte alltid är så att mer pengar automatiskt har inneburit att det blivit resurser över för satsningar. Det är tvärtom så att det mycket väl, trots detta, kan innebära besparingar, och det tror jag att alla som sitter i det här rummet känner till.

Jag satt själv i regionstyrelsen i Södertälje under föregående mandatperiod. Det var nästan så att man skrattade åt oss när vi sade att vi ville göra nya saker och nya satsningar. Man satt hela tiden och pratade om vad man skulle kunna göra för att det skulle bli effektivare och skötseln billigare. Bland annat presenterades ett nytt linjenät, som alla var överens om borde införas i Södertälje, men det lade man helt på is.

Det är ett antal misslyckade år som ligger bakom oss som vi nu försöker hjälpas åt i SL:s styrelse att reparera. Att grundförutsättningarna var tuffa för den förra majoriteten kan jag förstå, men det var ändå det faktiska läge som vi gick in i.

Jag kan inte låta bli att ställa en fråga till Gunilla. Du pratar om höjningar från 1970-talet och utgår från 50-kortet. Om jag förstod dig rätt så har ni bara höjt med 267 kronor och då har vi höjt med 323 kronor. Min fråga till dig måste bli: Menar du verkligen att det är era höjningar som är tillräckliga för SL:s trafik? Hur ska vi då göra med finansieringen med ungefär 2,5 miljarder? Ska vi ta det från något sjukhus eller från landstingets övriga verksamheter?

Anförande nr 234

Landstingsrådet Dahlberg (s): Det jag inte tycker om med den borgerliga argumentationen är att man försöker beskriva förra mandatperioden så oerhört negativt, och framställer dagens situation som att nu blommar tusen blommor. Jag säger inte att allting var som solsken förra mandatperioden. Tvärtom tvingades vi inleda mandatperioden med en oerhört hårdhänt budgetsanering som också innefattade en höjning av SL-kortet med 100 kronor. Det förnekar jag inte en sekund.

Jag har heller inte, Charlotte Broberg, sagt att det är negativt att det går bra för SL. Jag har vid en rad debatter här i fullmäktige sagt att det är positivt att det går bra för SL. Vi för en konstruktiv oppositionspolitik där vi vill medverka till att kollektivtrafiken utvecklas positivt.

Men det som är så trist är att när Gunilla ställer frågor som vi tycker att det finns relevans i och när vi borde kunna få hjälp att ta fram underlag om sådant som faktiskt kan vara viktigt för SL:s utveckling, så blir vi bemötta med en svartmålning av förra mandatperioden. Det hör ju inte hit.

Bilden över nöjda resenärer förra mandatperioden visar inte en så väldigt stor skillnad mot situationen i dag. Kollektivresandet under maxtimmen visar siffror som går åt rätt håll, och det var inte så illa under förra mandatperioden. Antalet sittplatskilometer, som jag nämnde i mitt förra inlägg, ökade under förra mandatperioden.

Anförande nr 235

Gunilla Roxby Cromvall (v): Tage, se det här med min historiebeteckning som en intressant historia. Det är inte så mycket man kan göra åt, men så här har det varit.

Vi i minoriteten får ofta höra att vi har genomfört den största chockhöjningen någonsin, och därför tycker jag att det är på sin plats att vi verkligen tar reda på hur det faktiskt har varit.

Vad frågan nu framför allt gäller är vad som händer framöver. Alla samstämmiga prognoser visar att bilismens andel av resandet kommer att öka och att andelen som åker med kollektivtrafiken kommer att minska. Det är väldigt allvarligt.

Därför tänker vi att frågorna som rör avgifterna inom kollektivtrafiken är oerhört viktiga. Det handlar om fördelningspolitik, hur man löser frågan om var man ska ta ut kostnaden. Om vi tar ut dem på skatten så är alla med solidariskt och betalar för kollektivtrafiken, om vi tar ut kostnaderna på kollektivtrafiken så blir det för dyrt för en del som inte kommer att ha råd att åka. Andra tycker att om det ska kosta så mycket så blir det billigare att ta bilen. Det är därför som vi förespråkar skattelösningen.

Vi har fortfarande problem. Det är bra att folk är nöjda med kollektivtrafiken, men bara var fjärde åker med den.

Anförande nr 236

Landstingsrådet Andersson (c): Nu kom det fram, Gunilla, att det egentligen handlar om fördelningspolitiska mål och inte om miljöpolitiska mål!

Priset för att åka bil är betydligt högre än priset för att åka kollektivt. Jag tycker att det är bra. Vi behöver få fler människor att åka kollektivt. Gunilla och övriga oppositionen kan vara lugn – det kommer att bli ännu dyrare att åka bil. Klimatpolitiken kommer att medföra högre beskattning på fossila bränslen; oljepriset kommer ändå att stiga på grund av *peak oil* och den begynnande bristen på olja.

Detta kommer att leda till att skillnaden mellan att åka med kollektivtrafiken och att åka bil kommer att öka ännu mer, och drivkrafterna att åka kollektivt kommer att bli ännu starkare än vad de redan är. Det är inte priset som gör att man väljer att åka bil, det är olika andra skäl – bekvämlighet eller att man helt enkelt bor på ett annat vis och så vidare – men priset är inte förklaringen.

Kollektivtrafiken behöver investeringar just därför att vi ska klara klimatutmaningarna. Många av oss, eller åtminstone några av oss, har varit med och diskuterat de långsiktiga lösningarna för utbyggnaden av spårtrafiken i Stockholmsregionen.

Om Stockholms läns landsting ska ha möjlighet att vara med här så kommer det ju inte att finnas en chans att göra det enbart med skattemedel. Jag tror inte ett ögonblick att Gunilla, som interpellerar här i dag, kommer att i varje enskilt läge prioritera infrastrukturens satsningar framför satsningar i vården. Det tror jag inte. Det är lätt att göra i oppositionsställning, men hon kommer inte att göra det i majoritetsställning.

Riktpriset 330 kronor, som du plötsligt har ställt upp, passerades för mycket länge sedan. Det första ni gjorde när ni tog över makten förra gången var dessutom att höja priset från nivån 500 kronor, som redan det låg över riktpriset, till 600 kronor.

Vi behöver ha en del intäkter från avgifterna för att finansiera kollektivtrafiken och för att finansiera kollektivtrafiksatsningarna. Resonemanget att gå tillbaka till 70-talet är helt överspelat och det gäller också kostnaderna för biltrafiken som också har ökat kraftigt under den här perioden.

Anförande nr 237

Åke Askens ten (mp): Jag ska komplettera den något vinklade historieskrivning som både Moderaterna och Centerpartiet har framfört här när det gäller SL-taxorna.

År 2002 var faktiskt alla partier i landstinget med och höjde SL-taxan. Vartenda parti var med, det går inte att peka ut ett enda parti som inte var med på höjningen. Det kan vara värt att veta. Anledningen till det var ju att den moderatledda regimen då hade försatt landstinget i ett enormt underskott, över 8 miljarder under mandatperioden.

S-v-mp rättade till ekonomin mellan 2002 och 2006, men vad hände 2006? Då tog alliansen makten och höjde priset på SL-kortet. Det var helt obehövt, helt felriktat, helt missriktat!

Anförande nr 238

Cecilia Löfgreen (m): Herr ordförande! Jag kanske inte ska känna mig så träffad med tanke på de första meningarna i den här interpellationen. Jag har nämligen ganska svårt att jämföra med SL-trafiken på 70-talet av framför allt två anledningar. Den ena är att jag inte flyttade till Stockholm förrän 1999, och den andra som kanske är något viktigare är jag inte ens var född på 70-talet – inte under någon del av det.

När jag flyttade till Stockholm 1999 kunde jag dock konstatera två saker, den ena var att jag fick väldigt mycket resande för pengarna, den andra att jag kunde resa i princip jämt och överallt. I Östersund, där jag bodde förut, kostar ett länskort i dag 890 kronor, ett stadskort kostar 590 kronor. Sista ordinarie bussen till det bostadsområde där jag bodde gick kl. 23:15. På fredagar och lördagar finns extra nattbusstrafik som kostar extra. Sista bussen går kl. 02:30. Jag kan konstatera att det för människor i min ålder är väldigt tidigt.

När jag flyttat ner till Stockholm var det några kompisar som besökte mig. När de ställde frågan hur vi skulle ta oss hem på natten och fick svaret att bussarna går hela natten, så gapade de ganska stort.

Visst är det så att alla väldigt gärna vill betala så lite som möjligt för en produkt man köper – jag är själv en frekvent användare av olika prisjämförelsesajter på Internet för att försöka hitta det lägsta priset för den produkt eller vara som jag är på jakt efter. Men jag är ändå medveten om att när det gäller SL-trafiken och dess möjlighet att ge god kvalitet påverkas av ekonomin

Några av de satsningar som nu görs syftar till att öka just kvaliteten och att hitta nya möjligheter att påverka sin egen resekostnad. Det görs fler satsningar på turtäthet och upprustning. Man studerar möjligheterna att införa nattrafik på tunnelbana och pendeltåg på helger, något jag kan säga att jag själv och många av mina vänner – både sådana som arbetar och sådana som fortfarande studerar – ser som något som gör att man kan vara beredd att betala lite extra.

Jag är lite avundsjuk på dem som kan sitta på bussen in till stan och jobba med datorn via trådlös Internetuppkoppling. Man studerar också möjligheten att införa lokala kort för att människor på det sättet faktiskt ska kunna påverka sin egen resekostnad.

Att som student veta att man inte behöver ta ett tåg eller en buss tidigare för att hinna till tentan är viktigt. Att som nyttjare av utelivet kunna använda ett tryggt färdssätt som man är van vid är bra. Att kunna välja att enbart resa lokalt och därigenom påverka sin kostnad är också väldigt viktigt. Visst ska SL eftersträva att ha så lågt pris som möjligt men inte på bekostnad av service. Med den balansen är SL ett prisvärt alternativ.

Anförande nr 239

Charlotte Broberg (m): Jag kanske var lite otydlig. Det jag menade, Lasse, var att jag är väldigt glad för att du liksom jag gläds åt SL:s positiva utveckling, för visst är det en positiv utveckling som vi ser nu.

Jag menar inte alls att svartmåla förra mandatperioden, men jag reagerade väldigt starkt när du talade om att det inte alls var nedskärningar under den perioden, för jag minns, som sagt, mycket väl hur vi hade att ta ställning till de mycket konkreta nedskärningarna i regionstyrelsen. Nedskärningar var det!

Till Åke vill jag bara säga att vi, till skillnad från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, inte är motståndare till alla taxehöjningar när vi sitter minoritet. Ni har ju för vana att så fort ni sitter i minoritet rösta nej till vartenda förslag om taxehöjning, men så fort ni kommer i majoritet rösta ni för taxehöjningarna. Jag tycker att vårt sätt att hantera detta är lite ärligare.

Anförande nr 240

Stella Fare (fp): Det är kul att debatten har vidgats något, för vi står inför en oerhört stor utmaning när det gäller att locka över bilister till kollektivtrafiken och få ännu fler att åka kollektivt. Det är precis som Gustav Andersson sade tidigare: kostnaden för att åka kollektivt spelar mindre roll för valet av färdmedel. Det är faktiskt så att de flesta bilisterna är väldigt okänsliga för de kostnader som bilen medför. Däremot är de flesta bilisterna väldigt känsliga för kvalitet.

En tidigare talare berörde frågan om tryggheten i kollektivtrafiken. Jag tror för min del att det är den stora utmaning som vi har framför oss. Vi måste skapa en tryggare kollektivtrafik.

Vi har jättelika kostnader inom SL i dag för alla åtgärder som vi måste sätta in för att få den sociala delen att fungera bättre och vi har inte alls kommit så långt som vi borde. Detta märks inte minst nu när det är upphandling av tunnelbanan på gång.

Det kommer hit utländska företag som funderar runt frågor om hur vi klarar tryggheten i framför allt det underjordiska systemet.

Det är en enorm utmaning att få personer som är vana vid komforten i en ny Volvo att byta till kollektivtrafik. Men det går. Jag delar inte den väldigt ödesmättade inställningen att biltrafiken måste öka sin andel i länet. Jag tror tvärtom att vi kan få människor att byta en och annan bilresa mot en kollektiv resa, men då måste vi som sitter här förstå att resandet är något mycket mer komplext än att bara ta sig från hemmet till arbetet. Det handlar om en totalupplevelse som vi måste kunna förmedla i kollektivtrafiken, där man kan känna trygghet, där man kan känna sig uppskattad som konsument – för man köper faktiskt en privat resa även om man reser kollektivt.

Det är motsättningen mellan kollektivt resande och den privata bilresan som vi måste sudda ut. Vi måste kunna höja nivån i kollektivtrafiken så att det verkligen känns som en upplevelse i positiv bemärkelse att göra en resa.

Det här är den utmaning som vi står inför. Och när vänstersidan i salen talar om priset på SL-kortet som den enda faktorn känner jag att det är ett primitivt och outvecklat resonemang. Ni borde ta till er komplexiteten i den här frågan.

Anförande nr 241

J a n S t r ö m d a h l (v): Jag kunde inte låta bli att gå upp i den här debatten när den vidgades från höjningarna i år och förra året till principfrågan. Gustav Andersson sade triumfatoriskt att det här, det handlar ju om fördelningspolitik och inte om miljöpolitik.

Nu är det så att fördelningspolitiken och miljöpolitiken faktiskt går hand i hand i den här frågan. Den lägsta möjliga avgiften är naturligtvis noll. Nolltaxa är också den bästa miljöpolitiken – men detta ska naturligtvis kombineras med ytterligare investeringar i kollektivtrafiken och minskade eller uteblivna investeringar för en ökad biltrafik.

Det finns alltså beräkningar som visar att om vi till exempel skulle skrota kommande investeringar i Österleden och Västerleden och på det viset ordentligt minska andelen bilar och i stället använda pengarna till kollektivtrafik så räcker pengarna till att både bygga ut kollektivtrafiken så mycket som nolltaxan kräver och till att införa och driva denna nolltaxepolitik framöver.

Det går alltså att växla från kraftigt ökad bilanvändning till kraftigt ökad kollektivtrafikanvändning och nolltaxa samtidigt.

Anförande nr 242

P e t e r K o c k u m (m): Herr ordförande, ledamöter! Den förre talaren säger att man kan införa nolltaxa. Jag tycker att ni ska lägga förslag om det. Lägga ett förslag i er alternativbudget och finansiera det! Lycka till!

Temat i övrigt i dag, som ju även tidigare har varit eländes elände och allt är kaos, är att det ena staplas på det andra, ad noseam.

Det ni nu tror i den här frågan är att prisfrågan är en stor fråga som ni kan vinna politiskt på att driva. Så är det ju alls icke. Folk prioriterar inte prisfrågan på det sätt som ni tror. Det har kundtjänst, där man har statistik på kundsynpunkter, visat. Förrförra gången styrelsen fick rapporten så var det en enda person som klagade på priset. Jag frågade Lars Dahlberg om det var han. Det var inte han – det var möjligtvis hans bror.

Nästa gång vi fick rapport var det ingen som hade klagat på priset – då frågade jag om brorsan hade slutat resa. Den här gången är det tydligen två eller tre som klagat. Det är inte som ni tror.

Egentligen tycker folk att det är jättebra nu och de är nöjdare och nöjdare – var så god och sköjl! Egentligen skulle ni klä er i säck och aska, sitta ner och hålla tyst!

Anförande nr 243

K a i j a O l a u s s o n (mp): Ordförande, ledamöter! Jag tänkte börja med att hänvisa till Cecilia som talade om sin ålder. Jag tänker inte tala om min. Saken handlar om när SL-kortet infördes, inte om hur gammal jag är.

Cecilia talar om nattbussar, precis som Arba, och om trygghet. Det är jätteviktigt, men nattbussen stannar inte alltid där man bor. De som bor i Vårberg och åker hem med nattbussen får kliva av i Vårby gård.

Den andra frågan har jag ännu inte hört något bra svar på, den som handlar om hur priset påverkar utsatta gruppers resande, med tanke på att SL-kortet inte ingår i socialbidraget längre. Hur ska man kunna åka till intervju för ett arbete eller liknande utan att ha pengar?

Stella Fare talade om totalupplevelse. Det är också jätteviktigt. Nu pågår det upphandling inom kollektivtrafiken och det har varit besök här av representanter för ett företag i Hongkong. Deras syn på tunnelbanetrafiken var att det var så otroligt smutsigt. Det är tragiskt att de ser det så. Det företaget bedriver nämligen en mycket mer omfattande trafik än SL och de lyckas ändå hålla sin tunnelbana ren. Det är sådant som vi också måste fixa till om det ska bli en bra totalupplevelse att resa med kollektivtrafiken.

De pengar som ska satsas på Förbifart Stockholm kan läggas på kollektivtrafiken i stället. I så fall skulle vi få både mer trygghet i form av mer personal och en renare kollektivtrafikmiljö.

Peter Kockum säger att människor inte prioriterar prisfrågan på det sätt som vi tror. Jag tror att han har fel, det är bara det att de svaga grupperna som är beroende av socialbidrag och så vidare kanske inte ringer kundtjänst. De kanske bara sitter hemma och accepterar faktum – jag vet inte.

Anförande nr 244

C e c i l i a L ö f g r e e n (m): Herr ordförande! Kanske var det det faktum att jag är nybörjare i talarstolen och stressen över att se en tickande klocka som gjorde att jag inte uttryckte mig tillräckligt tydligt för att svara på den frågeställning som kom upp gällande nattbussar.

Nej, det var ju just det som var min poäng. Om man är ute och har lite trevligt på fredags- och lördagskvällen med sina kompisar så är det himla mycket tryggare om man har möjlighet att använda ett trafikslag som man är van vid när man ska åka hem, tåg eller bussar som stannar där de brukar – att inte vara tvungen att springa omkring på Centralstationen och leta efter nattbusshållplatsen utan att i stället kunna sätta sig på pendeltåget, att inte vara tvungen att sitta på en buss som åker kringelkrokar och som man inte vet var den stannar, råka gå av på fel hållplats eller vad som nu kan inträffa, att slippa bli avsläppt på en plats som man inte är van vid och bli tvungen att gå på platser som man inte känner till.

Just därför är nattrafiken på tunnelbanor och pendeltåg något som jag tror kommer att öka tryggheten väsentligt för dem som åker på helgernas nätter.

Anförande nr 245

A r b a K o k a l a r i (m): Ordförande, fullmäktige! Det talades tidigare om att bussen inte stannar där man vill. Men meningen med förslaget är ju att kvaliteten ska öka och att det ska finnas fler ställen där bussar och tåg ska stanna och att de ska gå oftare. Hela kvaliteten ska öka. Jag undrar: Hur ska ni kunna öka kvaliteten när ni vill ha nolltaxa? Det är då man försämrar kvaliteten.

Det sägs också att det ska vara solidariskt, att alla ska betala och att vi ska ha nolltaxa. Jag tycker snarare att det är osolidariskt och orättvist att alla får betala en taxa eller en skatt som alla sedan inte använder i kollektivtrafiken. Hur ska ni kunna öka kvaliteten med nolltaxa? I mina ögon är det väldigt orealistiskt.

Anförande nr 246

Stella Fare (fp): Ordförande, fullmäktige! De goda idéerna haglar. Jag vill bara återigen lyfta upp en annan fråga. Det handlar om något som vi faktiskt kan påverka åtminstone indirekt. Det är den kommande RUFs:en, där vi ska lägga upp riktlinjerna för samhällsplaneringen i regionen framöver.

En sak som gör kollektivtrafiken mer attraktiv som alternativ till bilen är att man förordar tätare bebyggelsemönster, att man bygger staden och länet inåt, att man undviker det som kallas *urban sprall*, när allt glesas ut. Det är en mycket konkret och viktig åtgärd på en högre nivå för att öka attraktiviteten hos kollektivtrafiken i hela länet.

Anförande nr 247

Kajsa Olausson (mp): I respons på mitt inlägg gick folk upp och pratade om nattbussar. Det är visserligen angeläget, men fortfarande har jag inte fått något svar på frågan om priset och utsatta grupper. Det är bra med kollektivtrafik, men det är också bra med en kollektivtrafik som folk har råd att använda. Annars känns den ju halvt om halvt meningslös.

Det är naturligtvis bra med dem som åker nu, som har råd att betala, men alla ska ju kunna utnyttja kollektivtrafiken. Det är därför som den finns.

§ 96 Bordlagd interpellation 2008:16 av Lena-Maj Anding (mp) om beslut i AB Storstockholms lokaltrafiks styrelse som strider mot beslut i landstingsfullmäktige angående tillgänglighet för människor med funktionshinder

Anförande nr 248

Lena-Maj Anding (mp): Ordförande! Mellan 250 000 och 400 000 medborgare i Sverige anses nu ha någon form av det vi kallar elallergi. Omkring 40 000 är mycket överkänsliga för elektromagnetisk strålning, och ca 400 av dem tvingas bo i kojor eller husvagnar, många gånger ute i skogen, långt från det vi kallar ett normalt sätt att leva.

De kan inte vistas någonstans där det finns elektrisk utrustning, och de upplever ett rent personligt helvete, med strålningen från mobiltelefonens basstationer, alltmedan den strålande utbyggnaden av 3G, GSM, bredband, trådlösa produkter och nätverk bara fortsätter, utan att vi har tillräcklig forskning om hur detta påverkar människors hälsa.

Det började någon gång i mitten av 50-talet. På den bild som jag visar nu illustrerar kurvan utvecklingen av den nya tekniken. Det handlar om hur vi har fört in ny teknik och skapat en helt ny strålmiljö i samhället – en strålmiljö, en elmiljö, som många vill kalla det. Den syns inte, den hörs inte, och många upplever den inte och tror därför att den inte finns. Men den finns. Ungefär 5 procent av Sveriges befolkning lider av den.

Vi har en del forskning. Bland annat Lena Hillert har varit en av dem som har försökt påvisa psykologiska samband till elektromagnetisk strålning men inte har lyckats påvisa något sådant samband. Jag tycker ändå att hennes forskning har visat att kroppens försvarsmekanismer fungerar oerhört starkt och på ett fundamentalt sätt. Till och med oro leder till symptom.

Christer har i sitt svar valt att ta upp den medicinska frågeställningen och hävda att Lena Hillerts forskning visar att detta över huvud taget inte finns. Jag menar tvärtom att det finns, att det är påtagligt och att vi i landstinget har ett ansvar för att se till att hjälpa dessa människor.

Anförande nr 249

Landstingsrådet **Wennerholm** (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Om vi ska kunna vidta åtgärder kring detta och andra problem måste vi ha något konkret att ta på. Vi kan utgå från den forskning som finns, och det har vi gjort när det gäller landstingets Centrum för folkhälsa.

I den forskning som jag hänvisar till säger man att det inte är så konkret som du, Lena-Maj, vill göra gällande. Men det innebär inte att jag säger att dessa problem inte finns eller att de människor som upplever att de har problem är helt ute i ogjord väder. Men problemet för oss i kollektivtrafiken gäller vilka åtgärder som vi ska vidta, speciellt om du gör blindtester, där du får ett resultat som inte ger evidens i fråga om bekymmer eller åkommor som du beskriver.

Vi får följa utvecklingen och forskningen och se om det kommer fram ytterligare resultat som kan ge vid handen att verkligheten ser ut som du beskriver den och som människor som säger att de har dessa symtom upplever den. Men innan vi är där har jag svårt att se hur vi skulle kunna vidta åtgärder utifrån evidens, och det är ändå det som vi från SL:s styrelses sida måste ta som utgångspunkt, herr ordförande, för hur vi ska hantera frågan.

Anförande nr 250

Lena-Maj Anding (mp): Tyvärr, Christer, är ditt svar en backlash i hela utvecklingen. Den 29 augusti 2006 behandlade SL en redovisning av hela tillgänglighetsuppdraget för personer med funktionshinder och elöverkänslighet. I rapporten slog man fast att eftersom läkarvetenskapen inte kan ge någon vägledning när det gäller vad som bäst kan minska de elöverkänsligas svårigheter, måste eventuella åtgärder baseras på de upplevelser som de berörda själva rapporterar.

Senare fastslog vi faktiskt i budgeten för 2006 att SL skulle införa mobiltelefonfria zoner. Det beslutet har vi tagit i fullmäktige, och det beslutet har sedan SL obstruerat mot, vill jag hävda.

Vi genomförde också en enkätstudie där ca 70 procent av de svarande angav att mobiltelefoner och lysrör var de största problemen i kollektivtrafiken och att mobiltelefonfria zoner skulle underlätta deras resande.

Christer! En funktionsnedsättning blir ett handikapp först när individen möter brister i miljön eller verksamheten. När bristerna åtgärdas kan handikappet minska eller försvinna. Om en människas funktionsnedsättning leder till hinder och handikapp beror till stor del på hur omgivningen fungerar både fysiskt och psykosocialt.

Politiska beslut på alla nivåer har mycket stor betydelse för medmänniskors inställningar, attityder och handlande. Det har stor betydelse för om en människas funktionsnedsättning kommer att leda till handikapp eller inte. Jag menar att vi politiker är förebilder. Vi måste gå före.

Sveriges riksdag och regering har ställt sig bakom standardreglerna som antogs av FN:s generalförsamling 1993. Reglerna innebär ett moraliskt och politiskt åtagande att anpassa samhället till människor med funktionsnedsättning. Det ska vi göra till år 2010.

Elöverkänslighet är ett etablerat funktionshinder. Elöverkänsliga är med i medlemsförbundet HSO. Det innebär att man som elöverkänslig – inom ramen för det vetenskapliga paradigmet som du pratar om, att man inte kan förklara detta fenomen fullt ut – ska erhålla både ett respektfullt bemötande och stöd för åtgärder som minskar funktionshindret. Det är vad vi politiker har att göra.

Vi har sagt att vi har tagit till på oss det politiska åtagandet att anpassa samhället till människor med funktionsnedsättning. Vi ska minska människors handikapp. Vi ska se till att funktionshindret inte blir handikappande. Det är vad jag tycker är ditt åtagande, Christer Wennerholm.

Anförande nr 251

Cecilia Engström (mp): Herr ordförande! Man skulle kunna se på den här frågan på lite olika sätt. Det finns säkert de som inte tror på att det finns elöverkänsliga och därför inte vill göra något åt detta. Men vi som sitter i den här salen är ju politiker, så jag tror inte att någon skulle våga erkänna det, även om det var så.

Då finns det tre alternativ kvar. Det första är att man anser att detta är en realitet och att det finns människor som lider av överkänslighet och att man därför vill göra något åt detta. Det andra är att man inte tror på det men ändå ser att det finns en ganska stor grupp människor som känner av detta besvär och därför vill hjälpa de människorna ändå. Det tredje är att man inte tror på det och därför helt enkelt struntar i dessa människor.

Efter det svar på interpellationen som går att läsa och även det svar som Christer gav i talarstolen tror jag att du tillhör den andra gruppen. Du kanske inte riktigt tror på detta men vill ändå hjälpa dessa människor. Jag kan ha fel när jag gör den tolkningen, men det är i alla fall en bit på vägen.

Man kan läsa i ditt interpellationssvar, där tredje stycket börjar "De forskningsresultat och rekommendationer" och slutar "visar att det medicinskt och vetenskapligt inte gick att påvisa uppkomsten av s.k. elöverkänslighet. Därför är det mycket svårt att genomföra generella åtgärder eller individanpassade insatser i kollektivtrafiken".

Jag håller inte med. Det är faktiskt så enkelt att man kan fråga de elöverkänsliga själva vad de vill eller ännu enklare: Man kan läsa Lena-Majs interpellation, där det står att ca 70 procent av ett visst urval som har svarat på en enkät "angav att mobiltelefoner och lysrör var det största problemet i kollektivtrafiken och att mobiltelefonfria zoner skulle underlätta deras resande". Där tycker jag att du har svaret.

Därför ser jag det inte som ett så väldigt stort problem att införa mobiltelefonfria zoner igen. Jag tycker att man kan kopiera lite av SJ:s sätt, detta med tysta vagnar. Jag blev förvånad när jag läste i Lena-Majs interpellation att den anledning som angavs 2007, när man tog bort de mobiltelefonfria zonerna, var att det inte fanns något stöd hos resenärerna. Det har jag jättesvårt att tro.

När detta infördes kunde man läsa en massa tidningsartiklar om många människor som inte alls upplevde någon elöverkänslighet och som välkomnade detta, eftersom de ville ha just tysta vagnar. Detta att folk inte stänger av sin mobiltelefon utan bara sätter den på ljudlöst borde faktiskt kunna undvikas ganska lätt. Om man ska ha en helt tyst vagn spelar det ingen roll om telefonen är på, för du kan ändå inte svara i den.

Anförande nr 252

Landstingsrådet Wennerholm (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Själva landstingsfullmäktigebeslutet har jag återgivit i mitt svar. Det är mycket tydligt att några specifika åtgärder inte var utpekade, utan det handlade om att överlåta åt respektive verksamhet att implementera strategier på bästa sätt. I och med det anser jag inte att det har skett något brott mot något fullmäktigebeslut. I så fall skulle det ha varit angivet vilka exakta åtgärder som skulle vidtas.

Det är ett bekymmer att hantera denna frågeställning. I grunden måste det finnas en medicinsk bedömning, en evidens i frågan. Om vi inte är framme där är det svårt att se hur vi ska hantera denna och andra frågor.

Uttolkandet av vad jag själv tycker överensstämmer rätt mycket med vad föregående talare sade. Jag ringaktar inte enskilda individers upplevelser. Jag är också en individ, och jag vet att jag också kan uppleva saker som kanske inte är vetenskapligt belagda att de är korrekta.

Men när det gäller att hantera hela problembilden måste jag, som trafiklandstingsråd och styrelseordförande i SL, ändå utgå från en hantering som bygger på evidens. Det är ett antal åtgärder som ni tycker att SL:s styrelse och verkställande ledning borde vidta. De måste baseras på evidens.

Jag vet att ni pekar på mobiltelefoner och lysrör. Andra säger att hela miljön är ett stort problem. Det som är bra i sammanhanget, att vi ur miljösynpunkt har en drivkälla som heter el, är en nackdel i den andra bemärkelsen, problematiken kring elöverkänslighet. Det är ett bekymmer för mig att hantera detta utifrån en annan utgångspunkt än evidens.

Anförande nr 253

Lena - Maj Anding (mp): Christer Wennerholm! När det handlar om funktionshinder behöver man inte bevisa att de finns. Dessa personer får redan statliga bidrag, och vi ska anpassa samhället till människor med funktionsnedsättning.

Här handlar det om att man måste bredda forskningen. De provokationsstudier som har genomförts och som man hänvisar till har faktiskt väldigt begränsat värde. Vilket resultat man får beror på hur de genomförs. De kan inte kontrollera hela exponeringsbilden, och det finns patienter som har symtom med fördröjning. Dessa studier bevisar egentligen ingenting. Lena Hillert har dessutom på senaste tiden kunnat visa en viss påverkan på sömnen, vilket är intressant.

Det finns många andra forskare som du lika gärna kunde ha hänvisat till. Du kunde ha hänvisat till Igor Belyaev. Jag har skickat dig hans skrivelse till politiker, där han pekar på att man inte har tittat på hur mänskliga celler påverkas. Man har inte tittat på icke-termiska effekter över huvud taget i forskningen.

Det du hänvisar till stämmer inte.

§ 97 Bordlagd interpellation 2008:17 av Raymond Wigg (mp) om landstingets miljöarbete

Anförande nr 254

Landstingsrådet Wigg (mp): Herr ordförande! Den minnesgode som satt i allmänna utskottet någon gång i mars 2007 – du var med då, Gustav – kanske erinrar sig att vi fick regelboken klockan 23.05 på natten genom e-post, och klockan 8.00 skulle vi fatta beslut om den. Det var en minnesvärd händelse.

Redan då pekade vi från Miljöpartiet på bristerna i att man inte hade tänkt. Det var lite Lorry över det hela. Man hade inte tänkt på allt. Man hade inte tänkt på miljöarbetet inom Vårdval Stockholm.

Det fanns en kort mening om att vårdgivaren ska följa alla policyer i landstinget. Nu visar det sig, ett år efteråt, att man inte har lyckats. Miljöarbetet har stannat av. Revisorerna pekar mycket tydligt på att när alliansen införde vårdvalet och lyfte över förvaltningen till HSN:s förvaltning – så att den inte låg under landstingsstyrelsen – då försvann miljöarbetet. Det försvann miljökompetens. Man tappade helt enkelt fart.

Det riskerar att sätta fläckar på det rykte som jag vet att Gustav tycker det är bra att vi har och på den nivå av miljöarbete som vi säger att vi har. Jag ger dig mycket kredd, Gustav, för att du jobbar och sliter för att miljön ska beaktas. Men i det här fallet har man glömt bort miljön. Man hade ingen miljökompetens på HSN-förvaltningen. Man hade inte försäkrat sig om att vårdgivarna skulle kunna upprätthålla miljöcertifieringen.

Jag tackar för ditt svar, och jag hoppas att man har insett detta, att du har tagit till dig rapporten och att ni verkligen vill rätta till detta. Men det är ändå ett och ett halvt års förlorad tid vad gäller miljöarbetet i en väldigt viktig sektor i landstingets verksamhet.

Du får väl kliva upp i talarstolen och försvara dig och säga vad du tänker göra.

Anförande nr 255

Landstingsrådet **A n d e r s s o n** (c): Tack för interpellationen! Först och främst finns det förstås – precis som jag har skrivit i svaret – anledning att skärpa takten och åtgärda de brister som har uppkommit. Det gläder mig dock att vår nyanställda hälso- och sjukvårdsdirektör själv har erfarenhet av miljöarbete. Hon är bland annat miljö- och hälsomedicinare i sin tidigare karriär, och hon tog spontant upp bristen på vissa policydokument i hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltningsarbete som en av de första saker hon gjorde. Sedan har jag naturligtvis fört en dialog med henne om hur vi ska kunna åtgärda de brister som finns i revisionsrapporten.

Det är ett faktum att vi förlorade tid och inte uppmärksammade de svårigheter som kunde finnas i den förändring av förvaltningsformen som det innebar att vi gjorde hälso- och sjukvårdsnämnden till en egen förvaltning och bröt loss den från landstingsstyrelsen. I det skedet insåg vi kanske inte att det fanns ett behov av att säkerställa att det fanns tillräcklig kompetens och hur samarbetet mellan miljödirektoratet, landstingsstyrelsens miljöförvaltning och hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning skulle bedrivas, så att man säkerställde att någon tid inte förlorades.

Det finns naturligtvis komplikationer, och avvägningar måste göras. Vi har en positiv syn på mångfald i vården. Det är lite svårare att säkerställa hur miljöarbetet bedrivs, eftersom man inte direkt kan styra det. Men med den regelbok som vi har slår vi fast att regelboken ska gälla. Är det så att vi upplever att man i stor utsträckning avviker från den måste vi överväga vilka åtgärder som behöver vidtas.

Jag kan inte säga att jag i dag upplever att miljöarbetet har försämrats. Det som revisorerna tar upp är i första hand att vi kanske inte tillräckligt väl vet vilka konsekvenser det kan bli.

När det gäller de delar av vården som inte ligger i primärvårdsdelen av vårdvalet ska jag inte nu säga något som ni inom de närmaste dagarna kommer att få veta. Men inom kort kommer vi i ett centralt politiskt dokument att i vissa avseenden kraftigt skärpa åtgärderna för att både privata och egna vårdgivare ska arbeta med miljön på ett seriöst sätt.

Anförande nr 256

Landstingsrådet **W i g g** (mp): Herr ordförande! Tack, Gustav! Jag får väl vänta. Det är som att i juletid gå och vänta på en julklapp. Jag hoppas att det är något bra.

Men det är inte bara Catarina som har påpekat detta. Vi påpekade det, även om tiden var knapp. Mellan klockan 23.05 på natten och 8.00 på morgonen fanns det inte så mycket tid att läsa regelbokssidorna. Men vi upptäckte ändå den bristen.

Det är lätt att vara efterklok när man tittar i backspeglarna. Men hade man, innan man lanserade allt detta, varit öppen och jobbat över blockgränserna med de här frågorna, då hade man sett behovet eller kunnat ta till sig de erfarenheter och insikter som kanske finns hos andra partier och jobba ihop, så att vi inte hade tappat dessa ett och ett halvt år.

Det kanske är som du säger, Gustav, att miljöarbetet fortsätter. Men vi vet inte det. Vi har inte kunnat följa upp det. Och uppföljningsinstrumentet är ett av de viktigaste då det gäller miljöcertifiering och miljöarbete. Det vet vi. Det handlar inte bara om tomma ord eller papperet i ett dokument, utan det gäller att följa upp kontinuerligt och enligt det systematiserade sätt som vår förträffliga miljöavdelning jobbar på och säger att vi ska jobba på. Det var precis det som saknades i det initiala skedet när det gäller vårdvalet.

Jag hoppas att revisionen av regelboken och annat kommer att ställa allt till rätta och att man på HSN-förvaltningen får den kompetens som krävs för att fullfölja miljöarbetet och Miljö Steg 5 och dessutom förbereda Miljö Steg 6, som är aktuell under den här mandatperioden.

Anförande nr 257

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Det behöver du inte påminna mig om, Raymond Wigg. Dessutom kommer det säkert en massa andra förslag innan dess.

Jag vill bara påminna om att en av de möjligheter som ligger i vårdvalsmodellerna är att göra även miljöarbetet till en kvalitetsfaktor som patienterna kan lägga som en av grunderna för sina val. Där har vi fattat beslut – jag tror att det var i budgetdirektiven för 2008 – om att man ska ha öppna kvalitetsredovisningar av miljöarbetet och huruvida man är miljöcertifierad eller inte.

Jag tror dock inte att detta finns med på Vårdguiden, utan man måste gå in på miljöförvaltningens hemsida för att ta del av detta. Det kan väl ses som ett utvecklingsområde. Men jag konstaterar att vårdvalet också ger möjlighet i de här delarna.

Anförande nr 258

V i v i a n n G u n n a r s s o n (mp): Gustav! Som gammalt miljöborgarråd gillar jag inte den raljerande inställningen, att man nästan säger: Det kommer att fixa sig, bara jag har fått en person på plats.

Miljöarbete handlar inte om en enda person. Det handlar inte om en sjukvårdsdirektör som inte fanns tidigare och så vidare. Det handlar om ett långsiktigt arbete, där man steg för steg betar av olika procedurer där man också steg för steg får förvaltningen att ta till sig detta och verkligen arbeta med frågorna.

Det man kunde läsa i revisionsrapporten var inte att det var bara hälso- och sjukvårdsnämnden som inte klarade detta, utan det var att verksamheterna inte riktigt klarade det. Det tycker jag är alarmerande.

Om man har nått upp till en viss nivå under förra mandatperioden och har tagit Miljö Steg 4 och ska in i Miljö Steg 5, då krävs det på nytt ett informationsarbete till personalen, att man på nytt engagerar dem och entusiasmerar dem för att fortsätta miljöarbetet.

Det är en ständigt pågående process som man inte kan avsluta. Den får inte vila på en enda person. Den får inte vila på att vi har en viss miljödirektör eller en viss hälso- och sjukvårdsdirektör, utan den måste vila på alla händer i värden, i SL och i alla verksamheter.

I revisionsrapporten kan man till exempel också se att det fortfarande finns PVC-plast i vissa verksamheter. Det tyder på att man inte riktigt har lyckats med arbetet på gräsrotsnivå, att verkligen engagera personalen. Vad jag nu önskar och hoppas av dig är att du får till stånd en ordentlig informationskampanj för att genomföra de fina mål som vi har i landstinget.

§ 98 Interpellation 2008:18 av Lars Dahlberg (s) om uteblivna och felaktiga investeringar för AB Storstockholms lokaltrafik

Anförande nr 259

Landstingsrådet **D a h l b e r g (s)**: Ordförande, fullmäktige! Anledningen till interpellationen är helt enkelt den genomgång som revisorerna har gjort av hur SL klarar sitt investeringsarbete. Det är alltså inte jag själv som säger att det är felaktiga och misslyckade investeringar, utan det är en uttolkning av vad som redovisas i revisorernas rapport. Det är ganska allvarlig kritik.

Jag vill också anknyta till de uttalanden som har gjorts under de två senaste debatterna, när vi debatterade taxehöjningen och införandet av zontaxa. Både SL:s vd och SL:s styrelseordförande har understrukt att ett av de viktigaste skälen till taxehöjningarna är att det behövs pengar till investeringar. Gör man sådana uttalanden menar jag att det förpliktigar. Då måste man också visa resenärerna att det är precis det som sker.

Efter att ha summerat 2007 kan vi konstatera att man inte har levt upp till det man har sagt, utan man har misslyckats med att genomföra alla de viktiga investeringar som fullmäktige har gett SL i uppdrag att genomföra.

Nu skriver Christer Wennerholm i sitt svar att han är lite förvånad. Han hänvisar till att jag har varit med och skrivit under årsredovisningen. Det stämmer naturligtvis att jag har gjort det. Jag kan redan nu säga att detta måste bli en av de viktigaste frågorna under året. Jag tror att revisorerna inte kommer att nöja sig med att det återigen är en massa omständliga förklaringar till att man inte genomför investeringar. I så fall tror jag att revisorernas kritik kommer att skärpas.

Eftersom vi är ett aktiebolag och var och en har ett personligt ansvar tror jag att det blir viktigt för alla i SL:s styrelse, både majoritet och opposition, att på ett tydligt sätt redovisa vad man anser om detta och lägga förslag om förbättringar och förändringar. Jag kommer att vara en av dem. Det första tillfället kommer när vi får tertialrapporten på nästa styrelsemöte, där vi får se hur vi ligger till när det gäller investeringar.

Det finns en sak i svaret som jag tycker är positiv och som jag gärna vill ge dig, Christer, lite beröm för. Det är den investeringskommitté som har bildats men som ännu inte har haft något möte. Det ser jag som mycket positivt, och jag ser det också som ett tecken på att SL:s vd har tagit till sig kritiken och nu tar ett nytt grepp för att på det viset försöka få snurr på det hela.

Jag kan konstatera att läget inför årets arbete med att genomföra investeringar inte är bättre än det var inför förra året. Jag tycker att det finns anledning att vara orolig. I ditt svar berör du egentligen inte något annat än investeringskommittén när det gäller vad du är beredd att göra för att investeringarna ska genomföras på ett bättre sätt under 2008.

Anförande nr 260

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m** (m): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Detta med investeringarna och hur utfallet har sett ut över tid är, som Lars Dahlberg pekar på, ett problem för SL. Det har varit det under ett stort antal år. Tittar man på den förra mandatperioden kan man se att SL under vissa år var nära att lyckas att komma upp i den investeringsnivå som var tänkt, medan det andra år var sämre.

Det man kan konstatera är att snittet – procentandelen – ser ut som på bilden som jag nu visar. Om man jämför Lars Dahlbergs år med vårt år är det exakt samma bristande måluppfyllelse i investeringarna. Det måste vi givetvis göra något åt.

Därför har vd vidtagit ett antal åtgärder, bland annat den kommitté som Lars tog upp. Vd har också gjort en del ommöbleringar i sin ledningsgrupp. Sedan ett antal månader har vi en ny ekonomidirektör på plats, som noggrant följer utvecklingen.

Det finns all anledning för oss att se till att vi i så stor utsträckning som möjligt uppfyller de mål som vi av fullmäktige är satta att uppfylla. Men över tid ser alltså verkligheten ut som på bilden jag visat.

Jag tycker att vi har vidtagit ett antal åtgärder. Den verkställande ledningen visar också på det. Samtidigt kan man – vilket Lars också förutsåg – vända på frågan och fråga: Vilka annorlunda förslag har det funnits från oppositionspartiernas företrädare i SL:s styrelse? Vad har ni föreslagit som skulle ha sett till att det såg ut på annat sätt?

Jag tror att vi är ganska överens om att det är bra att den verkställande ledningen nu aktivt tar tag i frågan för att styra den rätt, så att vi kan se till att använda de pengar som landstingsfullmäktige anvisar till SL för investeringarna.

Men, Dahlberg, det är inte bara investeringar som leder till kvalitetsutveckling. Under innevarande år är det en mängd saker: ökad turtäthet, sittplatsgaranti och nattrafik i tunnelbanan och på pendeltåget. Det är driftsåtgärder som vi använder de ökade intäkterna till. Det är också utökad busstrafik till exempel.

Anförande nr 261

Lennart Rohdin (fp): Fru ordförande! Jag konstaterar att i interpellationen från Lars Dahlberg återkommer redan på tredje raden den centralmening som alltid återkommer från Lars Dahlberg: "När den populära enhetstaxan avskaffades". Den är ju med oavsett vad ärendet handlar om. Vad jag saknar är det andra, om ökade klyftor mellan norr och söder. Det måste ha varit en lapsus när du skrev interpellationen, Lars.

I en tidigare debatt i dag klagade Lars på debattstilen från de borgerliga eller från Moderaternas sida. Jag är i och för sig inte så förvånad över det. Jag har lärt känna Lars Dahlberg i SL:s styrelse som en väldigt lägmäld och nyanserad person. Men sedan kommer det ett antal skriftliga aktstycken undertecknade av Lars Dahlberg som gör att man undrar lite grann. Där finns ju alltid de återkommande förrädiska glidningarna, som ska ge allmänheten en känsla av att det är något annat än det som Lars Dahlberg känner till.

"Uteblivna och felaktiga investeringar", skriver han. Skyll inte på landstingsrevisorerna! Du har själv satt rubriken. Att de är uteblivna är helt fel. De kan ha senarelagts, de kan ha kommit igång senare, och de kanske har redovisats efter årsskiftet. Jag tycker inte att det är bra att investeringar kommer senare än de är tänkta att komma. Men några uteblivna investeringar är det verkligen inte.

Beträffande "felaktiga" får du väl precisera vilka investeringar som har varit felaktiga. Du brukar hänvisa till Roslagsbanan och annat i de sammanhangen.

Men jag blir ändå lite fundersam, Lars, när du tar upp personalpolitiken. Att det saknas kvalificerade projektledare och alldeles uppenbart gjorde det när den nya majoriteten tillträdde är ju inte ett argument för att det inte finns någon anledning att se över den samlade personalstocken inom SL. Det kan ju i hög grad handla om felprioriteringar, som vi gick in i den nya mandatperioden med. Varför hade vi, Lars Dahlberg, de felprioriteringarna från den tid som Socialdemokraterna ledde SL? Berodde det på att man inte alls planerade för en investeringsvolym av den storlek som alliansen har föreslagit?

Som sagt: Jag känner inte riktigt igen Lars Dahlbergs lägmälda stil från styrelsesammanträdena i de aktstycken som vi ser i landstingsfullmäktige eller på länstidningarnas debattsidor. Det är kanske dags att skaffa en talskrivare som återspeglar Lars Dahlbergs vanligtvis nyanserade framtoning.

Anförande nr 262

Landstingsrådet Dahlberg (s): Ja, Lennart Rohdin, jag skulle välkomna om du var lite mer aktiv på styrelsemötena. Vi kanske kan mötas i den ambitionen.

De frågor som jag har ställt till Christer Wennerholm är till viss del besvarade, även om jag naturligtvis inte är nöjd med svaret. Men det jag framför allt konstaterar, utifrån den diskussion som vi har fört hittills, är att det finns all anledning för oss som sitter i SL-styrelsen att känna oro inför årets arbete med att genomföra investeringar.

Jag är inte alls säker på att det finns kraft från majoritetens ledning i SL:s styrelse för att se till att vi får ordning på detta. Det jag ser framför mig är att vi, från att ställa frågor och efterlysa förslag från SL-staben, måste gå till att lägga de förslagen själva. Den uppmaningen

tar jag alltså gärna fasta på, Christer Wennerholm – att vi måste lägga fler egna, tydliga förslag. Jag tycker annars att det är en bra ordning att den professionella organisation som finns får uppmaningar att ta fram förslagen, så att vi sedan kan se på vad de har att komma med.

Jag ser framför mig att vi återkommande får lov att diskutera investeringsfrågorna i SL-styrelsen. Om du då uppfattar mig som lägmäld, Lennart, får jag kanske höja rösten, så att även du uppfattar att jag är oerhört kritisk mot att investeringarna inte genomförs på ett tillräckligt bra sätt.

Att inte genomföra investeringar motsvarande 700 miljoner kronor under ett år tycker jag faktiskt är ett misslyckande. Och det är ett ännu större misslyckande om man till detta för de höga ambitioner som både majoriteten och oppositionen har när det gäller kollektivtrafikens utveckling. I år har vi dessutom i enighet – alla partier i fullmäktige hade samma uppfattning – ökat på investeringsbudgeten, så att vi är uppe i nästan 4 ½ miljarder i år, och så bär vi med oss 700 miljoner ytterligare.

Vi står inför en oerhörd utmaning, och jag hoppas att vi kan gripa oss an den med ett mycket större engagemang än vi klarade av att visa under 2007. Det gäller inte minst mitt eget agerande, och då kommer ni att få både förslag och krav på åtgärder i en helt annan omfattning än vad ni fick se under 2007.

Anförande nr 263

T a g e G r i p e n s t a m (c): Egentligen är det bara att instämna i att det åtminstone delvis är ett misslyckande att inte kunna genomföra alla investeringar som fullmäktige har förväntat sig att vi skulle göra i SL för att förbättra trafiken. Men samtidigt ska man komma ihåg att investeringsvolymen har ökat kraftigt och fortsätter att öka kraftigt, vilket i sig är en mycket stor utmaning, precis som Lars Dahlberg säger. Bakom detta ligger en ambition att få SL att bli den slagkraftiga kollektivtrafik som gör att allt fler går över från bil till tåg och buss.

Det är också viktigt att komma ihåg att det inte handlar om uteblivna satsningar – Lennart var inne på det. Det handlar om att satsningarna skjuts något framåt i tiden.

Det är många här inne som är kommunalpolitiker. Den historiska bild som visades förut tycker jag illustrerar hur svårt det har varit för den offentliga sektorn och de kommunala och landstingskommunala bolagen att klara sina investeringsvolymen, särskilt i en högkonjunktur som den vi lever i just nu.

Vi ska självfallet göra allt vi kan för att göra dessa investeringar. Då behövs de taxor som du pratar om. Varför gjorde vi detta? Jo, det var därför att vi skulle genomföra de investeringarna, eftersom vi behöver pengarna till de satsningar som ska göras, både när det gäller investeringar och när det gäller nya busslinjer och andra åtgärder vi vidtar för att kunna få en bra kvalitet på verksamheten.

Vi får göra en stor insats och ansats tillsammans, Lars Dahlberg, för att klara detta. När jag påminner mig 2007 – jag sitter ju i majoriteten, och vi har naturligtvis diskuterat igenom frågorna innan vi kommer till styrelsen – vill jag nog påstå att det var en ganska överksam opposition under 2007, i alla fall i de här frågorna, så där har också du ett stort ansvar. Du säger nu att du är beredd att ta det. Det är vi glada för. Då får vi gemensamt se till att vi klarar av den aktuella investeringsvolymen. Det kommer att bli en utmaning under 2008 och säkert under 2009 och framåt i tiden.

Anförande nr 264

S t e l l a F a r e (fp): Ordförande, fullmäktige! Jag tror att detta är en utmaning inte bara för SL:s styrelse utan framför allt för den nya ledningen i SL:s bolag. Ingen kan ju vara nöjd med att det ser ut på det här viset.

Det finns säkerligen anledning för de nya cheferna att vända på en del stenar. Jag tycker det är uppenbart att det behövs en hel del rationaliseringsarbete och en del annat.

Det finns anledning för oppositionen att lyssna lite till vad den nya ledningen har sagt i vår styrelse. Vi har haft en del redovisningar som tyder på att det finns åtskilligt att göra. Jag är väldigt nöjd med att vi har en rekryterat en vd från det välskötta Locum och att han i sin tur har tagit dit en ny ekonomichef som verkligen inger förtroende.

När man ser tillbaka historiskt avslöjas det väl att det finns sådant som inte har skötts perfekt i bolaget. Det avspeglar en inaktivitet från politiskt håll men också ett inte alltigenom effektivt bolag. Det ska vi ändra på gemensamt.

Anförande nr 265

J a n S t e f a n s o n (kd): Ordförande, ledamöter, åhörare! Till Lars Dahlberg: Jag avundas dig inte den roll som du har, att vara i oppositionsledande roll under den här mandatperioden. Det är bara att konstatera – oavsett om det beror på tur eller skicklighet – att väldigt mycket går vår väg, och det borde vara vår gemensamma väg.

De flesta av oss ser styrelsemötena inte som ett forum för att söka politiska poänger och vara verbal, vilket väldigt ofta är fallet i den här salen – ibland undrar jag om det finns något annat syfte – men jag kan förstå att du har ett krav på dig att fylla oppositionsrollen, och det är inte alldeles lätt. Som Peter Kockum sade: Varsågod och skölj! Det är kanske lite provocerande. Att koka soppa på en spik är en annan bild.

Just i den här frågan har revisorerna pekat på brister beträffande investeringar som man ville göra men som faktiskt inte blev gjorda. Det finns en fråga som måste ställas till dig. Det står "felaktiga investeringar" i fråga 2. Då måste frågan till dig bli: Vilka av investeringarna menar du var onödiga? Vilka har du som förslag att stryka, för att komma i balans med det man orkade genomföra?

Min uppfattning är att vi hade och har höga ambitioner med trafiken. Vi har höga ambitioner också när det gäller investeringarna. Det vore fel att sänka de ambitionerna, bara för att nå det mål som är rimligt under innevarande kalenderår.

Vi måste fortsätta att ha höga ambitioner, och sedan måste vi söka de orsaker som kan finnas till att investeringarna inte hinner genomföras. Om det beror på en överhettad arbetsmarknad kan det vara lite svårt för oss att åtgärda det ensamma. Men det gäller att leta upp de brister som finns och identifiera dem.

Vad menar du med "felaktiga investeringar", Lars Dahlberg? Vilka investeringar var felaktiga?

Anförande nr 266

P e t e r K o c k u m (m): Fru ordförande, åhörare, ledamöter! Den här interpellationen är tänkvärd ur den synpunkten att Lars Dahlberg har rätt i sak. Men det han skriver liksom svär emot vad han säger i styrelsen och vad han säger här. Det finns något nästan schizofrent i detta.

När det gäller de försenade investeringarna i SL finns det en lång rad orsaker, men det finns inga ursäkter. Jag har gått igenom detta med både vd och den nya ekonomichefen. Det finns rutiner, traditioner och saker som sitter i väggarna i detta bolag som gör att det blir så här, och det måste ändras.

SL är på väg i den riktningen. Men tyvärr tror jag, Christer, att det kommer att ta ett tag innan de rutinerna och de personerna kommer upp på banan igen så att säga. Det är en lång rad saker som måste rättas till.

Det är beklagligt att det är på det här sättet. Men jag tycker att du ska – om du svarar på vad jag anför – ta avstånd från rubriken. Det är liksom kvällstidningsrubriksättning på dina interpellationer.

Anförande nr 267

Lennart Rohdin (fp): Fru ordförande! Går man ut och pratar om felaktiga investeringar har man också en skyldighet att svara på frågan om vilka de felaktiga investeringarna är.

Lars Dahlberg och jag hör till dem som är helt nya i SL:s styrelse från den nya mandatperioden. Men redan något halvår in på år 2007 kom de första signalerna om de här bristerna i kapaciteten. Det vet även Lars Dahlberg.

Det innebär naturligtvis att SL har ärvt en bristande kapacitet från den tidigare majoriteten, förmodligen därför att den förra majoriteten inte alls hade lika ambitiösa planer när det gäller investeringar. Man har ärvt rutiner och internkontroller med omfattande brister, som det också finns anledning att kritisera. Men det är sådant som vi har ärvt och har tagit itu med.

Lars Dahlberg! Jag är inte kritisk mot att du är lägmäld. Det är jag också. När du är lägmäld, då lyssnar jag, för då hör jag nyanserna. Det gör jag sällan i debatten här i fullmäktige.

Anförande nr 268

Landstingsrådet Dahlberg (s): Beträffande felaktiga investeringar handlar det om det revisorerna pekar på, att det inte finns någon tydlig koppling mellan fattade beslut och genomförda investeringar. Det är väl en av de frågor som vi får återkomma till under året, apropå Lennarts tidigare lilla påhopp om att "snart kommer väl det där med norr och söder också".

Det som brister när en investering inte genomförs är att man inte gör någon återkoppling till styrelsen och ber om styrelsens bedömning: Om vi inte klarar av allt, vad är det då vi ska göra? Det sker utanför styrelsens rum, och där får vi bara ta del av resultatet.

Det jag kan ta avstånd från, Peter Kockum, är att använda ord som "schizofren" i fullmäktigedebatten. Det tycker jag är direkt olämpligt. Jag tänker inte ta avstånd från min rubricering, eftersom jag har en tydlig koppling till revisorernas rapport. Det tycker jag att du kan ta till dig.

Jag är helt övertygad om att detta är frågor som kommer att återkomma under hela året. För min del kommer jag återkommande att se till att det tydligt protokollförs att jag lägger de här synpunkterna i SL-styrelsen, precis som jag har ställt frågor och haft synpunkter under hela hösten 2007 i SL:s styrelse, vilket den stora delen av majoriteten verkar vilja negligera.

Vi återkommer!

Anförande nr 269

Landstingsrådet Wenhölm (m): Fru ordförande, landstingsledamöter! Om det är en lösryckt rubrik, Lars Dahlberg, då kan vi väl vid ett senare tillfälle få en exemplifiering av vilken kritik du anser att revisorerna har mot oss och eventuellt dig själv, vilka felaktiga investeringar som skulle ha gjorts för pengar som var anslagna till något annat. Det är väl snarare så som Lennart Rohdin var inne på tidigare, att en investering kanske kommer vid något senare tidpunkt än som var tänkt.

Man kan möjligen också, fru ordförande, säga att mycket av det vi jobbade med under fjolåret var kopplat till de planer som fanns förut. Där har vi väl ett gemensamt ansvar – precis som vi har pekat på beträffande de åtgärder som vidtas nu – för att se till att den verkstäl-

lande ledningen på uppdrag av styrelsen, som får uppdrag av fullmäktige, verkställer dessa uppdrag och ser till att det blir ordning och reda i större utsträckning än vad det har varit tidigare.

Det är bra om du vill vara med och hjälpa till med det jobbet, oavsett om det är lågmält eller om det är mer högljutt, som det ibland är i fullmäktigedebatterna.

Ibland kan även jag fundera över rubriksättningen på interpellationer, fru ordförande. Det kanske i huvudsak inte gäller dem vi har uppe i dag utan dem vi ska diskutera nästa gång. Men det får vi kanske återkomma till i ett annat forum.

Lars Dahlberg! Jag skulle gärna vilja se listan på vilka investeringar som skulle vara felaktiga.

Anförande nr 270

Stella Fare (fp): En sak ska man ha klart för sig: Investeringar och reinvesteringar är två olika saker. Det krävs en hel del kreativitet. Jag kan bara ta ett sådant exempel som att SL nu har slutit ett avtal med Stockholms stad om att utveckla stationerna och att det finns en klar ansvarsfördelning där. Då plötsligt blir det en reinvestering och en investering – det är en kreativ process. Det tyder på att affärsmässigheten har brustit i bolaget när man kommer till investeringar.

Jag för min del tror på mer av privata initiativ i de här delarna, för att vi verkligen ska kunna utnyttja skattemedlen på allra bästa sätt.

§ 99 Interpellation 2008:19 av Åke Askensten (mp) om avskedanden och andra personalminskningar inom landstinget

Anförande nr 271

Åke Askensten (mp): Fru ordförande, ledamöter! Interpellationen handlar bland annat om att landstinget under 2007 har betalat ut över en halv miljard kronor till anställda för att de ska sluta arbeta. Det kan låta som en fantasisumma – över en halv miljard – men det är faktiskt bekräftat av det landstingsråd som har ansvaret. Det handlar om 517 miljoner kronor som har betalats till olika personer för att de ska sluta jobba åt landstinget. Som ni nog förstår är det i många fall fråga om generösa ersättningar. Jag ska ge några exempel.

En tandsköterska fick strax under 1 miljon. En ekonom fick 1,6 miljoner. Fyra projektledare fick 900 000 kronor var. En inhyrare – ja, det står så – fick drygt 2,5 miljoner för att sluta hyra in, vad det nu kunde vara. Kunde han inte göra något annat – hyra ut, kanske? En sekreterare fick drygt 700 000 kronor, och en sjukvårdsdirektör belönades med 3,3 miljoner. Kunde inte den direktören ha gjort något annat? Kunde han inte ha jobbat för pengarna? En informatör fick 1,4 miljoner och en förste assistent 1,5 miljoner. Några enhetschefer fick 1,3 miljoner var.

En chefsläkare fick – hör nu – 4,3 miljoner för att lämna landstinget. Man kan undra vilken avgrundsdjup inkompetens som fanns hos den personen, eftersom man var beredd att betala över 4 miljoner för att bli av med honom – eller om det var henne. En specialistläkare löstes ut för 2,1 miljoner. Behöver vi inte specialistläkare? Några vårdadministratörer fick i snitt 1,3 miljoner var, och det fick också en assistent. 15 tandsköterskor ansågs obehövligen, men konstigt nog fick de inte mer än 175 000 kronor var.

Och en del fick inget alls. En expeditionsföreståndare fick nära 2 miljoner för att sluta jobba och så vidare – jag kan fortsätta länge, men talartiden lider mot sitt slut.

Jag tycker att detta är slöseri med skattebetalarnas pengar.

Anförande nr 272

Landstingsrådet Wallhager (fp): Fru ordförande! Tack, Åke Askensten, för dina tre frågor.

Jag fick inga direkta kommentarer som gällde om du anser att jag har svarat på frågorna. Jag förutsätter därför att du tycker det.

Vi kanske har olika åsikter om det här, men jag vet att även majoriteter som du har tillhört tidigare har gjort liknande förfärliga ting, som du uttrycker det. Ur min och alliansens synvinkel är det här ett bra sätt att hantera personalförändringar och omstruktureringar i sjukvården. Jag vet att jag också har de stora fackföreningarna med mig. Där tycker man att vi har för liten rörlighet inom bland annat landstinget för de professioner som jobbar inom landstinget.

Det handlar om 715 personer av de drygt 45 000 anställda som vi har i landstinget, och allt har skett i samråd med både de personer som är berörda och deras fackliga företrädare.

Eftersom vi har haft föredragningar i princip varje gång i produktionsutskottet under förra året om de här förändringarna så vet du att det i princip inte är fråga om personer som jobbar direkt med sjukvård – jag kan inte lova att det är så till 100 procent men till åtminstone 99,9 procent. När det gäller till exempel chefsläkare så har de jobbat med administrativa uppgifter och varit vårdadministratörer.

Men, som sagt, detta har skett även under tidigare majoriteter, och det är ett sätt att öka rörligheten inom landstinget. Vi upplever att det har skett på ett väldigt bra sätt. Vi har avsatt 200 miljoner till SLSO även för 2008 – så att du ska ha något att interpellera om nästa år – för att kunna åstadkomma en bättre rörlighet och en omstrukturering där.

Anförande nr 273

Håkan Jörnehed (v): Ordförande! Jag vill tacka Åke för en väldigt bra interpellation. Man blir ju väldigt frågande när Åke läser upp de här siffrorna. Man undrar: Hade vi inte kunnat använda de här pengarna på ett bättre sätt?

Jag har läst ditt svar, Maria. Du säger som du brukar säga, att ni vill ha mångfald och allt det där, och det kan vi diskutera – på grund av den mångfalden får vissa gå från landstinget. Men det du inte nämner är att det också beror på Vårdval Stockholms ersättningssystem; det har vi också fått uppgifter om i produktionsutskottet. Det är 95 personer som har fått sluta, och det var för två månader sedan vi fick den listan, så i dag är det kanske ännu fler.

Det är precis det som jag har pekat på i en enkel fråga till dig: Varför skulle de här personerna försvinna från landstinget när befolkningens vårdbehov fortfarande finns kvar? Det hemska med den här listan är att det var just i de utsatta områdena detta skedde. På Rinkeby vårdcentral fick 8 sluta, på Järfälla familjecentral fick 8 sluta, och sammanlagt blev det hela 95 personer som fick sluta. Och de var inte administratörer, Maria, utan de var vårdpersonal!

Sedan vill jag också fråga vad det egentligen är för fel på administratörer. Det är väl bra att de som är professionella administratörer sköter administrationen och att de som är sjukvårdspersonal sköter sjukvården. Jag tycker att det är rätt bra att man utför det arbete som man har kompetens för.

I slutet på ditt svar tar du upp meddelarfriheten. Jag tycker att det är bra att Åke ställer den frågan också. Det är en väldigt adekvat fråga, tycker jag. Vi har ju läst om den här chefen inom Norra Stockholms psykiatri som stod upp för sin verksamhet och sade: Måste vi göra de här besparingarna så får det de här konsekvenserna. I medierna fick vi sedan läsa att den personen fick sparken. Likadant var det med Folktandvårdens vd. Vi från oppositionen får ju ingen annan information än vad vi kan läsa i medierna – sant eller inte.

Jag tycker att det du skriver om meddelarfriheten är jättebra och dina åsikter om den också. Men jag kan ta ett annat exempel. Det pågår diskussioner om ungdomsmottagningarna i söderort. Där var man på verksamhetsnivå väldigt upprörd över att personalen hade tagit direkt kontakt med de borgerliga politiker som sitter i ledningen. Jag tror att man nog får jobba lite med vad man menar med meddelarfriheten för att man ska leva upp till det du skriver i ditt svar.

Anförande nr 274

Åke Askén (mp): Jodå, jag tycker att det är ett sjyst och korrekt svar som Maria Wallhager har lämnat, så jag har inga negativa synpunkter på det.

Maria säger att fackföreningarna har varit med. Tack sjutton för det, så goda avtal som man har gett de här personerna för att de ska sluta arbeta! Man kan ju fråga sig vad de här personerna har gjort förut. Har de slagit dank, eller vad har de egentligen ågnat sig åt?

Partierna i majoriteten företräder ju annars arbetslinjen. Men här är det precis tvärtom! Det här är väl ingen arbetslinje – här är budskapet snarare: arbeta inte! Det är klart att man blir förvånad. Här skriver Maria, vilket jag ändå tycker är lite märkligt: "Alliansen satsar aktivt på att få tillbaka människor och medarbetare i arbete". Det är säkert sant, men det verkar som om ni får människor bort från arbete i större utsträckning än vad ni får in nya i arbete. Det verkar inte särskilt genomtänkt.

Den här miljonrullningen ska tydligen fortsätta, och då kanske vi är uppe i en miljard innan mandatperioden är slut. Vi får hoppas att det finns någon som vill dra i bromsen ganska snart.

Sedan kan man fråga sig om det är högt i tak i landstinget, som Maria säger. Jag tänker på rubriker som "Psykiatrichef lägger munkavle på anställda", "Psykiatrichef avsattes utan att få veta varför" och så vidare, och jag tänker på Folkvandvårdens chef. Men det är klart att jag har viss förståelse för att man ger personer i ledande befattningar ett annat jobb om det inte går att få jobbet utfört som de politiska makthavarna vill. Det är naturligtvis inte helt ovanligt.

Men jag undrar över alla de andra, som det inte står någonting om i de långa listorna, som uppgår till 570 miljoner. De som inte har fått någonting – har de varit uppstudsiga eller vad är det? Varför har de inte fått någonting?

Anförande nr 275

Landstingsrådet Wallhager (fp): Fru ordförande, fullmäktige! Ibland undrar jag om Åke Askén verkligen har varit med på våra möten i produktionsutskottet. Jag vet att vi har haft frågan uppe och att chefsläkaren har informerat om just den psykiatrichef som Åke Askén talade om och vad som var de bakomliggande orsakerna till det som skedde.

Vi gick till val på att bland annat åstadkomma ett modernt landsting och bli en modern arbetsgivare, och vi har i olika sammanhang, inte minst i valplattformar, diskuterat och skrivit om minskad administration. Det har vi också genomfört. Då är det kanske också rimligt att minska det antal personer som sysslar med administration, utifrån de bedömningar som de enskilda individerna gör tillsammans med de fackliga företrädarna.

Jag tror att vi i landstinget måste förändra vår arbetsgivarroll på många sätt. En av de saker som vi från alliansens sida jobbar med handlar om att ge möjligheter för fler arbetsgivare att jobba inom hälso- och sjukvården. Ett av syftena med det – det finns många syften – är att hindra de inläsningseffekter som faktiskt finns inom landstinget i dag. Vi har väldigt många medarbetare som kanske inte riktigt trivs på sin arbetsplats av olika skäl. Men det är svårt att byta arbetsgivare – det kanske bara finns en eller två arbetsgivare som man kan vara anställd hos när man har de olika professioner som finns inom landstinget. Jag tycker att vi som den stora arbetsgivare som Stockholms läns landsting är med 45 000 anställda har en

skyldighet att underlätta för människor som så önskar att söka sig till andra arbetsgivare och även att öka rörligheten inom landstinget.

Att vi jobbar med sjukskrivningar tycker jag också är en självklarhet. Det kan väl inte vara ett mål för en arbetsgivare att ha ett stort antal individer långtidssjukskrivna? Eller är det så, Åke? Man kan nästan undra.

Självklart vill vi vara moderna arbetsgivare. Det handlar bland annat om att skapa utrymme för människor att göra andra saker än det de gör i dag. Vi jobbar mycket med ledarskapsfrågor och med chefsutbildning, som vi från alliansens sida har öppnat för alla yrkeskategorier, inte bara för läkare, som ni gjorde. Och vi minskar som sagt administrationen, eftersom vi tycker att landstinget bör syssla mer med hälso- och sjukvård och med kollektivtrafik.

§ 100 Interpellation 2008:20 av Lars Dahlberg (s) om väsentligt försämrad produktivitet för AB Storstockholms lokaltrafik

Anförande nr 276

Landstingsrådet Dahlberg (s): Återigen är det fråga om en interpellation som anknyter till revisorernas kritik, och återigen har vi fått ett interpellationssvar som mer eller mindre dömer ut den kritiken. Här handlar det om hur produktiviteten har försämrats. Det finns ett antal nyckeltal som man jobbar med när man bedömer verksamheten och som visar att det går åt fel håll helt enkelt.

Christer Wennerholm säger i sitt svar att de här nyckeltalen inte betyder någonting och menar helt enkelt att det inte är någonting att bry sig om. Jag tycker nog att de betyder någonting, och jag har också uppfattningen att våra revisorer bedriver ett seriöst arbete och verkligen lägger sig vinn om att faktiskt jobba med relevanta faktorer. Därför tar jag det på allvar. Jag tycker att det är allvarligt när vi enligt den årsredovisning och de revisionsrapporter som vi har fått kan konstatera att produktiviteten försämrades under 2007.

En del av det här kan naturligtvis, precis som Christer Wennerholm skriver, förklaras med att vi har fått till exempel förbättrad tillgänglighet, vilket har gjort att antalet sittplatser har minskat. Det gör inte att problemet försvinner, utan vår ambition måste ju vara att antalet sittplatskilometer i kollektivtrafiken ökar, eftersom vi vet att kvaliteten är en av de viktigaste faktorerna för om människor ska åka med kollektivtrafiken, vilket Christer Wennerholm säger i stort sett i varje debatt. Kvalitet är att kunna sitta när man åker, inte att stå. Därför menar jag att den här produktivetsförsämringen är en allvarlig varningssignal. Den måste man ta till sig och fundera över hur vi ska öka antalet sittplatskilometer samtidigt som vi fortsätter att genomföra tillgänglighetsförbättringarna. Det har Christer Wennerholm inte svarat på.

Anförande nr 277

Landstingsrådet Wennerholm (m): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Lars Dahlbergs omtanke är rörande, men jag kan väl ändå svara att man ju inte lär öka produktiviteten om man har mindre pengar att röra sig med. Produktiviteten i sittplatskilometer inom busstrafiken 2006 hade rimligen inte ökat om man hade skurit bort 300 miljoner till busstrafiken, som man gjorde i den socialdemokratiska alternativbudgeten. Det är väl en bra utgångspunkt för diskussionen och debatten.

Som jag pekar på i mitt svar, Lars, tror jag att vi över tid behöver ha moderna och bra mått. Jag tycker inte att det är en försämring av kvaliteten i trafiken om den som har ett rörelsehinder också kan använda till exempel bussen, om bussen får läggolvsinsteg och om det finns ordentligt utrymme för att den som är rullstolsburen ska kunna komma ombord och röra sig i sin rullstol. Om det faktum att vi genomför sådana kvalitetsförbättringar för den gruppen framställs som att vi har en sämre kvalitet i trafiken tycker jag att det är ett problem med vårt mått.

Sedan är frågan också hur man mäter ökat utbud av trafik och högre kvalitet när det gäller ökad miljövänlighet i förhållande till nyckeltal – förbättrad tillgänglighet har jag redan varit inne på. Jag tror att det finns anledning för oss att se över de mätten tillsammans med den verkställande ledningen och revisorerna.

Jag förstår att du tycker att det är intressant att nagla fast de här delvis gammalmodiga mätten. Det må stå dig fritt. Men vi tänker jobba med kvalitetsutvecklingen och ta fram ett bättre kvalitetssäkringsprogram. Det har vi också gjort gemensamt i SL-styrelsen på den här punkten. Ni var väl i stort sett med på den vagnen även i det här avseendet om jag förstår det hela rätt.

Sedan får vi väl tillsammans med revisorerna resonera om hur vi ska kunna få ett bättre kvalitetsmått när det gäller personkilometer och vad vi i så fall ska ersätta det med. Men jag skäms inte ett ögonblick för att en person som inte har samma möjligheter att röra sig som jag har kan använda kollektivtrafiken i större utsträckning i dag. Det är en förbättrad kvalitet och en förbättrad tillgänglighet och inte en försämring. Och om det resulterar i att vi har gjort sämre ifrån oss enligt revisorernas mått tycker jag att vi ska se över de mätten; då är jag kritisk mot dem.

Anförande nr 278

Viviann Gunnarsson (mp): Ordförande, ledamöter! De här två interpellationerna av Lars Dahlberg har verkligen gjort mig orolig för hur det egentligen går med SL. I den första fick vi klart för oss att det inte fanns tillräckligt bra projektledning, och nu får vi också klart för oss att inte heller de mått som vi använder för att se hur det går för SL är tillräckligt bra.

För min del tror jag säkert att revisorerna har kunnat se igenom de här mätten när de bedömt om produktiviteten minskar eller ökar. Det är nämligen just det som de är till för – att se rakt igenom den typen av mätningar. Men det jag inte kan förstå är hur ett svar från Christer Wennerholm kan innehålla någonting sådant här: "I dag beräknas produktivitet utifrån totalkostnader i en centralt fastställd mall". Produktivitet kan över huvud taget inte beräknas utifrån en totalkostnad! Det är ett otroligt egendomligt sätt att beräkna produktiviteten.

Christer Wennerholm! Jag håller helt med dig om att om vi mäter på det viset så måste ni omedelbart skaffa fram den allra bästa expertis som finns för att få fram bättre mått. Hur man mäter produktivitet är det första som man får lära sig i en ekonomiutbildning. Det handlar om produktionsinsatsen genom resursinsatsen – ingenting annat. Då kan man inte säga att vi mäter totalkostnaderna men man tog inte hänsyn till vissa intäkter. Det är ett fullkomligt idiotiskt resonemang.

Anförande nr 279

Landstingsrådet Dahlberg (s): Ja, Viviann Gunnarsson, det finns väl anledning att fundera över varför det blir så här. Men när det gäller det här med centralproducerade mallar kan man väl börja med att konstatera att begreppen personkilometer och sittplatskilometer inte är så tillämpliga i sjukvården, så i den utsträckning de kan anses vara något slags centrala mallar som ska passa alla verksamheter så är det väldigt konstigt.

Men begreppet produktivitet är ju en avvägning av gjorda insatser och det resultat man får när man gör insatserna. Apropå resonemanget om hur mycket pengar man satsar är det inte bara pengarna som har betydelse utan det är också det som genomförs. Därför kan ju faktiskt produktiviteten öka även med mindre pengar – jag säger det bara för att föra ett teoretiskt resonemang om vad produktivitet handlar om.

Men problemet här, som jag känner att du inte tar på allvar, Christer Wennerholm, är att 2007 innebar att färre kunde sitta i kollektivtrafiken än 2006, och det innebar också att det blev mer trångt på tåg och bussar.

Det är det som nyckeltalen står för, och det kan man inte förklara bort med att det är centrala mallar utan det är ett konstaterande: Färre fick sitta och det blev mer trångt. Det måste man ta på allvar och fundera över vad man kan göra åt det. Tyvärr säger du inte så mycket om det i ditt svar. Det är beklagligt.

Anförande nr 280

Nec la Bora (v): Här tänkte jag klämma in en fråga.

År 2010 ska alla våra kommunikationsmedel vara anpassade till handikappade människor. Jag sitter i färdtjänstnämnden, och jag ser inte att det görs någonting för att byta ut de höga bussarna. Vi har redan börjat slussa folk från färdtjänsten till kollektivtrafiken, men alla bussar är absolut inte anpassade till dem som har rullator eller käppar eller har svårt att röra sig. I innerstan har vi läggolvade bussar men inte i ytterområdena. Har ni planerat att byta ut bussarna där så fort som möjligt och inte vänta till år 2010?

Ordföranden: Det här får inte bli en debatt om handikapputbyggnad av trafiken, utan det handlar om produktivitet. Låt oss fortsätta att prata om det!

Anförande nr 281

Landstingsrådet Wennerholm (m): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är klart att du, Lars Dahlberg, har en svårighet när du hänvisar till ett mått som du ställer mot påståendet att människor skulle uppleva att det är så oerhört dåligt i kollektivtrafiken. Vi har möjliggjort för dem som inte lika lätt som du och jag kan använda kollektivtrafiken att göra det och därför tagit bort några sittplatser. Det skulle enligt din mening ha resulterat i en sådan försämring och en sådan trängsel att människor nu är mycket missnöjda. Så ser ju inte verkligheten ut!

Tillsammans med revisorerna behöver både du och jag föra en diskussion som gäller om de här måtten är adekvata. Det här är en fråga som man nu lyfter fram i ett annat sammanhang som du och jag sitter med i – i SLTF, Svenska Lokaltrafikföreningen. Där tycker man att det finns anledning att titta på bättre och mer adekvata mått för utvecklingen av en modern kollektivtrafik där kvalitetsmåtten står högt i kurs.

Vi har rekord i antalet resenärer, och vi har rekord i nöjdhet hos resenärerna. Jag är glad över det. Jag är också stolt över att vi har tagit bort ett antal sittplatser för att möjliggöra för dem som har lite svårare att röra sig, till exempel de som är burna av rullstolar, att också använda kollektivtrafiken.

Anförande nr 282

Georg Gustafsson (s): Ordförande och ledamöter! Jag har suttit och lyssnat på den här debatten och finner den lite märklig. Christer Wennerholm kräver svar av Lars Dahlberg och tycker att Lars Dahlberg har väldigt stora problem med att förklara produktiviteten! Ungefär likadant lät det i den förra interpellationsdebatten. Jag blir lite förvånad över det, för jag trodde att det just nu är Christer Wennerholm som är trafiklandstingsråd. Men ni får väl förklara för mig om det är någonting som jag har missuppfattat.

Enligt min mening är det trafiklandstingsrådet som har problem och som borde försöka förklara produktiviteten. Det är trafiklandstingsrådet som borde svara på vilka orsaker man ser bakom produktivetsförsämringen. Och trafiklandstingsrådet borde väl ta tillfället i akt och svara på vilka åtgärder man planerar att vidta för att öka produktiviteten hos SL. Men än så länge är det, som Lars Dahlberg har konstaterat: Trafiklandstingsrådet har inga svar på de här frågorna.

Anförande nr 283

Landstingsrådet Dahlberg (s): Man kan summera den här diskussionen så, att för Christer Wennerholm är det inget problem att de nyckeltal vi använder tyder på att produktiviteten minskar. Det tycker jag är beklagligt. Det är på precis samma sätt med den här diskussionen som med en diskussion tidigare under eftermiddagen, där Gunilla efterlyste svar på en fråga om vad taxehöjningen betyder för utsatta grupper.

Det gemensamma i de här förhållningssätten är att Christer Wennerholm inte är intresserad av att diskutera relevanta frågor som faktiskt kan ha betydelse för kollektivtrafikens utveckling. Vi försöker lyfta fram olika aspekter som vi tror har betydelse för det fortsatta arbetet med att förbättra kollektivtrafiken och bemöts med hänfulla påståenden. Det tycker jag är trist.

Anförande nr 284

Tagge Gripenstam (c): Jag tycker också att den här debatten är lite märklig på något sätt. Här går man upp och säger att trafiklandstingsrådet inte svarar när han har skrivit en och en halv sida till svar och sedan försöker att föra en diskussion om det med fullmäktige. Det är mycket märkligt, tycker jag.

När det gäller produktiviteten vill jag säga att det är lite spännande när någon lyfter fram en fråga som Lars Dahlberg gör här. Jag tycker att det är okej att göra det, men då ska man göra det utifrån den enskilda frågan. Men när Lars Dahlberg gör det får man uppfattningen att det gäller hela produktiviteten i hela SL; det är den bild han vill ge till dem som inte sitter i den här salen. Det tycker jag är allvarligt. Produktiviteten har de facto ökat väldigt mycket under den här perioden, och de som åker med SL är nöjdare och tycker att det är bättre. Samtidigt ökar vi tillgängligheten för de handikappade. Det är nästan bara positiva saker.

Det är klart att det är viktigt att föra den diskussion som Lars Dahlberg tar upp om hur många sittplatser det finns. Det är möjligt att man ska fundera på det, men det är ju inte det som är den stora produktivitetssökningen. Här handlar det om ett enda mått som revisorerna har givit sig på, och då får man väl diskutera det och inte ge sken av att det handlar om hela produktiviteten i hela SL.

Anförande nr 285

Georg Gustafsson (s): Ordförande! Jag blev angripen för att ta upp produktivitetsförändringarna. Trafiklandstingsrådet skulle ha skrivit en och en halv sida till svar som skulle vara tillfyllest. Till skillnad kanske från vissa andra ledamöter har jag läst igenom svaret, och problemet kvarstår: det finns inget svar från trafiklandstingsrådet om produktivitetsförsämringen, och det finns inget svar från trafiklandstingsrådet om vilka åtgärder man tänker vidta för att öka produktiviteten. Så är det! Frågan kvarstår.

Anförande nr 286

Jan Stefanson (kd): Fru ordförande! Det är lite knepigt med den här typen av debatter, tycker jag. Man vill bestämma hur svaren ska se ut när man ställer frågorna, och frågorna går inte att besvara på ett sådant sätt att frågeställaren blir nöjd. Så uppfattar jag det.

Om man leker med tanken att nyckeltalet i stället hade inneburit att man skulle mäta produktiviteten i antal liter förbrukat bränsle så skulle det motverka syftet att vara duktig på ett annat sätt. När man mäter sittplatskilometer kolliderar det på samma sätt med andra ambitioner, och det vill Lars Dahlberg inte ta till sig; det är alltså fel på nyckeltalen. Det här blir, tycker jag, en variation på samma tema som i den förra debatten: Det är inte lätt att vara oppositionsråd när kundnöjdheten ökar, när antalet resenärer ökar och när alla siffror är positiva.

I den förra debatten hade Lars Dahlberg faktiskt revisorerna på sin sida i att investeringarna inte hade lyckats genomföras i den utsträckning som man hade önskat, men i den här frågan borde man som seriös styrelseledamot i bolaget sträva efter att hitta nyckeltal som visar var det brister och varför man inte når upp till de mål som är gemensamma, tycker jag. Det här blir en debatt som gör att dina sympatisörer kanske tycker att du är duktig, men den leder ju ingenvart i förhållande till SL:s ambitioner att utföra en bra trafik.

§ 101 Interpellation 2008:21 av Lena-Maj Anding (mp) om utveckling av hälsofrämjande sjukhus

Anförande nr 287

Lena-Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Jag ska prata om en fråga som jag tycker att det är väldigt roligt att prata om. Det handlar om utvecklingen av hälsofrämjande sjukhus och mer hälsofrämjande insatser i vår hälso- och sjukvård.

Införande av ett hälsofrämjande arbetssätt på våra sjukhus är ett jätteviktigt steg på vägen mot ett mer hållbart och hälsofrämjande sjukvårdssystem som kan bryta den trend som vi ser med ständigt ökade kostnader för ökad ohälsa, vilket många gånger också är relaterat till levnadsvanor och miljöfaktorer. Därför tycker jag att det är så positivt att vår landstingsdirektör med ett brett anslag har ansökt om medlemskap i det nationella nätverket för hälsofrämjande sjukhus. Det är ett initiativ som jag tycker är väldigt bra.

Utmärkande för det hälsofrämjande sjukhuset är ett bredare perspektiv på hälsa, där patientens egna resurser tas till vara, liksom ett bredare samhällsligt perspektiv på sjukhusets roll. Ett hälsofrämjande sjukhus tar också avstamp i en hälsofrämjande personalpolitik. Därför behövs det en kraftfull satsning för att vi ska kunna utveckla en hälsofrämjande organisation och hälsofrämjande arbetsmetoder i vården. Det känns jätteviktigt att varje sjukhus får sin egen koordinator för detta arbete och att det finns en bra genomförandeorganisation under ledning av respektive sjukhuschef.

Jag är alltså glad över interpellationssvaret och tackar för det. Jag känner mig ganska nöjd med svaret för omväxlings skull, måste jag säga.

Anförande nr 288

Landstingsrådet Rydberg (fp): Det är roligt att du också tycker att det här är någonting bra. Vi har i fullmäktige fattat beslut om ägardirektiven efter förslag från produktionsutskottet, ett ärende som Maria Wallhager skrev fram. Vi kräver av alla sjukhus att de ansöker om medlemskap, och så kommer det att bli.

Det här är ett internationellt nätverk för *healthy hospitals* under WHO. Inom Sverige har vi ett eget nätverk med hälsosamma sjukhus. Det låter lite hoppfullt att det i hälsopropositionen som ligger på riksdagens bord möjligen kan leda till ett riktat stöd till Folkhälsoinstitutet för arbetet med att stärka hela Sveriges arbete med hälsosamma sjukhus. Det finns oerhört mycket kvar att göra och i den handlingsplan för hälsa som en arbetsgrupp har utarbetat och som var en följd av folkhälsopolicyn, har vi ju utvecklat tankarna på hur vi skulle kunna få till stånd en mer hälsofrämjande sjukvård.

Det finns en projektplan klar för arbetet med hälsosamma sjukhus, och styrgruppen kommer att ligga under landstingsstyrelsen. Alla sjukhusdirektörerna kommer att ingå i styrgruppen för att markera att det här faktiskt har ett väldigt starkt centralt stöd. Vi kommer också att involvera S:t Görans sjukhus i styrgruppen. Av de centrala medel som kommer att avsättas kommer även S:t Görans att få medel.

Jag vill dock revidera summan som jag angav, den var hämtad ur det första projektplansutkastet. Nu har jag fått besked om att anslaget ligger på 16 miljoner kronor. Det är rätt mycket pengar, det också, under den här treårsperioden, och tanken är ju att vi ska få i gång ett lokalt utvecklingsarbete genom att anställa lokala projektledare även om man från cen-

tral nivå försöker stödja arbetet och se till att det finns en central samordning av olika aktiviteter. Om sjukhusen själva är med på det här så lär det inte hända så väldigt mycket.

Tanken är att få till stånd ett systematiskt och långsiktigt hållbart arbete så att vi verkligen får till stånd förändringar och att alla sjukhus utarbetar lokala arbetsplaner för hur de ska jobba och att den centrala projektledaren och centrala samordningsfunktionen också följer upp att detta verkligen kommer till stånd.

Det känns väldigt roligt att vi har bred politisk samsyn om detta. Nu gäller det att få med professionen, och det är nästa etapp och kanske inte alla inom professionen är lika lyckliga över att de ska involveras i det här. De kanske uppfattar det som en påлага. Vi måste vara väldigt tydliga i olika vårdöverenskommelser att ställa krav på att man arbetar med hälsofrämjande insatser också. Beställaren har en viktig roll att se till att detta bli ett krav och att vi följer upp det.

Anförande nr 289

Lena - Maj Anding (mp): Jag tänkte just ställa frågan om när vi kan få del av projektplanen. Är det i landstingsstyrelsen man kommer att kunna få se den? Jag frågar eftersom det har sagts mig att det ska vara ett projekt som ska pågå under tre år. Kommer det att bli en utvärdering och hurdan kommer den att vara?

Anförande nr 290

Landstingsrådet Rydberg (fp): Jag vet faktiskt inte hur biträdande landstingsdirektören har tänkt sig genomföra utvärderingen. Tanken är att vi ska få en årlig rapport till landstingsstyrelsen om arbetet. Då får vi en samlad rapport om vad som hittills har åstadkommits.

Första steget är att utse projektledare och projektgrupper så att man kommer i gång med arbetet. Hittills går utvecklingen åt rätt håll, nu gäller det bara att genomföra det. Det som finns hittills är en projektplan.

Anförande nr 291

Ann - Sofie Mathiesen (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Jag tycker också att det är glädjande att det här projektet kommer till stånd. I Budapestdeklarationen finns en mängd punkter om vad man skulle göra i ett hälsofrämjande sjukhus. Jag intresserar mig särskilt för punkten 11 och jag har ett tips beträffande den punkten, som handlar om att man ska identifiera och uppmärksamma särskilda målgrupper inom sjukhuset, exempelvis sådana som beror på ålder, sjukdomslängd etcetera, och dessa grupperns särskilda behov av hälsofrämjande insatser. Jag tänker på de nyfödda barnen.

Det har gjorts liknande försök under 1990-talet som hette baby *friendly hospitals*. Det rörde de nyfödda barnen. I Sverige hakade man inte på detta projekt trots att det fanns en förfrågan från WHO om att vi borde göra det. Arbetet kom av sig här i Sverige.

Det har på många håll blivit en försämring sedan dess, även om det inte gäller överallt och i alla sammanhang. Är man småbarnsförälder i dag och kommer hem från sjukhuset så är det inte lätt om någonting inträffar, för vi har inte beredskap för att ta emot de problem som föräldrarna kan få senare. Möjligheterna har faktiskt minskat, och jag har hört många nyblivna spädbarnsföräldrar som klagat över att de får sitta och vänta på akuten och att de inte får den hjälp som de behöver. Det är inte så lätt att vänta i timmar när man har nyfödda barn. Det är alltså inte riktigt som det borde vara på den punkten. Detta handlar speciellt om uppföljning.

Det är också viktigt med amningskliniker, och sådana finns nu, men uppföljningen är viktig. Det är inte alla som det går bra för hela tiden. De flesta klarar sig bra, men en del måste vi ta hand om.

§ 102 Interpellation 2008:22 av Inger Ros (s) om förstärkta anslag till ungdomsmottagningarna

Anförande nr 292

Inger Ros (s): Ordförande, fullmäktige! Tack för svaret, Filippa, även om jag inte är nöjd med svaret! Jag ska försöka redogöra för varför jag inte är nöjd.

Jag tror att alla vet att ungdomsmottagningarna har en oerhört central roll i det förebyggande hälsoarbetet och också i arbetet med att minska spridningen av STI. Den utvecklingen är väldigt oroväckande. Därför lade jag den här interpellationen, jag tycker nämligen att det är viktigt med förstärkta resurser till ungdomsmottagningen just i förebyggande syfte mot den här utvecklingen och för att spridningen inte ska fortsätta.

När jag fick svaret från dig blev jag oerhört förvånad. Jag tyckte faktiskt inte att det kändes riktigt seriöst i den här viktiga frågan. Du säger att beslut är fattat om att förstärka resurserna och att beslut också är fattat om att smittspåra tolv månader tillbaka i tiden och så hänvisar du till ett beslut i HSN den 1 april.

Jag kan bara säga att efter behandling av den här frågan i barn- och ungdomsberedningen blev jag väldigt bekymrad. När STI-översynen skulle upp till behandling på HSN resulterade det i att vi socialdemokrater lade ett förslag i HSN om förstärkta resurser om 10 miljoner och ett förslag att uppdra åt förvaltningen att se över kostnaderna för att spåra klamydia tolv månader tillbaka i tiden i stället för sex. Det förslaget avlog den borgerliga majoriteten.

Det beslut som fattades på HSN den 1 april 2008 säger att majoriteten ställer sig bakom översynen och att förvaltningen ska genomföra den. Därför blir jag väldigt bekymrad när jag får det här svaret från dig. Om ni hade antagit vårt förslag till beslut så hade jag inte behövt ställa interpellationen. Jag får ett svar om att ni avsätter pengar och att ni ska genomföra den här smittspårningen. Det finns inga beslut om det, och då tycker jag att det är väldigt konstigt att jag får det här svaret från dig, och jag hoppas att du kan hjälpa mig att reda ut detta.

Anförande nr 293

Landstingsrådet Reinfeldt (m): Tack, Inger Ros, för interpellationen! Jag tror i grunden Inger att vi är helt överens i den här frågan, åtminstone så som din interpellation är ställd. Jag ska försöka redogöra för hur, om det inte har framgått.

Vi vet att det pågår en klamydiaepidemi. När det pågår en sådan bör man naturligtvis omedelbart att försöka stävja den. Det är bakgrunden till de förslag som har antagits rörande förstärkta resurser till ungdomsmottagningarna.

HSN beslutade i oktober 2007 att uppdra åt förvaltningen att genomföra en översyn av STI-arbetet. Med anledning av den ökade klamydiaspridningen och ingick det i uppdraget att också att åtgärder för att minska smittspridningen. Då kom förvaltningen tillbaka till hälso- och sjukvårdsnämnden med ett förslag till översyn som innehåller ett antal förslag, och det förslaget behandlades på hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträde i april månad i år.

Det konkreta svaret på din fråga, Inger, om jag bara ska ge ett väldigt kort svar, är att vi med anledning av din fråga har fattat beslut om att förstärka resurserna till ungdomsmottagningarna. Mot bakgrund av att ni faktiskt i nämnden yrkade på en utredning om utökad smittspårning från sex till tolv månader kände jag mig övertygad om att ni också skulle ställa er positiva till att vi har fattat det här beslutet.

Jag hade inte själv möjlighet att vara närvarande på hälso- och sjukvårdsnämndssammanträdet den 1 april i år och därför kan jag i mitt svar till dig inte redogöra för vilka frågor som väcktes under mötet eller om det fördes någon diskussion. Om man läser beslutet ser man att majoriteten beslöt enligt tjänstemännens förslag som handlade om att ställa sig bakom förslagen i översynen och uppdra åt förvaltningen att genomföra den.

Om man tittar i översynen så ser man att det väldigt tydligt står att förvaltningen föreslår att resurserna utökas med 10 miljoner kronor per år och att vi bland annat behöver se över ersättningsmodellen för 2009, men att behovet av utökade ekonomiska resurser också finns för 2008. Med en ungefärlig halvårseffekt blir det 5 miljoner kronor, vilket förvaltningen nu har hittat resurser för och skjutit till, så det arbetet pågår redan. Dessutom fanns det åtgärder för minskad smittspridning kopplat till beslutet och det innebär att smittspårningen ska ske tolv månader tillbaka i tiden och ett återbesök ska göras en månad efter avslutad behandling och ytterligare ett återbesök ska genomföras sex månader efter behandlingen.

Detta är det som hälso- och sjukvårdsnämnden ställde sig bakom och man uppdrog till förvaltningen att faktiskt genomföra de här förändringarna.

Jag uppfattade, Inger, att vi yrkade bifall till förvaltningens förslag och när jag tittar i protokollet ser jag att ni har lagt ett eget förslag och det är svårt att se varför ni inte skulle ha kunnat ställa er bakom samma förslag som vi biföll.

Anförande nr 294

Inger Ros (s): Ordförande, fullmäktige! Jag blev inte speciellt mycket klokare av den redovisningen. Uppenbarligen har inte du tittat igenom förslagen, och det är verkligen inte lätt när man blandar äpplen och päron att veta vilka beslut man fattar.

Jag har också, precis som du, läst HSN-protokollet. Förslaget till beslut var att ställa sig bakom översynen. I översynen står det att det behövs extra resurser, det står ingenting om hur stora resurser det kan handla om. Det står däremot i tjänstemännens utlåtande, och där står det om 10 miljoner. I ditt svar har du nämnt 5 miljoner. Det är alltså inte en siffra som är rätt till att börja med.

Det står i översynen om smittspridningen. Det står ingenting om att det är ett förslag utan att det är ett gott exempel från Västerbotten. Det finns ingenting i att-satsen i det förslaget. Därför hade vi ett förslag om att det var viktigt att ge förvaltningen i uppdrag att komma tillbaka och redovisa kostnaderna för det.

Det får förlåta mig, Filippa, men jag tycker att det är beklagligt att vi inte kan reda ut det här och önskar att vi inom oppositionen skulle kunna få vara med i så fall om att fatta ett så viktigt beslut som vi känner oss engagerade i. I stället döljer ni det i en massa ord som faktiskt inte säger någonting. Äpplen och päron är blandade, och vi är uppenbarligen inte överens om vilket beslut som är fattat.

Anförande nr 295

Håkan Jörnehed (v): Ordförande! Jag har också läst Filippa Reinfeldts svar på Inger Ros interpellation. Jag som inte sitter i HSN har försökt läsa protokollet och jag vet inte hur man kan läsa ut det som Filippa berättar. Jag förstår inte varför det blev just 5 miljoner kronor. Varför blev det inte 4,5 miljoner kronor eller 6 eller 7? Varifrån kommer siffran 5? Det står en mängd förslag till åtgärder, men varför är det just den ekonomiska åtgärden som du plockar ut? Och varför är inte detta en egen att-sats?

Jag vill ändå säga att om ni nu har beslutat om 5 miljoner kronor så är det jättebra att ni äntligen agerar i den här frågan, för jag har ställt enkla frågor tidigare till dig, Filippa. Då har jag varit mycket bekymrad över vad som händer med ungdomsmottagningarna och det nya ersättningssystemet och hur det slår. Vissa drar ner, venerologer försvinner och liknande saker sker.

Jag tänker passa på nu när vi diskuterar resurser till ungdomsmottagningarna och tala om hur man gör i andra landsting, för vi brukar ju titta på andra landsting exempelvis när det gäller Vårdval Stockholm. Jag har titta på hur man gör i Halland, för de brottas också med ökande klamydiafall. Tonårsaborterna ökar i omfattning, och vi vet att fallen av könssjukdomar också ökar. I Halland, Filippa, finns det sex ungdomsmottagningar och man har stu-

derat den ungdomsmottagning som ligger i Falkenberg som är den som har mest resurser, mest personal, och den ligger över genomsnittet för vad ungdomsmottagningarnas förening har bestämt ska vara ett genomsnitt för en ungdomsmottagning.

Landstinget Halland har bestämt att de ska höja alla ungdomsmottagningar till den nivå som Falkenbergs ungdomsmottagning har, och dessutom har Region Skåne reagerat nu, för de upplever också de här problemen med klamydia och har inrättat 20 nya tjänster.

Det som är väldigt svårt att utläsa ur era beslut är vad ni faktiskt gör, dels kan vi inte hitta några 5 miljoner kronor, dels undrar vi varför det är just de här åtgärderna som du nämnt och inte alla åtgärder ni startar nu. Varför ska ni vänta till 2009? Det hela blir väldigt förvirrat.

Jag vill ändå säga att jag är väldigt glad över att ni agerar i den här frågan här och nu. Det är jag jättetacksam över.

Anförande nr 296

Landstingsrådet Reinfeldt (m): Fru ordförande! Det kanske hade varit enklare om jag i mitt skriftliga svar till Inger Ros hade bilagt hela det förslag till beslut som hälso- och sjukvårdsnämnden fattade beslut om i april. Jag vet inte på rak arm om du var med då, men det tror jag att du var.

Det fanns inte ett antal att-satser som nämnde alla de olika åtgärder som översynen faktiskt föreslog. Den första att-satsen handlar om att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar att ställa sig bakom förslagen i översynen och uppdra åt förvaltningen att genomföra dem.

Anledningen till att jag valde nämna just det förslaget i mitt skriftliga svar, Håkan, har att göra med att det var det som Socialdemokraterna hade i sitt separata yrkande, men det fattade vi redan beslut om. Jag trodde att det var just den frågan som Inger ville komma tillbaka till.

De här förslagen finns i ärendet, och hälso- och sjukvårdsnämnden fattade beslut om att uppdra åt förvaltningen att genomföra dem.

Om någon har haft svårt att av ärendet utläsa exakt vilka konsekvenser som varit ett resultat av nämndens beslut så är det beklagligt, men jag hoppas ändå att du, Inger, kan känna dig nöjd med att vad hälso- och sjukvårdsnämnden har gjort. Åtminstone alliansens ledamöter har tolkat beslutet, och uppenbarligen har förvaltningen också gjort det, att det ligger i linje med precis det som du också önskar se. Det är tråkigt om det uppfattas om så rörigt, men det kanske det är. Detta är ändå det beslut som fattades.

Det är väl också på det sättet att när en epidemi pågår så måste det kunna finnas utrymme att agera omedelbart och inte vänta till nästa budgetår. När HSN fattade beslutet att följa rekommendationerna i ärendet så fastslogs alltså inte en exakt summa för innevarande år – 4, 5 eller 6 miljoner kronor. Däremot lutade sig HSN-förvaltningen mot det beslut som fattades i HSN och lyckades frigöra 5 miljoner kronor som skulle kunna sägas motsvara en halvårseffekt och föra det beloppet till ungdomsmottagningarna just för att de skulle klara av epidemin och kunna utöka smittspårningen under 2008. Det framgår också av själva översynen att det behövde göras.

Anförande nr 297

Håkan Jörnehed (v): Tack, Filippa! Jag tror inte att det bara är jag som är förvirrad och inte förstår.

I Dagens Nyheter uttalade sig Marie Ljungberg-Schött. Efter det fick jag tre mejl från olika verksamheter som jag har haft kontakt med tidigare och frågade: Känner du till varifrån de 5 miljonerna kommer som Marie pratar om i Dagens Nyheter? Det här beslutet – som vi är överens om är ett bra beslut – verkar inte ha gått fram. Det är det jag vill få fram.

Jag tycker att man gärna kan föra en diskussion om huruvida 5 miljoner kronor faktiskt räcker. Den frågan kan man också fundera på. Vi kanske skulle ha haft mottagningarna öppna hela sommaren.

Anförande nr 298

G unilla Helmers on (m): Fru ordförande! Den här förstärkningen om 10 miljoner kronor avser år 2009, och jag vet att Inger har fått besked om det i barn- och ungdomsberedningen när vi hade detta ärende uppe till behandling.

Ansvarig tjänsteman berättade där att den bedömning man gjorde var att det krävdes 10 miljoner kronor till ungdomsmottagningarna 2009 för att kunna genomföra det arbete som vi vill ha gjort. Hon sade också vid det tillfället att hennes uppfattning var att det fanns ett behov av förstärkta resurser även innevarande år, alltså 2008. Det är precis som Filippa säger, alltså att förvaltningen har lyckats frigöra de pengarna så att det går att förstärka ungdomsmottagningarna under 2008 med halva beloppet.

Det är inte något konstigt med det, för alla ni som har varit inblandade i det här ärendet vet att det faktiskt är så att man har gjort på det sättet att man de första fyra månaderna i år får samma ersättning som under 2007. Fram till den 1 maj har man fått precis samma ersättning som förra året, sedan skulle ersättningen trappas ned för att möta det nya ersättnings-systemet. Dessa förhållanden känner många till. Den informationen har lämnats vid alla samrådsmöten ute med kommuner och stadsdelar, för att de ska vara bekväma med vad som händer i den här verksamheten, eftersom det är ett gemensamt ansvar mellan landsting och kommun.

Det är precis som Filippa säger, nämligen att det finns ett antal åtgärder för att minska smittspridningen föreslagna i tjänsteutlåtandet. Det må så vara att vi inte har tagit upp var-enda punktstats som en formell beslutssats, men i och med att beslutet är fattat i HSN den 1 april att ställa oss bakom förslagen och uppdra åt förvaltningen att genomföra dem, så får man gå in i ärendet och läsa, för där står vad som ska göras. Detta är inte så oklart.

Och de 10 miljonerna för nästa år känner Inger åtminstone till, och hon vet också att man på förvaltningen gjorde bedömningen att det behövdes förstärkning redan i år.

Anförande nr 299

Marie Ljungberg Schött (m): Ordförande, landstingsledamöter! Vi ville ju genomföra STI-utredningen därför att vi var bekymrade. Vi fick en mängd signaler om att det inte stod rätt till. Väldigt många fler unga än tidigare fick klamydia, många hade förändrat sitt levnadssätt på ett sådant sätt att de utsatte sig för alla möjliga risker där oönskad graviditet inte var den allra allvarligaste utan hiv-smitta och andra sjukdomar.

Sedan fick vi rapporten och fick reda på hur det egentligen stod till. Du och jag sitter i samma sjukvårdsstyrelse och där fick vi bekräftat att det var så illa som vi faktiskt trodde, eller möjligen ännu värre, och då tyckte vi att det var angeläget att agera direkt och inte göra några nya utredningar eller gå tillbaka och undersöka saken vidare utan i stället faktiskt klubba igenom ett ärende även om vi kunde ha önskat att tjänsteutlåtandet varit ännu tydligare. Om man vill så förstår man detta.

Till viss del känns det som om vi grälar om något som är onödigt, eftersom vi är hyggligt överens om att vi måste göra något för att våra barn och ungdomar inte ska få följsjukdomar och bli sterila av framför allt klamydiasmittan.

Det som står i utredningen om en kampanj är kanske inte det som är minst viktigt utan tvärtom kanske det allra viktigaste. Jag vet att förvaltningen förbereder en kampanj som, om allt går som de tänker och som jag hoppas, kommer att genomföras i samband med skolavslutningen. Jag hoppas att man också kan involvera kommuner, idrottsföreningar och andra – och förstås ungdomsmottagningarna som är en väldigt viktig del i detta arbete.

Anförande nr 300

Ing-Marie Yang (mp): Vi funderade på om 5 miljoner kronor verkligen är tillräckligt. Vi har ganska många mottagningar, och hur mycket blir 5 miljoner fördelat på de mottagningar som får pengar? Blir det en tillräcklig summa för dem att verkligen göra något?

Vi skulle gärna se att mottagningarna får fler uppgifter. De skulle kunna ha en kurator på varje mottagning, de skulle kunna ha en hälsopedagog som kunde hjälpa ungdomarna och stärka deras självförtroende och bidra till att den psykiska ohälsan minskar.

Det skulle också vara väldigt bra om man kunde arbeta på det plan där ungdomarna själva är aktiva. Det är bra att vi har mottagningar, men dagens ungdomar jobbar på Internet. Vi skulle kunna ha personal som dels har en uppsökande verksamhet via Internetkanaler, dels själva surfar på ungdomarnas Internetsajter. Det skulle vara en bra idé när man möter dem och för ungdomarna kan det minska motståndet att ta kontakt med en ungdomsmottagning.

Jag funderar också lite på Lafa, landstingets förebyggande aids-samarbete och hur vi kan använda oss av dem i det här sammanhanget.

Anförande nr 301

Inger Ros (s): Ordförande! Det här är en viktig fråga, det har alla sagt. Jag är oerhört engagerad i den här frågan, det är därför jag vill debattera den.

Jag tycker att det är beklagligt om vi är överens om saker och ting men inte kan få så tydliga beslut så att vi faktiskt kan uppträda med enad front.

Om den välvilja, som ni talar om i talarstolen, finns så tycker jag att ni ska komma tillbaka till HSN med ett ärende och reda ut vad som gäller så att vi får möjlighet att fatta ett beslut.

Jag har fått STI-översynen; jag har dokumentet här och kan läsa innantill. Det innehåller mängder av förslag men det finns inget redovisat om de övriga kostnaderna. Här verkar det som om 5 miljoner tydligen ska räcka till allt.

Det står inte en rad om smittspårningen utom att det är ett förslag. I Filippas svar står det att om den ska genomföras och man ska få 5 miljoner så kommer det att bli så under förutsättning att man klarar smittspårningen.

Det är en oreda i det här ärendet som är olycklig för den här viktiga frågan. Om ni har en välvilja och vill vara tillmötesgående för att vi ska bli eniga så ska ni komma tillbaka med frågan så att vi får reda ut denna sak på nästa HSN-sammanträde.

§ 103 Interpellation 2008:23 av Lena-Maj Anding (mp) om arbetet med att förbättra omhändertagandet av patienter med ohälsa av dentala material

Anförande nr 302

Lena-Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Nu ska vi prata om omhändertagandet av patienter med ohälsa av dentala material. Här finns det en bättre syn på hur man ska hantera människor som har väldigt svåra problem. Det finns nämligen ett regelverk som säger att man inte behöver bevisa att de problem man har med dentala material i munnen beror på amalgam, utan om man inte kan hitta andra orsaker till problemen så ska man få ett utbyte av amalgam enligt hälso- och sjukvårdens taxa vilket är väldigt positivt

för alla de människorna, och jag hoppas man kan ha ett likadant synsätt för dem som är strålningsskadade på olika sätt.

Jag har fått ett svar ifrån Gustav, som gör mig lite häpen. När Miljöpartiet initierade det här arbetet för två år sedan, då vi hade ansvar för tandvården, hade vi kommit precis så långt som Gustav beskriver. Vi hade framme ett förslag till handlingsplan för arbetsgruppen för kunskapsspridning, direktiv för utredning, behandling och rehabilitering. Det fanns redan för två år sedan, så jag blir förvånad över att man inte har kommit längre i det arbetet än att ta fram en handlingsplan, som ska skickas ut på remiss och beredas av tandvårdsberedningen och sedan ska till hälso- och sjukvårdsnämnden för beslut.

Vad har man gjort under dessa två år? Det är rätt lång tid för att inte göra särskilt mycket alls!

Vad vi också gjorde innan den mer decentraliserade modellen kom fram var att bereda en fråga om hur man kan säkerställa kunskapsutvecklingen och kompetensen om detta ämne, när man i stället lät patienterna fortsätta behandlas hos sin vanliga tandläkare och primärvårdsläkare i enlighet med den handlingsplan som kom senare. Det får jag nu inget riktigt svar på, utan det beror på hur väl man lyckas med uppdraget att verkligen sprida kunskap om de här frågorna och hur väl direktiven blir formulerade.

Jag förstår faktiskt inte riktigt vad som har hänt med frågan under de här två åren. Varför har det inte hänt mer?

Anförande nr 303

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Jag ställer mig å andra sidan lite förvånad över att Lena-Maj inte noterat att vi den 24 april 2007 fattade beslut i hälso- och sjukvårdsnämnden om att upprätta en handlingsplan. Det beslutet är ju känt, och som ett resultat av det har våra specialsakkunniga tillsammans med Karolinska Institutet, Institutet för arbets- och miljömedicin, Centrum för vårdutveckling, Folktandvården, Stockholms läns sjukvårdsområde, Centrum för allmänmedicin och beställarenheten arbetat med frågan och kommit fram till slutsatsen att den modell med ett särskilt team som jag vet att Lena-Maj förordar troligen inte skulle vara den bäst lämpade, just för att säkerställa kunskapsspridningen och säkerställa att den kunskap som redan finns kan på bästa sätt tas till vara. I det här fallet har jag, och hälso- och sjukvårdsnämndens majoritet, valt att lyssna på sakkunskapen.

Nu är förslaget till handlingsplan ute för remiss, och det är min förhoppning att vi ska kunna ta ett beslut om det här någon gång under hösten.

Anförande nr 304

L e n a - M a j **A n d i n g (mp)**: Väldigt kort: Jag hoppas då att den kommer fram tidigt i höst, så att vi kan fatta beslut så tidigt som möjligt, för det är många, många människor där ute som väntar på att det ska ske på ett bra sätt i hälso- och sjukvården.

Anförande nr 305

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Då svarar jag att jag tror att vi kommer att kunna ta ett sådant beslut relativt tidigt. Remissrundan pågår nu, och den torde väl vara avklarad till början av hösten föreställer jag mig. Då kommer ärendet upp till tandvårdsberedningen och sedan till HSN.

§ 104 Interpellation 2008:24 av Kristina Söderlund (s) om karies bland barn

Anförande nr 306

Kristina Söderlund (s): Tack, fru ordförande, och tack, Gustav Andersson, för svaret. Den här interpellationen föranleds av att jag läste om en studie i Malmö där det visade sig att ett antal barn som undersökts av folktandvården i Malmö visade sig ha karies trots att de hade varit på mottagningen – angreppen registrerades aldrig.

Detta föranledde en diskussion inom folktandvården om vad det egentligen kunde bero på. Man nämnde bland annat att barntandvården hade bekymmer med höga kostnader, det tog för mycket tid att undersöka barnen. Det fanns en viss oro över hur det kunde se ut så här. Givetvis ville då jag, med ansvar för tandvårdsfrågor här i Stockholm från oppositionens sida, ta reda på hur det ser ut i Stockholms läns landsting – även om jag nog hade på känn att det inte var riktigt lika illa hos oss.

Vi får ju regelbundet rapporter till tandvårdsberedningen om hur det ser ut. Alldeles nyligen fick vi vår tandvårdsrapport, och av den framgår att tandhälsan generellt sett är god i Stockholms län. Men det betyder inte att det är bra överallt. Vi har organiserat ett system därför att vi vet att det finns skillnader i tandhälsa, och vi vet också att det är viktigt hur man fördelar resurser och vilka ersättningssystem vi skapar.

Just det tar min tredje fråga upp i interpellationen: Kommer du även i framtiden att värna vårt system i Stockholm där vi fördelar resurser inom tandvården efter hur stora tandvårdsbehoven är? Att jag ställer den till frågan till Gustav i det här sammanhanget beror på att just Gustav tillsammans med den borgerliga majoriteten här i landstinget har lagt en del uppdrag om tandvården och om vården generellt, som handlar om att konkurrensutsätta områden som nu direktupphandlas av folktandvården i Stockholms län, bland annat områdesansvaret. Det finns också med att se över ersättningssystemen för barn- och ungdomstandvården.

Med tanke på det som har skett när det gäller hälso- och sjukvården och det fördelnings- och ersättningssystem som har presenterats och genomförts där, är jag givetvis orolig för vad den utredning som nu ska tillsättas för att titta över ersättningssystemen för tandvården kommer att innebära.

Den kanske viktigaste frågan i min interpellation är just den: Hur kommer ersättningssystemen i tandvården att se ut, och vilket uppdrag har egentligen utredningen?

Anförande nr 307

Landstingsrådet Andersson (c): Ja, doktorsavhandlingen från Malmö är ju intressant, och den har även för mig varit en intressant läsning.

Som Kristina säger och som också framgår av svaret har vi haft den här frågan uppe. Så sent som på senaste tandvårdsberedningen hade vi en liten kommentar från förvaltningen, som ger vid handen att man åtminstone inte kan se några direkta tecken på att vi skulle ha motsvarande problem. Å andra sidan finns det anledning att peka på att vi inte egentligen vet exakt vad som görs inom barn- och ungdomstandvården, beroende på hur inrapporteringen kopplad till ersättningssystemet i dag ser ut.

Jag ska tillägga att jag också, vilket inte framgår i svaret, har varit i kontakt med folktandvårdens ledning och konsulterat dem om hur de upplever situationen, och de vill också i viss utsträckning distansera sig från de slutsatser som dras i avhandlingen om hur det ser ut i Malmö. De menar på att bilden inte är likadan här.

I svaret på din andra fråga påpekar jag just att det mycket väl kan bli aktuellt att utveckla redovisningssystemen så att vi får en bättre bild av vad som görs inom barn- och ungdomstandvården, både på den offentliga sidan och kanske framför allt på den privata sidan, och det kan i sin tur vara en del av hur vi utformar ett ersättningssystem.

Beträffande det som du lyfter fram i ditt anförande är det min starka uppfattning att det som vi gör i vårt mångfaldsarbete syftar till att förbättra verksamheten, inte till att försämra den. Jag anser att det är oerhört angeläget att tandvård inte är och inte blir en klassfråga. Vi vet ju att i många avseenden har situationen försämrats på vuxensidan, men inom barnsidan ser vi att klyftorna över en rad år faktiskt har minskat. Så mycket kan jag säga, utan att föregripa det utredningsarbete som nu pågår, att detta är en aspekt som är synnerligen central för oss i det arbetet. Men i övrigt kan inte jag föregå det arbetet, eftersom vi inte är färdiga med förslagen varken på tjänstemannanivå eller, begripligt nog, på den politiska nivån, om hur ett sådant system skulle kunna se ut och i vilken utsträckning det blir ändringar i den tekniska konstruktionen av ersättningen till barn- och ungdomstandvården.

Anförande nr 308

Kristina Söderlund (s): Gustav Andersson har ju ansvar för tandvården. För drygt ett år sedan gjordes en stor utredning av folktandvården generellt sett som kom fram till att man skulle skapa bättre konkurrens inom tandvården i Stockholm, trots att det faktiskt finns en tandvårdsmarknad. Nu tittar man över barn- och ungdomstandvården.

Gustav är lite klämfingrig, tycker jag. Tandvården är en av de verksamheter i landstinget som fungerar oerhört väl, och det är tråkigt att man inte kan känna att det faktiskt är ett fungerande system. På beredningen fick vi en rapport i december 2007 eller januari 2008 som just försökte belysa om de extra pengar som vi fördelar, det socioekonomiska indexet, till de områden i Stockholms län där tandhälsan är som sämst verkligen kommer dit där de är ämnade. Den rapporten visar just precis att volymen utförd tandvård avspeglar behovet på gruppnivå – barn på kliniker i områden med större vårdbehov får mer vård. Fantastiskt! Vi kan alltså visa på att systemet faktiskt fungerar!

Och ändå vill Gustav utreda detta. Ändå vill Gustav fundera på om det är så att vi ska privatisera områdesansvaret och om vi ska göra om ersättningssystemen för barn- och ungdomstandvården. Jag förstår inte riktigt det.

Anförande nr 309

Landstingsrådet Andersson (c): Nu ska jag först poängtera att arbetet med mångfald och konkurrens inom tandvården är en större fråga än enbart barn- och ungdomstandvården. Det handlar egentligen primärt om hur vi kan säkerställa att vi har ett tandvårdsutbud som också kommer vuxna till del på ett bra sätt. Landstinget har inte ett finansieringsansvar för den delen, men väl ett ansvar för tillgången på tandvård i hela vårt län på villkor som gör att tandvården inte blir en klassfråga, vilket den har blivit under senare år. Här kommer naturligtvis också den nationella reformen in, men även det innebär utmaningar som vi måste möta.

Sedan vet vi, som Kristina säger, att med det nuvarande systemet på geografisk gruppnivå se att tandvårdsarbetet för barn och ungdomar är större i de områden där man får mer i ersättning för barnen. Det är inte särskilt förvånande – det vore ju skandal om det vore så att tandläkarna och deras medarbetare inte utförde arbete för de pengar man får extra!

Men jag vill understryka att för mig är det ingalunda någon självklarhet att vi ska lämna dagens system när det gäller den generella modellen med en kapitering som är baserad på socioekonomisk tillhörighet i de geografiska områdena – rättare sagt är det ju inte det det handlar om, men där man får mer pengar per barn som bor i ett område med generellt sämre tandhälsa.

Samtidigt är det också ett problem med det systemet att vi inte vet huruvida barn som har stort tandvårdsbehov men som bor i områden med en genomsnittligt sett bättre tandhälsa får den tandvård som de behöver och är berättigade till.

Men, som sagt, det är inte så att vi har tagit ställning ännu till hur stora avsteg vi eventuellt ska göra från den modell som vi har i dag. Det vi syftar till är att ytterligare förbättra valmöjligheterna och minska de eventuella orättvisor som kan finnas i systemet mellan folktandvården och de privata vårdgivarna.

Anförande nr 310

Kristina Söderlund (s): Jo, Gustav, det vet vi visst. Vi vet också att även i vårdområde 1 är det så att de barn som har stora bekymmer med till exempel karies får mer vård även där. Det redovisade också i den där rapporten, så vi vet att det fungerar även på det området.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att jag tror att det är så att vi i Stockholms län nog har, i förhållande till Malmö, ganska god koll på läget och vet vad vi ska göra. Sannolikt är det så, som tandvårdsenheten också säger, att vi kanske behöver förstärka insatserna i till exempel fluorprogrammet och utvidga det. Men det är nog så att vårt ersättnings- och fördelningssystem och våra vårdområden gör att vi faktiskt har kontroll på situationen och möjliggör att vi förbättrar tandhälsan. Visserligen går det inte tillräckligt fort, men den blir bättre och bättre. Du säger också själv att klyftorna har minskat. Ja, det har de nog gjort, och det beror nog på det system vi har.

Rör inte det, för det fungerar väl, Gustav Andersson!

Anförande nr 311

Landstingsrådet Andersson (c): Jag vill ändå ha lite nyanser i lovhyllningarna av tillståndet när det gäller tandhälsan i Stockholms läns landsting. Det är fortfarande så att det finns klyftor mellan olika områden, och det är fortfarande så att det finns barn och ungdomar – ganska många – som har problem med sina tänder. Allt detta kommer vi säkerligen aldrig att kunna åtgärda, men jag utesluter ingalunda att det kan komma förslag om ytterligare förebyggande insatser för barn och ungdomar, och då särskilt i de områden där det kan finnas problem.

Sedan vill jag återigen påminna om att det är lätt att prata, och visst har det gjorts en del i det här landstinget, men den nationella tandvårdsreform som från den 1 juli införs för att minska klassklyftorna i tandvården – framför allt för de vuxna – har det pratats länge om, men det är under alliansens tid som den nu förverkligas. Det finns ingenting som säger att vi inte skulle kunna överträffa vänstermajoriteten även inom barn- och ungdomstandvården.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (m) 4:1, 3, 5, 12, 14, 56, 58, 115, 117, 119, 139, 141, 143, 195
Landstingsrådet Nylund Watz (s) 4:2, 4, 6, 40, 55, 57, 59, 61, 63, 104, 114, 116, 118, 212, 216
Landstingsrådet Rydberg (fp) 4:7, 9, 73, 76, 121, 123, 125, 127, 129, 131, 145, 147, 149, 198,
203, 211, 215, 219, 288, 290
Landstingsrådet Sevefjord (v) 4:8, 10, 22, 24, 32, 34, 49, 71, 120, 122, 124, 138, 140, 142, 201,
207
Landstingsrådet Larsson (s) 4:11, 13, 15, 18, 20, 28, 30, 45, 47, 51, 53, 74, 197, 200, 204
Anding Lena-Maj (mp) 4:16, 36, 38, 43, 65, 78, 208, 217, 248, 250, 253, 287, 289, 302, 304
Lidwall Pia (kd) 4:17, 19, 21, 23, 25, 60, 62, 77, 133, 135, 137
von Malmborg Ingvar (mp) 4:26, 75, 144, 146, 148, 202, 205
Landstingsrådet Nyman (kd) 4:27, 29, 31, 33, 35, 37
Attergren Granath Anna (fp) 4:39, 41
Landstingsrådet Andersson (c) 4:42, 98, 100, 102, 105, 108, 110, 112, 173, 175, 183, 236, 255,
257, 303, 305, 307, 309, 311
Landstingsrådet Reinfeldt (m) 4:44, 46, 48, 67, 69, 162, 164, 166, 168, 170, 172, 293, 296
Bromme Rolf (fp) 4:50, 52, 54, 97
Sjölander Johan (s) 4:64, 80, 82, 84, 92
Lönnberg Anders (s) 4:66, 68, 70
Landstingsrådet Wigg (mp) 4:72, 126, 128, 130, 218, 223, 254, 256
Landstingsrådet Wallhager (fp) 4:79, 81, 83, 86, 88, 90, 93, 272, 275
Gunnarsson Viviann (mp) 4:85, 87, 111, 113, 184, 186, 188, 190, 258, 278
Jörnehed Håkan (v) 4:89, 91, 273, 295, 297
Stefanson Jan (kd) 4:94, 265, 286
Landstingsrådet Dahlberg (s) 4: 95, 150, 152, 154, 229, 234, 259, 262, 268, 276, 279, 283
Engström Cecilia (mp) 4:96, 251
Askensten Åke (mp) 4:99, 101, 103, 106, 194, 196, 228, 237, 271, 274
Magnusson Thomas (v) 4:107, 109
Ros Inger (s) 4:132, 134, 136, 292, 294, 301
Landstingsrådet Wennerholm (m) 4:151, 153, 155, 157, 159, 182, 227, 249, 252, 260, 269,
277, 281
Lindblom Sigvard (mp) 4:156, 158, 160, 178, 192
Kettner Anna (s) 4:161, 163, 165, 174, 176
Launy Sverre (v) 4:167, 169, 171
Fare Stella (fp) 4:177, 185, 187, 240, 246, 264, 270
Rohdin Lennart (fp) 4:179, 261, 267
Svensson Raymond (c) 4:180, 193
Strömdahl Jan (v) 4:181, 241
Lindblad-Söderman Lotta (m) 4:189
Holmberg Staffan (s) 4:191
Cesay Kemo (s) 4:199, 210
Andersson Peter (s) 4:206
Lundén-Welden Peter (m) 4:209, 214
Gustafsson Georg (s) 4:213, 282, 285
Roxby-Cromvall Gunilla (v) 4:220, 226, 230, 235
Helmerson Gunilla (m) 4:221, 298
Söderlund Kristina (s) 4:222, 306, 308, 310
Mackegård Janet (s) 4:224
Hortin Regiana (c) 4:225
Broberg Charlotte (m) 4:231, 239
Kokalari Arba (m) 4:232, 245
Gripenstam Tage (c) 4:233, 263, 284
Löfgreen Cecilia (m) 4:238, 244
Kockum Peter (m) 4:242, 266
Olausson Kaija (mp) 4:243, 247
Bora Necla (v) 4:280
Matthiesen Ann-Sofi (mp) 4:291

Ljungberg Schött Marie (m) 4:299
Yang Ing-Marie (mp) 4:300